17 fișe tematice

Sinteze

Scheme

Întrebări recapitulative

Teste-grilă

FIȘE DE DREPT INTERNAȚIONAL PRIVAT

CARMEN-NICOLETA BĂRBIERU
COSMIN DARIESCU

III330 870
BCU IAȘI

COLECȚIA EXAMENE

UNIVERSUL JURIDIC
UJ

BCU IAȘI - UNIVERSITY LIBRARY

III330 870
BCU IASI

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

COLECŢIA **EXAMENE**

CARMEN-NICOLETA BĂRBIERU

COSMIN DARIESCU

FIŞE DE DREPT INTERNAŢIONAL PRIVAT

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BĂRBIERU, CARMEN-NICOLETA

- **Studii:**
  - licențiată în drept (Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" din Iași);
  - doctor în drept, în domeniul dreptului comerțului internațional (2016).
- **Activitate profesională:**
  - notar public în cadrul Camerei Notarilor Publici Bacău.
- **Publicații:**
  - *Repere ale activității biroului notarial. Redactarea înscrisurilor. Procedurile notariale. Activitatea de secretariat* (coautor), Ed. Universul Juridic, București, 2011;
  - *Tehnica redactării unui contract. Elementele contractului. Redactarea clauzelor contractuale,* Ed. Universul Juridic, București, 2014;
  - *Contracte civile speciale. Elaborare, comentarii, modele,* Ed. Universul Juridic, București, 2016;
  - *Rolul grupului european de interes economic în activitatea de comerț internațional,* Ed. Universul Juridic, București, 2018;
  - *Activitatea notarială. De la teorie la practică* (coautor), Ed. Universul Juridic, București, 2018.

DARIESCU, COSMIN

- **Studii:**
  Licențiat în științe juridice (1997 – Universitatea „Alexandru Ioan Cuza", Iași), competențe în cercetarea științifică; doctor în drept (2004 – Universitatea „Alexandru Ioan Cuza", Iași).
- **Activitate profesională:**
  Din 2016 este conferențiar la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza", Iași, unde predă: cursul „Probleme de Drept internațional privat în Dreptul afacerilor", cu seminariile aferente în cadrul Programului de studii aprofundate în Dreptul afacerilor; cursurile „Drept internațional privat" și „Sociologie juridică", cu seminariile aferente în cadrul studiilor de licență. De asemenea, din 2020 este membru al Consiliului Științific al Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a Județului Iași.
- **Publicații:**
  Dintre cărțile autorului:
  - *Istoria statului și dreptului românesc în epoca contemporană*;
  - *Istoria statului și dreptului românesc din antichitate până la Marea Unire*;
  - *Fundamentele dreptului internațional privat* (cinci ediții).

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CARMEN-NICOLETA BĂRBIERU COSMIN DARIESCU

84 7701

FIŞE DE DREPT INTERNAŢIONAL PRIVAT

0 000011 07780 BCU IAŞI

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ "M. EMINESCU" • IAŞI • 12. IAN. 2021 ADO

Universul Juridic
Bucureşti
-2020-

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Editat de **Universul Juridic SRL.**
Editura **Universul Juridic** este acreditată CNATDCU (lista A2) şi este considerată editură cu prestigiu recunoscut.

Copyright © 2020, **Universul Juridic SRL.**
Toate drepturile asupra prezentei ediţii aparţin **Universul Juridic SRL.**
Nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul scris al **Universul Juridic SRL.**

Niciun exemplar din prezentul tiraj nu va fi comercializat fără ştampila şi semnătura Editurii sau, după caz, a Autorului/Autorilor, aplicate pe interiorul ultimei coperte.

Respect pentru autorii noştri, respect pentru profesia aleasă!

Prezenta lucrare, în tot sau în parte, este purtătoare de drepturi de autor, aflate sub protecţia Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor şi drepturile conexe. Întrucât, în contemporaneitate, aceste drepturi sunt ignorate şi încălcate într-o măsură alarmantă, în pofida sistemului valorilor şi convenţiilor sociale nescrise, a devenit necesară apărarea lor prin forţa şi sub sancţiunea legii.

UNIVERSUL JURIDIC SRL, titular al dreptului de autor asupra prezentei lucrări, precizează pentru cititorii săi:

- conform art. 196 din Legea nr. 8/1996, constituie infracţiune şi se pedepseşte cu închisoare de la o lună la un an sau cu amendă reproducerea, fără autorizarea sau consimţământul titularului drepturilor recunoscute de lege, a operelor purtătoare de drepturi de autor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe;
- conform art. 14 din Legea nr. 8/1996, prin reproducere se înţelege realizarea, integrală sau parţială, a uneia ori a mai multor copii ale unei opere, direct sau indirect, temporar ori permanent, prin orice mijloc şi sub orice formă, inclusiv realizarea oricărei înregistrări sonore sau audiovizuale a unei opere, precum şi stocarea permanentă ori temporară a acesteia cu mijloace electronice.

Editura îşi rezervă dreptul de a acţiona, prin mijloace legale şi prin implicarea autorităţilor competente, în vederea protejării drepturilor patrimoniale de autor al căror deţinător este în baza contractelor de editare.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
BĂRBIERU, CARMEN-NICOLETA
Fişe de drept internaţional privat / Carmen-Nicoleta Bărbieru, Cosmin Dariescu. - Bucureşti : Universul Juridic, 2020
ISBN 978-606-39-0622-0

I. Dariescu, Cosmin

34

Redactor:	Răzvan Neaţă
Tehnoredactor:	Marcela Radu
Copertă:	Aurelian Leahu

UNIVERSUL JURIDIC

Redacţie:
tel.: 0732.320.666
e-mail: redactie@universuljuridic.ro

Distribuţie:
tel.: 021.314.93.15
fax: 021.314.93.16
e-mail: distributie@universuljuridic.ro
editurauniversuljuridic.ro
Editura Universul Juridic

Portal:
tel.: 0725.683.560
e-mail: portal@universuljuridic.ro
universuljuridic.ro
Universul Juridic

Librăria UJmag:
tel.: 0733.673.555; 021.312.22.21
e-mail: comenzi@ujmag.ro
ujmag.ro
Ujmag.ro

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

INTRODUCERE

Ce este Dreptul Internațional Privat?

În Zaragoza, într-o însorită dimineață de februarie, în stația de tramvai din Piața Sf. Francisc, o româncă vorbea la telefon: "Dacă divorțează aici, nu știu ce drepturi are...". Aceste vorbe, rostite de o conațională de-a mea, descriau acuta nevoie de cunoștințe de Drept internațional privat.

Ce este acest tip de drept? La ce folosește? Câteva exemple concrete în care un cetățean român intră sub incidența acestui tip de drept vor fi relatate în cele ce urmează.

Călătorești într-un avion al unei companii LowCost. Dorești să cumperi un sandwich sau să bei un suc. De ce trebuie să le plătești în euro? E drept că venind spre Zaragoza din București, am avut plăcuta surpriză să văd că se putea plăti și în lei. E drept, avionul Companiei Wizz Air era plin de români.

În orice aeroport din lume, bagajul tău personal se supune unei anumite legi. Care este acea lege? Te angajezi în Spania. Ce lege se aplică contractului tău de muncă? Ce lege guvernează contractul de închiriere sau de cumpărare al locuinței? Pe teritoriul Ungariei, un șofer slovac îți tamponează mașina. Cum se vor stabili despăgubirile? Unde te vei judeca? În ce țară? Cum se va desfășura procesul? Dorești să te căsătorești cu un francez. Ce formalități trebuie să îndeplinești pentru asta? Te poți căsători cu el în Franța sau în Madagascar? Hotărăști să divorțezi de soțul tău cetățean străin sau cetățean român, rămas în țară. Unde poți divorța? Ce drepturi ai? Ce-ți rămâne după divorț? Ce efecte va produce hotărârea de divorț străină în România? Ce efecte va produce actul românesc de divorț în străinătate? Te mai poți recăsători acolo? Binefăcătorul tău italian a decedat în România. Cum se va împărți succesiunea? Ai vreun drept la moștenirea lui? Ce drepturi au copiii din prima căsătorie? Cumperi în Germania, un automobil la mâna a doua. Ce drepturi ai legate de calitatea mașinii cumpărate? Pe cine poți trage la răspundere? În ce țară?

Răspunsurile tuturor acestor întrebări fac obiectul Dreptului internațional privat. **Prin urmare, este ramura de drept care reglementează drepturile și obligațiile persoanelor fizice și juridice române[1] implicate în relații juridice cu o entitate străină[2], arătându-le în ce țară se vor judeca și care este puterea în România a hotărârii judecătorești obținute în străinătate sau viceversa.**

Pe scurt, Dreptul internațional privat este îngerul păzitor al călătorilor. Cum ai trecut hotarele țării, te afli sub umbra aripilor lui.

---

[1] De aici, epitetul de "privat" a ramurii de drept.

[2] De aici epitetul de "internațional" a acestei ramuri de drept.

BCU "IOAN SLAVICI" LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

FIŞA 1 IZVOARELE FORMALE ALE DREPTULUI INTERNAȚIONAL PRIVAT

SINTEZE • SCHEME • ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE • TEST GRILĂ

SINTEZE

DEFINIȚIE

Izvoarele formale ale dreptului internațional privat sunt formele sub care se prezintă normele de drept internațional privat.

CLASIFICAREA IZVOARELOR FORMALE ALE DREPTULUI INTERNAȚIONAL PRIVAT

Izvoarele dreptului internațional privat pot fi clasificate în:

- izvoare internaționale;
- izvoare interne;
- izvoare convenționale;
- izvoare doctrinare;
- dreptul natural, după unii autori[1].

IZVOARELE INTERNAȚIONALE

Frecvent utilizate ca izvoare de drept internațional privat sunt **izvoarele internaționale convenționale exprese** (acte internaționale, convenții, tratate etc.).
Ca izvoare internaționale convenționale exprese putem exemplifica:

- tratatele de la Lima (1879);
- tratatele de la Montevideo (1889 şi 1940);

[1] Haroldo Valladão, *Développement et intégration du droit international privé, nottamment dans les rapports de famille (Cours général de droit international privé)* în Recueil des Cours de L'Académie de droit international de la Haye, Tome 133 (1971), pp. 444 şi 449.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

- convenţiile de la Haga din 1894, 1902, 1905, 1931, 1954 etc.;
- Convenţia de la Havana (1928)[1];
- convenţiile de la Geneva (1930, 1931);
- convenţiile ţărilor scandinave din 1931 etc.

Normele internaţionale fundamentale care privesc recunoaşterea şi exercitarea unor drepturi fondate pe o lege străină sunt rare[2].
Cutuma bilaterală sau **plurilaterală** este rareori un izvor formal de drept internaţional privat.

Un tip special de izvor internaţional de drept internaţional privat specific epocii contemporane îl reprezintă **„Legea model"** sau Legea-tip ori Legea-cadru.
Această lege-tip de drept internaţional privat prezintă următoarele caracteristici:

- este elaborată în cadrul unei organizaţii internaţionale ce grupează state dintr-o anumită regiune a globului;
- reprezintă un model, un tipar pe care statele membre ale respectivei organizaţii internaţionale pot să-l respecte în adoptarea propriilor legi de drept internaţional privat;
- nu are o forţă juridică proprie, dar dobândeşte putere de constrângere prin adoptarea ei, separată, de către fiecare stat membru al organizaţiei respective, ca lege internă.

Ca exemplu de Lege-tip de drept internaţional privat menţionăm Proiectul Legii Model O.H.A.D.A.C.[3] privind dreptul internaţional privat[4].

IZVOARELE INTERNE

Reglementările interne de drept internaţional privat au sporit în volum şi în sistematizare, transformându-se, adesea, în adevărate coduri de drept internaţional privat. Spre

---

[1] Pentru dreptul internaţional privat brazilian, Convenţia de la Havana din 28 februarie 1928, prin care a fost adoptat un Cod de drept internaţional privat, denumit în onoarea principalului său autor, Codul Bustamante, este izvorul internaţional cel mai important de drept internaţional privat. Acest tratat a fost ratificat de 15 state latino-americane, nouă din America Centrală (Cuba, Republica Dominicană, Panama, Haiti, Costa Rica, Nicaragua etc.) şi şase din America de Sud (Chile, Bolivia, Ecuador, Brazilia, Venezuela etc.). Însă anumite state (Chile, Costa Rica, Ecuador etc.) au formulat importante rezerve ce lasă loc de acţiune pentru propriile dispoziţii legislative.

[2] A se vedea nota 31 din Haroldo Valladão, *op. cit.*, p. 445.

[3] O.H.A.D.A.C. înseamnă Organizaţia pentru Armonizarea Dreptului Afacerilor în Caraibe. Ea cuprinde 34 de state, unele din America de Sud (Venezuela) sau Centrală (Mexic, Honduras). Site-ul oficial al organizaţiei este: *http://www.ohadac.com/?lang=fr (accesat pe 19 martie 2019).*

[4] Disponibilă la următoarea adresă web: *http://www.ohadac.com/textes/5/avant-projet-de-loi-modele-ohadac-relative-au-droit-international-prive.html* (accesată pe 19 martie 2019).

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

exemplu, în dreptul belgian sau în dreptul românesc, de la câteva principii generale stabilite de doctrină pe baza unor reglementări pozitive laconice, s-a ajuns în prezent la Codul de drept internațional privat belgian din 16 iulie 2004[1] sau la Cartea a VII-a a Codului civil român din 2009, completată cu Cartea a VII-a a Codului de procedură civilă din 2010 şi cu Titlul al III-lea al Legii nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței şi de insolvență (Codul insolvenței).

Obiceiul intern (în realitate, un izvor formal convențional) este o sursă importantă pentru complinirea lacunelor sau chiar pentru modificarea normelor de drept internațional privat existente[2].

Deşi, de cele mai multe ori, cutuma a devenit normă scrisă, rolul său nu este însă cu totul înlăturat, deoarece noile norme de drept internațional privat sunt adeseori neclare şi greu de aplicat ca atare, ceea ce va genera o nouă cutumă, exprimată prin jurisprudență, sprijinită sau criticată de doctrină.

IZVOARELE CONVENȚIONALE

Izvoarele convenționale sunt concretizate în **acorduri internaționale**, fie ale statelor (tratate şi convenții), fie ale asociațiilor, întreprinderilor, indivizilor sau în **acorduri interne** (adică în interiorul fiecărui stat, dar privind acelaşi gen de asociații şi persoane fizice).

Prin intermediul acestor acorduri s-au creat şi dezvoltat, dincolo de regulile etatice şi supraetatice, alte norme juridice bilaterale sau multilaterale, care s-au aplicat cotidian şi care guvernează multe activități de foarte mare însemnătate internă şi internațională, cum ar fi chestiunile religioase, ştiințifice, literare, sportive, economice, ale camerelor de comerț, ale contractelor de adeziune, ale asigurărilor etc.[3].

---

[1] Disponibil la următoarea adresă web: *http://www.jafbase.fr/docUE/Belgique/Belgique-Loi16juillet2004-CodeDIP-VersionFr.pdf* (accesată pe 19 martie 2019).

[2] A se vedea exemplul dat de Valladão, în opera citată, la pagina 447, al instanțelor braziliene, care admiteau în virtutea cutumei sechestrul asupra navelor străine în contra dispozițiilor art. 482 din Codul de comerț sau care modificau regimul matrimonial al unor soți cetățeni ai unui stat a cărui lege prevedea separația de bunuri într-unul de comunitate de bunuri, în ciuda prevederilor art. 8 din Introducerea la Codul civil brazilian, articol care supunea regimul matrimonial legii naționale.

[3] Spre exemplu, în comerțul internațional cu diamante, participanții şi-au creat un drept propriu independent de cel etatic, cu instituții proprii (cum ar fi forma orală a contractului de vânzare-cumpărare – contractul se încheie cu o strângere de mână şi prin rostirea frazei „Mazel u'broche") cu un sistem specific de sancțiuni morale (reputația nepătată este esențială în acest comerț) şi de rezolvare a litigiilor prin arbitraj (pentru detalii, a se consulta Lisa Bernstein, *The Choice between Public and Private Law: The Diamond Industry's Preference for Extra-legal Contracts and a Private Law System of Dispute Resolution*, disponibil la următoarea adresă web: *http://www.law. harvard.edu/programs/ olin_center/ papers/ pdf/Bernstein_ 72 .pdf* (accesat pe 20 martie 2019).

În România, în temeiul O.G. nr. 38 din 26 august 2015 privind soluționarea alternativă a litigiilor dintre consumatori şi comercianți, prin Hotărârea Consiliului Autorității de Supraveghere Financiară din data de 19 noiembrie 2015, s-a înființat în cadrul Autorității de Supraveghere Financiară Entitatea de Soluționare Alternativă a Litigiilor în Domeniul Financiar Non-Bancar (Sal-Fin), care reprezintă o structură ce permite consumatorilor să acceseze în

Aplicarea acestor acorduri poate fi refuzată de către un stat doar în mod excepțional, atunci când acestea sunt în mod vădit contrare ordinii publice[1].

ÎNSEMNĂTATEA DOCTRINEI, JURISPRUDENȚEI, DREPTULUI NATURAL

Doctrina furnizează baza ştiințifică a dreptului internațional privat şi este reprezentată de **lucrări specializate, individuale** (cursuri, articole, consultații, pledoarii, lucrări ale profesorilor, ale jurisconsulților, ale avocaților) sau **colective** (studii, dezbateri, rezoluții ale unor asociații şi congrese, ale conferințelor juriştilor specializați în materie).

Jurisprudența instanțelor furnizează soluțiile neprevăzute sau incomplet ori mai puțin avute în vedere de legislator.

Aceasta constituie, mai ales în țările de limbă engleză, un izvor juridic formal expres.

Deşi în celelalte state ea reprezintă doar un izvor teoretic, jurisprudența se constituie, în fapt, şi acolo într-o sursă pozitivă de drept, deoarece influența deciziilor instanțelor superioare în dezlegarea unor probleme de drept internațional privat este una directă, instanțele inferioare conformându-se acestor interpretări, pentru a nu se ajunge la casarea hotărârilor.

În opinia unui reputat specialist[2], izvor juridic formal al dreptului internațional privat îl constituie **dreptul natural**[3].

Teoria dreptului natural, în toate variantele sale, susține ideea că cel puțin o parte din legi îşi întemeiază autoritatea nu pe nişte convenții umane preexistente, ci pe relația lor logică cu regulile morale. Cu alte cuvinte, anumite norme juridice au forță obligatorie datorită conținutului lor moral, chiar dacă nu există un consens formal care să transforme fondul moral al normei în criteriu de validitate juridică[4].

---

mod gratuit modalitatea de soluționare alternativă a litigiilor naționale şi transfrontaliere dintre un comerciant care desfăşoară activități în România şi se supune autorizării şi un consumator cu reşedința în Uniunea Europeană [pentru detalii, a se consulta Regulamentul nr. 4 din 27 aprilie 2016 al A.S.F. privind organizarea şi funcționarea Entității de Soluționare Alternativă a Litigiilor în domeniul financiar non-bancar, disponibil la următoarea adresă web: *http://www.salfin.ro/legislatie-organizare-si-functionare/* (accesată pe 20 martie 2019) şi *Ghidul Sal-Fin* din august 2016, disponibil la următoarea dresă web: *http://www.salfin.ro/solu tionare-litigii/* (accesată pe 20 martie 2019)].

[1] Haroldo Valladão, *op. cit.*, p. 447.

[2] *Ibidem*, p. 449.

[3] Potrivit teologului şi filosofului Toma D'Aquino (1225-1274), există patru tipuri de drept: dreptul etern, dreptul divin, dreptul natural şi dreptul uman.

Dreptul etern cuprinde legile ce guvernează universul etern, adică toate legile ştiințifice prin care universul este organizat. Dreptul divin cuprinde regulile, cerințele pe care cineva trebuie să le respecte pentru a obține Mântuirea Veşnică. Dreptul natural cuprinde acele reguli ale dreptului etern care guvernează ființele dotate cu rațiune şi cu liber arbitru. Cea mai importantă regulă a dreptului natural este să faci bine şi să eviți răul, binele şi răul având o realitate obiectivă şi universală, derivată din natura rațională a ființelor umane. Dreptul uman, constituit din legile adoptate de oameni, este valid doar în măsura în care este conform dreptului natural.

[4] Pentru detalii, a se vedea *Natural Law* în *Internet Enciclopedy of Philosophy*, disponibilă la următoarea adresă web: *http://www.iep. utm.edu/natlaw/* (accesat pe 20 martie 2019).

Așadar, în lipsa unor reguli clare de drept internațional privat, juristul și, mai ales, judecătorul trebuie să respecte drepturile fundamentale ale omului prescrise de natura umană și de instrumentele juridice ce le garantează în epoca noastră.

CONFLICTUL ÎNTRE DIVERSELE IZVOARE ALE DREPTULUI INTERNAȚIONAL PRIVAT

Conflictele ivite între diferitele izvoare formale ale dreptului internațional privat se vor soluționa având în vedere următoarele reguli:

- în cazul conflictelor dintre izvoarele formale internaționale, normele fundamentale generale prevalează asupra tratatelor, convențiilor și regulilor ce le încalcă și care devin astfel acte internaționale lipsite de validitate;
- în cazul conflictelor dintre izvoarele formale interne de drept internațional privat, dispozițiile constituționale prevalează asupra celor legale și ambele asupra celor date în aplicarea legii (regulamentare);
- cutumele prevalează asupra textelor scrise care nu sunt respectate în practică;
- dispozițiile izvoarelor convenționale nu pot fi înlăturate decât în fața preceptelor internaționale sau interne imperative în vigoare, scrise sau cutumiare;
- jurisprudența instanțelor are preferință în fața dispozițiilor legii, deoarece legea scrisă are forță juridică în forma și în măsura în care instanțele judecătorești o aplică[1]. Sistemul judiciar al unui stat are puterea să adauge sau să modifice legea, atât timp cât își păstrează unitatea, respingând căile de atac împotriva hotărârilor „inovatoare". Totul ține de voința instanței supreme a respectivului stat și de autoritatea publică ce garantează independența magistraților.

CONFLICTUL DINTRE IZVOARELE INTERNAȚIONALE ȘI CELE INTERNE

Divergența dintre izvoarele formale internaționale și cele interne de drept internațional privat va fi soluționată, în virtutea monismului juridic, respectându-se regula conform căreia normele internaționale au prioritate față de regulile interne[2].
Ca regulă, **dispoziția internă** este de **ordin general**, în vreme ce **dispoziția internațională**, mai ales dacă este convențională, este de **ordin special** și este circumscrisă doar statelor contractante (principiul relativității efectelor tratatului fiind consacrat în art. 26 și 34 ale Convenției de la Viena din 1969 asupra dreptului tratatelor[3]).

---

[1] Această abordare realistă a soluționării conflictelor dintre izvoarele formale de drept internațional privat este expusă în Haroldo Valladão, *op. cit.*, p. 449.
[2] Între regulile interne normele constituționale prevalează asupra celor legale și ambele prevalează asupra celor regulamentare, iar normele federale prevalează asupra normelor statelor membre ale federației.
[3] C. Moldovan, *Drept internațional public: principii și instituții fundamentale*, Ed. Hamangiu, București, 2017, p. 231.

INSTITUTE UNIVERSITY LIBRARY

Dispoziția internațională constituie întotdeauna o excepție de la imperiul absolut al normei interne. Astfel, art. 27 al Convenției de la Viena din 1969 prevede că un stat-parte nu poate invoca dispozițiile dreptului său intern pentru a justifica încălcarea unui tratat, cu excepția îndeplinirii uneia dintre condițiile restrictive ale nulității unui tratat, reglementate de art. 46 din convenție[1]. Așadar, dispoziția internă, chiar de natură constituțională, nu poate prevala asupra unui precept fundamental în vigoare de drept internațional sau de drept convențional internațional (adică dintr-un tratat valid și în vigoare).

Norma internațională convențională poate fi încălcată doar dacă a fost aprobată și ratificată după intrarea în vigoare a unui text constituțional contrar. Aceasta deoarece norma internațională decurge dintr-un act internațional lipsit de validitate și care nu putea fi nici aprobat și nici ratificat în mod legal.

În dreptul românesc regulile privind soluționarea conflictelor dintre izvoarele formale de drept internațional privat sunt prevăzute în Cartea a VII-a a Codului civil[2].

Aceste reguli sunt aplicabile în măsura în care convențiile internaționale la care România este parte, dreptul Uniunii Europene sau dispozițiile din legi speciale nu stabilesc o altă reglementare [art. 2.557 alin. (3) C. civ.].

ABROGAREA ȘI MODIFICAREA NORMEI INTERNAȚIONALE PRIVATE

Norma internațională are propria formă de abrogare, și anume **denunțarea**.

Denunțarea tratatului ce conține norma juridică internațională reprezintă o cauză de încetare a tratatului specifică tratatelor bilaterale.

În cazul tratatelor multilaterale, echivalentul denunțării îl reprezintă retragerea părții contractante de la acel tratat, fără a influența aplicarea tratatului între celelalte state părți.

Denunțarea sau retragerea dintr-un tratat internațional sunt acte unilaterale ale statelor și reprezintă expresia suveranității acestora[3].

Norma internațională nu poate fi modificată decât printr-o normă internațională de aceeași categorie sau de o categorie superioară și niciodată printr-o regulă inferioară internă sau națională.

[1] C. Moldovan, *op. cit.*, p. 231.

[2] Deși în concepția legiuitorului roman, adept al monismului juridic, nici doctrina, nici jurisprudența și nici cutuma nu au statut de izvor formal de drept internațional privat, toate aceste trei componente ale sistemului juridic românesc pot influența indirect soluționarea litigiilor cu element de extraneitate.

[3] C. Moldovan, *op. cit.*, p. 251.

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SCHEME

DFEINIȚIE

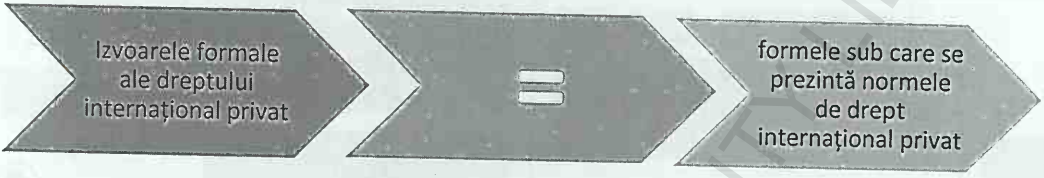

CLASIFICAREA IZVOARELOR FORMALE ALE DREPTULUI INTERNAȚIONAL PRIVAT

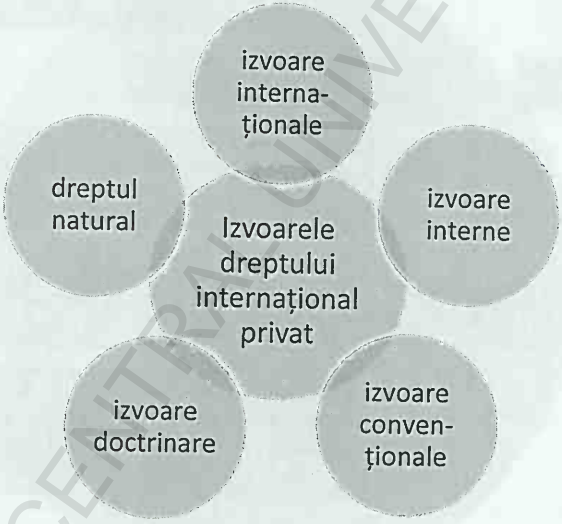

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

IZVOARELE INTERNAȚIONALE

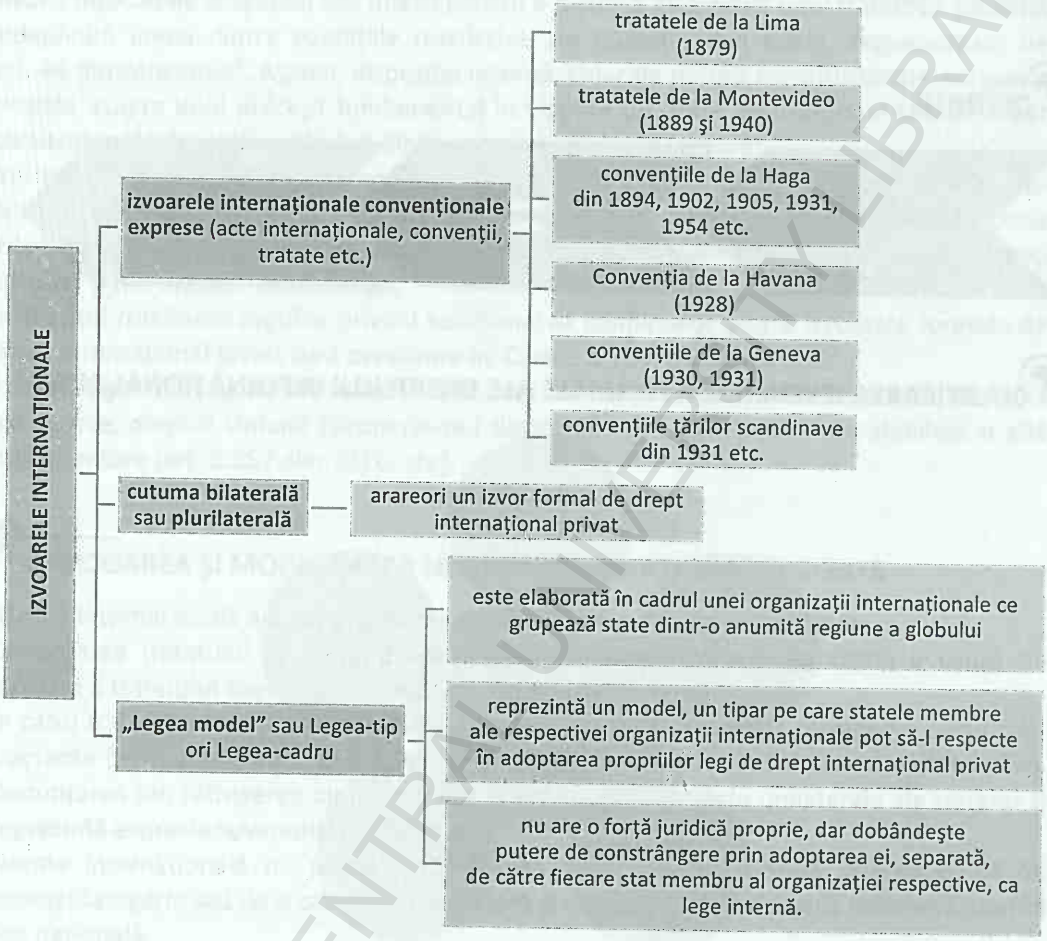

IZVOARELE INTERNE

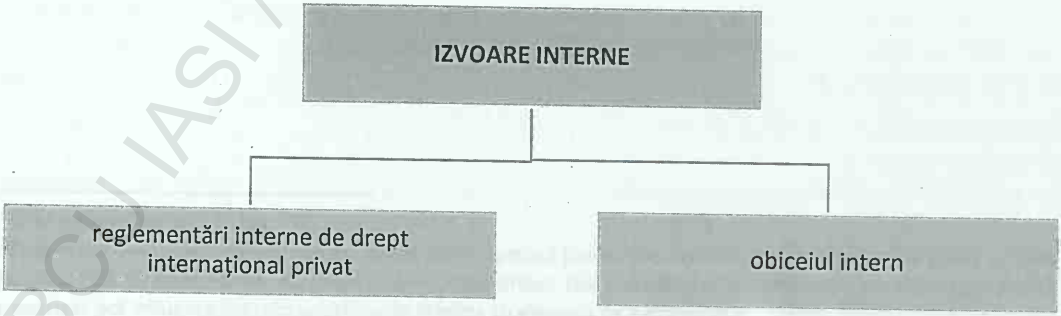

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

IZVOARELE CONVENȚIONALE

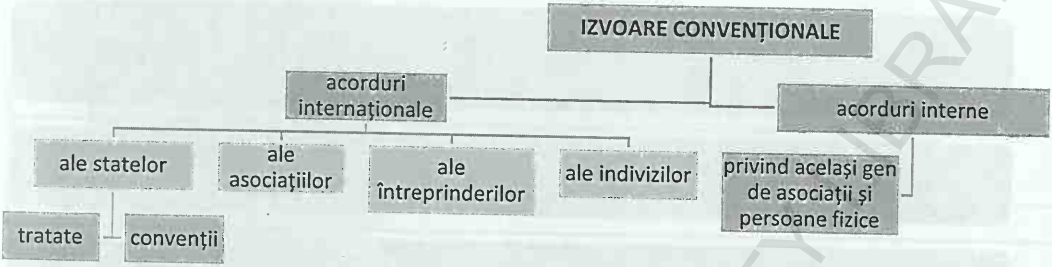

ÎNSEMNĂTATEA DOCTRINEI, JURISPRUDENȚEI, DREPTULUI NATURAL

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CONFLICTUL ÎNTRE DIVERSELE IZVOARE DE DREPT INTERNAȚIONAL PRIVAT

în cazul conflictelor dintre izvoarele formale internaționale, normele fundamentale generale prevalează asupra tratatelor, convențiilor şi regulilor ce le încalcă şi care devin astfel acte internaționale lipsite de validitate

în cazul conflictelor dintre izvoarele formale interne de drept internațional privat, dispozițiile constituționale prevalează asupra celor legale şi ambele asupra celor date în aplicarea legii (regulamentare)

cutumele prevalează asupra textelor scrise care nu sunt respectate în practică

dispozițiile izvoarelor convenționale nu pot fi înlăturate decât în fața preceptelor internaționale sau interne imperative în vigoare, scrise sau cutumiare

jurisprudența instanțelor are preferință în fața dispozițiilor legii, deoarece legea scrisă are forță juridică în forma şi în măsura în care instanțele judecătoreşti o aplică

CONFLICTUL DINTRE IZVOARELE INTERNAȚIONALE ŞI CELE INTERNE

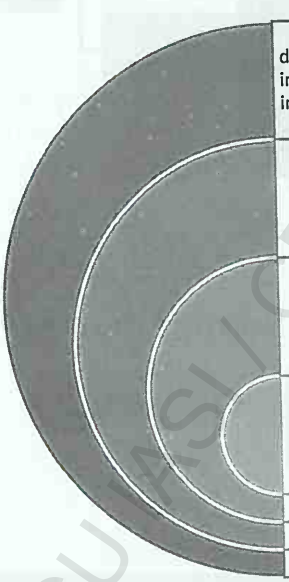

divergența dintre izvoarele formale internaționale şi cele interne de drept internațional privat	• se soluționează respectându-se regula conform căreia normele internaționale au prioritate față de regulile interne
regulă	• dispoziția internă este de ordin general • dispoziția internațională, mai ales dacă este convențională, este de ordin special
dispoziția internă, chiar de natură constituțională	• nu poate prevala asupra unei dispoziții în vigoare de drept internațional sau de drept convențional internațional
norma internațională convențională	• poate fi încălcată doar dacă a fost aprobată şi ratificată după intrarea în vigoare a unui text constituțional contrar

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ABROGAREA ȘI MODIFICAREA NORMEI INTERNAȚIONALE PRIVATE

forma de abrogare a normei internaționale

- denunțarea specifică tratatelor bilaterale
- retragerea părții din tratatul multilateral

modificarea normei internaționale se face

- doar printr-o normă internațională de aceeași putere **sau**
- printr-o normă de o categorie superioară

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

- Ce se înțelege prin izvoarele formale ale dreptului internațional privat?
- Cum se clasifică izvoarele dreptului internațional privat?
- Care sunt trei dintre tratatele internaționale care sunt izvoare de drept internațional privat?
- Care sunt cele trei caracteristici ale legii model, ca izvor formal al dreptului internațional privat?
- Cutuma internă are rol de izvor de drept internațional privat?
- Dispozițiile din acordurile internaționale sau din cele interne trebuie respectate de către instanțele judecătoreşti sau alte autorități publice?
- Ce este doctrina şi ce rol are în dezvoltarea dreptului internațional privat?
- Care este rolul jurisprudenței în modelarea dreptului internațional privat?
- Care este importanța drepturilor fundamentale ale omului în dezvoltarea şi interpretarea dreptului internațional privat?
- În cazul conflictelor dintre izvoarele internaționale de drept internațional privat ce reguli au prioritate?

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

TEST GRILĂ

1 **Identificați regulile care au prioritate în cazul conflictelor dintre izvoarele interne de drept internațional privat:**

a. regulile constituționale asupra celor legale;
b. regulile date în aplicarea legii asupra celor legale;
c. regulile legale asupra celor date în aplicarea legii.

2 **Identificați categoriile de dispoziții internaționale asupra cărora triumfă normele constituționale, în caz de conflict:**

a. principiile generale ale dreptului internațional;
b. normele juridice din tratatele internaționale valide și în vigoare la data adoptării Constituției;
c. normele juridice din tratatele internaționale ratificate după intrarea în vigoare a Constituției.

3 **Recunoașteți modalitățile de abrogare specifice normelor juridice internaționale:**

a. denunțarea;
b. retragerea;
c. suspendarea.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

FIŞA 2 NATURA NORMELOR DE DREPT INTERNAȚIONAL PRIVAT

SINTEZE • SCHEME • ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE • TEST GRILĂ

SINTEZE

TIPURILE DE NORME JURIDICE DE DREPT INTERNAȚIONAL PRIVAT

Dreptul internațional privat operează cu următoarele tipuri de norme juridice:

- norme materiale;
- norme de aplicare imediată;
- normele conflictuale (specifice acestei ramuri de drept).

NORMELE JURIDICE MATERIALE

Normele materiale cârmuiesc în mod direct raporturile juridice cu element de extraneitate. **Normele materiale se subclasifică**, la rândul lor, în **norme de drept material** sau substanțial (de drept civil, de dreptul familiei etc.) și în **norme de drept procesual**.
Cele mai importante norme materiale aparținând dreptului internațional privat sunt cele care reglementează două instituții principale ale acestei ramuri de drept, și anume:

- **condiția juridică a străinului persoană fizică sau juridică în România** (art. 2.579, 2.582, 2.583 din Codul civil și 1.083-1.087 din Codul de procedură civilă);
- **efectele hotărârilor judecătorești și arbitrale străine în România** (art. 1.094-1.132 din Codul de procedură civilă)[1].

NORMELE DE APLICARE IMEDIATĂ

Normele de aplicare imediată (necesară[2]) reprezintă acele norme juridice ale forului care ocrotesc interese sociale atât de importante încât exclud din capul locului conflictele de

[1] A se vedea, în acest sens, și D.-A. Sitaru, *Drept internațional privat. Partea generală. Partea specială – Normele conflictuale în diferite ramuri și instituții ale dreptului privat*, Ed. C.H. Beck, București, 2013, p. 20.
[2] Cunoscute sub denumirea de *lois de police* (în limba franceză) sau de *mandatory rules* (în limba engleză).

BUCHAREST CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

legi în acea materie și posibilitatea aplicării legii străine, ca urmare a soluționării acestor conflicte[1].

Exemplificarea acestui tip de normă juridică cu care operează dreptul internațional privat o putem realiza:

- în **dreptul francez**, prin normele de dreptul muncii sau normele locale privind ocrotirea copilului în primejdie, care se aplică indiferent de legea ce guvernează, potrivit regulii conflictuale, autoritatea parentală sau tutela și regulile privind regimul matrimonial primar, stabilite în art. 212-225 C. civ. fr. și care sunt aplicabile prin simplul fapt al căsătoriei, oricare ar fi regimul matrimonial al soților[2];
- în **dreptul internațional privat românesc**, cu ajutorul art. 6 al Legii nr. 16/2017 privind detașarea salariaților în cadrul prestării de servicii transnaționale[3], potrivit căruia, indiferent de legea aplicabilă raportului juridic de muncă, salariații detașați pe teritoriul României sunt guvernați de dispozițiile dreptului românesc și ale contractului colectiv de muncă (încheiat la nivel sectorial cu aplicabilitate extinsă la întregul domeniu de activitate) în materia următoarelor condiții de muncă: durata maximă a timpului de lucru și cea minimă a repaosului, durata minimă a concediilor plătite, salariul minim, inclusiv compensarea sau plata muncii suplimentare, condițiile de punere la dispoziție a salariaților de către agenții de muncă temporară, sănătatea și securitate în muncă, măsurile de protecție ale gravidelor sau ale lehuzelor și ale copiilor și tinerilor și egalitatea de tratament dintre bărbați și femei.

Acest tip de norme juridice este menționat și de dispozițiile art. 3 alin. (3) al Regulamentului (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I).

Normele de aplicare imediată și cele materiale constituie o etapă premergătoare rezolvării conflictului de legi, în sensul că autoritatea solicitată cu rezolvarea unui litigiu de drept internațional privat va trebui, întâi, să cerceteze propriul drept în căutarea normelor de aplicare imediată în materie, în lipsă, a normelor materiale și, dacă acestea nu există, atunci va proceda la soluționarea conflictului de legi[4]. A se vedea, în acest sens, dispozițiile art. 2.566 Cod civil.

---

[1] Doctrina modernă de drept internațional privat admite existența normelor de aplicare imediată sau de aplicare necesară, însă acest concept nu beneficiază de o definiție unică, în literatura de specialitate fiind utilizate mai multe puncte de vedere pentru a-l explica (a se vedea, în acest sens, I.P. Filipescu, A. Filipescu, *Tratat de drept internațional privat*, ediție revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2007, pp. 40-41).

[2] Bernard Audit, *Droit international privé*, Quatrième édition, Economica, Paris, 2006, pp. 97 și 535-536.

[3] Publicată în M. Of. nr. 196 din 21 martie 2017.

[4] I.P. Filipescu, A. Filipescu, *op. cit.*, p. 41.

DIGITAL UNIVERSITY LIBRARY IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY

NORMELE CONFLICTUALE (INDIRECTE, INDICATOARE ALE LEGII COMPETENTE ÎN SPEȚĂ)

Norma conflictuală poate fi definită drept norma juridică care selectează dintre legile în conflict, aparținând unor state diferite, legea ce va guverna raportul juridic cu element de extraneitate.

Norma conflictuală specifică dreptului internațional privat este o normă indirectă, formală, care se limitează să indice alte reguli juridice menite să guverneze raportul juridic cu element de extraneitate.

Norma juridică aplicabilă în temeiul normei conflictuale poate fi în tot sau în parte legea aceluiaşi legislator care a edictat şi norma conflictuală (mai pe scurt, legea forului) sau legea altui legislator, stat membru, provincie, religie (adică, mai pe scurt, legea străină)[1].

Datorită funcției ei, de normă de trimitere, de indicator, norma conflictuală are o structură proprie, formată dintr- **un conținut şi o legătură.**

Conținutul normei conflictuale reprezintă **ipoteza** acesteia, partea ce cuprinde raporturile juridice la care se referă norma conflictuală. Spre exemplu, potrivit art. 2.572 alin. (1) C. civ., starea civilă şi capacitatea persoanei fizice sunt cârmuite de legea sa națională dacă prin dispoziții speciale nu se prevede altfel. Conținutul acestei norme conflictuale este reprezentat de „starea civilă şi capacitatea persoanei fizice".

Legătura normei conflictuale este partea care **indică sistemul de drept aplicabil pentru conținutul normei conflictuale**[2]. În exemplul dat, legătura normei conflictuale este reprezentată de „legea sa națională".

Relația dintre raportul juridic ce constituie conținutul normei conflictuale şi un anume sistem de drept (legătura normei conflictuale) se stabileşte printr-un element concret, numit **punctul de legătură**, care are rolul de a localiza raportul juridic într-un anumit sistem de drept[3].

Drept exemple de puncte de legătură utilizate în dreptul internațional privat românesc enumerăm: cetățenia (naționalitatea) persoanei fizice, reşedința obişnuită a persoanei fizice şi juridice, sediul social al persoanei juridice, locul situării bunului, pavilionul navei, locul încheierii contractului etc.

În funcție de formularea legăturii, **norma conflictuală poate fi unilaterală** (se precizează când anume este competentă legea română) sau **bilaterală** (se precizează competența unei anumite legi, care poate fi legea română sau cea străină).

Normele conflictuale au o funcție comună cu cele de drept intertemporal, în sensul că acestea fixează frontierele domeniului dreptului național sau ale dreptului străin.

---

[1] Haroldo Valladão, *Développement et intégration du droit international privé, nottamment dans les rapports de famille (Cours général de droit international privé), în Recueil des Cours de L'Académie de droit international de la Haye*, Tome 133 (1971), p. 453.

[2] D. Lupaşcu şi D. Ungureanu, *Drept internațional privat*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012, p. 19.

[3] *Ibidem*, p. 20.

SCHEME

TIPURILE DE NORME JURIDICE DE DREPT INTERNAȚIONAL PRIVAT

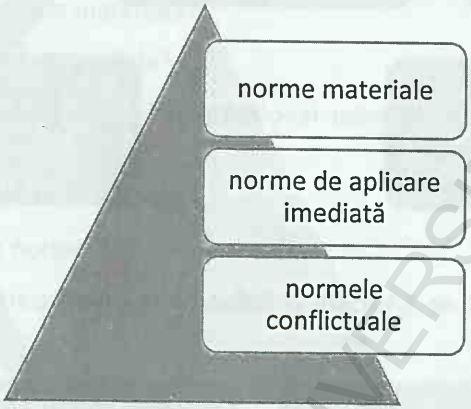

NORMELE JURIDICE MATERIALE

normele materiale.	• cârmuiesc în mod direct raporturile juridice cu element de extraneitate
normele materiale se subclasifică	• în **norme de drept material** sau substanțial (de drept civil, de dreptul familiei etc.) • în **norme de drept** procesual
norme materiale cele mai importante aparținând dreptului internațional privat sunt cele care reglementează	• condiția juridică a străinului persoană fizică sau juridică în România • efectele hotărârilor judecătorești și arbitrale străine în România

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

NORMELE DE APLICARE IMEDIATĂ

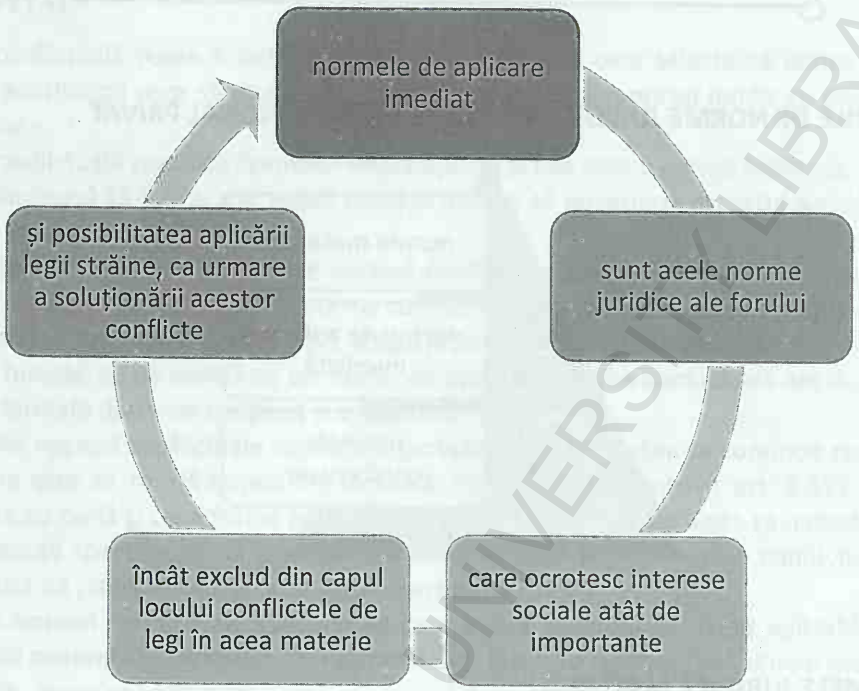

NORMELE CONFLICTUALE

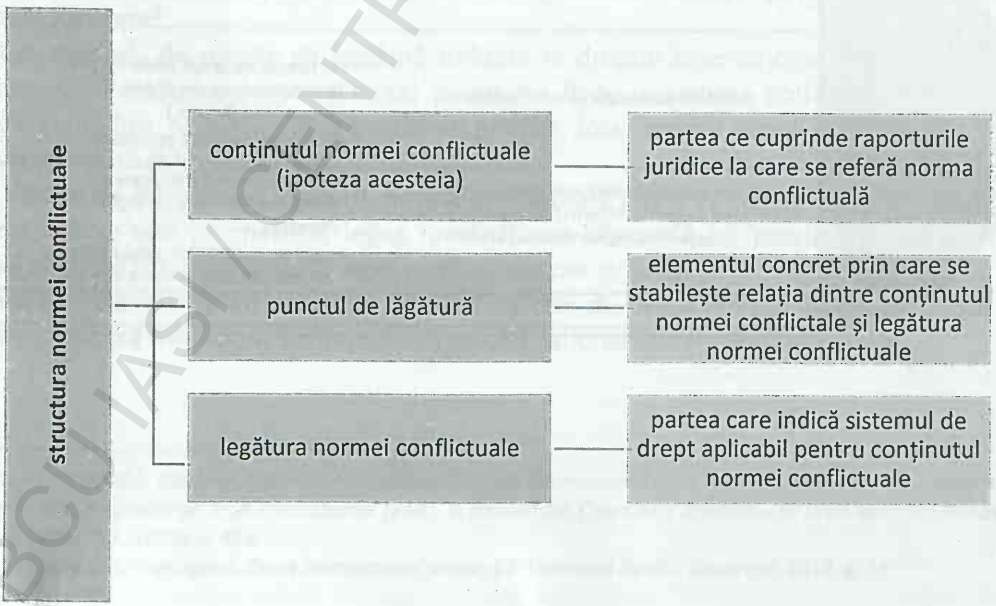

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

- Care sunt cele trei tipuri de norme juridice utilizate în dreptul internațional privat?
- Care este definiția normele materiale?
- Cum se clasifică normele materiale?
- Ce instituții juridice ale dreptului internațional privat sunt reglementate prin norme materiale?
- Ce sunt normele de aplicare imediată?
- Dați două exemple de norme de aplicare imediată.
- Care este etapa premergătoare soluționării conflictului de legi prin intermediul normelor conflictuale?
- Care este definiția normei conflictuale?
- Care este structura proprie normei conflictuale?
- Ce este punctul de legătură?

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

TEST GRILĂ

1 **Norma „hotărârile străine sunt recunoscute de plin drept în România, dacă se referă la statutul personal al cetăţenilor statului unde au fost pronunţate", este o normă:**

a. conflictuală;
b. de aplicaţie imediată;
c. materială.

2 **Identificaţi legătura normei conflictuale „Moştenirea este supusă legii statului pe teritoriul căruia defunctul a avut, la data morţii, reşedinţa obişnuită":**

a. moştenirea;
b. legea statului pe teritoriul căruia...;
c. legea statului pe teritoriul căruia defunctul a avut, la data morţii, reşedinţa obişnuită.

3 **Identificaţi conţinutul normei conflictuale „În lipsa alegerii legii de către soţi, legea aplicabilă divorţului este legea reşedinţei lor obişnuite comune":**

a. în lipsa alegerii legii de către soţi;
b. legea aplicabilă divorţului;
c. legea reşedinţei lor obişnuite comune.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

FIŞA 3 SOLUŢIONAREA CONFLICTELOR DE COMPETENŢĂ JURISDICŢIONALĂ INTERNAŢIONALĂ

SINTEZE • SCHEME • ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE • TEST GRILĂ

SINTEZE

ASPECTE INTRODUCTIVE

Competenţa în dreptul internaţional privat reprezintă abilitatea conferită de lege instanţelor unui stat în raport cu instanţele celorlalte state, de a soluţiona litigiul civil cu element de extraneitate[1]. Competenţa în dreptul internaţional privat mai este numită şi competenţă generală sau competenţă internaţională de atribuire[2], deoarece, în concret, într-un proces civil internaţional, primul lucru ce trebuie stabilit este acela dacă litigiul revine organelor jurisdicţionale româneşti sau organelor jurisdicţionale străine.

După ce se determină dacă litigiul cu element de extraneitate este de competenţa autorităţilor jurisdicţionale româneşti trebuie rezolvată o a doua chestiune de competenţă, dar care, de această dată, se referă la competenţa din dreptul intern, şi nu la cea din dreptul internaţional. Astfel, trebuie stabilită instanţa românească care în concret este competentă material şi teritorial să soluţioneze litigiul cu element de extraneitate.

În procesul civil internaţional, în materia competenţei jurisdicţionale internaţionale, nu există principii fixe, cu excepţia regulii conform căreia pârâtul trebuie chemat în faţa instanţelor de la domiciliul său (reşedinţa sa obişnuită, cum se numeşte domiciliul în izvoarele juridice formale internaţionale contemporane). Din această cauză, într-un litigiu internaţional, mai multe state pot pretinde competenţa jurisdicţională (conflicte pozitive de competenţă) sau pot să refuze competenţa jurisdicţională a propriilor autorităţi (conflicte negative de competenţă). Conflictele pozitive de competenţă se pot rezolva prin convenţia de alegere voluntară a forului (convenţia de prorogare voluntară de competenţă), prin care părţile selectează cel mai convenabil stat unde se vor judeca. În situaţia conflictului negativ de competenţă, remediul îl reprezintă forul de necesitate (instanţa unuia dintre statele ce refuză competenţa, instanţă care prezintă o legătură suficientă cu cauza, devine competentă să o soluţioneze, întrucât nu este posibilă introducerea acţiunii în străinătate).

[1] Dan Lupaşcu şi Diana Ungureanu, *Drept internaţional privat*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012, p. 299.
[2] Ovidiu Ungureanu, Călina Jugastru, Adrian Circa, *Manual de drept internaţional privat*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, p. 235.

BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY LIBRARY

Conflictele pozitive sau negative prezintă interes pentru partea cea mai abilă a procesului civil internațional, care va depune toate eforturile pentru a se judeca în fața acelei instanțe care, cel mai probabil, îi va da o hotărâre favorabilă (procedeu numit „forum shopping"). Unele jurisdicții şi-au creat reputația de a-l proteja pe reclamant în sensul că acceptă să soluționeze litigii cu element internațional care fie au o legătură foarte slabă, fie niciuna cu statul unde funcționează. Astfel de jurisdicții sunt S.U.A. (preferate pentru competența personală extinsă şi pentru climatul favorabil proceselor) şi Marea Britanie (preferată atât pentru normele juridice ce sancționează defăimarea cât şi pentru generoasele acorduri de divorț[1]).

Determinarea instanțelor competente să soluționeze litigiul cu element de extraneitate prezintă interes din mai multe puncte de vedere[2]:

- determinarea instanțelor competente atrage după sine aplicarea unui anumit sistem de drept, pentru că instanțele competente vor aplica normele conflictuale ale statului căruia îi aparțin;
- soluția litigiului poate diferi în funcție de statul ale cărui instanțe vor soluționa cauza cu element de extraneitate, chiar dacă normele conflictuale ar fi identice, deoarece legile la care trimit normele conflictuale pot fi diferite de la un stat la altul;
- În cazul în care părțile litigiului renunță, expres sau tacit, la aplicarea dreptului străin competent, solicitând aplicarea dreptului forului (dar numai în cazul normelor conflictuale fără caracter imperativ), soluția procesului va fi diferită, în funcție de statul ale cărui instanțe sunt competente să soluționeze litigiul;
- dacă, în mod excepțional, nu se poate stabili conținutul legii străine, instanța va aplica legea proprie (dreptul material propriu), astfel că şi în această situație soluționarea litigiului civil internațional va fi diferită, în funcție de statul a cărui instanță hotărăşte în cauză;
- determinarea instanțelor competente determină şi stabilirea normelor de procedură aplicabile, care sunt diferite de la o țară la alta (instanțele unui stat aplică procedura statului de care depind).

---

[1] A se consulta, în acest sens, articolul *Forum shopping*, disponibil la următoarea adresă web: *https://en.wikipedia.org/wiki/Forum_shopping (accesată pe 9 martie 2019).*

[2] Ion P. Filipescu, Andrei Filipescu, *Tratat de drept internațional privat,* ediție revăzută şi adăugită, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2007, p. 425.

CU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SEDIUL JURIDIC AL COMPETENȚEI INTERNAȚIONALE ŞI CARACTERUL NORMELOR CE DETERMINĂ COMPETENȚA. PRIORITATEA NORMELOR DE COMPETENȚĂ DIN TRATATELE INTERNAȚIONALE, DIN DREPTUL UNIUNII EUROPENE ŞI DIN LEGILE SPECIALE

Cadrul juridic general pentru determinarea competenței în dreptul internațional privat român îl reprezintă dispozițiile art. 1.066-1.082 din Cartea a VII-a a Codului de procedură civilă.

Întrucât art. 1.065 C. pr. civ. prevede prioritatea de aplicare a tratatelor internaționale, a dreptului Uniunii Europene sau a legilor speciale, rezultă că normele de competență internațională din Codul de procedură civilă vor fi înlocuite în anumite spețe de regulile de competență internațională prevăzute:

- fie în tratatele de asistență juridică în materie civilă încheiate de țara noastră cu alte state[1];
- fie în tratate internaționale multilaterale (cum ar fi spre exemplu, Convenția internațională pentru unificarea anumitor reguli privind competența în materie de abordaj-Bruxelles, 10 mai 1952 sau Convenția privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea cu privire la răspunderea părintească și măsurile privind protecția copiilor – Haga, 1996[2]);
- fie în regulamente ale Uniunii Europene dintre care amintim Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012, privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (Brussels I revizuit sau Brussels I bis) sau Regulamentul (UE) nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor[3].

Normele de competență în drept internațional privat **nu sunt norme conflictuale, ci de aplicare imediată**[4], ce se aplică direct raportului juridic litigios, înainte de momentul determinării legii aplicabile procedurii litigioase și înainte de aflarea normei apte să soluționeze conflictul de legi ridicat de acel raport de drept privat cu element de extraneitate.

În general, normele de competență internațională sunt **unilaterale** (fiecare stat determinând competența jurisdicțională a instanțelor proprii). Cu toate acestea, tratatele de asistență

[1] Pentru o listă a acestor convenții bilaterale, a se consulta Flavius George Păncescu, *op. cit.*, pp. 27-33.

[2] Pentru o listă a tratatelor multilaterale încheiate de România, tratate dintre care unele au și norme de competență internațională, a se consulta Flavius George Păncescu, *op. cit.*, pp. 32-38.

[3] Pentru o listă a regulamentelor europene aplicabile în procesul civil internațional, dintre care unele conțin și norme de competență internațională, a se vedea Ioan Leș (coordonator), Călina Jugastru, Verginel Lozneanu, Adrian Circa, Eugen Hurubă, Sebastian Spinei, *op. cit.*, pp. 742-744 și Flavius George Păncescu, *op. cit.*, pp. 38-39.

[4] Dan Lupașcu și Diana Ungureanu, *op. cit.*, p. 299.

juridică şi reglementările comunitare oferă suficiente exemple de norme de competenţă internaţională **bilaterale** sau chiar **multilaterale** (deşi, în aceste cazuri, se inversează ordinea de soluţionare a litigiilor de drept internaţional privat, în sensul că adesea competenţa jurisdicţională este influenţată de soluţionarea conflictului de legi în materie).

Normele de competenţă internaţională, la rândul lor, pot fi **relative** (adică alternative) sau **absolute** (adică exclusive).

Normele de competenţă internaţională exclusive proclamă că numai autorităţile unui stat (cel căruia îi aparţin şi normele de competenţă internaţională) sunt abilitate să soluţioneze anumite litigii de drept internaţional privat.

Normele de competenţă internaţională relative instituie competenţa jurisdicţională a autorităţilor statului respectiv asupra unor litigii de drept internaţional privat, acceptând însă şi competenţa autorităţilor altor state. Normele de competenţă relative îngăduie părţilor litigiului să aleagă statul ale căror instanţe judecătoreşti vor soluţiona litigiul.

REGULA GENERALĂ ÎN MATERIA COMPETENŢEI INTERNAŢIONALE CONFORM CODULUI DE PROCEDURĂ CIVILĂ. CAZUL MAI MULTOR PÂRÂŢI (LITISCONSORŢIU SUBIECTIV PASIV)

Regula generală în materia competenţei internaţionale este următoarea: instanţele române sunt competente dacă pârâtul îşi are domiciliul, reşedinţa obişnuită (în lipsa domiciliului), respectiv sediul principal[1], sediul secundar (în lipsa celui principal) sau fondul de comerţ în România la data introducerii cererii introductive de instanţă [art. 1.066 alin. (1) C. pr. civ.].

În cazul existenţei mai multor pârâţi (situaţie denumită şi litisconsorţiu subiectiv pasiv[2]), instanţele române sunt competente, conform art. 1.066 alin. (2) C. pr. civ., dacă unul dintre pârâţi îşi are reşedinţa obişnuită, sediul principal sau secundar sau fondul de comerţ pe teritoriul României. Doar dacă se demonstrează că instanţele române au fost sesizate doar pentru a sustrage un alt pârât de la jurisdicţia domiciliului (a reşedinţei obişnuite) sau a sediului principal sau secundar din străinătate, atunci instanţele române nu mai sunt competente să judece respectiva cerere.

Alin. (3) al art. 1.066 C. pr. civ. instituie competenţa instanţelor române asupra cererilor privind activitatea de la sediul secundar aflat în România (la data introducerii cererii) a unei persoane juridice care îşi are sediul principal în străinătate.

---

[1] Pentru determinarea sediului principal al unei persoane juridice, sunt clarificatoare dispoziţiile art. 2.570 alin. (3) şi (4) C. civ. Conform acestora, sediul (stabilimentul) principal al persoanei juridice este la locul unde aceasta şi-a stabilit administraţia centrală. Sediul principal reprezintă reşedinţa obişnuită a persoanei juridice şi, în anumite cazuri, determină şi naţionalitatea persoanei juridice (a se vedea, în acest sens, art. 2.571 C. civ.).

[2] Flavius George Păncescu, *op. cit.*, p. 110.

BUJIAS CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

COMPETENȚA EXCLUSIVĂ A INSTANȚELOR ROMÂNE CONFORM CODULUI DE PROCEDURĂ CIVILĂ

Competența exclusivă are un caracter absolut în sensul că normele de competență exclusivă se impun cu forță obligatorie atât părților cât și instanței de judecată, derogarea de la aceste norme prin convenții de prorogare încheiate de părți fiind nulă. De asemenea, hotărârile pronunțate de instanțele străine în litigii de competența exclusivă a instanțelor unui stat nu vor fi recunoscute și nici executate silit pe teritoriul acelui stat[1].

Competența exclusivă a instanțelor române este reglementată în art. 1.079 și 1.080 C. pr. civ. Art. 1.079 C. pr. civ. prevede competența exclusivă a instanțelor române în litigii cu element de extraneitate în materia statutului personal (în sensul stării civile, capacității și relațiilor de familie[2]). Astfel, instanțele române sunt exclusiv competente să judece litigii referitoare la:

- actele de stare civilă (în sens de instrument de probațiune) privitoare la persoane fizice domiciliate în România, cetățeni români sau apatrizi[3];
- încuviințarea adopției minorului cetățean român sau apatrid și domiciliat în România[4];
- tutela și curatela în scopul protejării unui cetățean român sau apatrid, domiciliat în România;
- punerea sub interdicție judecătorească a unei persoane fizice domiciliate în România. Jurisdicția care a dispus punerea sub interdicție este competentă exclusiv și asupra

[1] A se vedea, în acest sens, Ioan Leș (coordonator), Călina Jugastru, Verginel Lozneanu, Adrian Circa, Eugen Hurubă, Sebastian Spinei, *op. cit.*, p. 772.

[2] Ioan Leș (coordonator), Călina Jugastru, Verginel Lozneanu, Adrian Circa, Eugen Hurubă, Sebastian Spinei, *op. cit.*, p. 772. În sensul necesității includerii în acest articol și a competenței exclusive în materia succesiunilor, a se vedea Flavius George Păncescu, *op. cit.*, p. 139.

[3] Este, de asemenea, util să amintim aici despre dreptul cetățenilor români de a solicita serviciilor publice românești de evidență a persoanelor, eliberarea unor extrase multilingve ale actelor de stare civilă în temeiul prevederilor Convenției nr. 16 a Comisiei Internaționale de Stare Civilă, semnată la Viena în 8 septembrie 1976 și ratificată de țara noastră prin Legea nr. 65/2012.

[4] În practica judecătorească s-a decis că reședința din Irlanda, existentă la data formulării cererii de adopție a unui minor cetățean român de către petenți cetățeni irlandezi, nu este de natură să schimbe statutul adoptatului de cetățean român cu domiciliul în România, atât timp cât statul irlandez nu îi asigură adoptatului un statut legal similar conceptului de domiciliu din dreptul românesc [a se vedea Ioan Leș (coordonator), Călina Jugastru, Verginel Lozneanu, Adrian Circa, Eugen Hurubă, Sebastian Spinei, *op. cit.*, pp. 773-774, unde se menționează Decizia nr. 328 din 7 martie 2005 a Curții de Apel București, Secția a III-a civilă și pentru cauze cu minori și de familie. Pentru critica menținerii domiciliului ca temei al competenței exclusive în materia adopției în defavoarea reședinței obișnuite și pentru omiterea din textul legal a competenței în materia încetării adopțiilor internaționale și a recunoașterii adopțiilor încuviințate în străinătate, a se vedea Flavius George Păncescu, *op. cit.*, p. 143.]. Această dispoziție este înlocuită de prevederile corespunzătoare din tratatele de asistență juridică în materie civilă încheiate de România cu diverse state precum Albania, Bosnia-Herțegovina, Cehia, Republica Democratică Populară Coreea, Croația, Republica Moldova etc. (pentru lista completă a statelor, a se consulta Flavius George Păncescu, *op. cit.*, p. 143, nota de subsol 2.).

cererii de ridicare a interdicției dacă au încetat cauzele care au condus la luarea măsurii de protecție;

- desfacerea, nulitatea sau anularea căsătoriei şi alte litigii dintre soți, cu excepția celor privind imobile situate în străinătate, dacă, la data cererii, ambii soți sunt domiciliați în România, iar cel puțin unul dintre ei este cetățean român sau apatrid.

Art. 1.080 C. pr. civ. instituie competența exclusivă a instanțelor române în litigiile cu element de extraneitate referitoare la:

- imobile situate pe teritoriul României;
- bunuri lăsate în România de *de cuius-ul* cu ultimul domiciliu în România. Sunt avute în vedere atât bunurile mobile cât şi cele imobile (inclusiv cele imobile prin destinație) situate în țara noastră;
- contracte încheiate cu consumatori având reşedința obişnuită în România, pentru prestații de consum curent destinate uzului personal sau familial al acestora, fără legătură cu activitatea lor comercială sau profesională, dacă furnizorul a primit comanda în România sau dacă încheierea contractului a fost precedată în România de o ofertă sau publicitate şi consumatorii au îndeplinit (tot în România) actele necesare încheierii contractului.

COMPETENȚA EXCLUSIVĂ A INSTANȚELOR ROMÂNE REZULTATĂ DIN CONVENȚIA PĂRȚILOR SAU DIN PREZENTAREA ŞI APĂRĂRILE PÂRÂTULUI (PROROGAREA VOLUNTARĂ DE COMPETENȚĂ). EFECTELE CONVENȚIEI DE ARBITRAJ (EXCEPȚIA DE ARBITRAJ)

Prin prorogare de competență în procesul civil internațional se înțelege extinderea sau prelungirea competenței unei instanțe judecătoreşti române în detrimentul alteia străine precum şi situația inversă când o instanță străină îşi extinde competența în detrimentul unei instanțe românești[1].

Prorogarea de competență în procesul civil internațional poate fi **expresă**, dacă rezultă din convenția părților sau **tacită**, dacă pârâtul, se prezintă în fața instanței române ce l-a citat (deşi aceasta nu era competentă internațional) şi formulează apărări pe fond, fără a invoca excepția de necompetență până la terminarea cercetării procesului. În aceste cazuri, instanța română devine singura competentă să judece cauza respectivă, cu excepția situațiilor în care legea română prevede altceva.

În cazul în care litigiul nu prezintă nicio legătură semnificativă cu România (fapt apreciat din ansamblul circumstanțelor) prorogarea de competență poate fi respinsă de instanțele române (împreună cu cererea) [art. 1.067 alin. (3) C. pr. civ.].

[1] În acest sens, a se vedea Ioan Leş (coordonator), Călina Jugastru, Verginel Lozneanu, Adrian Circa, Eugen Hurubă, Sebastian Spinei, *op. cit.*, p. 788.

BCU CLUJ / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Cu privire la convenția părților care stă la baza prorogării de competență a instanțelor române art. 1.068 C. pr. civ. instituie următoarele reguli:

- convenția de alegere a forului este posibilă numai în litigii în materie patrimonială;
- convenția poate fi încheiată printr-un înscris, telegramă, telex, telecopiator sau orice mijloc de comunicare ce permite probarea printr-un text;
- alegerea instanței este fără efect dacă ea conduce la lipsirea în mod abuziv a uneia dintre părți de protecția pe care i-o asigură o instanță prevăzută de legea română **sau** când instanța aleasă este străină, iar litigiul este de competența exclusivă a instanțelor române, **precum și** când instanța aleasă este română, iar litigiul este de competența exclusivă a unei instanțe străine.
- instanța aleasă nu se poate declara necompetentă [în condițiile art. 1.067 alin. (3) C. pr. civ.] dacă una dintre părți are domiciliul/reședința obișnuită, respectiv un sediu secundar în circumscripția acestei instanțe **sau** dacă dreptul aplicabil litigiului conform dreptului internațional privat român este legea română[1].

O reglementare specială a convenției de alegere a forului se găsește în **Convenția de la Haga asupra acordurilor de alegere a forului**[2], încheiată pe 30 iunie 2005, sub auspiciile Conferinței de Drept Internațional Privat. Acest tratat a fost ratificat, pe 26 septembrie 2007, de către Statele Unite Mexicane (Mexic) iar pe 4 decembrie 2014, de Uniunea Europeană (implicit și de țara noastră), prin Decizia Consiliului nr. 2014/887/EU[3]. A intrat în vigoare pe 1 octombrie 2015 aplicându-se în relațiile dintre statele membre ale Uniunii Europene și Mexic. În prezent, 32 de state sunt părți la acest tratat[4],.
Conform art. 1, convenția are ca obiect acordurile de alegere exclusivă a forului încheiate în litigii cu element de extraneitate, în materie civilă și comercială.
Existența validă a unei convenții arbitrale (fie în forma compromisului sau în cea a clauzei compromisorii) obligă instanța română sesizată cu judecarea litigiului patrimonial cu element de extraneitate să-și decline competența în favoarea tribunalului arbitral prevăzut în convenția arbitrală (art. 1.069 C. pr. civ.). Doar în trei situații expres prevăzute, instanța română poate judeca litigiul respectiv, în ciuda convenției arbitrale:

- atunci când pârâtul nu a invocat convenția de arbitraj până la primul termen la care a fost legal citat [reamintim că, potrivit art. 208 alin. (1) și 201 C. pr. civ.,

---

[1] Considerăm că alin. (3) al art. 1.068 C. pr. civ. se referă doar la situațiile prevăzute de art. 1.067 alin. (3) C. pr. civ., nu și la situațiile reglementate de art. 1.068 alin. (2) C. pr. civ., deoarece textul legal e foarte clar: „Instanța aleasă...", ceea ce înseamnă că pactul de alegere a forului produce efecte, lucru care nu s-ar întâmpla în condițiile alin. (2) al art. 1.068 C. pr. civ.

[2] Textul autentic poate fi consultat la următoarea adresă web: *http://ec.europa.eu/world/agreements/downloadFile.do?fullText=yes&treatyTransId=13223* (accesată pe 9 martie 2019). Versiunea în limba română poate fi consultată la următoarea adresă web: *http://www.ipex.eu/IPEXL-WEB/dossier/ files/download/082dbcc54314a3a30143e2b6d0352942.do* (accesată pe 9 martie 2019).

[3] Publicată în Jurnalul Oficial L353/5 din 10 decembrie 2014.

[4] Conform statutului convenției disponibil la următoarea adresă web: *https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=98* (accesată pe 21 martie 2020).

întâmpinarea este obligatorie şi se depune în termen de 25 de zile de la comunicarea cererii de chemare în judecată]. Instanța poate proceda la judecarea litigiului numai dacă tribunalul arbitral nu a fost sesizat cu tranşarea litigiului respectiv. În caz contrar, tribunalul arbitral va avea prioritate în soluționarea cauzei, conform art. 1.119 C. pr. civ.[1];

- atunci când instanța constată că respectiva convenție de arbitraj este fie caducă, fie inoperantă;
- dacă, din cauze imputabile în mod vădit pârâtului, tribunalul arbitral nu se poate constitui.

COMPETENȚA PREFERENȚIALĂ A INSTANȚELOR ROMÂNE CONFORM CODULUI DE PROCEDURĂ CIVILĂ

Competența internațională preferențială (adică relativă sau alternativă) a instanțelor române este limitativ reglementată în cele paisprezece cazuri prevăzute în art. 1.081 C. pr. civ.[2]. Astfel, instanțele române sunt competente să judece litigiile în care:

- **reclamantul din cererea privind obligația de întreținere are reşedința obişnuită în România.** Această normă de competență internațională se referă la toate cererile privind stabilirea întreținerii precum şi modificarea întinderii acesteia. Hotărârea judecătorească pronunțată în materie de întreținere nu beneficiază, nici în procesul civil cu element de extraneitate, de autoritate de lucru judecat, în sensul că se poate pronunța oricând o nouă hotărâre, dacă s-au modificat împrejurările avute în vedere inițial de instanța de judecată[3];
- **locul unde a luat naştere sau trebuia executată (chiar în parte) o obligație contractuală se află în România.** Această normă de competență internațională nu se aplică contractelor încheiate cu consumatorii, contractelor de asigurări, contractelor de transport, contracte pentru care există dispoziții exprese[4]. Locul naşterii sau executării obligației se determină potrivit lui *lex fori*;
- **locul unde a intervenit un fapt juridic care naşte obligații extracontractuale sau unde se produc efectele acestuia se află în România.** Distincția între obligații contractuale şi obligații extracontractuale nu este una netă şi se va stabili conform dreptului românesc. Această normă de competență internațională se aplică atât pentru faptul juridic licit cât şi pentru cel ilicit, cu excepția delictelor privind

[1] Ioan Leş (coordonator), Călina Jugastru, Verginel Lozneanu, Adrian Circa, Eugen Hurubă, Sebastian Spinei, *op. cit.*, p. 811.
[2] *Ibidem*, p. 778.
[3] *Ibidem*, pp. 780-781.
[4] Ioan Leş (coordonator), Călina Jugastru, Verginel Lozneanu, Adrian Circa, Eugen Hurubă, Sebastian Spinei, *op. cit.*, p. 781 şi Flavius George Păncescu, *op. cit.*, p. 171.

proprietatea intelectuală, abordajul (coliziunea) și răspunderea pentru produsele defectuoase, pentru care există norme de competență internațională speciale[1]. Caracterul de licit sau ilicit al faptului juridic se stabilește potrivit legii statului unde s-a produs acel fapt juridic[2];

- **stația feroviară sau rutieră ori portul sau aeroportul de îmbarcare/încărcare sau debarcare/descărcare a pasagerilor se află în România.** Această regulă de competență internațională privește toate tipurile de transporturi internaționale, dar nu se referă la litigiile legate de abordajul navelor sau de asigurările maritime, pentru care există norme de competență distincte. În general, contractele de transport, conțin convenții de alegere a forului, care pot deroga de la competența alternativă prevăzută în Codul de procedură civilă. În materia transporturilor, au prioritate de aplicare o serie de norme de competență internațională incluse într-o serie de tratate multilaterale precum Convenția de la Geneva din 19 mai 1956 (pentru transportul rutier de marfă, ratificată de România prin Decretul nr. 451/1972), Convenția de la Montreal din 28 mai 1999 (privind transportul aerian internațional și ratificată de România prin Ordonanța Guvernului nr. 107/2000), Regulile de la Hamburg din 31 martie 1978 (privind transportul maritim și ratificate de țara noastră prin Decretul nr. 343/1981) etc.[3];

- **bunul asigurat sau locul producerii evenimentului asigurat se află pe teritoriul țării noastre.** Această normă de competență internațională se referă la asigurările internaționale de persoane, la cele de bunuri și la cele de răspundere civilă. Formularea dispoziției legale lasă să se înțeleagă că ea stabilește competența internațională pentru toate cererile formulate de toate părțile contractului de asigurare. Asiguratului i se creează un dezavantaj prin imposibilitatea utilizării instanțelor din statul unde își are reședința sa obișnuită. Asigurătorul mai poate fi acționat în judecată și în statul unde își are reședința obișnuită (sediul principal);

- **ultima reședință obișnuită a *de cuius-ului* se afla în România** (fără a se aduce atingere competenței exclusive străine asupra imobilelor de cuius-ului din străinătate). Această normă de competență internațională privește acțiunile succesorale *in personam*[4];

- **este vorba de ocrotirea cetățeanului român minor sau pus sub interdicție și cu reședința obișnuită în străinătate;**

- **soțul reclamant, având reședința obișnuită pe teritoriul românesc de cel puțin un an la data introducerii cererii, solicită divorțul.** Această normă de competență internațională vizează situația în care soții trăiesc separat în fapt. Criteriul stabilirii

[1] Flavius George Păncescu, *op. cit.*, p. 172 și pp. 176-177.
[2] Ioan Leș (coordonator), Călina Jugastru, Verginel Lozneanu, Adrian Circa, Eugen Hurubă, Sebastian Spinei, *op. cit.*, p. 782.
[3] Flavius George Păncescu, *op. cit.*, pp. 178-179.
[4] *Ibidem*, p. 183.

reşedinţei obişnuite pe teritoriul ţării noastre este decisiv. Norma de competenţă internaţională studiată poate duce la încălcarea competenţei internaţionale a instanţelor de la domiciliul pârâtului în materia capătului accesoriu de cerere privind răspunderea părintească, în situaţia în care copii sunt la soţul pârât din străinătate. Ea face inaplicabilă, ca normă specială, dispoziţia prevăzută în alin. (2) al art. 915 C. pr. civ., conform căreia în situaţia în care nici unul dintre soţi nu domiciliază în România, instanţele române pot deveni competente să judece divorţul prin convenţia soţilor[1];

- **se încearcă declararea judecătorească a morţii unui cetăţean român, chiar dacă acesta se afla în străinătate la data când a dispărut** (măsurile provizorii luate de instanţa străină îşi păstrează validitatea până când instanţa română ia propriile măsuri provizorii). Această declarare prezintă însemnătate pentru succesori atunci când majoritatea bunurilor succesiunii se află pe teritoriu românesc[2];
- **acte sau fapte de stare civilă înregistrate în România sunt puse în discuţie între părţi cu reşedinţa obişnuită în străinătate, dintre care cel puţin una este cetăţean român;**
- **se încearcă ocrotirea în străinătate a proprietăţii intelectuale a unei persoane cu reşedinţa obişnuită în România** (cetăţean român sau apatrid). **Excepţie:** existenţa unei convenţii de alegere a forului;
- **părţile sunt străini, obiectul litigiilor fiind reprezentat de drepturi patrimoniale privind bunuri sau interese ale unor persoane din România.** Pentru ca instanţele române să dobândească această competenţă este necesar acordul expres al părţilor;
- **este vorba despre abordajul navelor sau coliziunea aeronavelor sau despre asistenţa şi salvarea unor persoane sau bunuri în marea liberă ori într-un spaţiu nesupus suveranităţii vreunui stat dacă nava (aeronava) avea pavilion sau era înmatriculată în România sau dacă locul de destinaţie (primul port sau aeroport în care nava sau aeronava a ajuns) este în România, sau dacă nava sau aeronava a fost sechestrată la noi în ţară sau dacă pârâtul îşi are reşedinţa obişnuită în România;**
- **este vorba despre răspunderea civilă pentru prejudiciile cauzate de produse originare din România.** În doctrină s-au exprimat îndoieli cu privire la utilitatea acestei norme de competenţă în condiţiile în care importatorul produselor româneşti şi persoana vătămată îşi au sediul, respectiv reşedinţa obişnuită peste hotare. În aceste condiţii, regula de competenţă este inutilă, persoana vătămată având tot interesul să se judece în străinătate, cât mai aproape de reşedinţa ei obişnuită[3].

---

[1] Flavius George Păncescu, *op. cit.*, p. 184.

[2] Doctrina recomandă ca în examinarea unor cereri de acest gen să se acorde o atenţie deosebită interesului invocat de reclamant, precum şi existenţei altor puncte de legătură a cauzei cu România în afara cetăţeniei dispărutului (a se vedea Flavius George Păncescu, *op. cit.*, p. 185).

[3] Flavius George Păncescu, *op. cit.*, p. 188.

INSTANȚELE ROMÂNE – FOR DE NECESITATE

Forul de necesitate reprezintă situația în care o persoană demnă de protecție nu poate să intenteze acțiune în fața unei instanțe străine (spre exemplu, cel care și-a părăsit patria din motive politice)[1].

Fundamentul existenței instituției forului de necesitate îl reprezintă necesitatea de a preveni situațiile de denegare de dreptate.

Art. 1.070 C. pr. civ. reglementează competența internațională a instanțelor române ca for de necesitate. Astfel, dacă legea română nu prevede competența instanțelor române asupra cauzei, dar se dovedește că introducerea acțiunii în străinătate este fie imposibilă, fie nu se poate pretinde rațional ca acțiunea să fie introdusă acolo, instanța română de la locul care are o legătură suficientă cu cauza va deveni competentă să o soluționeze. Dacă reclamantul aflat în situația de mai sus are cetățenia română sau este apatrid cu domiciliul în România (sau persoană juridică de naționalitate română), competența instanței române nu mai este facultativă, ci obligatorie.

Doctrina românească a sintetizat astfel condițiile necesare unei instanțe românești pentru a deveni for de necesitate:

- existența unei legături între litigiu și instanța română sesizată (se stabilește luând în considerare circumstanțele de fapt ale speței, spre exemplu, cetățenia reclamantului);
- necompetența altor instanțelor străine (dovedită fie prin hotărârile respectivelor instanțe, fie prin certificate de legislație străină)[2];
- imposibilitatea rațională a introducerii acțiunii în fața instanțelor străine competente, imposibilitate care poate fi determinată fie de un război civil, fie de o catastrofă naturală sau de o epidemie.

Forul de necesitate trebuie utilizat cu precauție, deoarece are un mare neajuns: posibilul refuz de către un alt stat (mai cu seamă de statele afectate de război sau de alte urgii) a recunoașterii sau executării silite a hotărârii obținute astfel.

VERIFICAREA DIN OFICIU A COMPETENȚEI INTERNAȚIONALE ȘI DETERMINAREA CONCRETĂ A INSTANȚEI ROMÂNE COMPETENTE

Instanța română trebuie să-și verifice din oficiu competența internațională, procedând conform regulilor interne privind competența, iar dacă descoperă că instanțele române nu sunt competente să judece acel litigiu, instanța este obligată să respingă acțiunea, cu excepția situației în care instanța română trebuie să soluționeze litigiul ca for de necesitate [art. 1.071 alin. (1) C. pr. civ.].

---

[1] Ioan Leș (coordonator), Călina Jugastru, Verginel Lozneanu, Adrian Circa, Eugen Hurubă, Sebastian Spinei, *op. cit.*, p. 786.

[2] Flavius George Păncescu, *op. cit.*, pp. 113-114.

Respingerea acţiunii pe motiv de necompetenţă este supusă recursului la instanţa superioară. Conform alin. (2) al art. 1.071 C. pr. civ., necompetenţa internaţională a instanţei române se poate invoca în orice fază procesuală, chiar şi direct în căile de atac, fără a se putea ocoli prevederile art. 1.067 C. pr. civ. privind prorogarea voluntară de competenţă în favoarea instanţelor române.

Coroborând art. 1.071 alin. (2) şi art. 1.067 alin. (2) C. pr. civ. concluzionăm că excepţia de necompetenţă nu se poate invoca de către pârât în orice fază procesuală ori direct în căile de atac atât timp cât acesta s-a prezentat în faţa primei instanţe române, a formulat apărări pe fond, fără a invoca această excepţie până la terminarea cercetării procesului [art. 1.067 alin. (2)]. Mai greu de conciliat ni se par dispoziţiile art. 1.067 alin. (2) cu cele ale art. 1.071 C. pr. civ. Aceasta întrucât dacă prima instanţă română îşi verifică din oficiu competenţa internaţională potrivit legii proprii şi pune în discuţia părţilor excepţia de necompetenţă la primul termen când părţile sunt legal citate [art. 131 şi 1.071 alin. (1) C. pr. civ.] este improbabil ca pârâtul să mai aibă ca răstimp de gândire, în privinţa invocării excepţiei de necompetenţă a instanţelor române, termenele de până la terminarea cercetării procesului. Este greu de crezut că, în practică, prima instanţă românească, descoperind că este necompetentă, va mai cerceta procesul chiar dacă pârâtul se prezintă şi prin apărările pe fond utilizate semnalează că ar dori să fie judecat de instanţele române. Dacă instanţele române sunt competente internaţional să soluţioneze un litigiu cu element de extraneitate, determinarea instanţei române care va judeca efectiv speţa se va face, conform art. 1.072 C. pr. civ., avându-se în vedere normele de competenţă internă din Codul de procedură civilă sau din alte legi speciale.

În cazul în care instanţa română competentă nu poate fi determinată potrivit normelor menţionate, litigiul va fi judecat fie de Judecătoria Sectorului 1 al Municipiului Bucureşti, fie de Tribunalul Bucureşti (cu respectarea normelor de competenţă materială).

COMPETENŢA ASUPRA CHESTIUNILOR PRELIMINARE ŞI ÎN MATERIA LITISPENDENŢEI ŞI CONEXITĂŢII INTERNAŢIONALE

Chestiunile preliminare reprezintă problemele de fapt, de drept sau de procedură care deşi nu sunt întotdeauna de competenţa instanţei învestite cu cererea principală vor fi soluţionate pe cale incidentală de aceasta pentru a proceda apoi la rezolvarea cererii principale.

Conform art. 1.073 şi 1.074 C. pr. civ., instanţa română competentă să judece acţiunea principală este competentă, de asemenea, să soluţioneze atât chestiunile care, deşi nu intră în competenţa sa, trebuie soluţionate pentru a se putea apoi decide asupra cererii principale (adică chestiunile preliminare), cât şi cererea reconvenţională şi cererile de intervenţie (cu excepţia acelora ce au fost formulate cu unicul scop de a-l sustrage pe intervenient jurisdicţiei normal competente).

În situaţii urgente, instanţele române sunt competente să instituie măsuri provizorii, conservatorii şi de executare privind persoane şi bunuri aflate în România la data introducerii

cererii, chiar dacă ele nu sunt competente să judece fondul litigiului cu element de extraneitate (art. 1.075 C. pr. civ.).

Art. 1.076 C. pr. civ. este dedicat litispendenței internaționale (situația în care o instanță renunță la judecarea procesului civil internațional, în virtutea existenței unei proceduri pendinte, având aceeași cauză, același obiect și aceleași părți, în fața unei instanțe străine)[1]. Conform articolului de lege menționat, dacă o cauză este în curs de soluționare la o instanță străină (lucru determinat după legea statului unde are loc procesul), instanța română sesizată ulterior va suspenda judecarea cauzei până la pronunțarea hotărârii de către jurisdicția străină, dacă este previzibil ca hotărârea străină să fie recunoscută sau pusă în executare în România.

Dacă cauza a fost deja soluționată de o instanță străină și s-a pronunțat o hotărâre care este susceptibilă de a fi recunoscută în România potrivit dispozițiilor Cărții a VII-a a Codului de procedură civilă, atunci instanța română ulterior sesizată va respinge acțiunea.

În ipoteza în care jurisdicția străină se declară necompetentă sau dacă hotărârea străină ce urmează a fi pronunțată nu este susceptibilă de recunoaștere în România, instanța română repune cauza pe rol, la cererea părții interesate.

Instanța română competentă să judece o acțiune este, de asemenea, competentă să soluționeze și orice altă acțiune conexă primei (adică aflată într-un raport atât de strâns încât ambele trebuie cercetate și soluționate odată de aceeași instanță pentru a se evita soluțiile contradictorii). Din formularea textului de lege se înțelege că, întotdeauna, instanța română sesizată ulterior cu cererea conexă își va extinde competența cu privire la aceasta, deși ea se află pe rolul unei instanțe străine. Doctrina consideră că soluția propusă de legiuitorul român duce la dezînvestirea instanței străine prin hotărârea interlocutorie a unei instanțe românești. O astfel de soluție nu este corectă din punctul de vedere al dreptului internațional, deoarece nesocotește suveranitatea statului străin ce presupune și independența instanțelor străine de cele românești. Soluția corectă este, după caz, cea a suspendării judecății de către instanța română până la soluționarea cererii conexe sau dezînvestirea instanței române, la cererea părții, în favoarea instanței străine[2].

Procedura în cazul reunirii celor două cauze conexe este cea prevăzută de legea statului unde are loc reunirea[3].

NORME DE COMPETENȚĂ INTERNAȚIONALĂ APLICABILE ÎNTRE STATELE UNIUNII EUROPENE (REGULAMENTUL NR. 1215/2012 - BRUSSELS I BIS)

Normele de competență internațională prevăzute de tratatele internaționale la care țara noastră este parte contractantă, de dreptul Uniunii Europene sau de legile speciale românești au prioritate față de normele generale de competență internațională.

[1] Ioan Leș (coordonator), Călina Jugastru, Verginel Lozneanu, Adrian Circa, Eugen Hurubă, Sebastian Spinei, *op. cit.*, p. 805.

[2] *Ibidem*, pp. 810-811.

[3] Flavius George Păncescu, *op. cit.*, p. 135.

BUJAS CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Ca urmare a aderării României la Uniunea Europeană, de la 1 ianuarie 2007, conflictele de jurisdicţie apărute între România şi alte state membre ale Uniunii Europene vor fi soluţionate[1]potrivit normelor înscrise în reglementări ale Uniunii Europene cum ar fi:

- **Regulamentul (UE) nr.848/2015** al Parlamentului European şi al Consiliului din 20 mai 2015 privind procedurile de insolvenţă[2];
- **Regulamentul (UE) nr. 1.215/2012** al Parlamentului European şi al Consiliului din 12 decembrie 2012, privind competenţa judiciară, recunoaşterea şi executarea hotărârilor în materie civilă şi comercială (Brussels I revizuit sau Brussels I bis)[3]. Acest regulament a intrat în vigoare pe 1 ianuarie 2013, dar a fost implementat începând cu 10 ianuarie 2015 (art. 81 al regulamentului). El a fost modificat prin Regulamentul (UE) nr. 542/2014 al Parlamentului European şi al Consiliului din 15 mai 2014 de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1215/2012 în ceea ce priveşte normele aplicabile cu privire la Curtea Unică în Materie de Brevete şi Curtea de Justiţie din Benelux[4], regulament care se aplică tot de la 10 ianuarie 2015;
- **Regulamentul (UE) nr. 650/2012** al Parlamentului European şi al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competenţa, legea aplicabilă, recunoaşterea şi executarea hotărârilor judecătoreşti şi acceptarea şi executarea actelor autentice în materie de succesiuni şi privind crearea unui certificat european de moştenitor;
- **Regulamentul (CE) nr. 4/2009** al Consiliului din 18 decembrie 2008 privind competenţa, legea aplicabilă, recunoaşterea şi executarea hotărârilor şi cooperarea în materie de obligaţii de întreţinere;
- **Regulamentul (CE) nr. 805/2004** al Parlamentului European şi al Consiliului din 21 aprilie 2004 privind crearea unui Titlu Executoriu European pentru creanţele necontestate, cu modificările şi completările ulterioare;
- **Regulamentul (CE) nr. 2.201/2003** al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competenţa, recunoaşterea şi executarea hotărârilor judecătoreşti în materie matrimonială şi în materia răspunderii părinteşti, de abrogare a Regulamentului nr. 1347/2000 (Brussels II), cu modificările şi completările ulterioare[5].

---

[1] Temeiul juridic îl reprezintă art. 2 al Actului privind condiţiile de aderare a Republicii Bulgaria şi a României şi adaptarea tratatelor pe care se întemeiază Uniunea Europeană, parte integrantă a Tratatului de aderare a României la UE, semnat pe 25 aprilie 2005, la abaţia Neumünster din Marele Ducat de Luxemburg.

[2] Şerban-Alexandru Stănescu, *Legislaţia privind raporturile de drept internaţional privat. Îndrumar practic*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2017, p. 320.

[3] Textul acestui regulament poate fi consultat la următoarea adresă web: *http://eur- https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R1215&from=RO* (accesat pe 14 martie 2019).

[4] Acest regulament poate fi consultat la următoarea adresă web: *http://eur- https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014R0542&from=ro* (accesată pe 14 martie 2019).

[5] Nicoleta Diaconu, *Drept internaţional privat*, ed. a 6-a, Ed. Universitară, Bucureşti, 2013, p. 337. Începând cu 31 iulie 2022 va fi înlocuit prin Regulamentul (UE) 2019/1111 privind competenţa, recunoaşterea şi executarea hotărârilor în materie matrimonială şi în materia răspunderii părinteşti şi privind răpirea internaţională de copii (reformare).

Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Consiliului din 12 decembrie 2012, privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (Brussels I bis) reprezintă un veritabil drept comun al procedurii civile europene, adică un corpus fundamental de reguli aplicabile în litigiile de drept privat cu element de extraneitate[1]. Iată de ce, în continuare, vom prezenta principalele dispoziții ale Regulamentului (UE) nr. 1215/2012 (Brussels I bis, în engleză, sau, în românește, Bruxelles I bis). Restul normelor de competență internațională comunitare vor fi studiate în cadrul programelor de studii aprofundate.

Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 se aplică între toate statele membre ale Uniunii Europene, inclusiv Danemarcei, care a încheiat cu Comunitatea Europeană un acord privind Regulamentul nr. 1215/2012[2]. Modificările dreptului danez necesare implementării regulamentului au intrat în vigoare la 1 iunie 2013[3]. În contextul negocierilor legate de ieșirea Regatului Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord din Uniunea Europeană, doctrina consideră că Regulamentul Brussels I bis va continua să se aplice cel puțin litigiilor începute până la data ieșirii efective din Uniunea Europeană. După acest moment este de așteptat o reglementare expresă, o posibilă soluție fiind și aderarea Regatului Unit la Convenția de la Lugano din 2007 (convenție ce ar necesita o revizuire pentru a fi armonizată cu Regulamentul nr. 1215/2012)[4].

Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 se aplică în relațiile civile și comerciale dintre persoane fizice și/sau persoane juridice[5]. Sunt excluse din sfera de aplicare a regulamentului următoarele materii: fiscală, vamală, administrativă, starea și capacitatea persoanelor fizice, regimurile matrimoniale, raporturile patrimoniale izvorâte din legături asimilate de legea aplicabilă acestora căsătoriei, obligațiile de întreținere izvorâte dintr-o relație de familie, de rudenie sau din deces, succesiunile, falimentele și concordatele (și alte proceduri similare), securitatea socială și arbitrajul. De asemenea, regulamentul nu se poate aplica nici răspunderii statului izvorâte din actele sau omisiunile sale săvârșite în exercitarea suveranității sale.

Potrivit art. 71b, introdus prin art. 1 al Regulamentului (UE) nr. 542/2014, competența Curții Unice în Materie de Brevete și cea a Curții de Justiție din Benelux se vor stabili în următorul mod:

> „una din cele două instanțe comune va fi competentă în situația în care instanțele unui stat membru, parte la actul de instituire a acelei instanțe comune, sunt

[1] Gheorghe-Liviu Zidaru, *Competența în materie civilă potrivit Regulamentului Bruxelles I bis (nr. 1215/2012)*, Ed. Hamangiu, București, 2017, p. 11.

[2] Acordul poate fi consultat la următoarea adresă web: *http://eur- https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32003R2201&from=RO* (accesat pe 14 martie 2019).

[3] Pentru detalii, a se vedea *Atlasul judiciar european de materie civilă*, disponibil la următoarea adresă web: *https://e-justice.europa.eu/content_brussels_i_ regulation_recast-350-ro.do?clang=ro* (accesat pe 4 mai 2016).

[4] Gheorghe-Liviu Zidaru, *op. cit.*, p. 76.

[5] Noțiunea generică de relații civile și comerciale (de materie civilă și comercială) trebuie interpretată autonom, și nu prin referire la concepțiile diferite ale fiecărui stat membru cu privire la delimitarea dreptului privat de cel public și cu privire la competența diferitelor categorii de jurisdicții (civilă, socială, administrativă). Curtea de Justiție a Uniunii Europene include în această noțiune toate cauzele de drept privat (de drept civil, în sens larg), materia comercială fiind enunțată doar exemplificativ, ca o subdiviziune a materiei civil (a se vedea Gheorghe-Liviu Zidaru, *op. cit.*, p. 76).

competente, potrivit Regulamentului (UE) nr. 1215/2012, într-un litigiu prevăzut în actul de instituire a instanței comune;

- potrivit dispozițiilor Capitolului al II-lea al Regulamentului (UE) nr. 1215/2012, dacă pârâtul nu e domiciliat într-un stat membru al Uniunii Europene şi dacă regulamentul menționat nu conferă competență în alt mod, instanțele comune menționate au competența de a lua măsuri de conservare şi provizorii, chiar dacă competența de soluționare pe fond a litigiului aparține instanțelor unui stat terț, adică nemembru;

- dacă una din cele două instanțe este competentă, într-un litigiu privind încălcarea unui brevet european de către un pârât domiciliat în afara Uniunii Europene, acea instanță este competentă să se pronunțe atât asupra prejudiciului produs prin acea încălcare în interiorul Uniunii, dar şi pentru prejudiciul cauzat în afara granițelor Uniunii Europene. Această competență se poate institui doar dacă respectivul pârât deține bunuri situate pe teritoriul unui stat parte la actul de instituire a acelei instanțe comune şi dacă litigiul are suficiente legături cu oricare din statele participante la actul de instituire a respectivei instanțe comune.

Regula generală în materie de competență este, conform art. 4 alin. (1) al Regulamentului, următoarea: competența jurisdicțională aparține instanțelor statului membru de la domiciliul pârâtului, indiferent de cetățenia acestuia.

Conform art. 62, calificarea domiciliului se face conform legii forului. Dacă o parte nu domiciliază pe teritoriul statului membru ale cărui instanțe au fost sesizate, instanța, pentru a determina dacă partea domiciliază pe teritoriul altui stat membru, va aplica legea acelui stat. Art. 63 conține dispoziții privind stabilirea domiciliului persoanei juridice. Aceasta este domiciliată acolo unde îşi are fie sediul statutar, fie administrația centrală, fie punctul principal de activitate. În cazul Regatului Unit şi al Irlandei, „sediul statutar" trebuie înțeles ca sediul social (registered office) sau, în lipsa acestuia, ca locul de înregistrare (place of incorporation) sau, în lipsa acestuia, locul în care a avut loc constituirea (formation).

Domiciliul *trust-ului* pe teritoriul statului ale cărui instanțe au fost sesizate se determină potrivit dreptului internațional privat al statului respectiv.

Conform art. 4 alin. (2), dacă pârâtul nu are naționalitatea statului membru pe teritoriul căruia domiciliază, el este supus normelor de competență aplicabile cetățenilor statului în cauză.

Potrivit art. 6, dacă pârâtul nu domiciliază pe teritoriul unui stat membru, competența instanțelor unui stat membru sesizate cu judecarea litigiului va fi stabilită conform legislației interne a forului, sub rezerva aplicării normelor din regulament privind dreptul consumatorului de a opta în materia unei acțiuni contra furnizorului între instanțele statului unde domiciliază consumatorul şi cele ale statului unde domiciliază furnizorul [art. 18 alin. (1)], competența jurisdicțională alternativă privind un angajator care nu e domiciliat pe teritoriul unui stat membru (art. 21), competența exclusivă (art. 24) şi prorogarea de

BUJAŞ CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

competență (art. 25). Împotriva unui astfel de pârât, orice persoană domiciliată pe teritoriul unui stat membru, indiferent de naționalitatea sa, poate invoca normele de competență prevăzute de legislația internă a statului de domiciliu, mai ales normele comunicate Comisiei în temeiul art. 76 alin. (1) lit. a), întocmai ca cetățenii statului de domiciliu.
Art. 5 al regulamentului dispune că persoanele domiciliate pe teritoriul unui stat membru pot fi acționate în fața instanțelor altui stat membru doar în temeiul normelor cuprinse în art. 7-26 din regulament (adică al normelor privind competențele speciale, competența în materie de asigurări, în materia contractelor încheiate de consumatori, în materia contractelor individuale de muncă, precum și a normelor de competență exclusivă și a normelor privind prorogarea de competență). Împotriva acestor persoane nu pot fi invocate normele de competență internațională prevăzute de legislația internă a forului.
Dintre normele atributive de competență jurisdicțională internațională enumerate mai sus, cea mai mare însemnătate o au regulile de competență internațională exclusivă. De aceea, ne vom concentra întâi atenția asupra acestor norme.
Normele de competență internațională exclusivă își au sediul juridic în art. 24 al regulamentului. Potrivit acestui articol, indiferent de situarea domiciliului pârâtului, următoarele instanțe au competență jurisdicțională exclusivă în următoarele materii:

- instanțele din statul membru pe teritoriul căruia este situat imobilul, în materia litigiilor privind drepturi reale imobiliare sau închirierea de imobile. În materia închirierii unor imobile, în vederea utilizării personale și temporare pe o perioadă de maximum șase luni consecutive, sunt de asemenea competente și instanțele din statul membru pe teritoriul căruia pârâtul este domiciliat, sub dubla condiție ca locatarul și proprietarul să domicilieze pe teritoriul aceluiași stat membru, diferit de statul de situare a imobilului, și locatarul să fie persoană fizică;
- instanțele din respectivul stat membru în materia constituirii, nulității, dizolvării persoanelor juridice cu sediul pe teritoriul unui stat membru sau în materia validității deciziilor luate de organele acestor persoane juridice[1];
- instanțele din statul membru pe teritoriul căruia se păstrează registrul, în materia validității înregistrărilor făcute în registrele publice;
- instanțele din statul membru pe teritoriul căruia depunerea sau înregistrarea a fost solicitată, a avut loc sau se consideră că a avut loc (în temeiul unui instrument comunitar sau al unei convenții internaționale), în materia înregistrării sau valabilității brevetelor, mărcilor, desenelor și modelelor industriale, precum și a altor drepturi similare, supuse depunerii sau înregistrării. Această competență exclusivă este valabilă și în situația unei cereri principale privind înregistrarea și valabilitatea brevetelor, desenelor industriale etc., dar și în situația invocării pe cale de excepție a unui

[1] Reamintim că sediul persoanei juridice se determină potrivit dreptului internațional privat al instanței sesizate și că materia falimentului este reglementată în Regulamentul (UE) 2015/848 din 20 mai 2015 privind procedurile de insolvență (reformare) [Textul acestui regulament este disponibil la următoarea adresă web: *https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32015R0848&from=RO* (accesat pe 14 martie 2019)].

BUNS CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

astfel de aspect. Instanţele din fiecare stat membru au competenţă exclusivă, indiferent de domiciliul pârâtului, în acţiunile privind înregistrarea sau validitatea unui brevet european acordat statului în cauză (fără ca astfel să se aducă atingere competenţei Oficiului European pentru Brevete, competenţă acordată prin Convenţia privind acordarea brevetelor europene - München, 5 octombrie 1973);

- instanţele din statul membru pe teritoriul căruia a fost sau urmează să fie executată hotărârea, în materia executării hotărârilor judecătoreşti.

Competenţa unor instanţe sau a unei instanţe dintr-un anumit stat poate deveni exclusivă în temeiul art. 25 privind prorogarea de competenţă prin convenţia părţilor. Astfel, părţile (indiferent de domiciliul lor) pot conveni, printr-o convenţie, competenţa unei instanţe sau a instanţelor dintr-un stat membru asupra unui litigiu ce a survenit sau poate surveni în legătură cu un raport juridic determinat. Această competenţă jurisdicţională internaţională este exclusivă, cu excepţia convenţiei contrare a părţilor.
Pentru a fi validă, convenţia atributivă de competenţă jurisdicţională internaţională trebuie să îndeplinească condiţiile de fond impuse de legea statului membru ale cărui instanţe devin competente. În privinţa condiţiilor de formă, convenţia este validă dacă îndeplineşte una din următoarele cerinţe:

- formă scrisă (se asimilează acestei forme şi comunicarea electronică ce permite consemnarea durabilă a convenţiei);
- forma verbală cu confirmare scrisă;
- forma conformă cu obiceiurile statornicite între părţi;
- forma conformă cu uzanţa din comerţul internaţional pe care părţile o cunosc sau ar trebui să o cunoască şi care este notorie şi respectată cu regularitate de către părţile la contractele de tipul pe care îl implică domeniul respectiv.

Instanţa sau instanţele dintr-un stat membru cărora printr-un act constitutiv de trust li s-a atribuit competenţă dobândesc competenţă exclusivă asupra oricărei acţiuni introduse împotriva unui fondator, trustee sau beneficiar al unui trust, acţiune legată de relaţiile dintre aceste persoane sau de drepturile ori obligaţiile acestora în cadrul trustului.
Convenţiile atributive de competenţă sau stipulaţiile similare din actele constitutive ale unui trust sunt lipsite de efecte juridice în următoarele cazuri:

- contravin dispoziţiilor următoarelor articole din regulament: art. 15 (convenţii atributive de competenţă în materie de asigurări), art. 19 (convenţii atributive de competenţă în materia contractelor încheiate cu consumatorii), art. 23 (convenţii atributive de competenţă în materia contractelor individuale de muncă);
- când aceste convenţii sau stipulaţii derogă de la competenţa exclusivă a instanţelor, stabilită potrivit art. 24 din regulament.

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Clauza atributivă de competență internațională jurisdicțională este autonomă față de contractul în care este inserată, ceea ce face ca valabilitatea ei să nu fie influențată de validitatea contractului [art. 25 alin. (5)].

Potrivit art. 26 al regulamentului, prezentarea pârâtului în fața unei instanțe dintr-un stat membru îi conferă acesteia competență jurisdicțională asupra litigiului. Excepții: competența altor instanțe asupra litigiului este reglementată prin alte prevederi ale regulamentului (inclusiv cazul competenței exclusive prevăzute de art. 24 al regulamentului) sau înfățișarea pârâtului înaintea instanței are drept singur scop contestarea competenței acesteia. În litigii privind asigurările, contractele încheiate cu consumatorii sau contractele individuale de muncă, pârâtul (dacă este deținătorul poliței, asiguratul sau beneficiarul unui contract de asigurare sau partea vătămată, sau consumatorul, sau angajatul) trebuie să fie informat de instanță cu privire la dreptul său de a contesta competența instanței și cu privire la consecințele înfățișării sale.

În art. 7, 8, 9, Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 introduce norme de competență ce derogă de la regula din alin. (1) al art. 4 (competența instanțelor statului membru unde se află domiciliul pârâtului).

Potrivit celor trei articole deja menționate, persoana care domiciliază pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru în următoarele situații:

- în materie contractuală, în fața instanțelor de la locul în care obligația ce formează obiectul cererii a fost sau urmează a fi executată. În absența unei convenții contrare, locul executării obligației este, în cazul vânzării de mărfuri, locul dintr-un stat membru, unde au fost sau ar fi trebuit livrate mărfurile (potrivit contractului), iar în cazul prestărilor de servicii, locul dintr-un stat membru unde au fost sau ar fi trebuit să fie prestate serviciile;
- în materie delictuală și cvasidelictuală, în fața instanțelor de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă;
- în cazul unei acțiuni civile în despăgubiri sau în restituire (izvorâtă din săvârșirea unei infracțiuni), în fața instanței sesizate cu acțiunea publică, în măsura în care respectiva instanță, după dreptul forului, poate soluționa și acțiunea civilă;
- în cazul unei acțiuni civile în recuperarea unui bun cultural (definit în art. 1 punctul 1 al Directivei 93/7/CEE), inițiată de către proprietar, în fața instanțelor de la locul unde se află bunul la momentul sesizării instanței;
- în privința unei contestații privind exploatarea unei sucursale, agenții sau a unei alte unități, în fața instanțelor de la locul unde se află sucursala, agenția sau unitatea în cauză;
- în calitatea sa de fondator, administrator de active (trustee) sau de beneficiar al unui trust (constituit fie în aplicarea legii, fie prin înscris, fie printr-o convenție verbală confirmată prin înscris), în fața instanțelor statului membru pe al cărui teritoriu trustul își are domiciliul (sediul);

BCU IAȘI - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

- în materia litigiilor privind plata de remuneraţii pretinse pentru salvarea sau asistenţa de care a beneficiat o încărcătură sau o marfă, în faţa instanţei pe a cărei rază teritorială respectiva încărcătură sau marfă a fost sechestrată (în vederea obţinerii unei astfel de plăţi) sau ar fi putut fi sechestrată, însă a fost depusă o cauţiune sau o altă garanţie. Această regulă se aplică doar în cazul în care se pretinde că pârâtul are sau a avut un drept asupra încărcăturii la momentul operaţiunii de salvare sau asistenţă;
- în situaţia în care există mai mulţi pârâţi, în faţa instanţei domiciliului oricăruia dintre pârâţi, sub condiţia ca cererile să fie atât de strâns legate între ele, încât să fie oportună judecarea lor în acelaşi timp, pentru a se evita riscul pronunţării unor hotărâri ireconciliabile în cazul judecării separate a cauzelor;
- în cazul unei cereri de chemare în garanţie sau de intervenţie, în faţa instanţelor sesizate cu cererea principală, cu excepţia situaţiei în care această cerere are drept unic scop sustragerea persoanei care domiciliază într-un stat membru jurisdicţiei instanţei normal competente în respectiva speţă[1];
- în cazul unei cereri reconvenţionale izvorâte în urma aceluiaşi contract sau fapt care fundamentează cererea principală, în faţa instanţei sesizate prin cererea principală;
- în materie contractuală, dacă acţiunea poate fi conexată cu o acţiune în materie de drepturi reale imobiliare îndreptată contra aceluiaşi pârât, în faţa instanţei statului membru pe al cărui teritoriu se află imobilul respectiv.

Dacă, în temeiul Regulamentului (UE) nr. 1.215/2012, o instanţă dintr-un stat membru este competentă în soluţionarea unor acţiuni legate de răspunderea pentru utilizarea sau exploatarea unei nave, instanţa în cauză (sau orice altă instanţă care i se substituie în temeiul legislaţiei interne a statului membru) este competentă cu privire la cererile privind limitarea acestei răspunderi.

Restul normelor de competenţă internaţională specială în materiile asigurărilor, contractelor încheiate cu consumatorii sau celor individuale de muncă (art. 10-23) se vor studia pe larg în cadrul programelor de master.

Conform art. 27 al regulamentului, instanţa dintr-un stat membru, sesizată pe cale principală cu un litigiu, este obligată să se declare, din oficiu, necompetentă dacă constată că, în temeiul art. 24 din regulament, sunt exclusiv competente instanţele altui stat membru.

Art. 28 al regulamentului dispune ca, în situaţia în care pârâtul (domiciliat pe teritoriul unui stat membru) este chemat în judecată în faţa unei instanţe dintr-un alt stat membru şi nu se înfăţişează în faţa acesteia, respectiva instanţă trebuie să se declare din oficiu necompetentă, dacă se constată că din regulament nu rezultă competenţa sa. Declararea necompetenţei în

[1] Pentru o mai bună înţelegere a normelor privind competenţele speciale, recomandăm consultarea versiunilor în limba engleză şi franceză ale Regulamentului (UE) nr. 1215/2012, disponibile la următoarele adrese web: *http://eur-https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R1215&from=RO*, respectiv *https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R1215&from=RO* (ambele accesate pe 14 martie 2019).

această situație se face numai dacă se ştie cu certitudine că pârâtul a primit actul de sesizare a instanței sau un alt echivalent în timp util pentru pregătirea apărării sau că au fost întreprinse demersurile necesare în acest sens. Dacă însă nu se pot proba aceste aspecte, instanța este obligată să suspende acțiunea până la îndeplinirea lor.

Comunicarea actului de sesizare a instanței sau a altui act echivalent dintr-un stat membru al UE într-un alt stat membru se face în conformitate cu art. 19 al Regulamentului (CE) nr. 1.393/2007 al Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind notificarea şi comunicarea în statele membre a actelor judiciare şi extrajudiciare în materie civilă sau comercială. În celelalte cazuri, se va aplica art. 15 din Convenția de la Haga din 15 noiembrie 1965 privind notificarea şi comunicarea în străinătate a actelor judiciare şi extrajudiciare în materie civilă sau comercială, dacă actul de sesizare a instanței sau alt act echivalent a trebuit să fie transmis în străinătate în conformitate cu prevederile acestei convenții.

În doctrina germană, s-a enunțat următoarea listă de verificare a competenței internaționale conform Regulamentului Brussels I bis:

- este aplicabil *rationae materiae* Regulamentul?

daca da,

- sunt aplicabile dispozițiile art. 24 privind competența exclusivă?

dacă nu,

- sunt aplicabile dispozițiile art. 26, adică s-a prezentat pârâtul ori a formulat apărare în proces fără a invoca excepția de necompetență internațională a instanței?

dacă nu,

- s-a încheiat o convenție valabilă de prorogare a competenței, conform art. 25?

dacă nu,

- este vorba despre un litigiu în materie de asigurări (art. 10), o cauză legată de un consumator (art. 17), ori de un litigiu de muncă (art. 20)?

dacă nu,

- pârâtul domiciliază într-un stat membru al Uniunii Europene?

dacă da,

- acțiunea a fost introdusă la instanța căreia îi revine competența generală, potrivit art. 4?

dacă nu,

- acțiunea a fost introdusă la instanțele competente conform art. 7-9 din regulament[1]?

Suntem de acord în parte cu această procedură de verificare a competenței. În opinia noastră, întâi ar trebui verificată existența unei convenții de prorogare de competență şi abia apoi să verificăm dacă pârâtul s-a prezentat sau s-a apărat în proces fără a ridica excepția necompetenței instanței. aceasta, deoarece convenția de prorogare de competență instituie o competență exclusivă asemănătoare celei din art. 24 al regulamentului.

[1] Gheorghe-Liviu Zidaru, *op. cit.*, pp. 86-87.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Art. 29-34 din regulament se preocupă de litispendenţă şi conexitate. Conform art. 29, dacă instanţe din state membre diferite sunt sesizate cu cereri având acelaşi obiect şi aceeaşi cauză, introduse între aceleaşi părţi, instanţa sesizată ulterior suspendă din oficiu cauza până când prima instanţă sesizată îşi stabileşte competenţa. Atunci când prima instanţă sesizată constată că este competentă, instanţa ulterior sesizată îşi declină competenţa în favoarea primei.

La cererea unei instanţe sesizate cu litigiul, orice altă instanţă sesizată este obligată potrivit alin. (2) al art. 29 al regulamentului, să informeze prima instanţă cu privire la data la care a fost sesizată cu judecarea aceluiaşi litigiu.

Art. 30 al regulamentului încearcă să soluţioneze cazul acţiunilor conexe (adică atât de strâns legate între ele încât trebuie soluţionate împreună de aceeaşi instanţă pentru a se evita pronunţarea unor hotărâri ireconciliabile) pendinte înaintea unor instanţe din state membre diferite. Ca regulă generală, instanţa sesizată ulterior poate suspenda judecata.

Dacă acţiunile conexe sunt pendinte în faza de primă instanţă, instanţa ulterior sesizată poate să-şi decline competenţa în favoarea primei instanţe sesizate, dacă una dintre părţi cere acest lucru şi dacă sunt îndeplinite următoarele condiţii:

- prima instanţă sesizată este competentă să judece acţiunea respectivă **şi**
- legislaţia internă a primei instanţe sesizate permite conexarea acestor acţiuni.

Articolul 31 dispune ca, atunci când acţiunile conexe intră în competenţa exclusivă a mai multor instanţe, toate instanţele sesizate ulterior trebuie să-şi decline competenţa în favoarea celei sesizate iniţial.

Jurisprudenţa Curţii de Justiţie a Uniunii Europene a hotărât că se pot conexa acţiuni ce rezultă din contract cu acţiuni ce rezultă din delict[1].

Atunci când este sesizată o instanţă dintr-un stat membru căreia o convenţie de prorogare de competenţă îi conferă competenţă exclusivă asupra litigiului, orice instanţă dintr-un alt stat membru, indiferent de momentul sesizării ei, suspendă acţiunea până când instanţa sesizată în temeiul convenţiei stabileşte că nu este competentă. Dacă instanţa desemnată prin convenţie îşi declară competenţa asupra litigiului, orice altă instanţă dintr-un stat membru, indiferent de momentul sesizării ei, îşi declină competenţa în favoarea acesteia.

Prin această dispoziţie, legiuitorul european conferă o forţă juridică deosebită convenţiei părţilor privind instanţa sau instanţele competente să soluţioneze cauza. Aceste prevederi nu se aplică litigiilor privind asigurările, contractele încheiate de consumatori şi contractele individuale de muncă, dacă:

- reclamantul este deţinătorul poliţei de asigurare, asiguratul, beneficiarul unui contract de asigurare sau partea vătămată, consumatorul sau angajatul **şi**
- convenţia de prorogare de competenţă nu este validă potrivit dispoziţiilor speciale privind convenţiile atributive de competenţă din aceste materii.

---

[1] Ioan Leş (coordonator), Călina Jugastru, Verginel Lozneanu, Adrian Circa, Eugen Hurubă, Sebastian Spinei, *op. cit.*, p. 823.

Cum se stabilește care instanță a fost sesizată inițial și care ulterior? Articolul 32 al regulamentului ne oferă răspunsul mult așteptat. Se consideră că o instanță este sesizată:

- la data la care actul de sesizare a instanței sau un alt act echivalent a fost depus în instanță, sub condiția ca reclamantul să fi întreprins măsurile necesare notificării sau comunicării actului către pârât **sau**
- la data la care actul de sesizare este primit de autoritatea responsabilă cu notificarea sau comunicarea acestuia (dacă actul trebuie să fie notificat sau comunicat înainte de a fi depus la instanță), dacă reclamantul a întreprins toate măsurile necesare pentru ca actul să fie depus la instanță. Această autoritate este considerată prima autoritate ce primește documentele.

Notarea datei depunerii actului de sesizare a instanței sau actului echivalent sau a actelor ce trebuie comunicate sau notificate este obligatorie și se face de instanța, respectiv de autoritatea însărcinată cu comunicarea.

Ce se întâmplă cu litispendența și conexitatea în situația în care în conflictul de jurisdicții sunt implicate o instanță dintr-un stat membru al Uniunii Europene și o instanță dintr-un stat terț, adică din afara uniunii?

Răspunsurile acestor întrebări se găsesc în art. 33, respectiv 34 din regulament.

Astfel, dacă în momentul în care instanța din statul membru a fost sesizată cu o acțiune având aceleași părți, același obiect și aceeași cauză cu o acțiune aflată deja pe rolul unei instanțe dintr-un stat terț și dacă competența instanței din statul membru se întemeiază pe domiciliul pârâtului sau pe competențele speciale reglementate de art. 7, 8 sau 9 din regulament, atunci instanța din statul membru poate suspenda judecarea acțiunii dacă hotărârea pronunțată de instanța din statul terț va putea fi recunoscută și executată în statul membru și dacă instanța din statul membru consideră că suspendarea acțiunii este necesară pentru buna administrare a justiției. Instanța din statul membru poate repune cauza pe rol în orice moment dacă survine una din următoarele situații:

- acțiunea în fața instanței din statul terț este suspendată sau întreruptă sau
- instanța din statul membru consideră că este puțin probabil ca acțiunea din statul terț să fie soluționată într-un interval rezonabil sau
- continuarea acțiunii este necesară pentru buna administrare a justiției.

Dacă instanța din statul terț a pronunțat o hotărâre ce poate fi recunoscută și executată în statul membru a cărui instanță judecă o acțiune identică, instanța din statul membru trebuie să încheie procedurile. Aceste dispoziții vor fi aplicate de instanța din statul membru la cererea părții interesate sau din oficiu, dacă legea forului îngăduie acest lucru (rolul activ al judecătorului).

Dacă în momentul în care instanța din statul membru a fost sesizată cu o acțiune civilă (asupra căreia are competență fundamentată pe domiciliul pârâtului sau pe competențele speciale reglementate de art. 7, 8 sau 9 din regulament), pe rolul unei instanțe dintr-un stat terț se află o acțiune conexă, instanța din statul membru poate suspenda acțiunea dacă se

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

preconizează că hotărârea judecătorească pronunţată de instanţa din statul terţ poate fi recunoscută şi executată în statul membru respectiv, dacă este oportună judecarea cauzelor împreună, pentru a se evita pronunţarea unor hotărâri ireconciliabile şi dacă suspendarea este necesară pentru buna administrare a justiţiei. Instanţa din statul membru poate repune cauza pe rol în orice moment, dacă survine una din următoarele situaţii:

- instanţa din statul membru consideră că nu mai există riscul pronunţării unor hotărâri ireconciliabile sau
- acţiunea în faţa instanţei din statul terţ a fost suspendată sau întreruptă sau
- instanţa din statul membru consideră că acţiunea în faţa instanţei statului terţ nu se va încheia într-un interval rezonabil sau
- continuarea acţiunii este necesară pentru buna administrare a justiţiei.

Instanţa din statul membru poate (deci nu e obligată, ca în cazul litispendenţei) încheia procedurile dacă instanţa din statul terţ a pronunţat o hotărâre care poate fi recunoscută şi executată în statul membru respectiv. Şi dispoziţiile art. 34 se aplică la cererea părţii interesate, sau din oficiu, dacă dreptul forului îngăduie un rol activ judecătorului din statul membru sesizat.

Potrivit art. 71c, introdus în textul regulamentului prin Regulamentului (UE) nr. 542/2014, dispoziţiile privind litispendenţa şi conexitatea între instanţe din statele membre (art. 29-32) se aplică şi în cazul unor acţiuni care au fost introduse la Curtea Unică în Materie de Brevete sau la Curtea de Justiţie din Benelux şi la o instanţă dintr-un stat membru care nu este parte la instrumentul de constituire al respectivei curţi. Aceleaşi dispoziţii se vor aplica şi în cazul acţiunilor privind brevetele care sunt introduse atât la Curtea Unică în Materie de Brevete, cât şi la instanţa competentă a unui stat membru parte la Acordul UPC, în perioada de tranziţie prevăzută în art. 83 al acordului.

Conform art. 35 din regulament, măsurile provizorii şi de conservare, dispuse de legislaţia unui stat membru, pot fi solicitate instanţelor statului respectiv, chiar dacă o instanţă dintr-un alt stat membru este competentă să judece pe fond cauza.

Ajungând la finalul prezentării celor mai importante norme de competenţă internaţională din dreptul internaţional privat românesc, este momentul să ne concentrăm atenţia asupra problemei legii procedurale aplicabile procesului civil internaţional, ce va determina drepturile şi obligaţiile procesuale ale părţilor, modul de redactare al cererilor, termenele de introducere a cererilor şi de exercitare a drepturilor procesuale precum şi mijloacele de probă.

BCU IAŞI - CENTRU UNIVERSITAR LIBRARY

SCHEME

SEDIUL JURIDIC AL COMPETENȚEI INTERNAȚIONALE ŞI CARACTERUL NORMELOR CE DETERMINĂ COMPETENȚA. PRIORITATEA NORMELOR DE COMPETENȚĂ DIN TRATATELE INTERNAȚIONALE, DIN DREPTUL UNIUNII EUROPENE ŞI DIN LEGILE SPECIALE

Normele de competență în drept internațional privat

= norme de aplicare imediată

≠ norme conflictuale

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

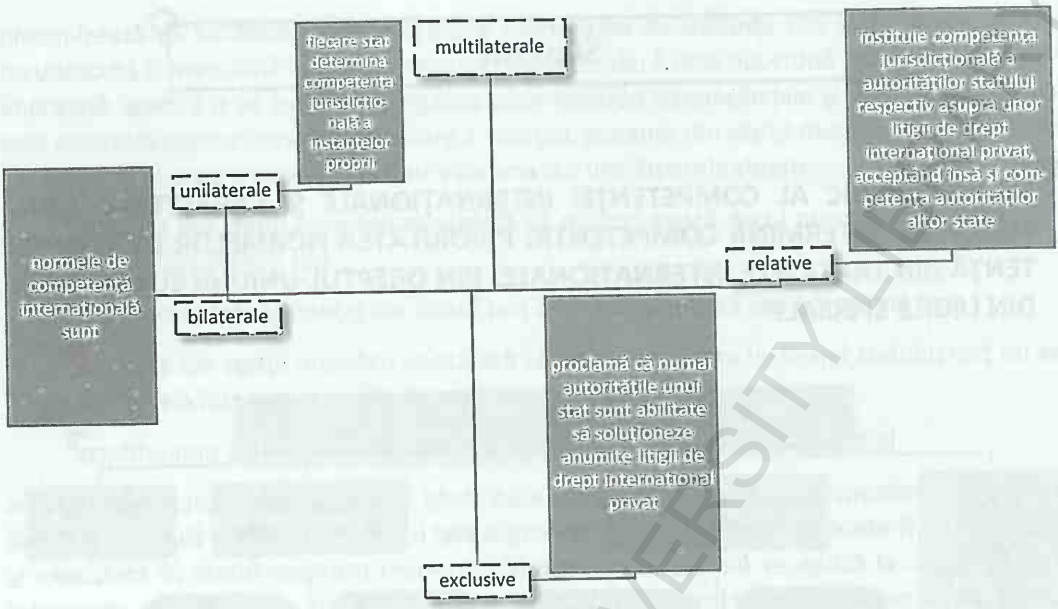

REGULA GENERALĂ ÎN MATERIA COMPETENȚEI INTERNAȚIONALE CONFORM CODULUI DE PROCEDURĂ CIVILĂ. CAZUL MAI MULTOR PÂRÂȚI (LITISCONSORȚIU SUBIECTIV PASIV)

Regula generală în materia competenței internaționale

instanțele române sunt competente dacă **pârâtul** își are **domiciliul, reședința obișnuită** (în lipsa domiciliului), respectiv **sediul principal, sediul secundar** (în lipsa celui principal) sau **fondul de comerț** în România la data introducerii cererii introductive de instanță

Litisconsorțiu subiectiv pasiv

instanțele române **sunt competente**, dacă unul dintre pârâți își are reședința obișnuită, sediul principal sau secundar sau fondul de comerț pe teritoriul României

instanțele române **nu mai sunt competente** să judece respectiva cereredacă se demonstrează că instanțele române au fost sesizate doar pentru a sustrage un alt pârât de la jurisdicția domiciliului (a reședinței obișnuite) sau a sediului principal sau secundar din străinătate

Instanțele române sunt competente

asupra cererilor privind activitatea de la sediul secundar aflat în România (la data introducerii cererii) a unei persoane juridice care își are sediul principal în străinătate

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

COMPETENȚA EXCLUSIVĂ A INSTANȚELOR ROMÂNE CONFORM CODULUI DE PROCEDURĂ CIVILĂ

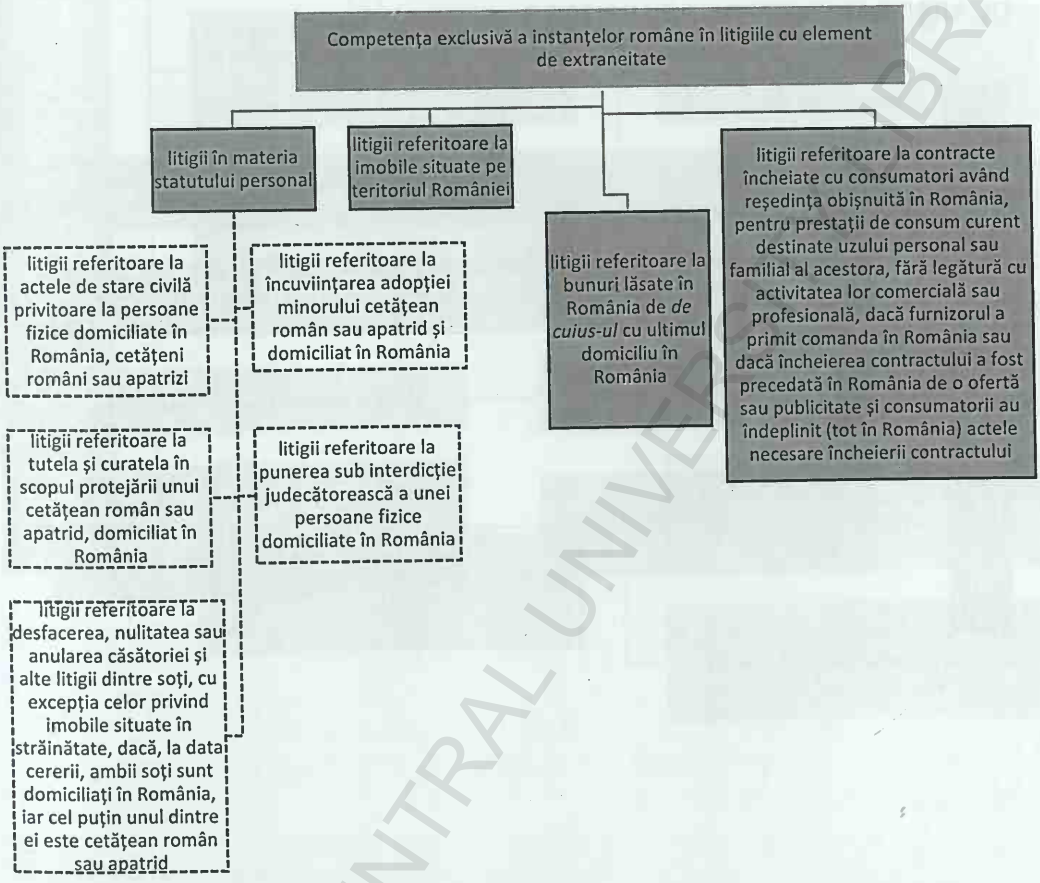

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

COMPETENȚA EXCLUSIVĂ A INSTANȚELOR ROMÂNE REZULTATĂ DIN CONVENȚIA PĂRȚILOR SAU DIN PREZENTAREA ȘI APĂRĂRILE PÂRÂTULUI (PROROGAREA VOLUNTARĂ DE COMPETENȚĂ). EFECTELE CONVENȚIEI DE ARBITRAJ (EXCEPȚIA DE ARBITRAJ)

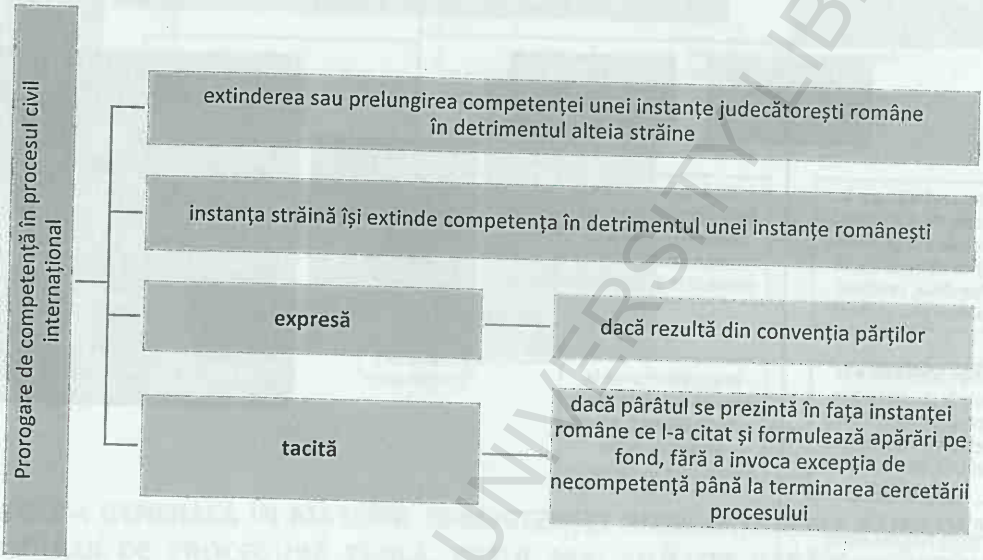

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

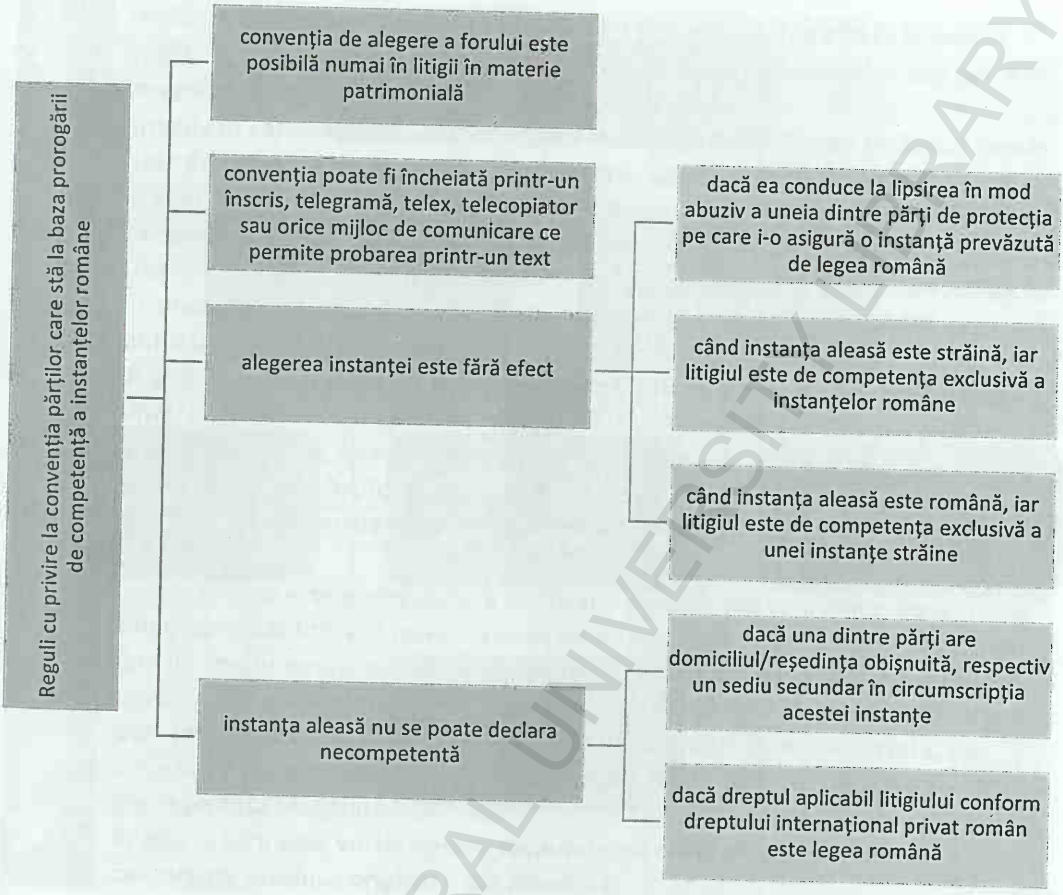

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

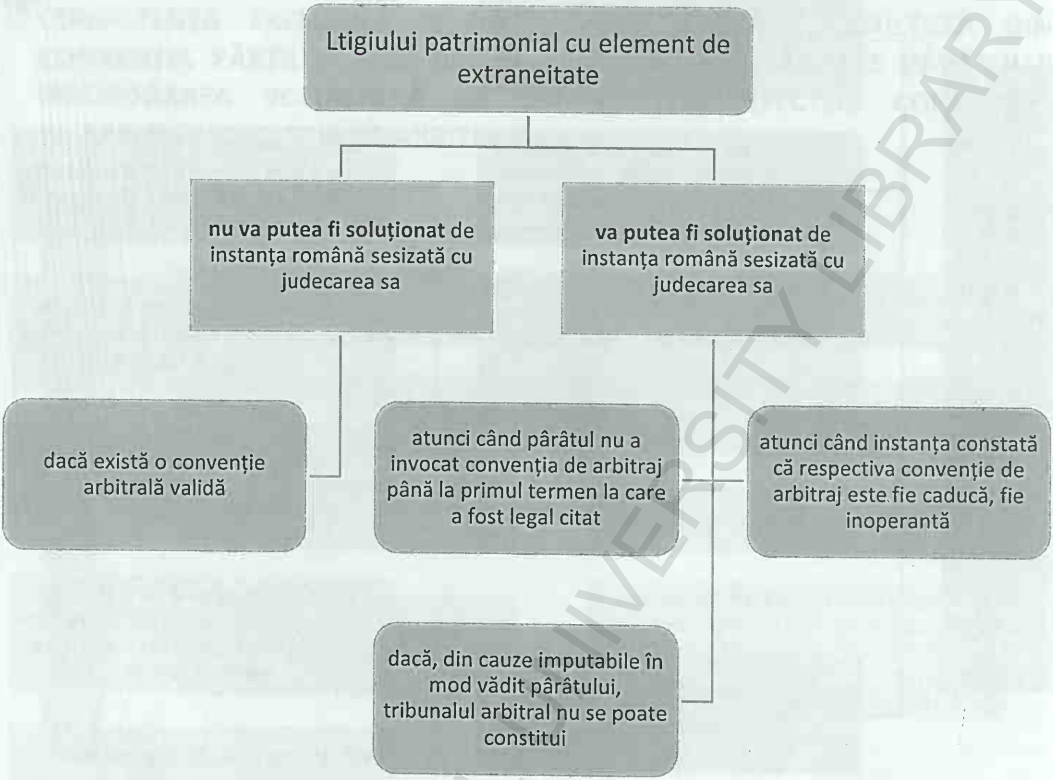

COMPETENȚA PREFERENȚIALĂ A INSTANȚELOR ROMÂNE CONFORM CODULUI DE PROCEDURĂ CIVILĂ

	Competența internațională preferențială (adică relativă sau alternativă) a instanțelor române
1.	litigiile în care **reclamantul din cererea privind obligația de întreținere are reşedința obişnuită în România**
2.	litigiile în care **locul unde a luat naştere sau trebuia executată (chiar în parte) o obligație contractuală se află în România**
3.	litigiile în care **locul unde a intervenit un fapt juridic care naşte obligații extracontractuale sau unde se produc efectele acestuia se află în România**
4.	litigiile în care **stația feroviară sau rutieră ori portul sau aeroportul de îmbarcare/încărcare sau debarcare/descărcare a pasagerilor se află în România**
5.	litigiile în care **bunul asigurat sau locul producerii evenimentului asigurat se află pe teritoriul țării noastre**

BCU "CAROL I" CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

6.	litigiile în care **ultima reședință obișnuită a *de cuius-ului*** se afla în România
7.	litigiile în care **este vorba de ocrotirea cetățeanului român minor sau pus sub interdicție și cu reședința obișnuită în străinătate**
8.	**litigiile în care soțul reclamant, având reședința obișnuită pe teritoriul românesc de cel puțin un an la data introducerii cererii, solicită divorțul**
9.	litigiile în care **se încearcă declararea judecătorească a morții unui cetățean român, chiar dacă acesta se afla în străinătate la data când a dispărut**
10.	Litigiile în care **acte sau fapte de stare civilă înregistrate în România sunt puse în discuție între părți cu reședința obișnuită în străinătate, dintre care cel puțin una este cetățean român**
11.	litigiile în care **se încearcă ocrotirea în străinătate a proprietății intelectuale a unei persoane cu reședința obișnuită în România** (cetățean român sau apatrid)-**excepție:** existența unei convenții de alegere a forului
12.	litigiile în care **părțile sunt străini, obiectul litigiilor fiind reprezentat de drepturi patrimoniale privind bunuri sau interese ale unor persoane din România**
13.	litigiile în care **este vorba despre abordajul navelor sau coliziunea aeronavelor sau despre asistența și salvarea unor persoane sau bunuri în marea liberă ori într-un spațiu nesupus suveranității vreunui stat dacă nava (aeronava) avea pavilion sau era înmatriculată în România sau dacă locul de destinație (primul port sau aeroport în care nava sau aeronava a ajuns) este în România, sau dacă nava sau aeronava a fost sechestrată la noi în țară sau dacă pârâtul își are reședința obișnuită în România**
14.	litigiile în care **este vorba despre răspunderea civilă pentru prejudiciile cauzate de produse originare din România**

INSTANȚELE ROMÂNE – FOR DE NECESITATE

Forul de necesitate = situația în care o persoană demnă de protecție nu poate să intenteze acțiune în fața unei instanțe străine

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

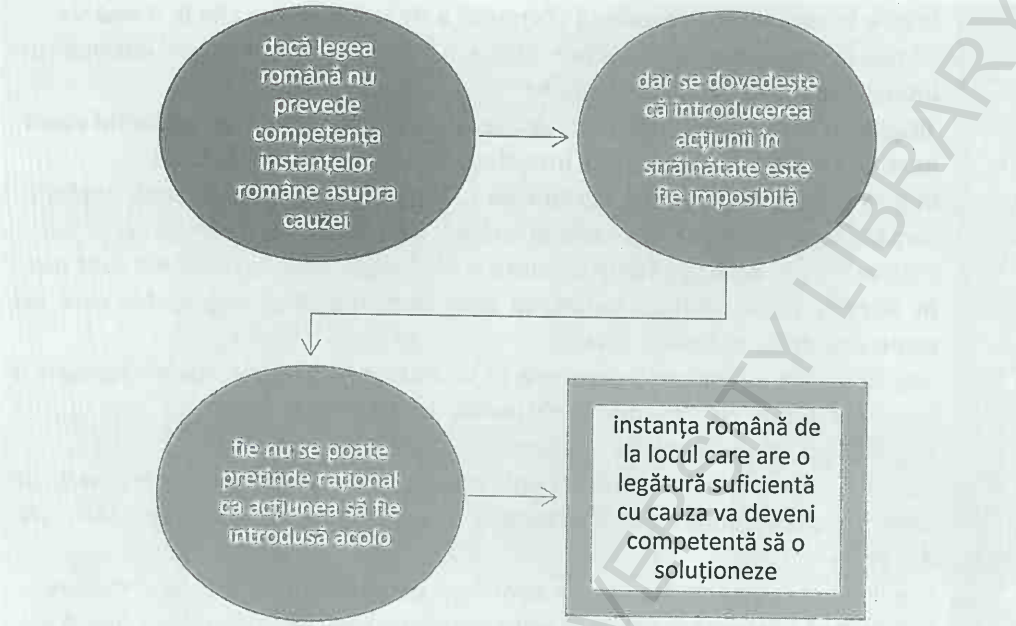

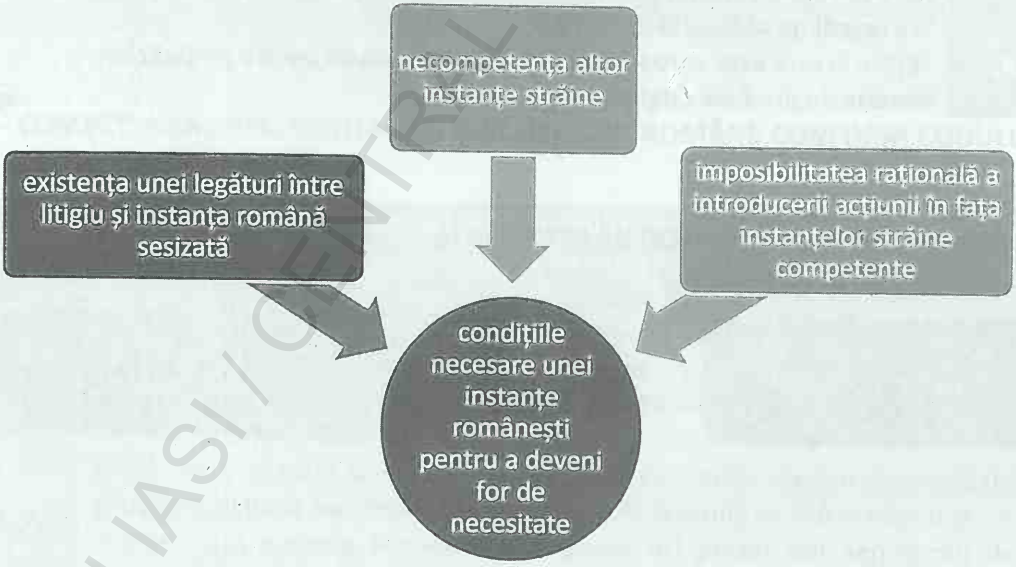

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

VERIFICAREA DIN OFICIU A COMPETENȚEI INTERNAȚIONALE ŞI DETERMINAREA CONCRETĂ A INSTANȚEI ROMÂNE COMPETENTE

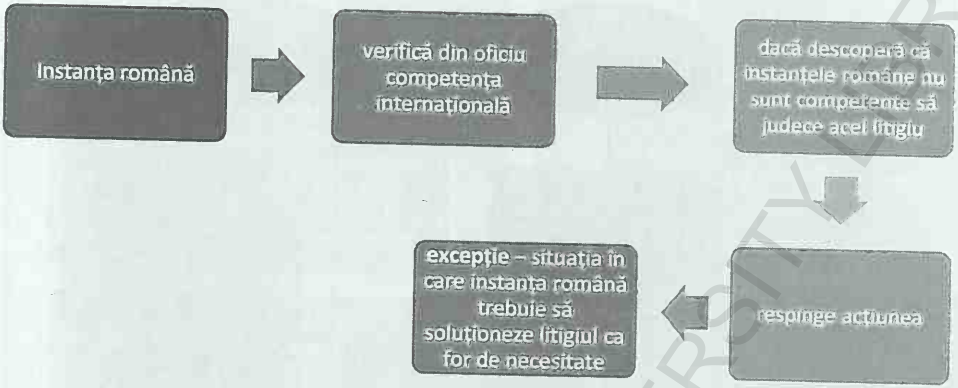

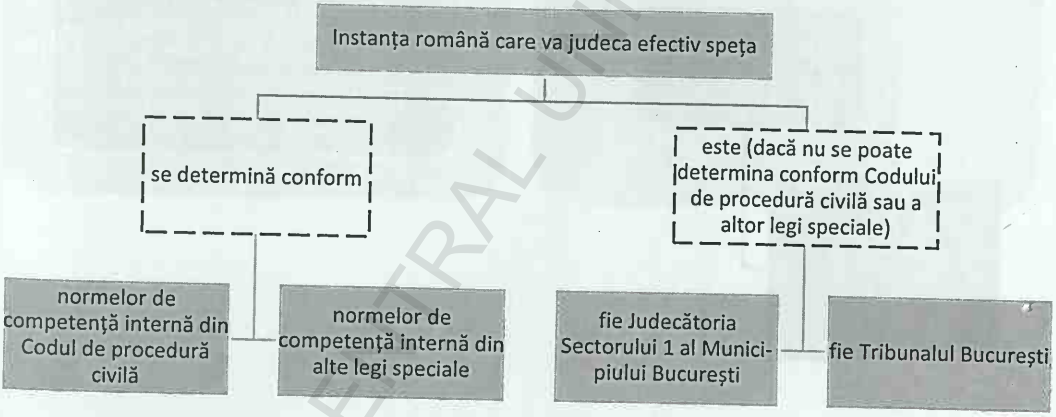

COMPETENȚA ASUPRA CHESTIUNILOR PRELIMINARE ŞI ÎN MATERIA LITISPENDENȚEI ŞI CONEXITĂȚII INTERNAȚIONALE

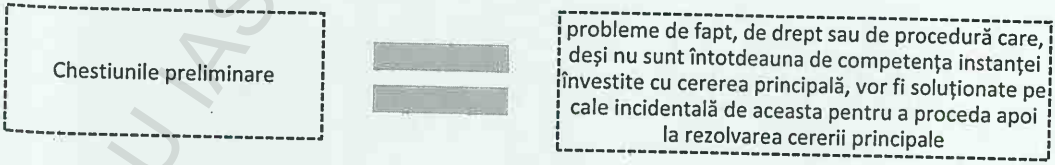

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

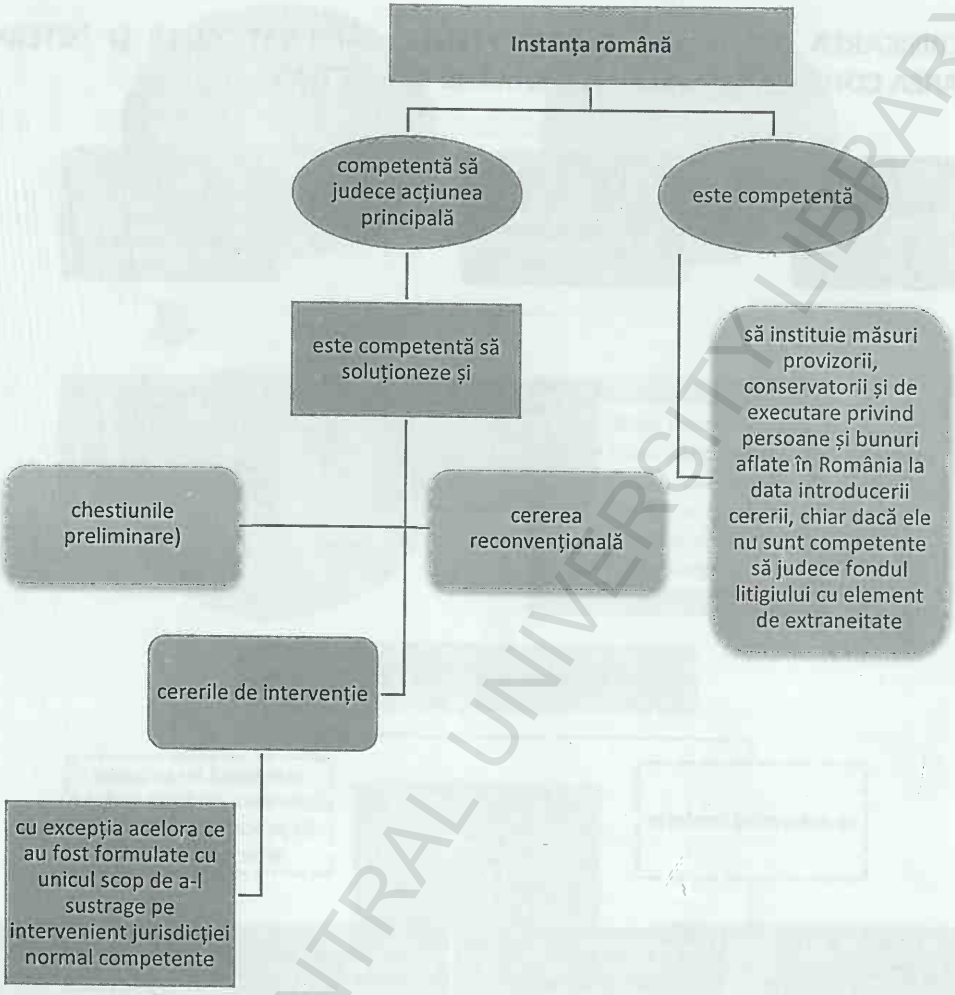

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Soluționarea conflictelor de competență jurisdicțională internațională

Litispendența internațională

dacă o cauză este în curs de soluționare la o instanță străină, instanța română sesizată ulterior va suspenda judecarea cauzei până la pronunțarea hotărârii de către jurisdicția străină, dacă este previzibil ca hotărârea străină să fie recunoscută sau pusă în executare în România

dacă cauza a fost deja soluționată de o instanță străină și s-a pronunțat o hotărâre care este susceptibilă de a fi recunoscută în România, atunci instanța română ulterior sesizată va respinge acțiunea

în cazul în care jurisdicția străină se declară necompetentă sau dacă hotărârea străină ce urmează a fi pronunțată nu este susceptibilă de recunoaștere în România, instanța română repune cauza pe rol, la cererea părții interesate

Conexitatea internațională

instanța română competentă să judece o acțiune este, de asemenea, competentă să soluționeze și orice altă acțiune conexă primei

procedura în cazul reunirii celor două cauze conexe este cea prevăzută de legea statului unde are loc reunirea

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

NORME DE COMPETENȚĂ INTERNAȚIONALĂ APLICABILE ÎNTRE STATELE UNIUNII EUROPENE (REGULAMENTUL NR. 1215/2012 - BRUSSELS I BIS)

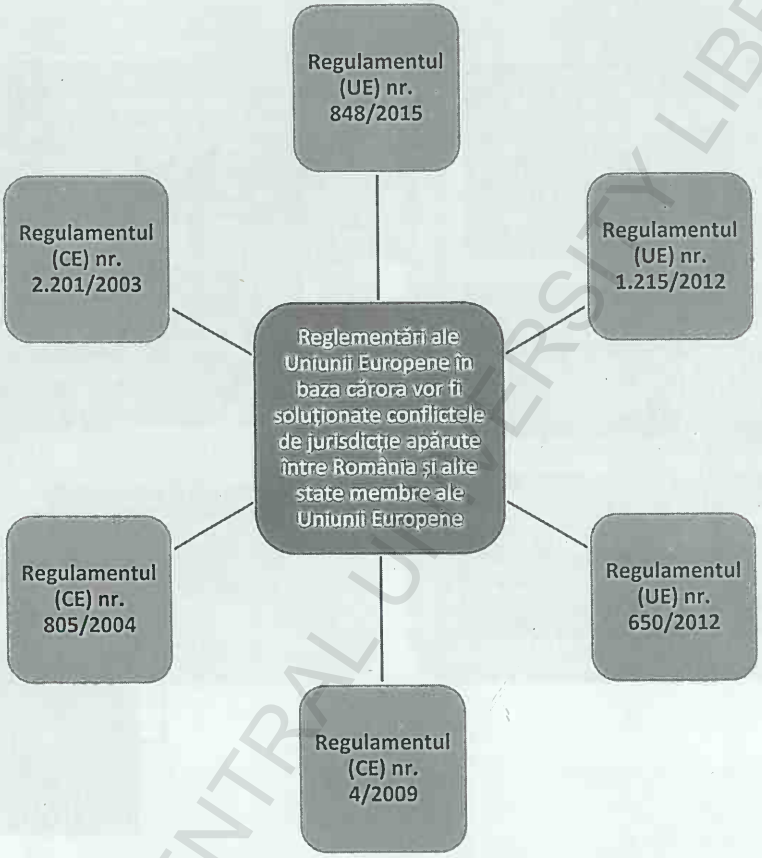

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Domeniul de aplicare a Regulamentului (UE) nr. 1215/2012

- [ ] relațiile civile și comerciale dintre persoane fizice și/sau persoane juridice

Materii excluse din domeniul de aplicare a Regulamentului (UE) nr. 1215/2012

- [ ] materia fiscală
- [ ] materia vamală
- [ ] materia administrativă
- [ ] starea și capacitatea persoanelor fizice
- [ ] regimurile matrimoniale
- [ ] raporturile patrimoniale izvorâte din legături asimilate de legea aplicabilă acestora căsătoriei
- [ ] obligațiile de întreținere izvorâte dintr-o relație de familie, de rudenie sau din deces
- [ ] succesiunile
- [ ] falimentele
- [ ] concordatele (și alte proceduri similare)
- [ ] securitatea socială
- [ ] arbitrajul
- [ ] răspunderea statului izvorâte din actele sau omisiunile sale săvârșite în exercitarea suveranității sale

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

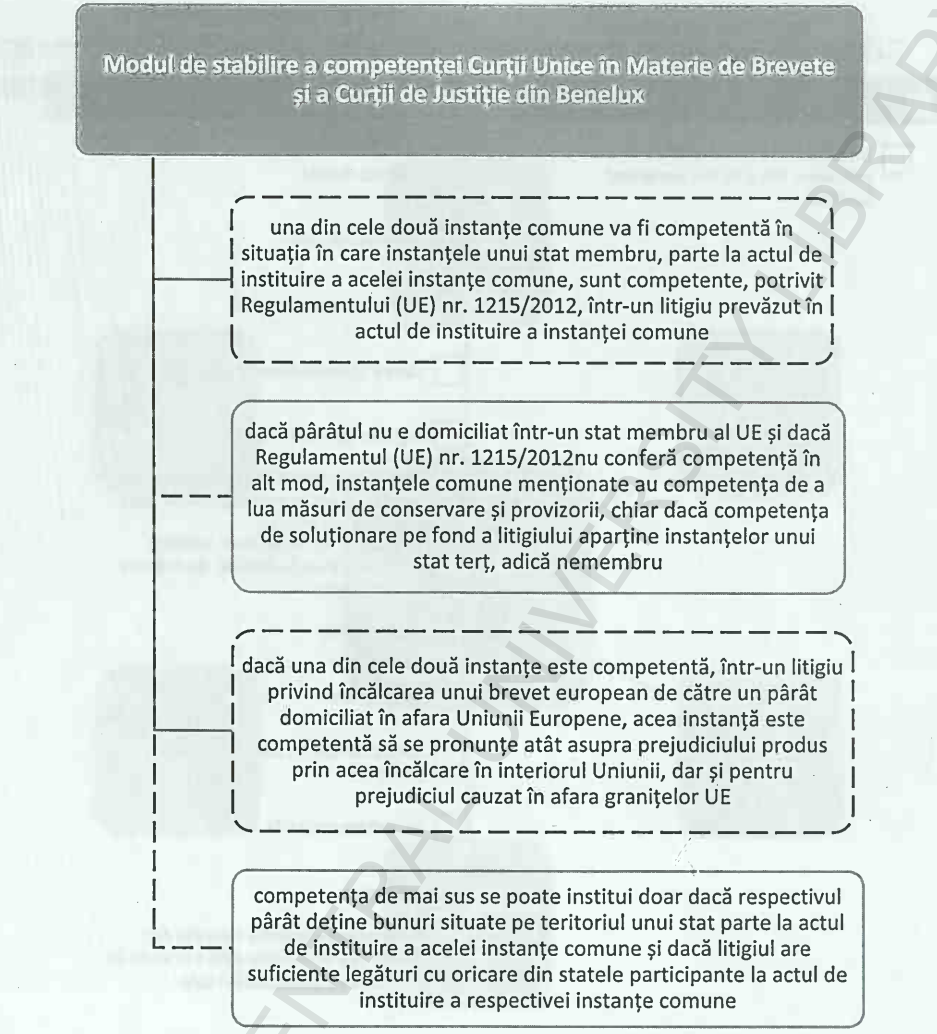

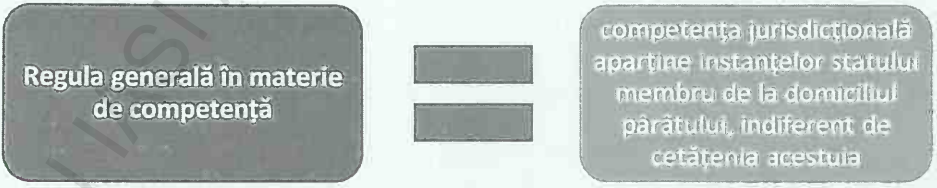

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

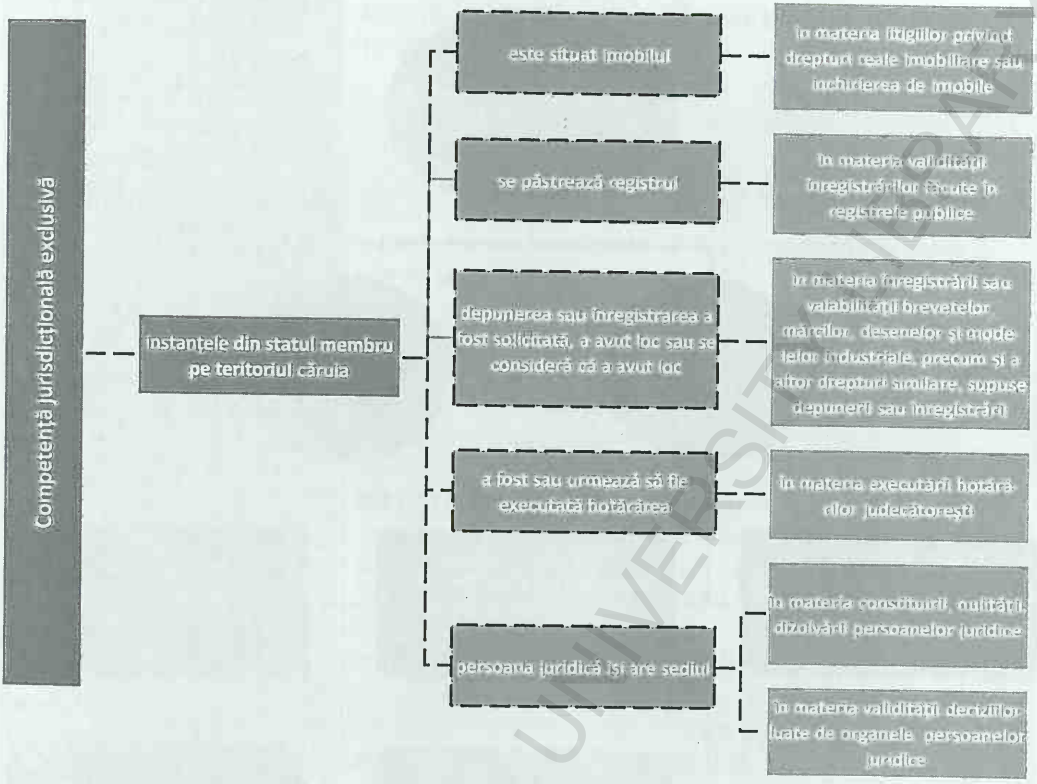

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

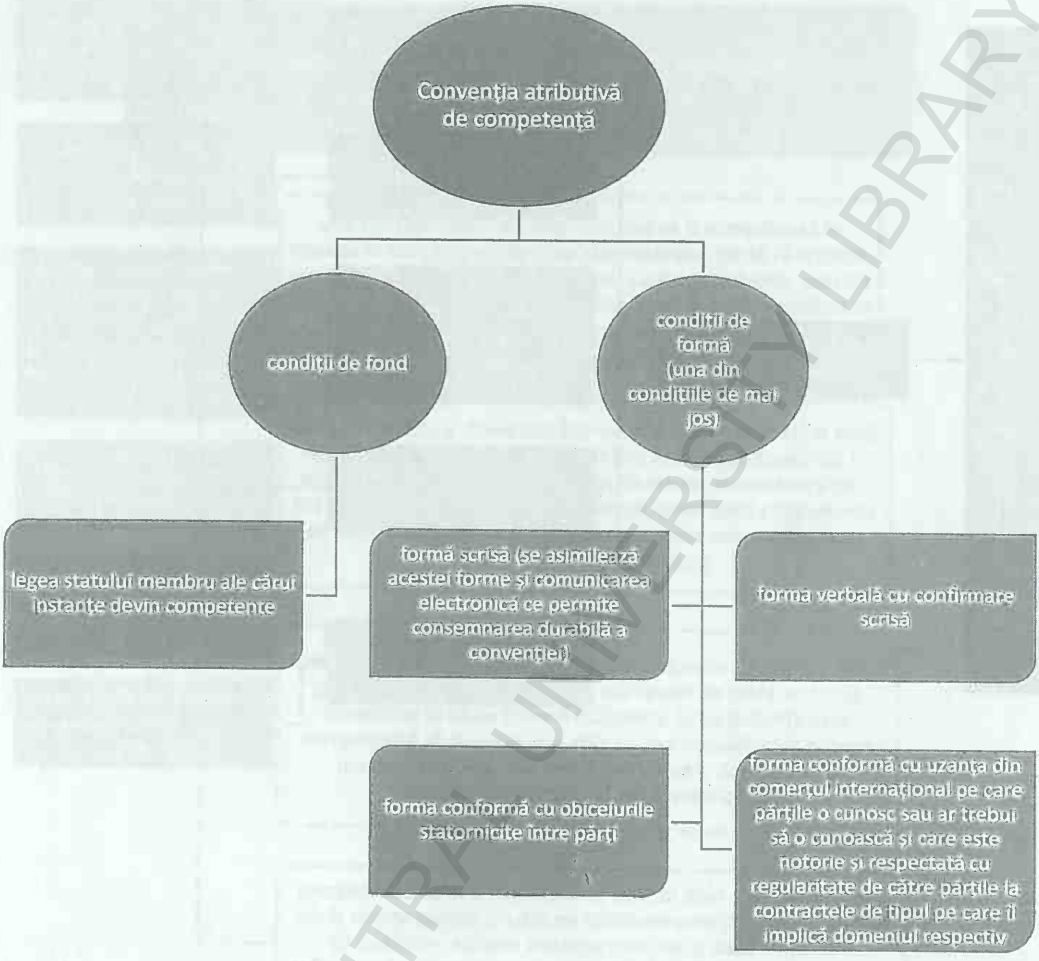

Cazurile în care persoana care domiciliază pe teritoriul unui stat membru poate fi acţionată în justiţie într-un alt stat membru	Instanţa competentă
în materie contractuală	instanţa de la locul în care obligaţia ce formează obiectul cererii a fost sau urmează a fi executată
în materie delictuală şi cvasidelictuală	instanţa de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă
în cazul unei acţiuni civile în despăgubiri sau în restituire	Instanţa sesizată cu acţiunea publică, în măsura în care respectiva instanţă, după dreptul forului, poate soluţiona şi acţiunea civilă

BCU "ALECU RUSSO" UNIVERSITY LIBRARY

Soluționarea conflictelor de competență jurisdicțională internațională

în cazul unei acțiuni civile în recuperarea unui bun cultural inițiată de către proprietar	instanța de la locul unde se află bunul la momentul sesizării instanței
în cazul unei contestații privind exploatarea unei sucursale, agenții sau a unei alte unități	instanța de la locul unde se află sucursala, agenția sau unitatea în cauză
în calitatea sa de fondator, administrator de active sau de beneficiar al unui trust	instanța statului membru pe al cărui teritoriu trustul își are domiciliul (sediul)
în materia litigiilor privind plata de remunerații pretinse pentru salvarea sau asistența de care a beneficiat o încărcătură sau o marfă	instanța pe a cărei rază teritorială respectiva încărcătură sau marfă a fost sechestrată (în vederea obținerii unei astfel de plăți) sau ar fi putut fi sechestrată, însă a fost depusă o cauțiune sau o altă garanție
în situația în care există mai mulți pârâți	instanța domiciliului oricăruia dintre pârâți, sub condiția ca cererile să fie atât de strâns legate între ele încât să fie oportună judecarea lor în același timp, pentru a se evita riscul pronunțării unor hotărâri ireconciliabile în cazul judecării separate a cauzelor
în cazul unei cereri de chemare în garanție sau de intervenție	instanțele sesizate cu cererea principală, cu excepția situației în care această cerere are drept unic scop sustragerea persoanei care domiciliază într-un stat membru jurisdicției instanței normal competente în respectiva speță
în cazul unei cereri reconvenționale izvorâte în urma aceluiași contract sau fapt care fundamentează cererea principală	instanța sesizată prin cererea principală
în materie contractuală, dacă acțiunea poate fi conexată cu o acțiune în materie de drepturi reale imobiliare îndreptată contra aceluiași pârât	în fața instanței statului membru pe al cărui teritoriu se află imobilul respectiv

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LISTĂ DE VERIFICARE A COMPETENȚEI INTERNAȚIONALE CONFORM REGULAMENTULUI BRUXELLES I BIS

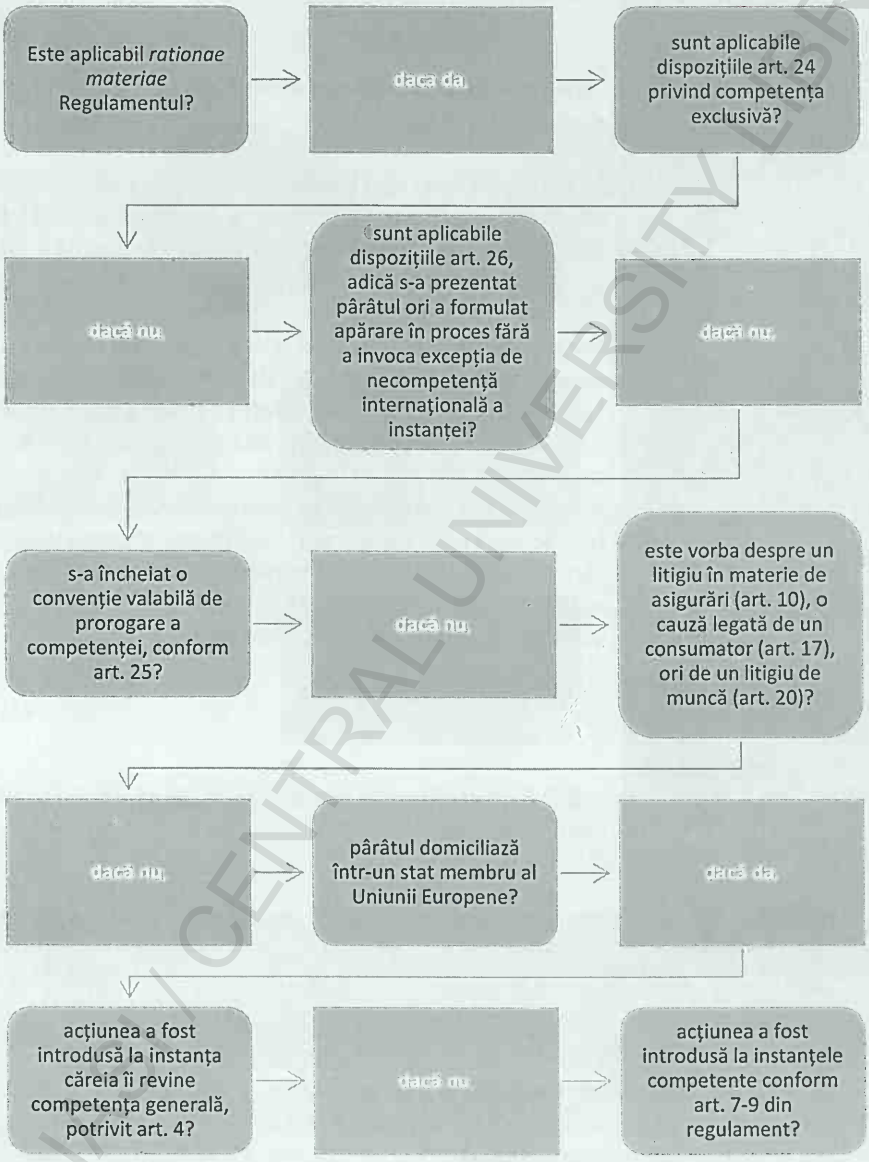

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LITISPENDENȚĂ

dacă instanțe din state membre diferite sunt sesizate cu cereri având același obiect și aceeași cauză, introduse între aceleași părți

- instanța sesizată ulterior suspendă din oficiu cauza până când prima instanță sesizată își stabilește competența

în cazul în care prima instanță sesizată constată că este competentă

- instanța ulterior sesizată își declină competența în favoarea primei

1. Dacă acțiunile conexe sunt pendinte în faza de primă instanță

2. instanța ulterior sesizată poate să-și decline competența în favoarea primei instanțe sesizate

3. dacă una dintre părți cere acest lucru și dacă sunt îndeplinite următoarele condiții:
   - prima instanță sesizată este competentă să judece acțiunea respectivă și
   - legislația internă a primei instanțe sesizate permite conexarea acestor acțiuni.

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

1. Dacă este sesizată o instanță dintr-un stat membru căreia o convenție de prorogare de competență îi conferă competență exclusivă asupra litigiului → orice instanță dintr-un alt stat membru, indiferent de momentul sesizării ei, suspendă acțiunea până când instanța sesizată în temeiul convenției stabilește că nu este competentă

1. În cazul în care instanța desemnată prin convenție își declară competența asupra litigiului → orice altă instanță dintr-un stat membru, indiferent de momentul sesizării ei, își declină competența în favoarea acesteia

Excepții: litigiile privind asigurările, contractele încheiate de consumatori și contractele individuale de muncă, dacă:

- reclamantul este deținătorul poliței de asigurare, asiguratul, beneficiarul unui contract de asigurare sau partea vătămată, consumatorul sau angajatul **și**
- convenția de prorogare de competență nu este validă potrivit dispozițiilor speciale privind convențiile atributive de competență din aceste materii.

Data sesizării instanței

- data la care actul de sesizare a instanței sau un alt act echivalent a fost depus în instanță, sub condiția ca reclamantul să fi întreprins măsurile necesare notificării sau comunicării actului către pârât
- data la care actul de sesizare este primit de autoritatea responsabilă cu notificarea sau comunicarea acestuia (dacă actul trebuie să fie notificat sau comunicat înainte de a fi depus la instanță), dacă reclamantul a întreprins toate măsurile necesare pentru ca actul să fie depus la instanță

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Soluționarea conflictelor de competență jurisdicțională internațională

Litispendența în situația în care în conflictul de jurisdicții sunt implicate o instanță dintr-un stat membru al Uniunii Europene și o instanță dintr-un stat terț, adică din afara Uniunii Europene

1. Dacă instanța din statul membru a fost sesizată cu o acțiune având aceleași părți, același obiect și aceeași cauză cu o acțiune aflată deja pe rolul unei instanțe dintr-un stat terț, dacă competența instanței din statul membru se întemeiază pe domiciliul pârâtului sau pe competențele speciale reglementate de art. 7, 8 sau 9 din regulament, atunci instanța din statul membru poate suspenda judecarea acțiunii dacă hotărârea pronunțată de instanța din statul terț va putea fi recunoscută și executată în statul membru și dacă instanța din statul membru consideră că suspendarea acțiunii este necesară pentru buna administrare a justiție

2. Cauza poate fi repusă pe rol în una din următoarele situații:

acțiunea în fața instanței din statul terț este suspendată sau întreruptă sau

instanța din statul membru consideră că este puțin probabil ca acțiunea din statul terț să fie soluționată într-un interval rezonabil sau

continuarea acțiunii este necesară pentru buna administrare a justiției.

3. Dacă instanța din statul terț a pronunțat o hotărâre ce poate fi recunoscută și executată în statul membru a cărui instanță judecă o acțiune identică, instanța din statul membru trebuie să încheie procedurile

Conexitatea în situația în care în conflictul de jurisdicții sunt implicate o instanță dintr-un stat membru al Uniunii Europene și o instanță dintr-un stat terț, adică din afara Uniunii Europene

1. Dacă instanța din statul membru a fost sesizată cu o acțiune civilă (asupra căreia are competență fundamentată pe domiciliul pârâtului sau pe competențele speciale reglementate de art. 7, 8 sau 9 din regulament), pe rolul unei instanțe dintr-un stat terț se află o acțiune conexă, instanța din statul membru poate suspenda acțiunea dacă se preconizează că hotărârea judecătorească pronunțată de instanța din statul terț poate fi recunoscută și executată în statul membru respectiv, dacă este oportună judecarea cauzelor împreună, pentru a se evita pronunțarea unor hotărâri ireconciliabile și dacă suspendarea este necesară pentru buna administrare a justiției

2. Cauza se poate repune pe rol în orice moment, dacă survine una din următoarele situații:

instanța din statul membru consideră că nu mai există riscul pronunțării unor hotărâri ireconciliabile sau

acțiunea în fața instanței din statul terț a fost suspendată sau întreruptă sau

instanța din statul membru consideră că acțiunea în fața instanței statului terț nu se va încheia într-un interval rezonabil sau

continuarea acțiunii este necesară pentru buna administrare a justiției.

3. Instanța din statul membru poate (deci nu e obligată, ca în cazul litispendenței) încheia procedurile dacă instanța din statul terț a pronunțat o hotărâre care poate fi recunoscută și executată în statul membru respectiv

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

- Cum poate fi definit conceptul de competenţă în dreptul internaţional privat. Ce alte denumiri mai poartă această noţiune?
- Cum se poate soluţiona conflictul pozitiv de competenţă internaţională? Ce este forul de necesitate?
- Enumeraţi trei efecte ale stabilirii instanţelor competente să soluţioneze litigiul cu element de extraneitate.
- Care sunt cele trei tipuri de izvoare juridice formale care conţin norme de competenţă internaţională obligatorii pentru instanţele româneşti?
- Normele de competenţă internaţională sunt norme conflictuale? Ce înseamnă norme de competenţă exclusivă?
- Care este situaţia în care instanţele române sunt competente să judece un litigiu civil cu element de extraneitate care are mai mulţi pârâţi?
- Enumeraţi trei situaţii de competenţă internaţională exclusivă a instanţelor române în litigii privind statutul personal prevăzute de Codul de procedură civilă. Care sunt cele trei cazuri de competenţă internaţională exclusivă a instanţelor române în litigiile cu caracter patrimonial?
- Explicaţi cele două tipuri de prorogare de competenţă internaţională.
- În ce situaţii instanţa de judecată românească poate judeca litigiul civil cu element de extraneitate în ciuda existenţei unei convenţii de arbitraj?
- Enumeraţi cinci temeiuri de competenţă preferenţială internaţională a instanţelor române, prevăzute de Codul de procedură civilă.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

TEST GRILĂ

1 **Conform Codului de procedură civilă, dacă instanța română descoperă că este necompetentă internațional, ea este obligată să:**

a. suspende cauza;
b. respingă acțiunea;
c. păstreze cauza spre judecare dacă sunt întrunite condițiile pentru forul de necesitate.

2 **Identificați cererile care sunt de competența instanței române sesizate cu judecarea acțiunii principale:**

a. chestiunile prealabile;
b. cererea reconvențională;
c. cererile de intervenție.

3 **Dacă o cauză este în curs de soluționare la o instanță străină, instanța română sesizată ulterior este obligată să:**

a. va suspenda judecarea cauzei până la pronunțarea hotărârii de către jurisdicția străină, dacă este previzibil ca hotărârea străină să fie recunoscută sau pusă în executare în România;
b. respingă acțiunea dacă cauza a fost deja soluționată de o instanță străină și s-a pronunțat o hotărâre care este susceptibilă de a fi recunoscută în România;
c. soluționeze și orice altă acțiune conexă cauzei pendinte în fața instanței străine.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

FIŞA 4 LEGEA APLICABILĂ DESFĂŞURĂRII PROCESULUI CIVIL INTERNAȚIONAL

SINTEZE • SCHEME • ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE • TEST GRILĂ

SINTEZE

SEDIUL MATERIEI

Normele juridice generale privind procedura în procesele de drept internațional privat sunt prevăzute de art. 1.083-1.093 C. pr. civ., care se completează cu reglementările prevăzute de Legea nr. 189/2003 privind asistența judiciară internațională în materie civilă şi comercială[1], republicată în M. Of. nr. 392 din 4 iunie 2015.

În cazul **proceselor civile internaționale** desfăşurate între **persoane fizice sau juridice româneşti şi persoane fizice sau juridice din state membre ale Uniunii Europene**, sunt incidente următoarele reglementări specifice:

- **Regulamentul (CE) nr. 1393/2007** al Parlamentului European şi al Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind notificarea sau comunicarea în statele membre a actelor judiciare şi extrajudiciare în materie civilă sau comercială şi abrogarea Regulamentului (CE) nr. 1348/2000;
- **Regulamentul (CE) nr. 1206/2001** al Consiliului din 28 mai 2001 privind cooperarea între instanțele statelor membre în materia obținerii probelor în materie civilă şi comercială;
- **Regulamentul (UE) nr. 2015 /848** al Parlamentului European şi al Consiliului din 20 mai 2015 privind procedurile de insolvență;
- **Directiva 2003/8/CE** a Consiliului din 27 ianuarie 2003 privind facilitarea accesului la justiție în cauzele transfrontaliere, prin stabilirea unor norme minime în ceea ce priveşte acordarea asistenței juridice gratuite în asemenea cauze;
- **Decizia 2001/470/CE** a Consiliului din 28 mai 2001 de creare a unei Rețele Judiciare Europene în materie civilă şi comercială, cu modificările aduse prin Decizia nr. 568/2009/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 18 iunie 2009.

[1] Republicată în M. Of. nr. 392 din 4 iunie 2015.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

În **materia litigiilor internaționale privindu-i pe consumatori**, ca urmare a opțiunii Uniunii Europene de a promova mijloacele alternative de soluționare, care se desfășoară în afara instanțelor de judecată, sunt incidente următoarele instrumente juridice:

- **Rezoluția Consiliului 2000/C 155/01** din 25 mai 2000[1] referitoare la o rețea comunitară de instituții publice monostatale pentru soluționarea extrajudiciară a litigiilor în materia contractelor încheiate de consumatori;
- **Directiva 2013/11/UE** a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2013 privind soluționarea alternativă a litigiilor în materie de consum și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 și a Directivei 2009/22/CE (Directiva privind SAL în materie de consum);
- **Regulamentul (UE) nr. 524/2013** al Parlamentului European și al Consiliului din 21 mai 2013 privind soluționarea on-line a litigiilor în materie de consum și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 și a Directivei 2009/22/CE (Regulamentul privind SOL în materie de consum)[2] implementat prin Regulamentul (UE) nr. 1051 din 2015.

REGULA GENERALĂ A APLICĂRII LEGII FORULUI

Art. 1.088 C. pr. civ. consacră în dreptul internațional privat românesc principiul universal acceptat potrivit căruia **procedura de judecată a litigiului civil cu element de extraneitate** va fi dictată de **legea forului** (adică de legea instanței sesizate cu soluționarea litigiului).
Aspectele de procedură (*ordinatoria litis*) cuprind principiile care conduc procesul, normele privind forma actelor, termenele procesuale, incidentele, dezbaterile și hotărârea[3].
Dreptul românesc (ca *lex fori*) guvernează doar actele de procedură efectuate pe teritoriul statului forului, adică pe teritoriul României, în timp ce actele de procedură efectuate în străinătate, prin intermediul comisiei rogatorii, vor fi guvernate de legea procesuală a statului străin unde sunt efectuate.
De asemenea, **executarea silită a hotărârii judecătorești** ce tranșează litigiul cu element de extraneitate, se va face potrivit dreptului procesual al statului unde are loc executarea.

---

[1] *Fișe tehnice privind Uniunea Europeană. Protecția consumatorilor*, disponibil la următoarea adresă web: *http://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/47/masuri-de-protectie-a-consumatorilor* (accesat la 5 decembrie 2018).

[2] Acest regulament a fost implementat prin Regulamentul (EU) nr. 1051 din 2015.

[3] Aspectele de fond (*decisoria litis*) vizează drepturile și obligațiile părților izvorâte din raportul juridic cu element de extraneitate, devenit litigios. Încadrarea unei chestiuni ridicate de litigiul de drept internațional privat într-o categorie sau alta se va face potrivit dreptului românesc, cu excepția instituțiilor juridice necunoscute dreptului românesc (art. 1.089 C. pr. civ.).

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

DOMENIUL DE APLICARE A LEGII FORULUI ŞI ROLUL DREPTULUI STRĂIN ÎN PROCESUL CIVIL INTERNAȚIONAL

În cadrul desfăşurării procesului civil internațional instanța de judecată, ca drept al forului, va aplica normele juridice din Codul de procedură civilă sau pe cele din tratatele de asistență juridică încheiate de țara noastră sau din dreptul U.E., dreptul străin urmând a se aplica procesului civil internațional ce se desfăşoară în România doar în ipoteza în care dreptul românesc ordonă acest lucru.

CAPACITATEA PROCESUALĂ A STRĂINILOR PĂRȚI ÎN PROCESUL CIVIL

Potrivit art. 1.083 C. pr. civ., **capacitatea procesuală** a fiecăreia dintre părțile în procesul civil internațional este cârmuită de **legea** sa **națională.**

Pentru **persoana fizică,** legea națională este, după caz, **legea cetățeniei** sau **legea reşedinței obişnuite,** pentru **apatrid,** pentru **persoana fizică cu mai multe cetățenii** sau pentru **refugiați.**

Pentru **persoana juridică,** legea națională este legea statului pe teritoriul căruia persoana juridică şi-a stabilit, prin actul constitutiv, sediul social **sau** legea statului unde funcționează sediul real, dacă persoana juridică are mai multe sedii în state diferite.

Capacitatea procesuală a sucursalei sau a altor dezmembrăminte fără personalitate juridică proprie (**agenție, punct de lucru** etc.) este guvernată de **legea națională a persoanei juridice mamă** [art. 2.580 alin. (2) C. civ.].

Capacitatea procesuală a filialei se supune legii statului pe al cărui teritoriu şi-a stabilit propriul sediu [art. 2.580 alin. (3) C. civ.].

DREPTURILE STRĂINILOR PĂRȚI ÎN PROCESUL CIVIL

Condiția juridică a străinului ca parte în procesul civil internațional este reglementată prin dispozițiile art. 1.084 C. pr. civ.

Persoanele fizice şi persoanele juridice străine au în fața instanțelor române aceleaşi drepturi şi obligații procesuale ca şi cetățenii români, respectiv persoanele juridice române, însă legea românească le poate impune străinilor anumite condiționări în exercitarea drepturilor şi obligațiilor lor procesuale.

Străinii implicați într-un litigiu cu element de extraneitate judecat de instanțele româneşti:

- se bucură de scutiri şi reduceri de taxe şi alte cheltuieli de procedură, dar şi de asistență juridică gratuită, în aceeaşi măsură şi în aceleaşi condiții ca şi cetățenii români, sub condiția reciprocității cu statul de cetățenie sau de reşedință obişnuită a solicitantului;
- în calitate de reclamanți nu pot fi obligați, sub condiția reciprocității, să depună cauțiune sau să ofere altă garanție doar pentru motivul că sunt străini sau că nu au reşedința obişnuită sau sediul pe teritoriul țării noastre (art. 1.085 C. pr. civ.);

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

- dacă sunt persoane fizice cu capacitate de exerciţiu restrânsă au dreptul la un curator special, numit provizoriu de către instanţa română, în situaţia în care judecata procesului tărăgănează din pricina neasigurării asistării sau reprezentării străinului în cauză conform legii sale naţionale (art. 1.086 C. pr. civ.).

Apatridului, conform art. 1.087 C. pr. civ., i se asigură aceeaşi situaţie procesuală ca şi cetăţeanului străin, fără a i se impune condiţia reciprocităţii.

CALITATEA PROCESUALĂ, OBIECTUL ŞI CAUZA ACŢIUNII. CHESTIUNEA LEGII APLICABILE INTERESULUI

Conform art. 1.090 C. pr. civ., **calitatea procesuală a părţilor**[1], **obiectul**[2] **şi cauza acţiunii**[3] în procesul civil internaţional se stabilesc potrivit **legii care guvernează fondul raportului juridic dedus judecăţii.**

Interesul[4] reprezintă o condiţie generală a procesului civil care trebuie împlinită atât cu prilejul promovării acţiunii, cât şi la momentul îndeplinirii altor acte procedurale. În absenţa unei soluţii legale în privinţa legii aplicabile interesului în litigiul civil cu element de extraneitate în doctrină s-au cristalizat două opinii:

- o parte a doctrinei consideră că este vorba de o problemă legată de fond, deci trebuie supusă legii aplicabile fondului raportului juridic cu element de extraneitate devenit litigios;
- într-o altă opinie, se consideră că cerinţa ca interesul să fie născut şi actual are natură procedurală, fiind supusă legii forului[5].

În opinia noastră, problema interesului judiciar ţine de procedură, deci va fi supusă prevederilor Codului de procedură civilă românesc. Deoarece art. 1.090 din acest cod supune condiţiile esenţiale ale exercitării acţiunii civile legii ce guvernează fondul raportului juridic cu element de extraneitate, considerăm că şi interesul judiciar va fi guvernat de legea aplicabilă fondului.

---

[1] Conform art. 36 C. pr. civ., calitatea procesuală (*legitimatio ad causam*) este identitatea dintre părţi şi subiectele raportului juridic litigios dedus judecăţii.

[2] Obiectul acţiunii reprezintă condiţia esenţială a acţiunii civile, care constă în pretenţia concretă a reclamantului, incluzând şi dreptul subiectiv legat de respectiva pretenţie. Obiectul acţiunii trebuie să fie licit, posibil şi determinat (a se vedea N. Diaconu, *Drept internaţional privat*, ed. a VI-a, Ed. Universitară, Bucureşti, 2013, p. 367).

[3] Cauza acţiunii reprezintă temeiul juridic al acesteia, fiind o condiţie esenţială a acţiunii civile. Ea nu trebuie confundată cu cauza raportului juridic litigios (*ibidem*, p. 367). Cauza acţiunii se va stabili potrivit legii care cârmuieşte fondul raportului juridic litigios.

[4] Interesul reprezintă folosul practic imediat pe care îl are partea prin punerea în mişcare a procedurii judiciare civile (folosul poate fi patrimonial sau moral).

[5] I. Leş (coordonator), C. Jugastru, V. Lozneanu, A. Circa, E. Hurubă, S. Spinei, *Tratat de drept procesual civil. Volumul II. Căile de atac. Procedurile speciale. Executarea silită. Procesul civil internaţional. Conform Codului de procedură civilă republicat*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2015, p. 855.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITY LIBRARY

REGIMUL PROBELOR

În materie de probe[1], în cazul procesului civil internaţional, sunt incidente următoarele reguli:

- **sarcina probei** este guvernată de **legea aplicabilă fondului raportului juridic** (*lex causae*)[2];
- **mijloacele de probă ale actelor juridice** sunt guvernate de **legea aleasă de către părţi**, atunci când o astfel de alegere este îngăduită de legea locului încheierii respectivului act juridic [art. 1.091 alin. (1) teza I C. pr. civ.];
- **dacă părţile nu au ales legea aplicabilă** mijloacelor de probă ale actelor juridice (fie din cauză că legea locului încheierii actului nu permitea această alegere, fie din cauză că părţile nu s-au folosit de acest drept), **mijloacele de probă ale actului juridic vor fi reglementate de legea locului încheierii actului juridic** [art. 1.091 alin. (1) teza a II-a C. pr. civ.];
- **dovada faptelor juridice** (licite sau ilicite) este guvernată de **legea locului unde fie au fost săvârşite, fie s-au produs** [art. 1.091 alin. (2) C. pr. civ.];
- prin excepţie de la regulile de mai sus, probaţiunea actelor juridice şi a faptelor juridice va fi supusă legii româneşti în situaţia în care legea românească admite şi alte mijloace de probă decât cele prevăzute de legea străină aplicabilă dovedirii actelor sau faptelor juridice, cum ar fi proba cu martori sau prezumţiile judecătorului (chiar şi în cazurile în care aceste mijloace de probă sunt interzise de legea străină declarată aplicabilă probelor). În doctrină se consideră că alin. (3) al art. 1.091 C. pr. civ. conţine norme de ordine publică în dreptul internaţional privat, înlăturând de la aplicare legea indicată în primele două alineate[3];
- actele de stare civilă şi proba stării civile sunt guvernate întotdeauna de legea locului unde au fost întocmite respectivele acte [art. 1.091 alin. (4) C. pr. civ.];
- administrarea probelor este guvernată de legea română ca lege a forului [art. 1.091 alin. (5) C. pr. civ.];
- activitatea complexă, specifică instanţelor de judecată, prin care se stabileşte situaţia de fapt şi se stabilesc dispoziţiile legale aplicabile, va fi în mod logic guvernată de legea instanţei învestite (*lex fori*)[4];

---

[1] În sens larg, probele (sau dovezile) reprezintă mijloacele de convingere cu ajutorul cărora se stabileşte existenţa ori inexistenţa unui fapt sau act juridic din care izvorăsc drepturi şi obligaţii. În sens restrâns, probele reprezintă mijloacele utilizate pentru probaţiune [a se vedea I. Leş (coordonator), C. Jugastru, V. Lozneanu, A. Circa, E. Hurubă, S. Spinei, *op. cit.*, p. 858].

[2] *Ibidem*, p. 859.

[3] N. Diaconu, *op. cit.*, p. 367.

[4] A se vedea I. Leş (coordonator), C. Jugastru, V. Lozneanu, A. Circa, E. Hurubă, S. Spinei, *op. cit*, p. 860.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

- în absenţa unei prevederi exprese în acest sens, doctrina consideră că aprecierea probelor (adică formarea convingerii intime a judecătorului) se supune legii forului[1];
- efectele procedurale ale hotărârii judecătoreşti, inclusiv autoritatea de lucru judecat, precum şi căile de atac şi termenele de exercitare a acestora vor fi guvernate de legea forului.

SUPRALEGALIZAREA

Actele publice întocmite sau legalizate de o autoritate străină sau de către un agent public pot fi folosite în faţa instanţelor româneşti doar dacă au fost supralegalizate.
Procedura supralegalizării este cea prevăzută de art. 1.093 C. pr. civ., conform căruia:

- pentru certificarea autenticităţii semnăturilor şi a sigiliului, instanţele române solicită supralegalizarea administrativă în statul de origine al documentului de către organul ierarhic superior emitentului, urmată de supralegalizarea efectuată fie de consulul sau misiunea diplomatică română din statul respectiv (dacă există), fie de misiunea diplomatică sau de consulul statului emitent în România. Procedura supralegalizării se definitivează doar prin certificarea autenticităţii, acordată de către Ministerul Afacerilor Externe românesc [alin. (1)];
- legea care guvernează procedura administrativă a supralegalizării este, pentru fiecare fază a ei, legea forului, adică a autorităţii care trebuie să-şi pună semnătura [alin. (2)];
- scutirea de supralegalizare este permisă în temeiul unui tratat internaţional la care România este parte contractantă (în curând, în temeiul unui regulament european), în temeiul legii speciale, a convenţiei părţilor sau al reciprocităţii [conform art. 2.561 alin. (2) C. civ. Reciprocitatea de fapt este prezumată, până la proba contrară, stabilită de Ministerul Justiţiei prin consultare cu Ministerul Afacerilor Externe];
- supralegalizarea actelor întocmite sau legalizate de instanţele române se face, din partea autorităţilor române, de către Ministerul Justiţiei şi Ministerul Afacerilor Externe, în această ordine [alin. (4)].

Principalul tratat internaţional care aboleşte această procedură greoaie a supralegalizării este Convenţia de la Haga din 5 octombrie 1961, intrată în vigoare pe 24 ianuarie 1965 şi care numără în prezent 117 state contractante din întreaga lume[2]. Prin acest tratat, procedura supralegalizării este înlocuită printr-o apostilă (adică printr-o ştampilă aplicată de autorităţile competente ale unui stat parte la convenţie, pe actele oficiale întocmite în

[1] I. Leş (coordonator), C. Jugastru, V. Lozneanu, A. Circa, E. Hurubă, S. Spinei, *op. cit.*, p. 861.
[2] Lista acestor state poate fi consultată la următoarea adresă web: *https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=41* (accesată la 5 decembrie 2018).

LUMINA CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

statul respectiv şi care certifică veridicitatea semnăturii, calitatea în care a acţionat semnatarul şi identitatea sigiliului sau a ştampilei).
Autorităţile care pot aplica apostila în România sunt, în funcţie de tipul actului autentic: tribunalul, instituţia prefectului şi camerele notarilor publici [1].
În cazul actelor de stare civilă (naştere, căsătorie şi deces), formalităţile apostilei şi cea a supralegalizării pot fi ocolite prin intermediul extraselor multilingve, eliberate la cerere de către Compartimentul Stare Civilă din Cadrul Serviciului Public Comunitar Local de Evidenţă a Persoanelor din localitatea unde a fost înregistrat evenimentul, în temeiul Legii nr. 65/2012 prin care România a ratificat Convenţia nr. 16 a Comisiei Internaţionale de Stare Civilă, semnată la Viena, la 8 septembrie 1976[2].

FORMALITĂŢILE DE ÎNREGISTRARE ŞI PUBLICITATE

Conform art. 1.092 C. pr. civ., formalităţile de înregistrare şi de publicitate se supun legii statului unde se efectuează (inclusiv în materia efectelor şi a autorităţilor competente).
În cazul publicităţii drepturilor reale asupra unui imobil, formalităţile şi efectele juridice ale acestora sunt guvernate de legea statului pe teritoriul căruia se află imobilul.

[1] Mai multe detalii la Uniunea Naţională a Notarilor Publici, Apostilare, Supralegalizare – Arhivă, Apostilă, material disponibil la următoarea adresă web: *http://www.uniuneanotarilor.ro/?p=4.3#panel-1* (accesat la 5 decembrie 2018).

[2] Extrasele multilingve după actele româneşti de stare civilă menţionate pot fi utilizate ca atare (fără traducere, legalizare sau altă formalitate echivalentă) în următoarele 25 de state: Austria, Belgia, Bosnia-Herţegovina, Bulgaria, Capul Verde, Croaţia, Estonia, Elveţia, Franţa, Germania, Grecia, Italia, Lituania, Luxemburg, Macedonia, Moldova, Muntenegru, Olanda, Polonia, Portugalia, Spania, Serbia, Slovenia, Spania, Turcia. Extrasele multilingve au aceeaşi forţă juridică ca şi certificatele de stare civilă româneşti. Pe de altă parte, autorităţile româneşti trebuie să recunoască fără traducere, legalizare sau alte formalităţi extrasele multilingve ale actelor de stare civilă eliberate de către celelalte douăzeci de state părţi la convenţie. Pentru detalii, a se consulta *https://verdragenbank.overheid.nl/en/Treaty/Details/001693.html/* (accesat la 5 decembrie 2018).

UAIC / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SCHEME

SEDIUL MATERIEI

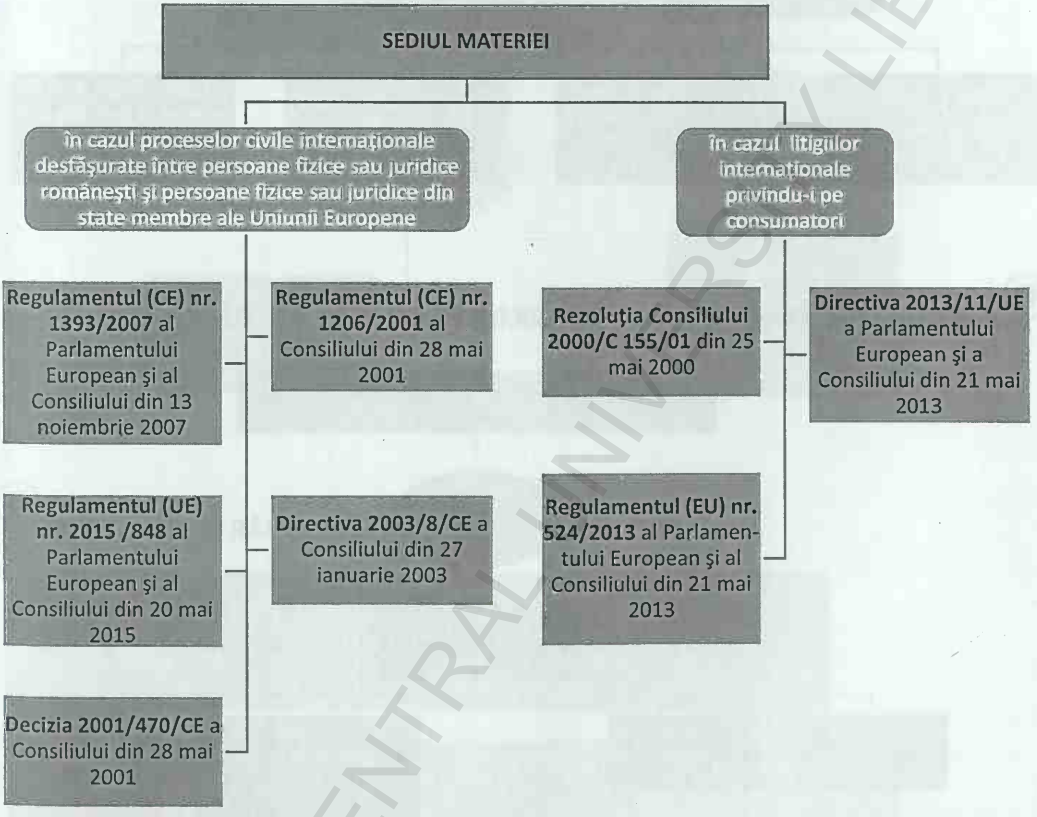

REGULA GENERALĂ A APLICĂRII LEGII FORULUI

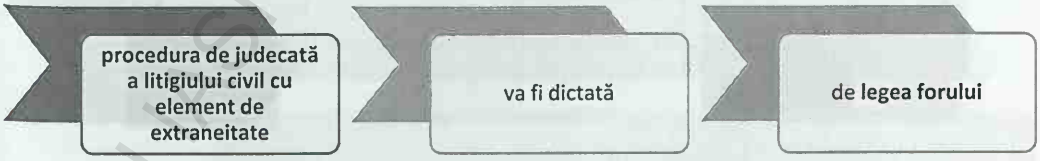

BCU "Ion Creangă" CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

DOMENIUL DE APLICARE A LEGII FORULUI ŞI ROLUL DREPTULUI STRĂIN ÎN PROCESUL CIVIL INTERNAȚIONAL

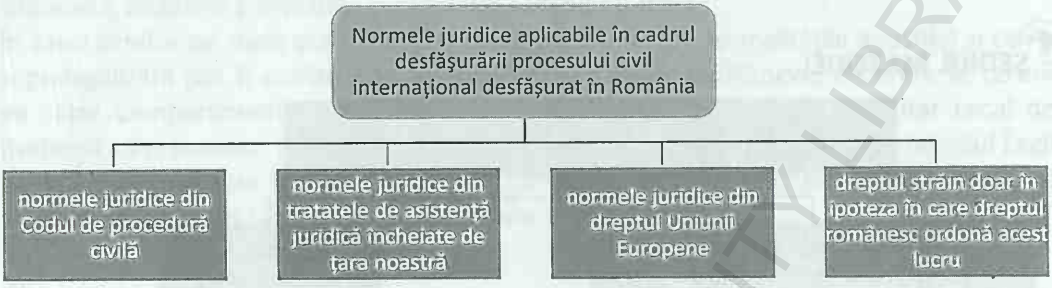

CAPACITATEA PROCESUALĂ A STRĂINILOR PĂRȚI ÎN PROCESUL CIVIL

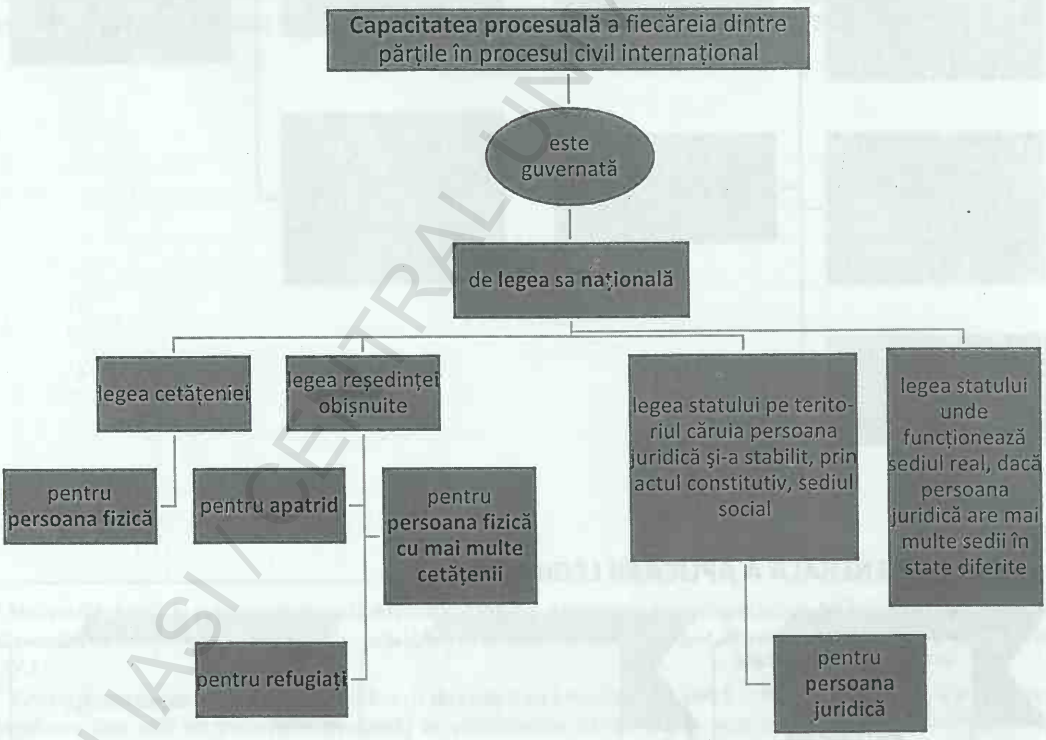

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Legea aplicabilă desfăşurării procesului civil internaţional

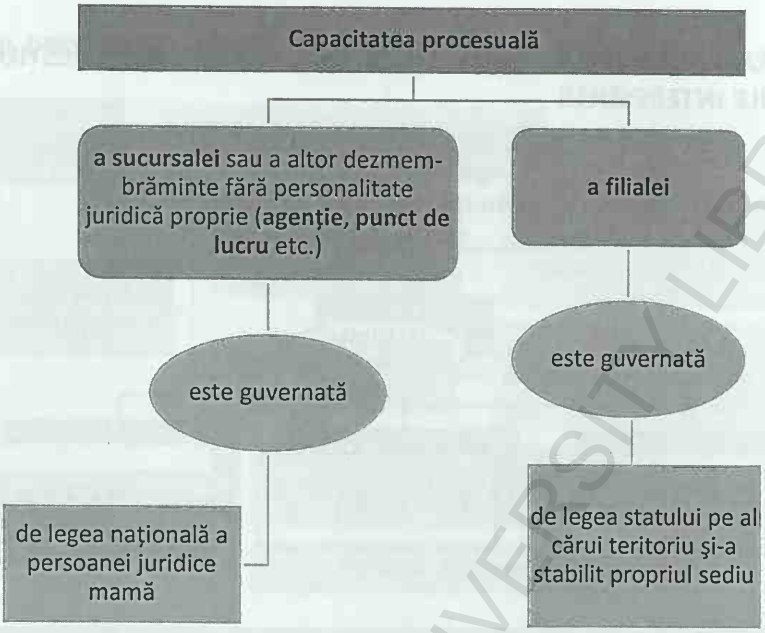

DREPTURILE STRĂINILOR PĂRŢI ÎN PROCESUL CIVIL

străinii se bucură de scutiri şi reduceri de taxe şi alte cheltuieli de procedură, dar şi de asistenţă juridică gratuită, în aceeaşi măsură şi în aceleaşi condiţii ca şi cetăţenii români, sub condiţia reciprocităţii cu statul de cetăţenie sau de reşedinţă obişnuită a solicitantului

străinii, în calitate de reclamanţi, nu pot fi obligaţi, sub condiţia reciprocităţii, să depună cauţiune sau să ofere altă garanţie doar pentru motivul că sunt străini sau că nu au reşedinţa obişnuită sau sediul pe teritoriul ţării noastre

străinii, dacă sunt persoane fizice cu capacitate de exerciţiu restrânsă, au dreptul la un curator special, numit provizoriu de către instanţa română, în situaţia în care judecata procesului tărăgănează din pricina neasigurării asistării sau reprezentării străinului în cauză conform legii sale naţionale

apatridului i se asigură aceeaşi situaţie procesuală ca şi cetăţeanului străin, fără a i se impune condiţia reciprocităţii

BCU IAŞI - UNIVERSITY LIBRARY

CALITATEA PROCESUALĂ, OBIECTUL ȘI CAUZA ACȚIUNII. CHESTIUNEA LEGII APLICABILE INTERESULUI

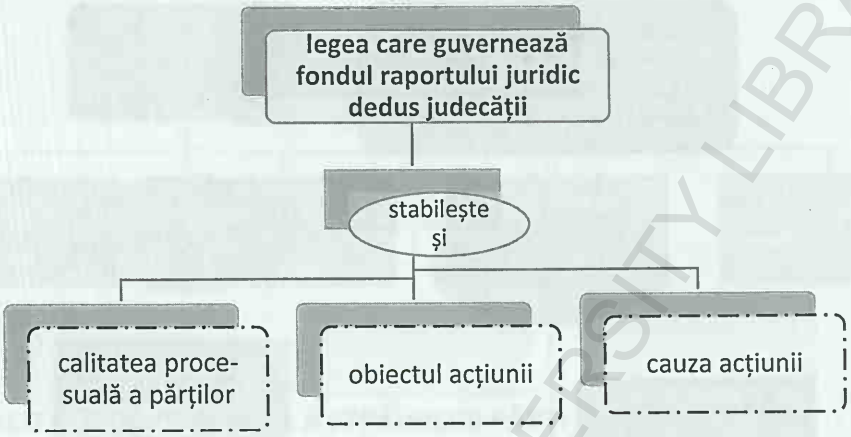

Opinii cristalizate în doctrină în privința legii aplicabile interesului în litigiul civil cu element de extraneitate

într-o opinie se consideră că este vorba de **o problemă legată de fond**, deci trebuie supusă **legii aplicabile fondului** raportului juridic cu element de extraneitate devenit litigios	într-o altă opinie se consideră că cerința ca interesul să fie născut și actual **are natură procedurală**, fiind supusă **legii forului**

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

REGIMUL PROBELOR

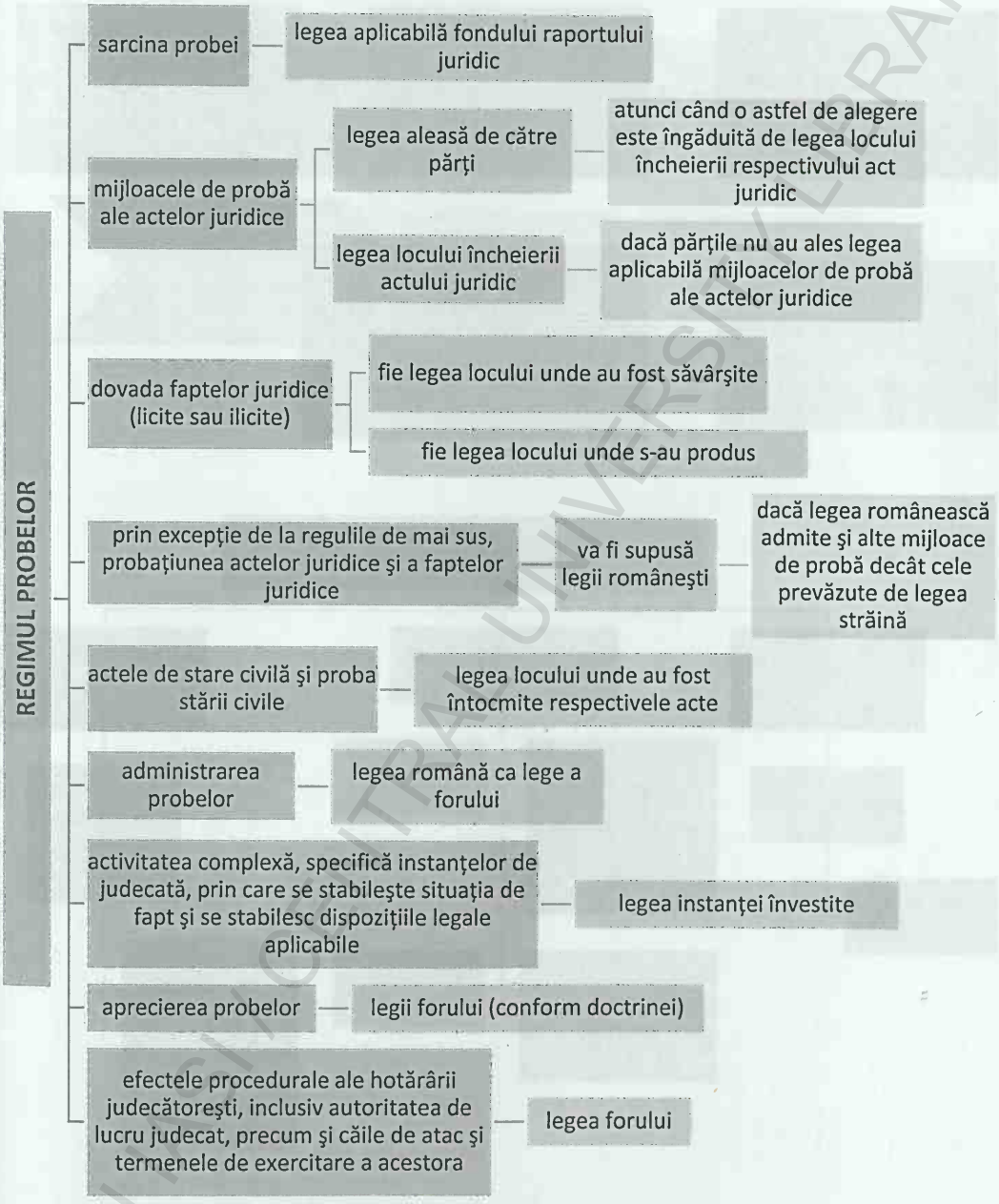

BCU "ION CREANGĂ" UNIVERSITY LIBRARY

SUPRALEGALIZAREA

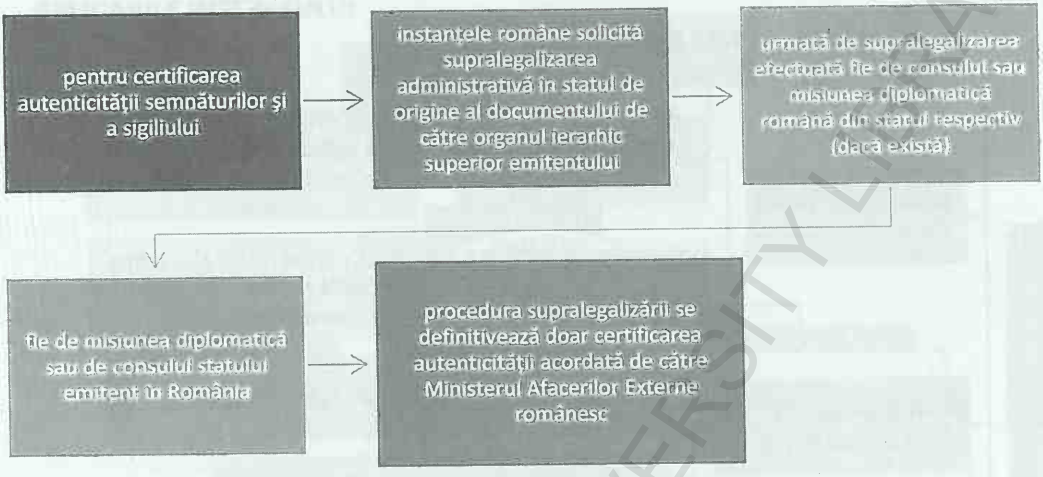

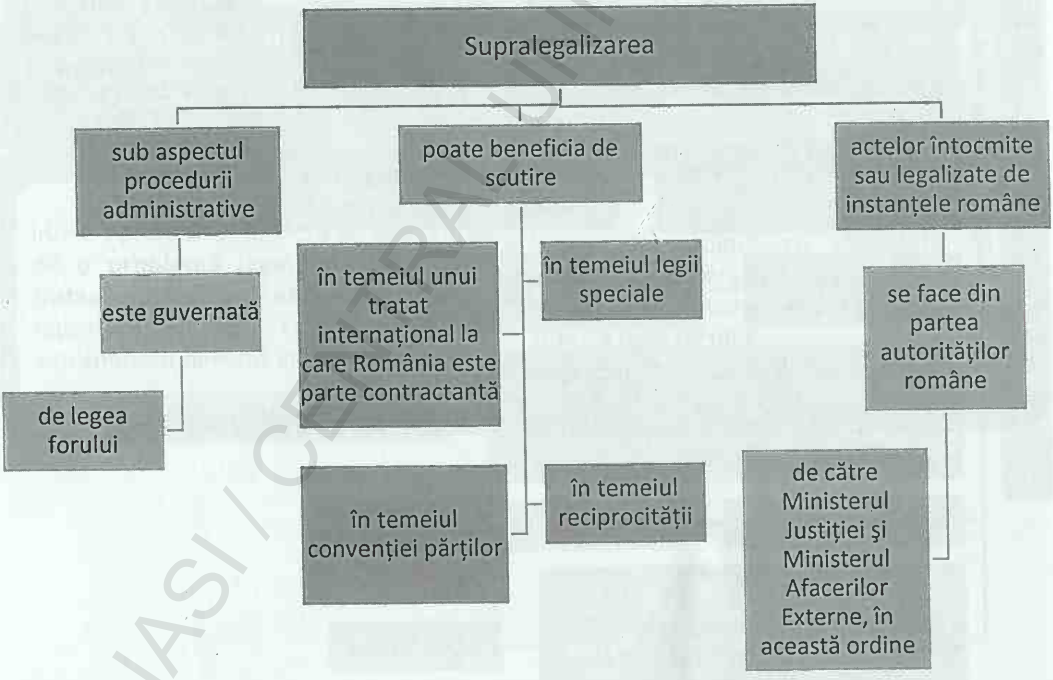

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

FORMALITĂŢILE DE ÎNREGISTRARE ŞI PUBLICITATE

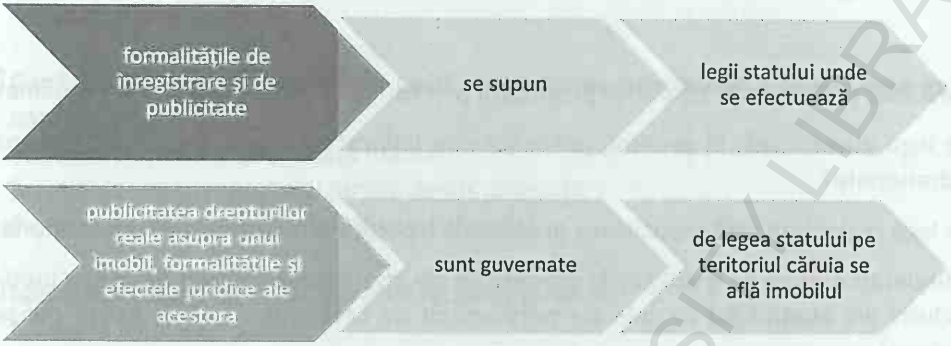

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

- Care este sediul juridic comun al procedurii procesului civil internațional în România?
- Ce lege guvernează, în general, procedura de judecată a litigiului civil cu element de extraneitate?
- Ce lege reglementează capacitatea procesuală a părților procesului civil internațional?
- Comparați drepturile şi obligațiile procesuale ale străinilor (persoane fizice sau juridice), inclusiv ale apatridului cu cele ale persoanelor de cetățenie română. Există deosebiri majore?
- Care este legea aplicabilă calității procesuale a părților, obiectului şi cauzei acțiunii?
- Care este legea aplicabilă sarcinii probei în procesul civil internațional?
- Ce lege guvernează dovada actelor juridice?
- Care este legea aplicabilă probei faptelor juridice (licite sau ilicite)?
- În ce situație de excepție legea românească a forului guvernează proba actelor şi a faptelor juridice?

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

TEST GRILĂ

1 **Conform Codului de procedură civilă, capacitatea procesuală a filialei este guvernată de:**

a. legea naţională a societăţii mamă;
b. legii fondului raportului juridic dedus judecăţii;
c. legii statului unde şi-a stabilit sediul social.

2 **Identificaţi legea aplicabilă probei faptelor juridice:**

a. legea aleasă de părţi;
b. legea locului producerii sau săvârşirii faptului juridic;
c. legii române, dacă aceasta admite mai multe mijloace de probă decât legea străină normal aplicabilă.

3 **Formalităţile de înregistrare şi de publicitate sunt reglementate de:**

a. legea aplicabilă fondului raportului juridic dedus judecăţii;
b. legea statului unde se efectuează;
c. legea statului unde este situat imobilul.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

FIŞA 5 INTERPRETAREA NORMELOR CONFLICTUALE ŞI CALIFICĂRILE

SINTEZE • SCHEME • ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE • TEST GRILĂ

SINTEZE

INTERPRETAREA NORMELOR CONFLICTUALE ŞI PROBLEMA CALIFICĂRILOR

Probleme de interpretare pot apărea doar în cazul normelor conflictuale, care, deşi sunt şi ele o creaţie a forului, nu reglementează în mod nemijlocit raportul juridic cu element de extraneitate, ci desemnează doar sistemul de drept al forului sau străin competent să reglementeze acel raport. Probleme de interpretare pot apărea în cazul normelor conflictuale în legătură cu termeni precum: cetăţenia, domiciliul, capacitatea, drepturile de familie, succesiunea etc.

Chestiunea interpretării conceptelor utilizate de normele juridice este comună tuturor ramurilor de drept, dar în materia interpretării noţiunilor utilizate de normele conflictuale s-a creat o nouă problemă, aceea a calificărilor[1].

DEFINIŢIA CALIFICĂRII ŞI SOLUŢIA AUTONOMĂ A PROBLEMEI CALIFICĂRILOR, OFERITĂ DE DREPTUL INTERNAŢIONAL PRIVAT

Problema calificărilor (calificarea) reprezintă o problemă a interpretării noţiunilor utilizate de norma conflictuală atât în conţinutul ei (obiectul reglementării), cât şi în legătură (legea aplicabilă raportului juridic).

A califica un act, un fapt juridic, un raport înseamnă a arăta în care din categoriile utilizate de normele conflictuale ale forului se încadrează acel act, fapt, raport juridic[2].

Definirea noţiunilor utilizate de norma conflictuală trebuie făcută conform sistemului de drept respectiv. Dacă acesta nu furnizează explicaţia, aşa cum se întâmplă în cazul textelor engleze şi americane, atunci aceasta trebuie extrasă din natura şi funcţia fiecărei norme juridice sau drept.

---

[1] Haroldo Valladão, *Développement et intégration du droit international privé, nottamment dans les rapports de famille (Cours général de droit international privé), în Recueil des Cours de L'Académie de droit international de la Haye*, Tome 133 (1971), p. 488.

[2] Ion P. Filipescu, Andrei Filipescu, *Tratat de drept internaţional privat*, ediţie revăzută şi adăugită, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2007, p. 83.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Noţiunile utilizate în normele conflictuale sunt nişte noţiuni autonome în cadrul sistemului de drept de care depind, autonomia lor izvorând din orizontul larg al acestor norme, din perspectiva lor extranaţională. Dreptul internaţional privat posedă, astfel, propriile concepte autonome. Aceste concepte sunt diferite de cele întâlnite în dreptul civil sau în alte ramuri de drept intern. Sfera noţiunilor este mai largă sau complet diferită faţă de cea din alte ramuri ale dreptului intern. Este posibil chiar ca anumite expresii utilizate de normele conflictuale să nu aibă o definiţie în dreptul material al forului[1].

Calificarea autonomă este rezultatul generalizării calificărilor diferite ale aceleiaşi noţiuni în legislaţiile statelor. Prin compararea acestor calificări se obţine o calificare care reprezintă generalizarea calificărilor aceleiaşi noţiuni.

În prezent, calificarea autonomă este folosită în actele internaţionale sau în cele care ţin de dreptul Uniunii Europene şi care conţin norme de drept internaţional privat (a se vedea, spre exemplu, art. I paragraful 2 şi II paragraful 2 din Convenţia O.N.U. pentru recunoaşterea şi executarea sentinţelor arbitrale străine (New York, 1958) sau art. 2 paragrafele 1 şi 3 din Regulamentul (CE) nr. 864/2007 al Parlamentului European şi al Consiliului din 11 iulie 2007 asupra legii aplicabile obligaţiilor extracontractuale (Roma II).

LEGEA DUPĂ CARE SE EFECTUEAZĂ CALIFICAREA: CALIFICAREA PRIMARĂ DUPĂ LEGEA FORULUI ŞI SECUNDARĂ DUPĂ LEGEA COMPETENTĂ. REGLEMENTAREA ROMÂNEASCĂ CONTEMPORANĂ

Soluţia unică şi cea mai bună a problemei calificărilor constă în integrarea definiţiilor date de legea forului şi de dreptul străin conceptelor utilizate de norma conflictuală.

Pentru a înţelege această soluţie este necesar să distingem între calificarea primară (sau iniţială) şi calificarea secundară.

Calificarea primară este calificarea care determină legea competentă să guverneze raportul juridic de drept internaţional privat în discuţie.

Calificarea secundară este acea calificare prin care se determină semnificaţia noţiunilor folosite de legea materială declarată competentă să reglementeze raportul juridic respectiv[2].

Conform soluţiei integratoare propuse, calificarea primară va fi făcută potrivit legii forului, interpretată după propria sa finalitate, luându-se în calcul toate drepturile în cauză, în acord cu destinaţia universalistă a dreptului internaţional privat de a da o soluţie conflictelor de legi celor mai diferite. Această calificare este provizorie şi aproximativă, constituind o etapă prealabilă.

Dacă legea declarată în final competentă (de exemplu, cea a domiciliului persoanei fizice) adoptă o calificare diferită a aceleiaşi noţiuni, prima calificare va fi corectată în acord cu calificarea secundară, care va fi cea definitivă.

---

[1] Haroldo Valladão, *op. cit.*, p. 490.

[2] D. Lupaşcu şi D. Ungureanu, *Drept internaţional privat*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012, p. 71.

Cu privire la calificarea în dreptul internaţional privat, Codul civil român stabileşte în art. 2.558 următorul set de reguli:

- calificarea primară se face după legea română [alin. (1)];
- în cazul retrimiterii, calificarea primară să se facă după legea străină ce retrimite la legea română [alin. (2)];
- calificarea bunurilor drept mobile sau imobile se face în acord cu legea locului unde se află situate aceste bunuri [alin. (3)][1];
- calificarea primară a unei instituţii juridice străine necunoscute sau cunoscute sub o altă denumire sau cu un alt conţinut de legea română se va face potrivit legii străine [alin. (4)];
- atunci când părţile unui act juridic au stabilit înţelesul noţiunilor din acel act, calificarea acelor noţiuni se va face după voinţa părţilor [alin. (5)].

Deşi Codul civil nu menţionează expres în alin. (5) al art. 2.558, excepţia autonomiei de voinţă implică şi respectarea calificărilor autonome utilizate în diferitele tratate internaţionale de drept internaţional privat.

[1] Reţinem de aici că şi legislativ se consacră regula calificării secundare potrivit lui *lex causae*.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SCHEME

INTERPRETAREA NORMELOR CONFLICTUALE ŞI PROBLEMA CALIFICĂRILOR

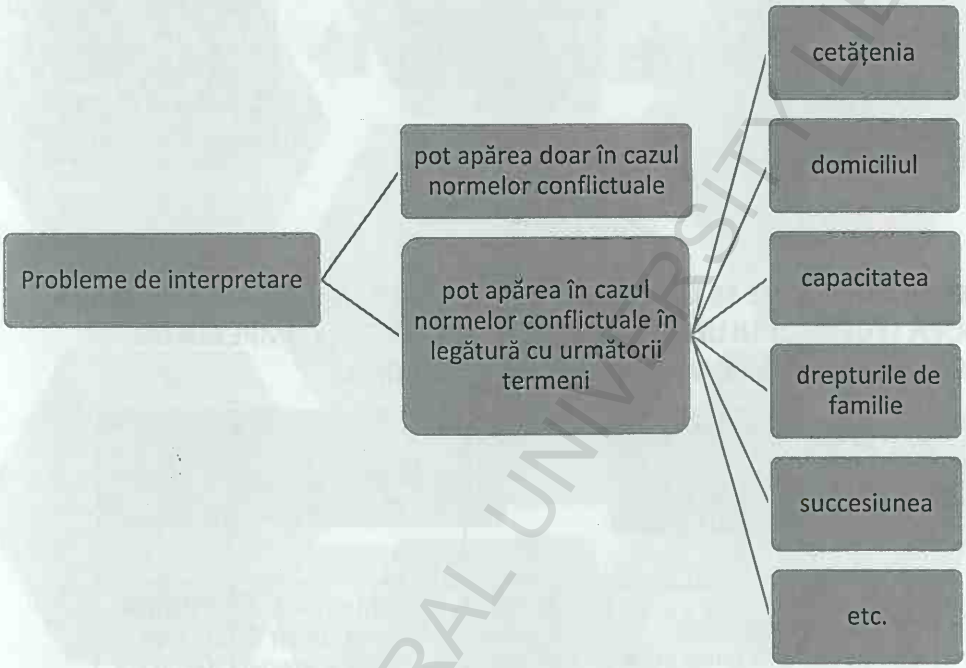

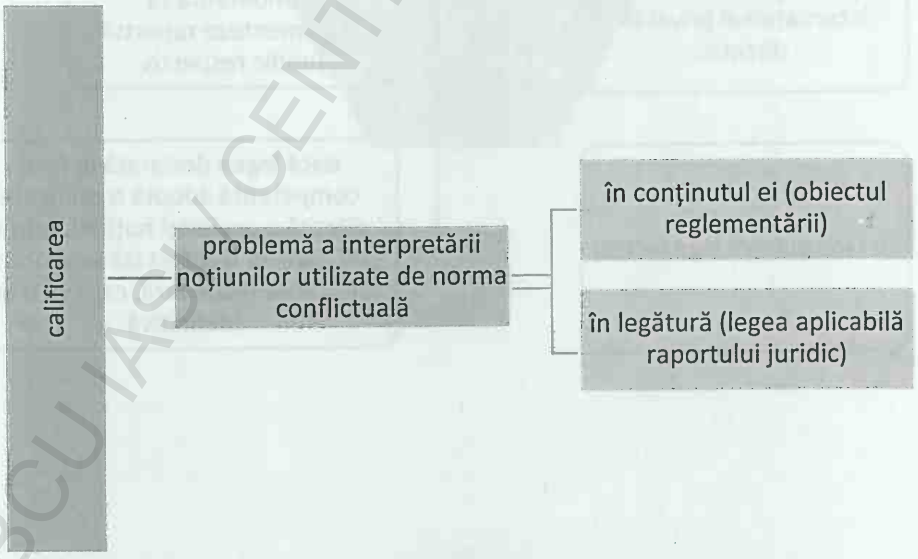

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

DEFINIȚIA CALIFICĂRII ȘI SOLUȚIA AUTONOMĂ A PROBLEMEI CALIFICĂRILOR, OFERITĂ DE DREPTUL INTERNAȚIONAL PRIVAT

a califica un act, un fapt juridic, un raport → = → a arăta în care din categoriile utilizate de normele conflictuale ale forului se încadrează acel act, fapt, raport juridic

LEGEA DUPĂ CARE SE EFECTUEAZĂ CALIFICAREA: CALIFICAREA PRIMARĂ DUPĂ LEGEA FORULUI ȘI SECUNDARĂ DUPĂ LEGEA COMPETENTĂ. REGLEMENTAREA ROMÂNEASCĂ CONTEMPORANĂ

- **calificarea primară**
  - determină legea competentă să guverneze raportul juridic de drept internațional privat în discuție
  - se face potrivit legii forului
- **calificarea secundară**
  - determină semnificația noțiunilor folosite de legea materială declarată competentă să reglementeze raportul juridic respectiv
  - dacă legea declarată în final competentă adoptă o calificare diferită a aceleiași noțiuni, prima calificare va fi corectată în acord cu calificarea secundară, care va fi cea definitivă

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

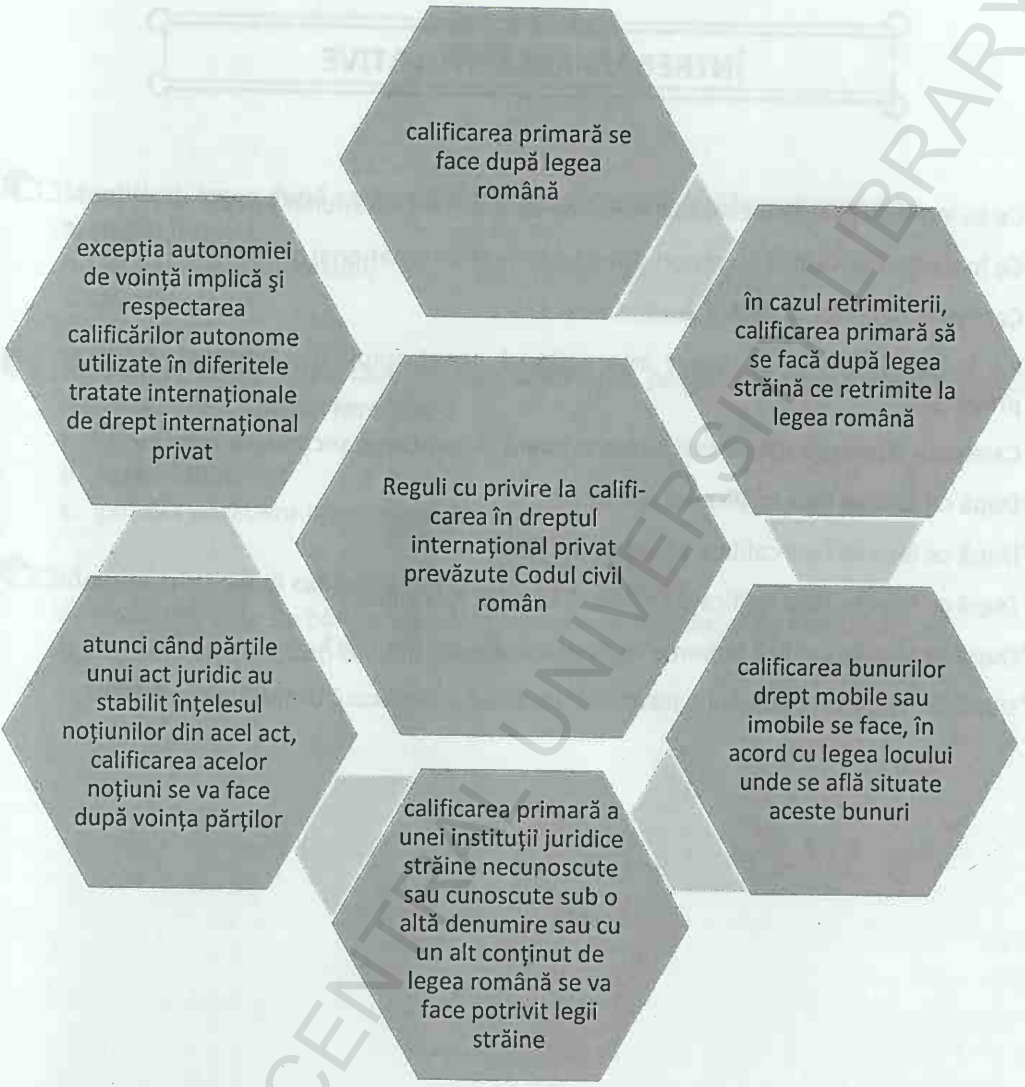

BCU IASI / CENTRUL UNIVERSITAR LIBRARY

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

- Ce se înțelege prin calificarea unei norme de drept internațional privat?
- Ce înseamnă să califici un raport juridic de drept internațional privat?
- Care este definiția calificării autonome?
- Ce izvoare formale de drept internațional privat folosesc calificarea autonomă în prezent?
- Care este diferența dintre calificarea primară şi calificarea secundară?
- După ce lege se face calificarea primară?
- După ce lege se face calificarea secundară?
- După ce lege se face calificarea primară în cazul retrimiterii?
- După ce lege se califică bunurile ca fiind mobile sau imobile?
- După ce lege va fi calificată o instituție juridică necunoscută dreptului românesc?

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

TEST GRILĂ

1 Identificați legea după care se efectuează, de regulă, calificarea primară:

a. legea forului;
b. legea situării imobilului;
c. *lex causae*.

2 Identificați legea după care se face calificarea primară a unei instituții străine, necunoscute dreptului românesc:

a. legea română;
b. legea străină;
c. potrivit tratatelor internaționale.

3 Identificați criteriul calificării noțiunilor unui contract:

a. definițiile date de părți noțiunilor respective în cuprinsul contractului;
b. legea aleasă de părți ca aplicabilă contractului;
c. *lex fori*.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

FIŞA 6 CONFLICTELE SPAŢIALE DE NORME DE DREPT INTERNAŢIONAL PRIVAT – RESPECTAREA DREPTULUI INTERNAŢIONAL PRIVAT STRĂIN

SINTEZE • SCHEME • ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE • TEST GRILĂ

SINTEZE

DIVERGENŢA SPAŢIALĂ A NORMELOR DE DREPT INTERNAŢIONAL PRIVAT

Normele de drept internaţional privat, proprii fiecărui stat, stat membru, provincie etc., cunosc, asemeni altor norme juridice, problemele aplicării lor spaţiale. Astfel, există fapte şi raporturi sociale care sunt, adesea, în conexiune spaţială cu legi de drept internaţional privat autonome şi divergente.

Aceste conflicte noi, de al doilea grad, au aceeaşi natură ca celelalte deja citate, ale legilor civile, comerciale şi de procedură şi integrează un grup spaţial de conflicte pozitive şi negative ale normelor de drept internaţional privat.

Conflictele spaţiale dintre normele de drept internaţional privat trebuie să primească aceleaşi soluţii generale utilizate în cazul celorlalte conflicte spaţiale, adică trebuie respectată legea străină de drept internaţional privat, se impune cercetarea oportunităţii aplicării sau neglijării aplicării ei, având în minte aceleaşi criterii de justiţie, echitate şi de armonizare, utilizate de legislator sau de judecător atunci când reglementează o problemă de drept internaţional privat[1].

În doctrină se consideră că, ori de câte ori instanţa sau autoritatea trebuie să se pronunţe asupra unui raport juridic cu element de extraneitate, juristul trebuie să apeleze la norma conflictuală a forului (adică proprie) pentru a determina legea competentă să guverneze acel raport juridic[2]. Interpretarea simplistă a acestui principiu poate duce la concluzia că judecătorul trebuie să aplice întotdeauna şi exclusiv norma conflictuală proprie, care este o normă de ordine publică internaţională, absolută şi universală, ignorându-se complet dreptul internaţional privat străin. În literatura de specialitate există opinii potrivit cărora

[1] Haroldo Valladão, *Développement et intégration du droit international privé, nottamment dans les rapports de famille (Cours général de droit international privé)*, în *Recueil des Cours de L'Académie de droit international de la Haye*, Tome 133 (1971), p. 463.

[2] Ovidiu Ungureanu, Călina Jugastru, Adrian Circa, *Manual de drept internaţional privat*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, p. 18.

această concluzie extremă a doctrinelor aprioriste trebuie respinsă, căci totalitarismul normei de drept internațional privat a forului reprezintă un atentat la vocația indiscutabilă a dreptului internațional privat de a lua în considerare și de a respecta legea străină, în scopul armonizării și echilibrului, cu dreptate și echitate, atunci când legea forului intră în conflict cu un alt sistem juridic. Idealul comunității de sisteme juridice între popoare (afirmată de Friedrich Karl von Savigny, în secolul al XIX-lea), care devine cu fiecare zi tot mai viu, nu poate fi limitat doar la legile civile și comerciale, cu excluderea celor de drept internațional privat[1].

CONFLICTUL POZITIV AL NORMELOR DE DREPT INTERNAȚIONAL PRIVAT

Divergența spațială între normele de drept internațional privat poate implica un conflict pozitiv asemănător celui ce apare în dreptul procedural.

Conflictul pozitiv apare în momentul în care fiecare lege de drept internațional privat (a forului și cea străină) își indică propriul sistem de drept ca fiind competent să reglementeze raportul juridic cu element de extraneitate. Spre exemplu, dreptul internațional privat brazilian și cel italian supun succesiunea, chiar și pentru imobile, legii domiciliului *de cuius*-ului, respectiv legii naționale, adică legii interne braziliene, dacă *de cuius*-ul este domiciliat în Brazilia, sau legii italiene, dacă acesta era cetățean italian. Dar dacă aceste bunuri sunt situate în Anglia sau în SUA, dreptul internațional privat al celor două state le supun legii engleze sau americane.

Doctrina a oferit mai multe soluții pentru rezolvarea conflictului pozitiv al normelor de drept internațional privat[2], însă singura soluție pentru conflictele pozitive ale normelor de drept internațional privat o reprezintă principiul autolimitării (renunțării) dreptului internațional privat al forului. Potrivit acestui principiu, dreptul internațional privat al unui stat renunță în favoarea dreptului internațional privat al statului ce are o legătură efectivă cu raportul juridic în cauză[3].

În dreptul internațional privat român, întâlnim un exemplu de autolimitare în art. 2.565 din noul Cod civil. Acest articol poartă denumirea marginală de „Înlăturarea excepțională a legii aplicabile". El dispune că, dacă, datorită circumstanțelor cauzei, raportul juridic are o legătură foarte îndepărtată cu legea determinată de Codul civil român, atunci se va aplica

---

[1] Haroldo Valladão, *Développement et intégration du droit international privé, nottamment dans les rapports de famille (Cours général de droit international privé)*, în *Recueil des Cours de L'Académie de droit international de la Haye*, Tome 133 (1971), pp. 463-464.

[2] Doctrina clasică a școlilor aprioriste proclamă doar că judecătorul forului va aplica întotdeauna și indiscutabil propria lege de drept internațional privat. Conflictul pozitiv nu ar putea fi rezolvat prin știință și nici nu ar putea exista, întrucât legile străine de drept internațional privat nu există, se sting complet în fața legii de drept internațional privat a forului. S-a spus că ar fi o absurditate ca statul forului să lase în grija altui stat desemnarea limitelor propriei suveranități etc.

În opinia altor specialiști, conflictele pozitive ale normelor de drept internațional privat nu pot fi rezolvate atât de radical. Dreptul internațional privat străin trebuie luat în considerare cu aceeași grijă utilizată și în cazul respectării dreptului civil străin (a se vedea Haroldo Valladão, *op. cit.*, p. 465).

[3] Haroldo Valladão, *op. cit.*, p. 468.

legea cu care raportul juridic prezintă cele mai strânse legături. Întrucât, potrivit art. 2.559 alin. (1) al Codului civil român, legea străină cuprinde atât dispoziţiile materiale, cât şi pe cele conflictuale, de drept internaţional privat proprii, rezultă că, prin art. 2.565 al aceluiaşi act normativ, dreptul internaţional privat românesc îşi autolimitează imperiul, lăsând dreptului străin care are legături mai strânse cu speţa să dicteze legea aplicabilă. Alin. (2) al art. 2.565 C. civ. prevede că dispoziţiile alin. (1) (înlăturarea excepţională a legii desemnate de Codul civil român) nu sunt aplicabile în cazul legilor privind starea civilă sau capacitatea persoanei sau în cazul în care părţile au desemnat legea aplicabilă. Un alt exemplu de autolimitare a dreptului internaţional privat românesc îl reprezintă art. 2.572 alin. (2) al Codului civil. Aici se prevede că incapacităţile speciale referitoare la un anumit raport juridic sunt supuse legii aplicabile acelui raport juridic.

CONFLICTUL NEGATIV AL NORMELOR DE DREPT INTERNAŢIONAL PRIVAT

Conflictul negativ de norme de drept internaţional privat apare în situaţia în care legile de drept internaţional privat în prezenţă exclud aplicarea propriului sistem de drept asupra acelui raport juridic cu element de extraneitate. Spre exemplu, să ne gândim o procedură de succesiune deschisă în Brazilia a unui cetăţean brazilian domiciliat la Roma. În această situaţie, judecătorul brazilian trebuie să aplice conform art. 10 al Decretului-lege nr. 4657 din 4 septembrie 1942, legea domiciliului, adică dreptul italian. Dar, potrivit art. 46 al Legii nr. 218/31 mai 1995, dreptul internaţional privat italian consideră că legea competentă ar fi legea naţională, adică dreptul brazilian.

Jurisprudenţa instanţelor din aproape toate ţările au rezolvat acest conflict negativ prin intermediul teoriei retrimiterii. Astfel, judecătorul statului unde procedura este în curs acceptă retrimiterea pe care legea cauzei, legea declarată competentă de DIP al forului, o face fie către legea forului (retrimitere de gradul I), fie către o altă lege străină (retrimitere de gradul al II-lea). În acord cu această soluţie conciliatoare, judecătorul procesului privind succesiunea brazilianului domiciliat în Italia va aplica speţei dreptul material brazilian.

Prima speţă unde s-a pus problema retrimiterii în dreptul internaţional privat este celebra speţă engleză ***Collier versus Rivas*** privind bunurile rămase de la un englez care, la momentul decesului, era domiciliat în Belgia. Instanţa din Canterbury a decis că judecătorul englez, atunci când e necesar, să se pronunţe asupra statutului juridic al mobilelor *de cuius*-ului, trebuie să se considere ca având sediul în străinătate, adică în Belgia (ca şi cum ar lucra în serviciul statului belgian). O altă speţă celebră a fost speţa Forgo, judecată în Franţa, privind legea aplicabilă bunurilor mobile rămase pe teritoriul francez de la un bavarez stabilit în Franţa fără a-şi fixa acolo şi domiciliul. Curtea de Casaţie de la Paris a decis, în 1878 şi în 1882, că succesiunea mobiliară este guvernată de legea franceză din moment ce dispoziţiile de drept internaţional privat ale legii străine desemnate de norma conflictuală franceză declină oferta de competenţă şi retrimit la dreptul intern francez[1].

[1] Pentru detalii, a se consulta Bertrand Ancel şi Yves Lequette, *Les grands arrêts de la jurisprudence française de droit international privé*, 5e édition, Dalloz, Paris, 2006, pp. 60-69.

Soluția aceasta jurisprudențială a fost acceptată în aproape toate statele lumii și a primit în majoritatea chiar o consacrare legislativă.
Codul civil român reglementează retrimiterea în art. 2.559.
Potrivit alin. (1), legea străină cuprinde nu doar dispozițiile de drept material, ci și normele conflictuale, cu excepția unor dispoziții contrare.
Conform alin. (2), retrimiterea la legea română sau la altă lege străină duce la aplicarea legii materiale române, dacă nu se prevede în mod expres altfel. Prin urmare, dreptul internațional privat românesc acceptă, în general, retrimiterea de gradul I. Așa cum s-a arătat în doctrină, retrimiterea de gradul al II-lea este acceptată de Codul civil român în materia naționalității persoanei juridice [art. 2.571 alin. (4) Cod civil[1]]. Conform alin. (3) al art. 2.559 Cod civil, legea străină nu cuprinde și normele ei conflictuale în cazul în care părțile au desemnat legea străină aplicabilă, în cazul legii străine aplicabile formei actelor juridice și obligațiilor extracontractuale, precum și în alte cazuri speciale prevăzute de convențiile internaționale la care România este parte, de dreptul Uniunii Europene sau de lege. Așadar, în aceste situații, retrimiterea este exclusă.
De asemenea, retrimiterea a fost consacrată și în convenții internaționale, începând cu Convenția de la Haga din 1902 asupra căsătoriei și continuând cu convențiile de la Geneva din 1930 și 1931 asupra cambiei și biletului la ordin și asupra cecului sau cu Convenția de la Haga din 1955 pentru reglementarea conflictelor dintre legea națională și cea a domiciliului etc.

[1] Alina Oprea, *Observații privind regimul persoanelor juridice în dreptul internațional privat român din perspectiva reglementărilor din noul Cod civil*, în Dan Andrei Popescu (coordonator), *Specificitate și complementaritate în dreptul privat european. Conflictele de legi și de jurisdicții și integrarea juridică europeană*, Ed. Hamangiu, 2012, p. 211.

UAIC IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SCHEME

DIVERGENȚA SPAȚIALĂ A NORMELOR DE DREPT INTERNAȚIONAL PRIVAT

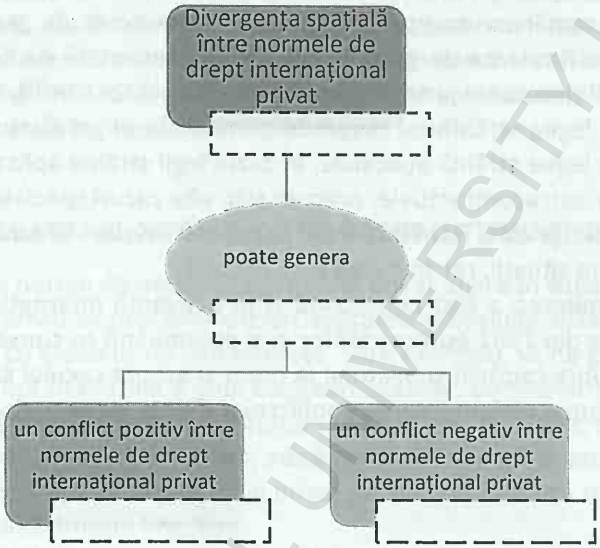

CONFLICTUL POZITIV AL NORMELOR DE DREPT INTERNAȚIONAL PRIVAT

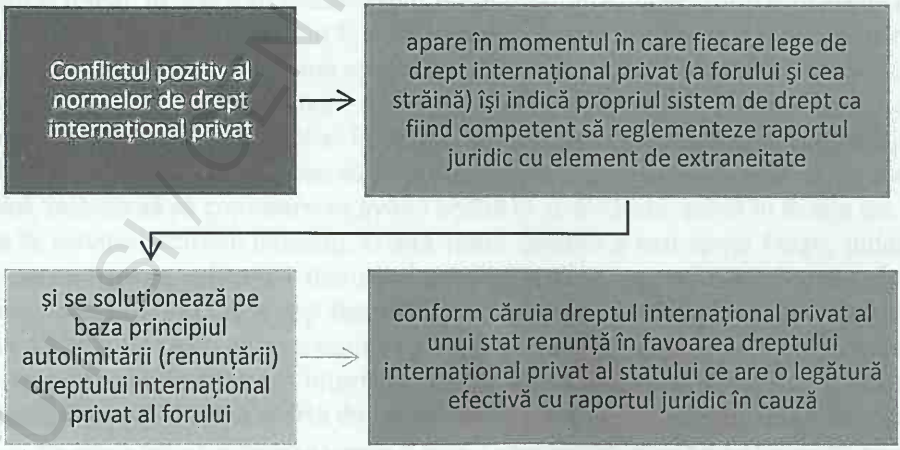

BCU CLUJ / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CONFLICTUL NEGATIV AL NORMELOR DE DREPT INTERNAȚIONAL PRIVAT

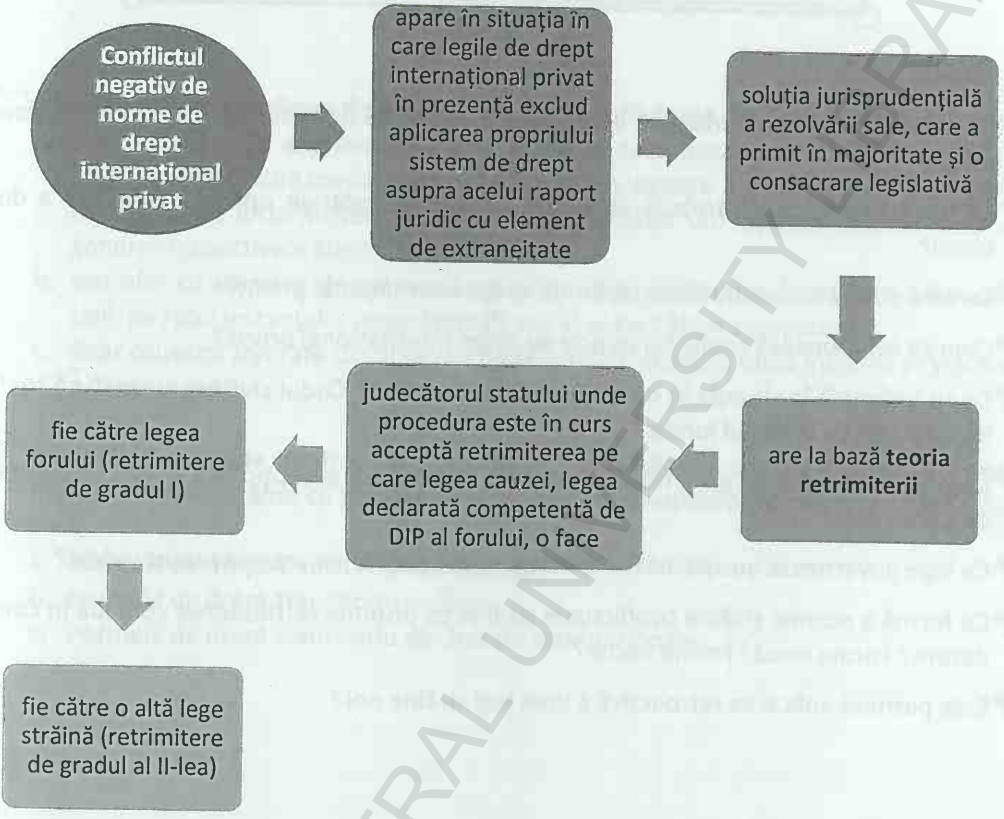

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

- Ce soluții trebuie să primească conflictele spațiale ale normelor de drept internațional privat?
- Ce normă conflictuală trebuie să aplice judecătorul, potrivit opiniei majoritare a doctrinei?
- Ce este conflictul pozitiv al normelor de drept internațional privat?
- Cum se soluționează conflictul pozitiv de drept internațional privat?
- Ce se întâmplă în situația în care legea determinată de Codul civil are o legătură foarte îndepărtată cu raportul juridic?
- Care sunt situațiile în care nu este posibilă înlăturarea excepțională a legii desemnate de Codul civil?
- Ce lege guvernează incapacitățile speciale referitoare la un anumit raport juridic?
- Ce formă a normei străine conflictuale străine ce dispune retrimiterea vom lua în considerare? Forma nouă? Forma veche?
- Este permisă aplicarea retroactivă a unei legi străine noi?

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

TEST GRILĂ

1 Identificați cauzele cărora li se aplică normele conflictuale din Codul civil:

a. doar cauzelor cu element de extraneitate deduse instanțelor judecătorești sau altor autorități românești după data intrării în vigoare a Codului civil, indiferent de data și de locul încheierii sau producerii actelor sau faptelor juridice care au generat respectivele litigii;
b. cauzelor cu element de extraneitate aflate deja, la intrarea în vigoare a Codului civil, pe rolul instanțelor judecătorești sau al autorităților competente;
c. doar cauzelor izvorâte din acte sau fapte juridice produse după intrarea în vigoare a Codului civil.

2 Identificați normele de drept tranzitoriu ce vor fi folosite pentru a descoperi normele materiale străine ce trebuie aplicate conform normelor conflictuale din Codul civil:

a. normele de drept tranzitoriu românești;
b. normele de drept tranzitoriu străine;
c. normele de drept tranzitoriu din tratate internaționale.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

FIŞA 7 APLICAREA DIRECTĂ ŞI INDIRECTĂ A LEGII STRĂINE ŞI ADAPTAREA ACESTEIA FAŢĂ DE LEGEA FORULUI

SINTEZE • SCHEME • ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE • TEST GRILĂ

SINTEZE

APLICAREA DIRECTĂ ŞI INDIRECTĂ A LEGII STRĂINE

Aplicarea directă a legii străine de către for priveşte aplicarea imediată a dispoziţiilor străine faptelor survenite şi actelor încheiate pe teritoriul forului (de exemplu, aplicarea legii străine pentru o căsătorie celebrată pe teritoriul forului, pentru o filiaţie constatată acolo sau unui divorţ hotărât pe teritoriul forului)[1].

Aplicarea directă a legii străine ridică pentru for, în principal, următoarele probleme:

- Problema legii străine competente;
- Problema limitelor aplicării legii străine (ordinea publică şi frauda la lege).

Aplicarea indirectă a legii străine de către for priveşte recunoaşterea de către for fie a efectelor aplicării acelei legi, aplicare ce a avut loc anterior undeva în străinătate asupra faptelor şi actelor juridice care s-au petrecut în străinătate, fie a hotărârilor judecătoreşti ce au fost pronunţate în străinătate.

În cazul aplicării indirecte a legii străine, forul:

- **nu trebuie** să aleagă legea competentă;
- **nu trebuie** să ceară desemnarea legii competente după propriul drept international privat, pe care să o aplice imediat;
- **trebuie** doar să se asigure că efectele drepturilor dobândite în străinătate nu lezează ordinea publică (mult mai puţin riguroasă în această situaţie) şi că aceste drepturi nu au fost dobândite prin fraudarea legii forului.

[1] Haroldo Valladão, *Développement et intégration du droit international privé, nottamment dans les rapports de famille (Cours général de droit international privé), în Recueil des Cours de L'Académie de droit international de la Haye*, Tome 133 (1971), p. 498.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CONFLICTELE DE LEGI ŞI DREPTURILE DOBÂNDITE: COEXISTENŢĂ ÎN DREPTUL INTERNAŢIONAL PRIVAT

Principiul respectării drepturilor dobândite în străinătate, ca aplicare indirectă a legii străine, nu are caracterul de normă fundamentală şi unică de drept internaţional privat[1], ci **coexistă cu principiul determinării legii competente (principiul central al aplicării directe a legii străine).**

În ceea ce priveşte soluţionarea conflictelor spaţiale, de interpretare sau temporale ale normelor de drept internaţional privat, orientarea este de a respecta actele juridice şi situaţiile constituite în străinătate, independent de normele conflictuale ale forului (de exemplu, recunoaşterea hotărârilor judecătoreşti străine nu este supusă condiţiei ca acestea să fie pronunţate după legea indicată de normele conflictuale ale statului solicitat cu recunoaşterea). Principiul respectării situaţiilor sau drepturilor dobândite în străinătate oferă posibilitatea să se realizeze idealul de justiţie şi echitate, ce formează fundamentul dreptului internaţional privat. Să luăm, spre exemplu, hotărârile străine de divorţ. Dacă o lege nouă interzice divorţul prin aplicarea ei imediată, divorţul nu mai poate fi pronunţat. Dar sunt recunoscute, prin aplicarea indirectă a legii vechi, divorţurile pronunţate anterior. În ţările ce nu recunosc divorţul, acesta nu se pronunţă (aplicare directă) chiar dacă este admis de legea străină competentă desemnată de DIP al statelor respective. Dar toate divorţurile sunt recunoscute (aplicare indirectă sau recunoaşterea drepturilor dobândite) dacă acestea au fost pronunţate în străinătate.

APLICAREA INDIRECTĂ A LEGII STRĂINE, CONFORM DOCTRINEI ROMÂNEŞTI (REZOLVAREA CONFLICTELOR DE LEGI ÎN SPAŢIU ŞI ÎN TIMP)

În doctrina românească de drept internaţional privat, aplicarea indirectă a legii străine este mai cunoscută sub denumirea „aplicării legii străine în cazul conflictelor în timp şi spaţiu" sau, mai simplu, sub denumirea „conflictele de legi în timp şi spaţiu".

Ne aflăm în prezenţa unui conflict de legi în timp şi spaţiu atunci când este vorba de validarea, recunoaşterea unui drept sau a unei situaţii juridice, dobândit sau create în străinătate, după legea competentă acolo[2].

În cazul conflictului de legi în timp şi în spaţiu, **legile în conflict** sunt:

- legea statului unde a fost dobândit dreptul;
- legea ţării unde, după un timp, se doreşte recunoaşterea şi valorificarea lui.

---

[1] Acest caracter a fost susţinut de juriştii precum juristul olandez Ulrick Huber (1636-1694), de juristul englez Albert Venn Dicey (1835-1922) şi de juristul american Joseph Henry Beale (1861-1943).

[2] Ernestina Ungureanu, *Drept internaţional privat, Partea I*, Ed. Cugetarea, Iaşi, 1999, p. 95, şi Ion P. Filipescu, Andrei Filipescu, *Tratat de drept internaţional privat*, ediţie revăzută şi adăugită, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2007, p. 131.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Pe lângă conflictul de legi în timp şi spaţiu, mai poate exista o altă categorie de conflicte de legi, şi anume „conflictul de legi în spaţiu".
Ne aflăm în prezenţa unui astfel de conflict atunci când două sau mai multe legi sunt competente să guverneze naşterea, modificarea, transmiterea sau stingerea unui raport juridic[1].
Aplicarea directă a legii străine se asociază cu existenţa conflictelor de legi în spaţiu, în timp ce aplicarea indirectă a legii străine sau luarea în considerare a legii străine se asociază cu existenţa conflictelor de legi în timp şi în spaţiu.
Împărţirea conflictelor de legi în conflicte de legi în spaţiu şi conflicte de legi în timp şi spaţiu are următoarea importanţă:

- soluţiile în cazul celor două tipuri de conflicte de legi diferă. De exemplu, doi străini nu s-ar putea căsători în ţara noastră doar prin simplul consimţământ mutual, aşa cum prevede legea lor naţională, dar ei pot invoca în România căsătoria încheiată prin consimţământ mutual în ţara lor;
- împărţirea legilor în teritoriale şi extrateritoriale este corectă doar din punctul de vedere al conflictului de legi în spaţiu, dar nu şi din punctul de vedere al conflictelor de legi în timp şi în spaţiu. Spre exemplu, instanţa română recunoaşte şi aplică legea străină privind regimul juridic al bunurilor dobândite în ţară străină, deşi ea consideră că această lege străină este teritorială[2].

CONDIŢIILE ŞI EFECTELE RECUNOAŞTERII UNUI DREPT DOBÂNDIT LEGAL ÎN STRĂINĂTATE, POTRIVIT DIP ROMÂNESC. EFECTELE ATENUATE ALE ORDINII PUBLICE ÎN CAZUL RECUNOAŞTERII DREPTURILOR DOBÂNDITE ÎN STRĂINĂTATE. ART. 2.567 COD CIVIL ROMÂN

Dreptul dobândit în mod legal într-o ţară va fi recunoscut în altă ţară dacă sunt îndeplinite următoarele condiţii:

- dreptul să fie creat potrivit legii competente;
- dreptul, raportul juridic, să fi îndeplinit cerinţele prevăzute de legea competentă;
- dreptul, raportul juridic a cărui eficacitate se pretinde, este cel care s-a dobândit, aşa cum s-a dobândit, iar nu altul care s-ar fi substituit acestuia;
- dreptul dobândit într-o ţară va produce efecte într-o altă ţară dacă între timp nu s-a creat, în ţara unde se invocă, un drept nou care-l include şi pe acela creat în străinătate[3].

[1] Ion P. Filipescu, Andrei Filipescu, *op. cit.*, p. 131.
[2] *Ibidem*, p. 134.
[3] *Ibidem*.

UCMS/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Efectele unui drept dobândit potrivit legii străine sunt supuse următoarelor reguli:

- dreptul dobândit produce toate efectele pe care i le-a dat legea respectivă;
- un drept dobândit potrivit legii străine nu poate produce în alt stat mai multe efecte decât ar produce conform legii ce l-a guvernat la naştere;
- dreptul dobândit potrivit legii străine nu poate produce efecte în altă ţară dacă contravine ordinii publice a acestei ţări sau nu-şi poate produce toate efectele dacă unele dintre acestea ar contraveni ordinii publice[1]. Actele şi faptele juridice străine contrare ordinii publice nu trebuie recunoscute. Reamintim însă că ordinea publică de DIP a forului, în cazul aplicării indirecte a legii străine, are nişte limite mult mai relaxate decât în cazul aplicării directe a legii străine. Acestor acte li se pot recunoaşte, din raţiuni de justiţie şi de echitate, efectele parţiale îngăduite de dreptul forului.

Potrivit art. 2.567 Cod civil, drepturile câştigate într-o ţară străină sunt respectate în România, cu excepţia cazului în care sunt contrare ordinii publice în dreptul internaţional privat român.

EXCEPŢIA GENERALĂ DE ORDINE PUBLICĂ

Conform opiniei majoritare a doctrinei, în sfera conceptului de ordine publică în dreptul internaţional privat intră normele fundamentale pentru sistemul de drept al instanţei, care nu permit aplicarea normelor străine, deşi acestea sunt competente conform normelor conflictuale ale instanţei[2].

În doctrină s-a avansat următoarea definiţie a noţiunii de ordine publică:

„Ordinea publică în dreptul internaţional privat constituie un mijloc prin care se înlătură aplicarea legii străine competente atunci când este contrară principiilor şi drepturilor fundamentale ale dreptului instanţei"[3].

Potrivit art. 2.564 alin. (2) Cod civil român, în sfera conceptului de ordine publică în dreptul internaţional privat românesc intră şi „principiile fundamentale ale dreptului Uniunii Europene" şi „drepturile omului".

Ordinea publică din dreptul internaţional privat nu trebuie confundată cu ordinea publică din dreptul intern.

Cele două concepte au funcţii diferite, şi anume:

- ordinea publică din dreptul internaţional privat limitează aplicarea legii străine;
- ordinea publică din dreptul intern limitează libertatea de voinţă a părţilor.

---

[1] Ion P. Filipescu, Andrei Filipescu, *op.cit*, pp. 137-138, şi Ovidiu Ungureanu, Călina Jugastru, Adrian Circa, *Manual de drept internaţional privat*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, pp. 117-119.

[2] Ovidiu Ungureanu, Călina Jugastru, Adrian Circa, *op. cit.*, p. 104.

[3] Ioan Macovei, Tratat de *drept internaţional privat*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2011, p. 90.

UAIC IAŞI FACULTY OF LAW LIBRARY

Cele două noţiuni au şi sfere diferite: nu orice normă de ordine publică în dreptul intern este de ordine publică şi în dreptul internaţional privat. Spre exemplu, normele privind încheierea cu ceremonie laică a căsătoriei reprezintă o normă de ordine publică în dreptul intern românesc fără a fi însă şi o normă de ordine publică în dreptul internaţional privat românesc, deoarece căsătoriile încheiate între cetăţeni străini în formă religioasă în străinătate, conform legii străine, sunt recunoscute în România.
Ordinea publică în drept international privat prezintă următoarele caractere juridice:

- este variabilă în timp (pentru acelaşi sistem de drept, diferă de la o epocă la alta) şi spaţiu (de la un stat la altul);
- actuală (instanţa se raportează la conţinutul ordinii publice din momentul litigiului, şi nu din momentul naşterii raportului juridic);
- are caracter de excepţie;
- este relativă (nu vizează anihilarea legii străine, ci doar împiedicarea producerii efectelor ei în speţă)[1].

Invocarea şi admiterea excepţiei de ordine publică în dreptul internaţional privat produce următoarele efecte, prevăzute de art. 2.564 alin. (1) Cod civil:

- un efect negativ, care constă în înlăturarea legii străine normal competente;
- un efect pozitiv, care constă în aplicarea legii române.

TITLUL CU CARE SE APLICĂ LEGEA STRĂINĂ

În funcţie de forul care o aplică, legea străină se aplică fie în calitate de element de drept, fie în calitate de element de fapt.
În dreptul internaţional privat românesc se consideră că legea străină se aplică în calitate de element de drept, fără însă a se încorpora sistemului juridic românesc.
Cu privire la conţinutul legii străine aplicabile, Codul civil român stabileşte în cuprinsul art. 2.562 următoarele reguli:

- judecătorul român este obligat să stabilească din oficiu conţinutul legii străine prin atestări obţinute de la organele statului care au edictat-o, prin avizul unui expert sau printr-un alt mod adecvat [alin. (1)];
- partea care invocă o lege străină poate fi obligată de instanţa judecătorească să facă dovada conţinutului legii străine [alin. (2)];
- în cazul imposibilităţii de a stabili, într-un termen rezonabil, conţinutul legii străine, se va aplica legea română.

[1] Dan Lupaşcu şi Diana Ungureanu, *Drept internaţional privat*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012, p. 96.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Legea străină se aplică în calitate de element de drept şi de către judecătorii SUA, care, în acest scop, trimit comisii rogatorii pentru ca avocaţii străini să-i informeze asupra dispoziţiilor textelor, deciziilor instanţelor supreme, pentru a le aplica în speţele de drept internaţional privat pe care le judecă.
Conform doctrinei franceze şi belgiane sau celei a statelor Americii Latine, susţinute de jurisprudenţă, în statele amintite legea străină se aplică în calitate de element de fapt, părţilor revenindu-le sarcina invocării şi stabilirii conţinutului acestei legi[1].
Cu privire la titlul cu care se aplică legea străină, orientarea dominantă este aceea că judecătorul forului ar trebui să procedeze întocmai ca judecătorul străin.

ADAPTAREA LEGII STRĂINE FAŢĂ DE CEA A FORULUI

Adaptarea legii străine faţă de cea a forului se face fie printr-o interpretare care extinde legea străină sau legea forului, fie printr-o interpretare care restrânge legea străină.
Ca exemplu de adaptare a legii străine faţă de cea a forului, pentru primul caz putem utiliza exemplul asimilării cu hotărârile judecătoreşti străine a divorţurilor declarate de organe administrative, cum ar fi: Regele Danemarcei, guvernatorul unei provincii din Norvegia sau de către un primar japonez.
Drept exemplu de adaptare a legii străine faţă de cea a forului, pentru cel de al doilea caz putem apela la următorul exemplu: Curtea Supremă Federală a Braziliei a echivalat hotărârile de divorţ străine privindu-i pe brazilieni şi care produceau şi efecte patrimoniale doar cu separaţiile de corp prevăzute în epocă de dreptul brazilian.
În materia aplicării directe a legii străine, ca exemplu de adaptare a legii forului şi a legii străine putem avea în vedere: în perioada în care divorţul era interzis în Brazilia, instanţele braziliene au acordat separaţia de corp prin consimţământ mutual unei brazilience căsătorită cu un japonez, deşi dreptul japonez aplicabil în speţă nu cunoştea această instituţie. Dar judecătorii brazilieni au raţionat astfel: dacă dreptul japonez permite divorţul prin consimţământ mutual, care este un plus, cu atât mai mult trebuie să permită separaţia de corp prin consimţământ mutual, care este un minus[2].
Adaptarea legii străine faţă de cea a forului are o finalitate foarte importantă, şi anume aceea de a conferi maximum de efecte atât legii forului, cât şi legii străine, pentru realizarea justiţiei şi echităţii şi în beneficiul interesaţilor.

[1] Nicoleta Diaconu, *Drept internaţional privat*, Curs universitar, ed. a IV-a, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2009, p. 121, şi Yvon Loussouarn, Pierre Bourel, Pascal de Vareilles-Sommières, *Droit international privé*, 8e édition, Dalloz, Paris, 2004, pp. 303-305.
[2] *Ibidem*, p. 501.

© UAIC IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SCHEME

APLICAREA DIRECTĂ ŞI INDIRECTĂ A LEGII STRĂINE

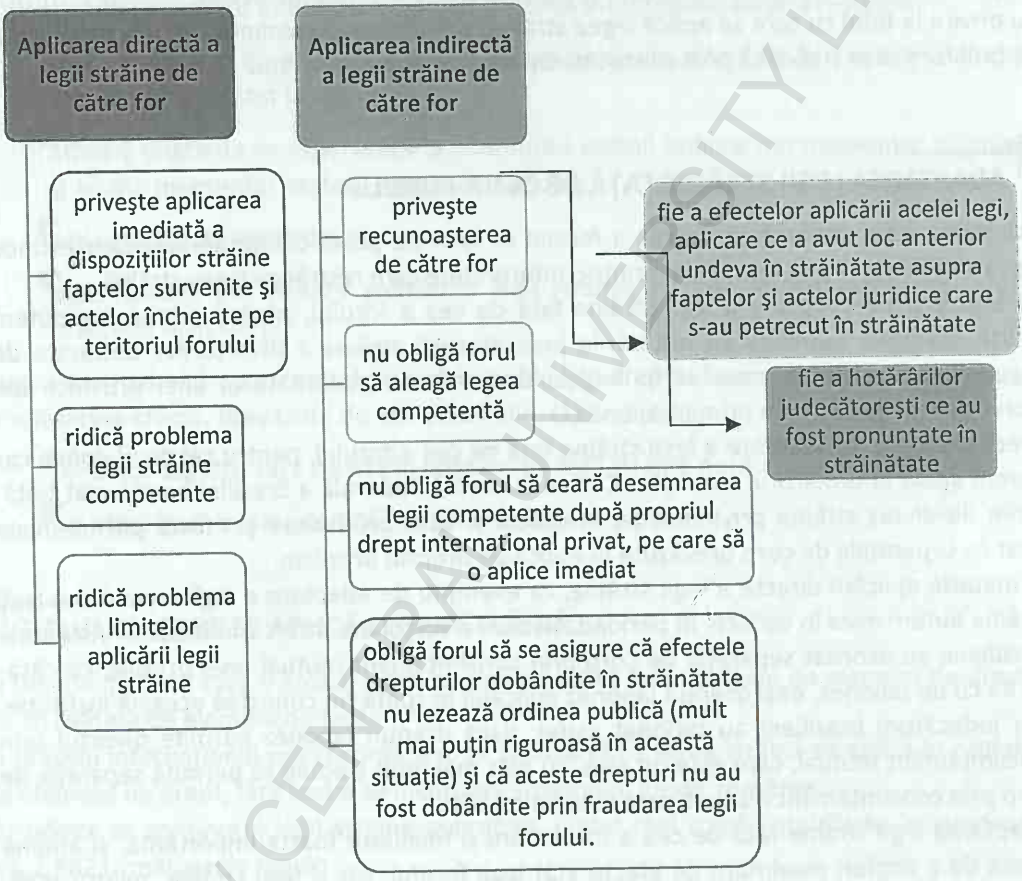

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CONFLICTELE DE LEGI ŞI DREPTURILE DOBÂNDITE: COEXISTENȚĂ ÎN DREPTUL INTERNAȚIONAL PRIVAT

Principiul respectării drepturilor dobândite în străinătate coexistă cu principiul determinării legii competente

APLICAREA INDIRECTĂ A LEGII STRĂINE, CONFORM DOCTRINEI ROMÂNEŞTI (REZOLVAREA CONFLICTELOR DE LEGI ÎN SPAȚIU ŞI ÎN TIMP)

conflict de legi în timp și spațiu

validarea, recunoaşterea unui drept sau a unei situații juridice, dobândit sau creată în străinătate, după legea competentă acolo

conflict de legi în timp și spațiu

două sau mai multe legi sunt competente să guverneze naşterea, modificarea, transmiterea sau stingerea unui raport juridic

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CONDIȚIILE ȘI EFECTELE RECUNOAȘTERII UNUI DREPT DOBÂNDIT LEGAL ÎN STRĂINĂTATE, POTRIVIT DREPTULUI INTERNAȚIONAL PRIVAT ROMÂNESC. EFECTELE ATENUATE ALE ORDINII PUBLICE ÎN CAZUL RECUNOAȘTERII DREPTURILOR DOBÂNDITE ÎN STRĂINĂTATE. ART. 2.567 COD CIVIL ROMÂN

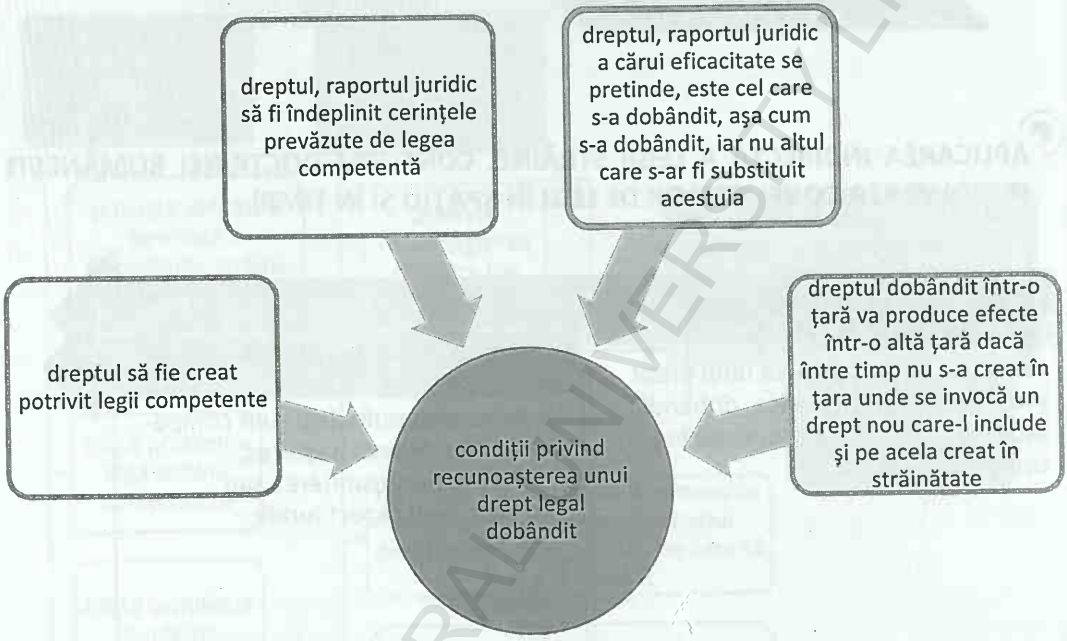

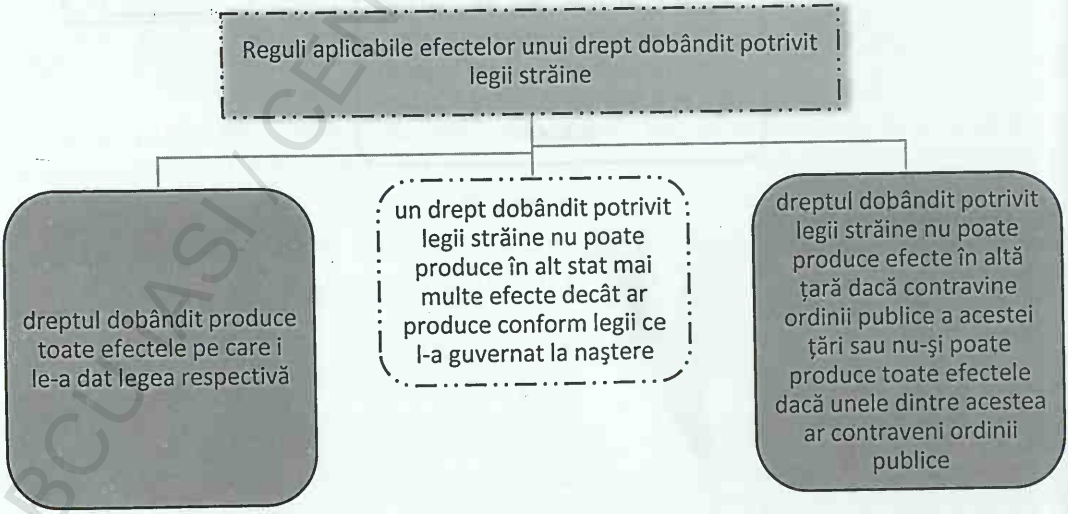

BCU IAȘI / CENTRALĂ UNIVERSITARĂ / LIBRARY

EXCEPȚIA GENERALĂ DE ORDINE PUBLICĂ

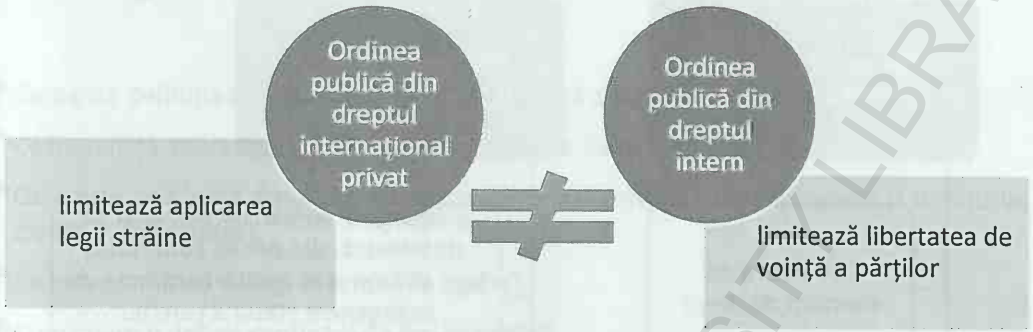

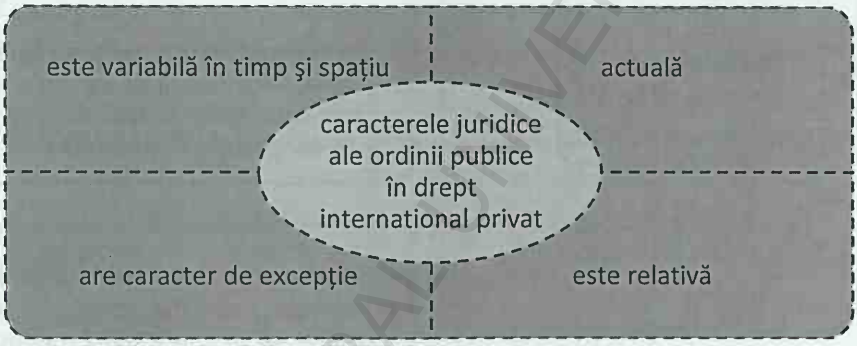

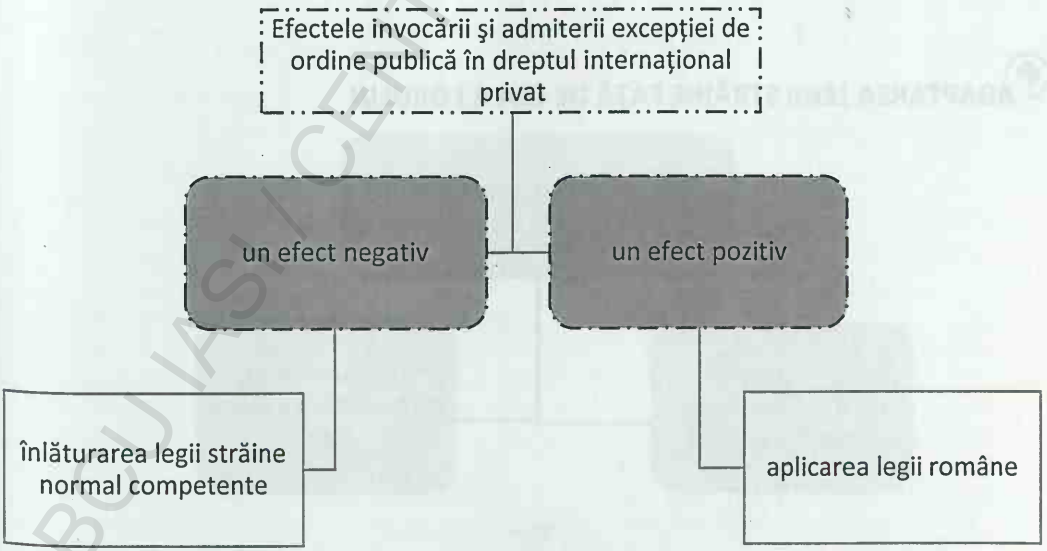

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

TITLUL CU CARE SE APLICĂ LEGEA STRĂINĂ

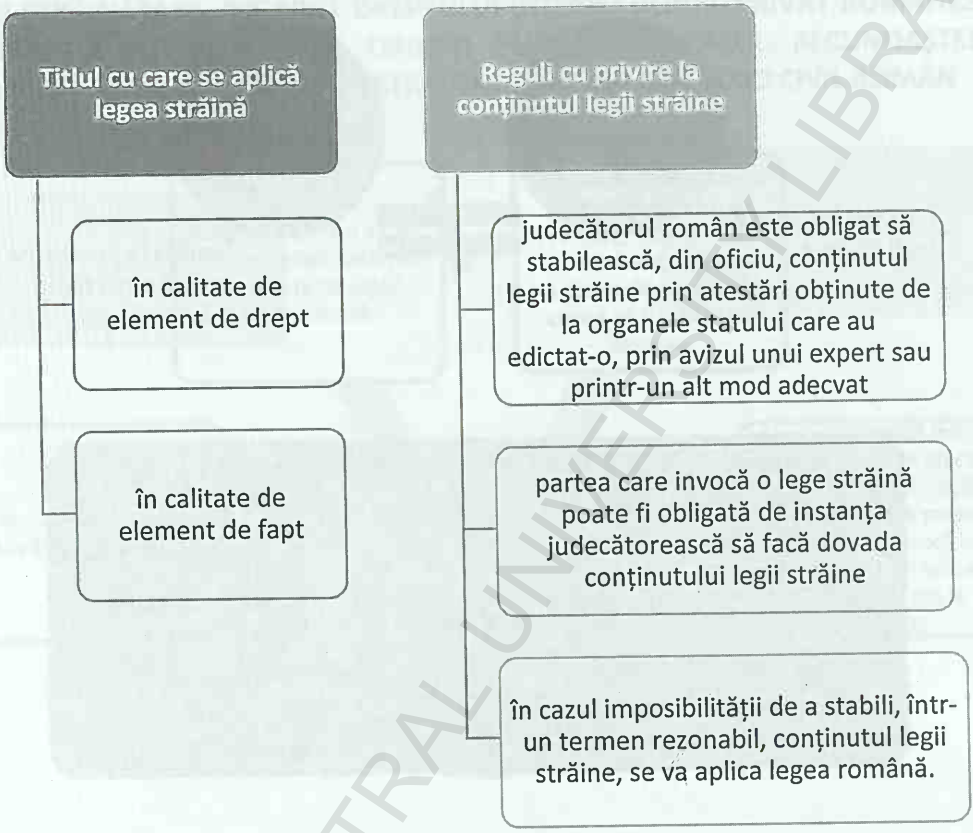

ADAPTAREA LEGII STRĂINE FAȚĂ DE CEA A FORULUI

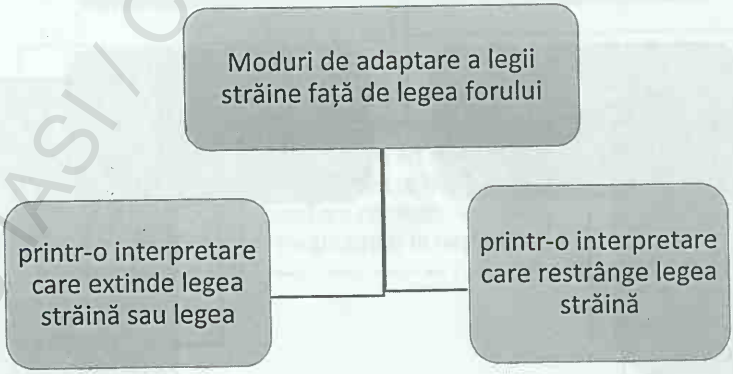

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

- Care este definiția conceptului de aplicare directă a legii străine de către for?
- Ce înseamnă aplicarea indirectă a legii străine de către for?
- Care este principiul dreptului internațional privat privind situațiile, actele şi drepturile create în străinătate?
- Ce este conflictul de legi în timp şi în spațiu?
- Cum poate fi definit conflictul de legi în spațiu?
- Care este importanța diviziunii conflictelor de legi în conflicte în spațiu şi în timp şi în spațiu?
- Enumerați cele patru condiții pentru recunoaşterea în România a unui drept născut în străinătate?
- Cum pot fi explicate cele trei reguli privind efectele din România ale unui drept dobândit în străinătate?
- Cum acționează ordinea publică în cazul drepturilor dobândite în străinătate?
- Ce este ordinea publică în dreptul internațional privat?

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

TEST GRILĂ

1 **Conform Codului civil, invocarea excepției de ordine publică produce următoarele efecte:**

a. suspendarea cauzei;
b. înlăturarea legii străine normal competente;
c. aplicarea legii române.

2 **Identificați maniera în care judecătorul român stabileşte conținutul legii străine:**

a. din oficiu, conținutul legii străine prin atestări obținute de la organele statului care au edictat-o, prin avizul unui expert sau printr-un alt mod adecvat;
b. prin obligarea părților de a dovedi conținutul legii străine;
c. legea străină este înlăturată, aplicându-se în loc legea română.

3 **Recunoaşterea în România a unui drept dobândit în străinătate este posibilă dacă:**

a. dreptul a fost creat potrivit legii competente;
b. dreptul, raportul juridic a cărui eficacitate se pretinde, este cel care s-a dobândit, aşa cum s-a dobândit, iar nu altul care s-ar fi substituit acestuia;
c. dreptul dobândit potrivit legii străine nu contravine ordinii publice româneşti.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

FIŞA 8 DREPT INTERTEMPORAL INTERNAȚIONAL ŞI DREPT INTERNAȚIONAL INTERTEMPORAL

SINTEZE • SCHEME • ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE • TEST GRILĂ

SINTEZE

CONFLICTELE ÎN TIMP ALE NORMELOR DE DREPT INTERNAȚIONAL PRIVAT ŞI ÎN SPAȚIU ALE NORMELOR DE DREPT INTERTEMPORAL

Deoarece faptele şi raporturile juridice sunt frecvent în conexiune cu norme succesive de drept internațional privat, apar, în consecință, conflicte intertemporale[1].

Conflictele în timp ale normelor de drept internațional privat şi în spațiu ale normelor de drept intertemporal prezintă două aspecte fundamentale ce dau naştere la două noi discipline juridice: **dreptul intertemporal internațional** (disciplină ce-şi propune să rezolve conflictele în timp dintre normele de drept internațional privat) şi **dreptul internațional intertemporal** (disciplină care soluționează conflictele în spațiu dintre regulile de drept intertemporal ce țin de două sau mai multe sisteme juridice, aparținând fiecare unor state diferite)[2].

DREPT INTERTEMPORAL INTERNAȚIONAL ROMÂNESC

Normele româneşti de drept intertemporal internațional sunt cuprinse în art. 207 al Legii nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, care prevede următoarele reguli:

- normele de drept internațional privat din Codul civil se vor aplica doar cauzelor cu element de extraneitate deduse instanțelor judecătoreşti sau altor autorități româneşti

[1] De exemplu, începând cu 1 ianuarie 1865, normele de drept internațional privat din Moldova (Codul Calimach – 1817), respectiv principiile doctrinare din Țara Românească au fost înlocuite cu regulile şi principiile deduse din art. 2 şi 11 din Codul civil român, care, la rându-le, au fost înlocuite începând cu 29 noiembrie 1992 cu dispozițiile Legii nr. 105/1992. Începând cu 1 octombrie 2011, normele conflictuale ale Legii nr. 105/1992 au fost abrogate prin dispozițiile Cărții a VII-a a noului Cod civil român (Legea nr. 287/2009 cu modificările aduse prin Legea nr. 71/2011).

[2] Haroldo Valladão, *Développement et intégration du droit international privé, nottamment dans les rapports de famille (Cours général de droit international privé), în Recueil des Cours de L'Académie de droit international de la Haye*, Tome 133 (1971), p. 477.

după data intrării în vigoare a Codului civil (adică după 1 octombrie 2011, conform art. 220 al Legii nr. 71/2011), indiferent de data şi de locul încheierii sau producerii actelor sau faptelor juridice care au generat respectivele litigii [art. 207 alin. (1) din Legea nr. 71/2011];

- legea aplicabilă cauzelor cu element de extraneitate aflate deja, la 1 octombrie 2011, pe rolul instanţelor judecătoreşti sau al autorităţilor competente se va determina potrivit normelor de drept internaţional privat prevăzute de Legea nr. 105/1992 [art. 207 alin. (3) din Legea nr. 71/2011];

- pentru cauzele deduse judecăţii după 1 octombrie 2011, dar izvorâte din raporturi juridice cu element de extraneitate născute înainte de această dată, există posibilitatea înlăturării legii desemnate de normele conflictuale ale Codului civil, dacă aplicarea acesteia ar duce la consecinţe vădit injuste [art. 207 alin. (2) din Legea nr. 71/2011];

Potrivit alin. (4) al art. 207 al Legii nr. 71/2011, aplicarea noilor norme conflictuale româneşti doar cauzelor deduse judecăţii după intrarea în vigoare a acestor reguli şi posibilitatea înlăturării legii desemnate de aceste norme pentru cauzele izvorâte din raporturi juridice de drept internaţional privat născute anterior intrării în vigoare a normelor conflictuale noi reprezintă principii de drept intertemporal internaţional românesc, aplicabile ori de câte ori Cartea a VII-a a Codului civil va suferi vreo modificare.

DREPT INTERNAŢIONAL INTERTEMPORAL ROMÂNESC

Normele de drept internaţional intertemporal româneşti sunt grupate în art. 208 al Legii nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil.

Regula este consacrată în alin. (2) al art. 208, potrivit căruia, dacă dreptul străin (indicat de normele conflictuale din Cartea a VII-a a Codului civil) a suferit modificări legislative, normele de drept substanţial străine aplicabile în cauză se vor determina conform normelor de drept tranzitoriu străine.

Excepţia de la regulă este cuprinsă în alin. (1) al art. 208, care prevede că dreptul substanţial desemnat de părţi sau de autorul actului unilateral, conform dispoziţiilor conflictuale ale Cărţii a VII-a a Codului civil, se va aplica în cauză cu normele juridice pertinente pe care le avea la momentul alegerii sau desemnării, cu excepţia unor dispoziţii contrare ale Codului civil[1].

Determinarea normei străine de drept internaţional privat care dispune retrimiterea în situaţiile permise de art. 2.599 Cod civil se va face în temeiul dispoziţiilor cuprinse în

[1] Practic, alegerea sau desemnarea dreptului material în baza normelor conflictuale româneşti „îngheaţă" acel drept material în starea pe care o avea în acel moment, indiferent de transformările ulterioare.

alin. (3) al art. 208, în sensul că norma străină de drept internațional privat va fi luată în considerare în forma şi conținutul existente la momentul determinării sistemului de drept străin aplicabil în cauză.

LIMITAREA APLICĂRII DREPTULUI INTERTEMPORAL STRĂIN DE ORDINEA PUBLICĂ ROMÂNEASCĂ

Aplicarea dreptului intertemporal străin poate fi limitată doar de contradicția cu ordinea publică a forului.

Simpla retroactivitate a legii străine nu ar trebui să împiedice aplicarea ei în statul forului. În doctrină şi în jurisprudență se manifestă o tendință accentuată de a nu îndepărta, pe motivul încălcării ordinii publice, aplicarea unei legi străine doar pentru faptul că este retroactivă. Trebuie luate în considerare, întotdeauna, efectele pe care o astfel de retroactivitate le poate avea[1].

[1] Haroldo Valladão, *op. cit.*, p. 486.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SCHEME

CONFLICTELE ÎN TIMP ALE NORMELOR DE DREPT INTERNAȚIONAL PRIVAT ŞI ÎN SPAȚIU ALE NORMELOR DE DREPT INTERTEMPORAL

dreptul intertemporal internațional → disciplină ce-şi propune să rezolve conflictele în timp dintre normele de drept internațional privat

dreptul internațional intertemporal poral internațional → disciplină care soluționează conflictele în spațiu dintre regulile de drept intertemporal ce țin de două sau mai multe sisteme juridice, aparținând fiecare unor state diferite

DREPT INTERTEMPORAL INTERNAȚIONAL ROMÂNESC

Reguli privind normele româneşti de drept intertemporal internațional cuprinse în articolul 207 al Legii nr. 71/2011

- legea aplicabilă cauzelor cu element de extraneitate aflate deja, la 1 octombrie 2011, pe rolul instanțelor judecătoreşti sau al autorităților competente se va determina potrivit normelor de drept internațional privat prevăzute de Legea nr. 105/1992
- normele de drept internațional privat din Codul civil se vor aplica doar cauzelor cu element de extraneitate deduse instanțelor judecătoreşti sau altor autorități româneşti după data intrării în vigoare a Codului civil, indiferent de data şi de locul încheierii sau producerii actelor sau faptelor juridice care au generat respectivele litigii
- pentru cauzele deduse judecății după 1 octombrie 2011, dar izvorâte din raporturi juridice cu element de extraneitate născute înainte de această data există posibilitatea înlăturării legii desemnate de normele conflictuale ale Codului civil, dacă aplicarea acesteia ar duce la consecințe vădit injuste

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

DREPT INTERNAȚIONAL INTERTEMPORAL ROMÂNESC

Reguli referitoare la normele de drept internațional intertemporal românești prevăzute de art. 208 al Legii nr. 71/2011

- dacă dreptul străin a suferit modificări legislative, normele de drept substanțial străine aplicabile în cauză se vor determina conform normelor de drept tranzitoriu străine
- dreptul substanțial desemnat de părți sau de autorul actului unilateralse va aplica în cauză cu normele juridice pertinente pe care le avea la momentul alegerii sau desemnării, cu excepția unor dispoziții contrare ale Codului civil
- norma străină de drept internațional privat va fi luată în considerare în forma și conținutul existente la momentul determinării sistemului de drept străin aplicabil în cauză

LIMITAREA APLICĂRII DREPTULUI INTERTEMPORAL STRĂIN DE ORDINEA PUBLICĂ ROMÂNEASCĂ

aplicarea dreptului intertemporal străin → **poate fi limitată** → doar de contradicția cu ordinea publică a forului

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

- Care este definiția dreptului internațional intertemporal?
- Ce înseamnă dreptul intertemporal internațional?
- Care este sediul juridic al dreptului internațional intertemporal românesc?
- Căror cauze cu element internațional li se aplică normele conflictuale ale Cărții a VII a Codului civil?
- Există posibilitatea înlăturării legii desemnate de noile norme conflictuale românești pentru cauzele izvorâte din raporturi juridice de drept internațional privat născute anterior intrării în vigoare a normelor conflictuale noi?
- Care este sediul juridic al dreptului intertemporal internațional românesc?
- Care sunt normele de drept tranzitoriu după care se determină regulile dreptului material străin ce trebuie aplicat în cauză, atunci când acesta a suferit modificări?
- În situația în care dreptul străin, ales de părțile unui contract spre a-l guverna, se modifică, ce lege străină vom aplica? Pe cea noua? Pe cea veche? De ce?
- Ce formă a normei străine conflictuale străine ce dispune retrimiterea vom lua în considerare? Forma nouă? Forma veche?
- Este permisă aplicarea retroactivă a unei legi străine noi?

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

TEST GRILĂ

1 **Identificați cauzele cărora li se aplică normele conflictuale din Codul civil:**

a. doar cauzelor cu element de extraneitate deduse instanțelor judecătorești sau altor autorități românești după data intrării în vigoare a Codului civil, indiferent de data și de locul încheierii sau producerii actelor sau faptelor juridice care au generat respectivele litigii;
b. cauzelor cu element de extraneitate aflate deja, la intrarea în vigoare a Codului civil, pe rolul instanțelor judecătorești sau al autorităților competente;
c. doar cauzelor izvorâte din acte sau fapte juridice produse după intrarea în vigoare a Codului civil.

2 **Identificați normele de drept tranzitoriu ce vor fi folosite pentru a descoperi normele materiale străine ce trebuie aplicate conform normelor conflictuale din Codul civil:**

a. normele de drept tranzitoriu românești;
b. normele de drept tranzitoriu străine;
c. normele de drept tranzitoriu din tratate internaționale.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

FIŞA 9 NORME CONFLICTUALE PRIVIND PERSOANA FIZICĂ

SINTEZE • SCHEME • ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE • TEST GRILĂ

SINTEZE

ASPECTE INTRODUCTIVE

Statutul persoanei fizice în dreptul internațional privat vizează următoarele elemente:

- starea civilă;
- capacitatea civilă;
- relațiile de familie[1].

Starea civilă reprezintă ansamblul de elemente prin care persoana fizică se individualizează în familie şi în societate. Această stare rezultă din faptele şi actele de stare civilă[2].
Faptele de stare civilă sunt naşterea şi moartea. Actele de stare civilă reprezintă manifestări de voință producătoare de efecte juridice care duc la individualizarea unei persoane fizice în familie şi societate. Aceste acte de stare civilă sunt: căsătoria, adopția, recunoaşterea filiației etc.
Capacitatea civilă constituie aptitudinea persoanei fizice de a avea şi de a-şi exercita drepturile şi obligațiile săvârşind acte juridice. Aceasta are două componente: **capacitatea de folosință şi capacitatea de exercițiu.**
Relațiile de familie sunt raporturi specifice izvorâte din căsătorie, rudenie, adopție, afinitate, filiație, obligație legală de întreținere etc.[3].

LEGEA APLICABILĂ STĂRII ŞI CAPACITĂȚII PERSOANEI FIZICE

Potrivit art. 2.572 Cod civil, starea civilă şi capacitatea persoanei fizice sunt cârmuite de legea sa națională, dacă prin dispoziții speciale nu se prevede altfel.

---

[1] D. Lupaşcu, *Drept internațional privat*, ed. a II-a emendată şi actualizată, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2010, p. 153.
[2] I.P. Filipescu, A. Filipescu, *Tratat de drept internațional privat*, ediție revăzută şi adăugită, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2007, p. 275.
[3] D. Lupaşcu, *op. cit.*, p. 153.

BCU IAŞI / CENTRUL UNIVERSITY LIBRARY

Norme conflictuale privind persoana fizică

Legea națională este definită de art. 2.568 alin. (1) Cod civil ca fiind **legea statului a cărui cetățenie o are persoana fizică.**

În ipoteza în care persoana fizică are mai multe cetățenii, legea națională a ei va fi legea aceluia dintre state a cărui cetățenie o are și de care este cel mai strâns legată, în special prin reședința sa obișnuită [art. 2.568 alin. (2) Cod civil][1].

Conform art. 2.568 alin. (3) C. civ., în cazul persoanei fizice care nu are nicio cetățenie, trimiterea la legea națională este înțeleasă ca fiind făcută la legea statului unde își are reședința obișnuită. Aceeași regulă se aplică și refugiaților, conform dispozițiilor din convențiile internaționale la care România este parte [art. 2.568 alin. (4) Cod civil][2].

Determinarea și proba cetățeniei se fac după **legea statului a cărui cetățenie se invocă** (art. 2.569 din Codul civil).

Domeniul de aplicare al legii naționale include:

- începutul și încetarea personalității (art. 2.573 Cod civil);
- declararea judecătorească a morții, stabilirea decesului, a datei prezumate a morții și prezumția că dispărutul este în viață; în cazul în care ultima lege națională nu poate fi identificată, se va aplica legea română (art. 2.574 Cod civil).

Schimbarea legii naționale a persoanei fizice nu aduce atingere majoratului dobândit potrivit legii naționale aplicabile la momentul dobândirii, adică potrivit legii naționale vechi (art. 2.575 Cod civil). Astfel, o persoană fizică devenită majoră sub legea națională veche nu poate să-și piardă capacitatea deplină de exercițiu conform legii naționale noi.

---

[1] Reședința obișnuită este explicată în art. 2.570 Cod civil. Conform acestui articol cu cinci alineate, reședința obișnuită a persoanei fizice este, în sensul Cărții a VII-a a Codului civil (ce cuprinde normele de drept internațional privat), în statul unde persoana fizică își are locuința principală, chiar dacă nu a îndeplinit formalitățile legale de înregistrare. Pentru persoana fizică care acționează în exercitarea activității sale profesionale, reședința obișnuită este acolo unde se află stabilimentul său principal. Determinarea locuinței principale se face în funcție de circumstanțele personale și profesionale ce indică legăturile durabile cu un anumit stat sau intenția de a stabili acele legături. Dovada reședinței obișnuite se poate face prin orice mijloace de probă. Conform art. 87 din Codul civil, domiciliul persoanei fizice este acolo unde aceasta declară că are locuința principală. Art. 88 Cod civil definește reședința persoanei fizice drept locul unde aceasta își are locuința secundară. Trebuie să se rețină că și în noul Cod civil român s-a preluat în art. 86 alin. (2) regula enunțată de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 97/2005 privind evidența, domiciliul, reședința și actele de identitate ale cetățenilor români, conform căreia o persoană fizică nu poate să aibă în același timp decât un singur domiciliu și o singură reședință, chiar și în situația în care deține mai multe locuințe. Având în vedere toate aceste prevederi legale, putem conchide că noțiunea de reședință obișnuită din DIP românesc coincide cu noțiunea de domiciliu din dreptul civil tradițional (așa cum fusese aceasta conturată de doctrină pe temeiul art. 13 al Decretului nr. 31/1954). Așadar, art. 2.568 alin. (2) C. civ. poate fi reformulat astfel: dacă persoana fizică are mai multe cetățenii, legea sa națională va fi legea aceluia dintre state a cărui cetățenie o are și de care este cel mai strâns legată în special prin domiciliul ei.

[2] Se observă cum în temeiul art. 2.572 coroborat cu articolul 2.568 alin. (3) și (4) din Codul civil, **starea și capacitatea apatrizilor și refugiaților este determinată nu de legea națională, ci de legea domiciliului acestora** (a reședinței obișnuite).

LEGEA APLICABILĂ NUMELUI PERSOANEI FIZICE

Numele persoanei fizice este cârmuit de **legea sa naţională** [art. 2.576 alin. (1) Cod civil].
Alegerea numelui copilului este cârmuită, după caz, de una din următoarele legi:

- **legea naţională comună a părinţilor şi a copilului;**
- **legea statului unde s-a născut şi locuieşte copilul din momentul naşterii** [art. 2.576 alin. (2) Cod civil].

Ocrotirea contra actelor de încălcare a dreptului la nume, săvârşite în România, este asigurată potrivit legii române [art. 2.576 alin. (1) Cod civil].

LEGEA APLICABILĂ DREPTURILOR INERENTE FIINŢEI UMANE

Legea care cârmuieşte existenţa şi conţinutul drepturilor inerente fiinţei umane este, conform art. 2.577 Cod civil, **legea naţională.**
Potrivit art. 58 alin. (1) C. civ., drepturile inerente fiinţei umane sunt: dreptul la viaţă, la sănătate, la integritate fizică şi psihică, la demnitate, la propria imagine, la respectarea vieţii private, precum şi alte asemenea drepturi recunoscute de lege[1].

LEGEA APLICABILĂ OCROTIRII MAJORULUI

Regula în ceea ce priveşte legea aplicabilă ocrotirii majorului este cea cuprinsă în alin. (1) al art. 2.578 Cod civil, care prevede că **măsurile de ocrotire a persoanei cu capacitate de exerciţiu deplină** sunt guvernate de **legea statului unde se afla reşedinţa obişnuită a ei** „la data instituirii tutelei sau la data luării unei alte măsuri de ocrotire".
Prin **excepţie de la regulă,** măsurile de ocrotire a persoanei fizice majore pot fi luate de către autoritatea competentă, conform legii altui stat ce prezintă legăturile cele mai strânse cu situaţia juridică.
Legea statului unde se afla reşedinţa obişnuită a persoanei fizice majore la data instituirii măsurii de ocrotire guvernează şi existenţa, întinderea, modificarea şi stingerea puterii de reprezentare încredinţată de persoana majoră pentru situaţia în care nu se poate îngriji singură de interesele sale.
Existenţa, întinderea, modificarea şi stingerea puterii de reprezentare încredinţate de persoana majoră pentru situaţia în care nu se poate îngriji singură de interesele sale pot fi guvernate [în temeiul art. 2.578 alin. (3) Cod civil] în funcţie de alegerea persoanei în cauză şi de una dintre următoarele legi:

- legea naţională;
- legea unei reşedinţe obişnuite anterioare;

[1] Aceste drepturi nu sunt transmisibile, deci sunt inalienabile [art. 58 alin. (2) C. civ.].

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

- legea statului unde sunt situate bunurile (aceasta din urmă doar dacă măsurile de ocrotire se referă la acele bunuri).

Actele juridice concrete cu privire la persoana ocrotită şi la bunurile sale, săvârşite în temeiul măsurilor de ocrotire instituite, sunt guvernate de legea statului ale cărui autorităţi îndrumă şi supraveghează exercitarea ocrotirii [art. 2.578 alin. (4) Cod civil].

OCROTIREA TERŢILOR

Cu privire la ocrotirea terţilor, art. 2.579 C. civ. instituie următoarele măsuri izvorâte din imposibilitatea cunoaşterii imediate a tuturor reglementărilor străine în materia capacităţii juridice a persoanei fizice:

- persoana fizică care, conform legii naţionale, este lipsită de capacitate de exerciţiu sau are capacitate de exerciţiu restrânsă nu poate opune această cauză de nevaliditate celui care, de bună-credinţă, la momentul încheierii actului şi conform legii locului unde actul a fost încheiat, a considerat-o ca fiind pe deplin capabilă [alin. (1)][1]. Această regulă nu se aplică actelor juridice privind familia, celor privind moştenirea şi celor privind drepturi reale asupra imobilelor situate pe teritoriul altui stat decât cel al încheierii actului juridic;
- lipsa calităţii de reprezentant, stabilită potrivit legii, ocrotirii persoanei fizice, nu poate fi opusă terţului care cu bună-credinţă s-a încrezut în această calitate, potrivit legii locului unde actul a fost întocmit, dacă actul a fost încheiat între prezenţi şi pe teritoriul aceluiaşi stat [alin. (2)].

LEGEA APLICABILĂ ÎNCHEIERII CĂSĂTORIEI

În materia încheierii căsătoriei, normele conflictuale sunt cuprinse în art. 2.585-2.588 C. civ.

Condiţiile de fond pentru încheierea promisiunii de căsătorie sunt determinate de **legea naţională a fiecăruia dintre viitorii soţi**, la data încheierii acelei promisiuni [art. 2.585 alin. (1) C. civ.].

Efectele promisiunii de căsătorie şi consecinţele încălcării ei sunt guvernate, conform art. 2.585 alin. (2) C. civ.], de una dintre următoarele legi:

- legea reşedinţei obişnuite comune a viitorilor soţi, la data promisiunii de căsătorie;
- legea naţională comună a viitorilor soţi, dacă aceştia nu au reşedinţă obişnuită în acelaşi stat;
- legea română, în lipsa legii naţionale comune.

[1] Această regulă este concluzia speţei *Lizzardi*.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Condiţiile de fond pentru încheierea căsătoriei sunt guvernate, potrivit art. 2.586 Cod civil, de legea naţională a fiecăruia dintre viitorii soţi, la momentul celebrării căsătoriei.
Dacă una dintre legile străine astfel determinate prevede un impediment la căsătorie, care, potrivit dreptului românesc, este incompatibil cu libertatea de a încheia o căsătorie, acel impediment va fi înlăturat ca fiind inaplicabil, dar numai în cazul în care unul dintre viitorii soţi este cetăţean român şi căsătoria se încheie pe teritoriul României.
Forma încheierii căsătoriei este guvernată de legea statului pe teritoriul căruia se celebrează (art. 2.587 Cod civil). Dacă căsătoria a fost celebrată în faţa agentului diplomatic sau consular al României în statul în care acesta este acreditat, forma căsătoriei va fi guvernată de legea românească.
Art. 2.588 Cod civil se referă **la legea aplicabilă nulităţii căsătoriei.** Legea care reglementează cerinţele legale pentru încheierea căsătoriei se aplică şi nulităţii căsătoriei şi efectelor acestei nulităţi. Nulitatea unei căsătorii încheiate în străinătate cu încălcarea condiţiilor de formă poate fi admisă în România numai dacă sancţiunea nulităţii este prevăzută şi de legea română.

LEGEA APLICABILĂ EFECTELOR CĂSĂTORIEI. COOPERAREA EXTINSĂ ÎN MATERIA LEGII APLICABILE REGIMULUI MATRIMONIAL

Normele conflictuale în materia efectelor căsătoriei se găsesc în art. 2.589-2.596 Cod civil.

Efectele generale ale căsătoriei sunt guvernate, conform art. 2.589 alin. (1) Cod civil, de următoarele legi, care se aplică succesiv:

- legea reşedinţei obişnuite comune a soţilor, adică legii domiciliului comun;
- legea cetăţeniei comune a soţilor, dacă soţii nu au o reşedinţă comună obişnuită;
- legea statului pe teritoriul căruia căsătoria a fost celebrată, dacă soţii nu au cetăţenie comună.

Domeniul legii aplicabile efectelor căsătoriei este stabilit de alin. (2) al art. 2.589 Cod civil şi cuprinde atât efectele personale, cât şi efectele patrimoniale ale căsătoriei de la care soţii nu pot deroga indiferent de regimul matrimonial ales de aceştia.
Conform art. 2.589 alin. (3), **drepturile soţilor asupra locuinţei familiei şi regimul juridic al unor acte juridice privind această locuinţă** sunt supuse **legii locului unde aceasta este situată**[1].

[1] În lipsa unei precizări a actelor juridice asupra locuinţei comune a soţilor (locuinţa familială) la care se referă această normă conflictuală, juristul trebuie să coreleze art. 2.589 alin. (3) cu prevederile art. 322 alin. (1) şi (2) Cod civil pentru a descoperi categoriile de acte juridice vizate de legiuitor prin norma conflictuală în discuţie (acte juridice privind dispoziţia şi afectarea folosinţei locuinţei şi actele de dispoziţie asupra sau care presupun deplasarea bunurilor ce mobilează sau decorează locuinţa familială).

BCU IAŞI - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Norme conflictuale privind persoana fizică

Art. 2.590-2.595 Cod civil determină legea aplicabilă regimului matrimonial, adică efectelor patrimoniale ale căsătoriei.
Legea aplicabilă regimului matrimonial se poate determina ca urmare a opțiunii soților sau, în absența unei astfel de alegeri, pe baza unor criterii obiective.
Conform art. 2.590 alin. (2) Cod civil, soții pot alege între una din următoarele legi:

- legea statului pe teritoriul căruia unul dintre ei își are reședința obișnuită la data alegerii;
- legea statului a cărui cetățenie o are oricare dintre ei la data alegerii;
- legea statului unde amândoi își stabilesc prima reședință obișnuită după celebrarea căsătoriei („prima reședință obișnuită comună")[1].

Opțiunea soților pentru una dintre legile indicate anterior se materializează într-o convenție de alegere a legii aplicabile regimului matrimonial, convenție supusă regulilor prevăzute de art. 2.591 Cod civil:

- convenția de desemnare a legii aplicabile regimului matrimonial se poate încheia fie înainte de celebrarea căsătoriei, fie la momentul încheierii căsătoriei, fie în timpul căsătoriei [alin. (1)];
- condițiile de formă ale convenției de desemnare a legii aplicabile sunt cele prevăzute fie de legea aleasă pentru a guverna regimul matrimonial, fie de legea locului încheierii convenției de desemnare. Când legea română este aplicabilă, trebuie respectate condițiile de formă cerute de aceasta pentru validitatea convenției matrimoniale [alin. (2)];
- desemnarea legii aplicabile trebuie să fie expresă, constatată printr-un înscris, semnat și datat de soți, sau să rezulte în mod neîndoielnic din clauzele unei convenții matrimoniale [alin. (2)];
- convenția poate fi modificată oricând de către soți, cu respectarea condițiilor de formă de mai sus. Legea nouă va produce efecte numai pentru viitor dacă soții nu au dispus altfel și nu poate prejudicia în niciun caz drepturile terților[alin. (3)].

În situația în care soții nu au ales legea aplicabilă regimului lor matrimonial, acesta va fi guvernat, în temeiul art. 2.592 Cod civil, de legea aplicabilă efectelor generale ale căsătoriei (adică de legea indicată de art. 2.589 Cod civil: legea reședinței obișnuite a soților, în lipsă, legea cetățeniei comune, iar în lipsa acesteia, legea statului unde s-a celebrat căsătoria).
Art. 2.593 Cod civil precizează sfera de reglementare a legii aplicabile regimului matrimonial, sferă ce cuprinde următoarele șase chestiuni:

- condițiile de validitate a convenției de desemnare a legii aplicabile, cu excepția capacității;

[1] Adrian Alexandru Banciu, *Raporturile patrimoniale dintre soți potrivit noului Cod civil*, ed. a II-a revăzută și actualizată, Ed. Hamangiu, București, 2011, p. 168.

BCU CLUJ CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

- admisibilitatea şi condiţiile de validitate ale convenţiei matrimoniale, cu excepţia capacităţii;
- limitele alegerii regimului matrimonial;
- posibilitatea schimbării regimului matrimonial şi efectele acestei schimbări;
- conţinutul patrimoniului fiecăruia dintre soţi, drepturile soţilor asupra bunurilor şi regimul datoriilor soţilor;
- încetarea şi lichidarea regimului matrimonial, precum şi regulile privind împărţeala bunurilor comune.

Formarea loturilor şi atribuirea lor sunt supuse **legii unde bunurile sunt situate la data partajului**, şi nu legii aplicabile regimului matrimonial [art. 2.593 alin. (2) Cod civil][1].
Condiţiile de formă ale convenţiei matrimoniale sunt cele prevăzute de legea aplicabilă regimului matrimonial sau cele prevăzute de legea locului unde convenţia matrimonială se încheie (art. 2.594 Cod civil).
Regulile menite să asigure protecţia terţilor sunt cuprinse în art. 2.595 Cod civil, conform căruia:

- măsurile de publicitate şi de opozabilitate ale regimului matrimonial faţă de terţi sunt supuse legii aplicabile regimului matrimonial [alin. (1)];
- atunci când, la data naşterii raportului juridic dintre un soţ şi un terţ, aceştia îşi aveau reşedinţa obişnuită pe teritoriul aceluiaşi stat, publicitatea şi opozabilitatea regimului matrimonial vor fi guvernate de legea acelui stat unde atât soţul, cât şi terţul îşi au reşedinţa obişnuită, cu excepţia următoarelor trei cazuri: au fost îndeplinite condiţiile de publicitate sau de înregistrare prevăzute de legea aplicabilă regimului matrimonial, terţul cunoştea la data naşterii raportului juridic regimul matrimonial sau l-a ignorat din imprudenţă, au fost respectate regulile de publicitate imobiliară prevăzute de legea statului pe teritoriul căruia este situat imobilul [alin. (2)].

Art. 2.596 Cod civil reglementează legea aplicabilă efectelor căsătoriei în situaţia în care soţii care au avut reşedinţă obişnuită comună sau cetăţenie comună nu vor mai avea unul din aceste atribute în comun (adică unul dintre soţi îşi mută reşedinţa obişnuită în alt stat sau îşi schimbă cetăţenia).
Conflictul mobil de legi generat de schimbarea reşedinţei obişnuite comune sau cetăţeniei se soluţionează astfel:

- legea reşedinţei obişnuite comune sau legea cetăţeniei comune a soţilor continuă să reglementeze efectele căsătoriei în cazul în care unul dintre ei îşi schimbă, după caz, reşedinţa obişnuită ori cetăţenia [art. 2.596 alin. (2) Cod civil];

[1] Această ultimă prevedere este deconcertantă, deoarece, atât timp cât legea aplicabilă regimului matrimonial guvernează şi partajul bunurilor comune, nu înţelegem de ce formarea loturilor şi mai cu seamă atribuirea lor nu ar fi supuse exact aceleiaşi legi. Din nou, se impune intervenţia legiuitorului pentru clarificarea chestiunii legii care guvernează partea esenţială a oricărui partaj (atribuirea loturilor).

BCU "ALEXANDRU IOAN CUZA" UNIVERSITY LIBRARY

- dacă ambii soți își schimbă reședința obișnuită sau cetățenia, legea comună a noii reședințe obișnuite sau a noii cetățenii se aplică regimului matrimonial numai pentru viitor, dacă soții nu au convenit altfel, și în niciun caz nu poate prejudicia drepturile terților [art. 2.596 alin. (2) Cod civil];
- în cazul în care soții au ales legea aplicabilă regimului matrimonial, aceasta nu va fi afectată de schimbarea reședinței obișnuite sau a cetățeniei soților [art. 2.596 alin. (3) Cod civil].

Dreptul Uniunii Europene conține norme conflictuale uniforme în materia regimului matrimonial, prevăzute în Regulamentul (UE) 2016/ 1103 din 24 iunie 2016 de punere în aplicare a unei cooperări consolidate în domeniul competenței, al legii aplicabile și al recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești în materia regimurilor matrimoniale[1]. Normele conflictuale prevăzute de regulament se vor aplica [în temeiul art. 1 al Deciziei (UE) 2016/954 a Consiliului din 9 iunie 2016 de autorizare a unei cooperări consolidate în domeniul competenței, al legii aplicabile și al recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești privind regimurile patrimoniale ale cuplurilor internaționale, care includ atât regimurile matrimoniale cât și efectele patrimoniale ale parteneriatelor înregistrate[2]] căsătoriilor încheiate după 29 ianuarie 2019 sau în care soții desemnează legea aplicabilă regimului matrimonial după data menționată, căsătorii ce implică două dintre următoarele state: Austria, Belgia, Bulgaria, Cehia, Croația, Cipru, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Italia, Luxemburg, Malta, Olanda, Portugalia, Slovenia, Spania și Suedia (18 din cele 28 de state membre)[3]. Estonia și-a anunțat intenția de a se alătura cooperării extinse[4].

Deși Regulamentul (UE) 2016/1103 nu se va aplica în căsătoriile cu element străin contractate de cetățeni români, consider că este util din punct de vedere științific să vedem ce soluții conflictuale a promulgat legiuitorul european (acest regulament fiind

---

[1] Textul este disponibil la următoarea adresă web: *https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R1103&from=RO* (accesat pe 6 martie 2019).

[2] Textul deciziei poate fi consultat la următoarea adresă web: *https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2016/954/oj?locale=ro* (accesat pe 6 martie 2019).

[3] România este unul dintre cele nouă state membre care nu participă la această cooperare extinsă, deoarece, așa cum se deduce și din art. 1 al Deciziei (UE) 2016/954 a Consiliului din 9 iunie 2016, aplicarea Regulamentului (UE) nr. 2016/1103 din 24 iunie 2016 este indisolubil legată de aplicarea Regulamentului (UE) 2016/1104 al Consiliului din 24 iunie 2016, de punere în aplicare a unei cooperări consolidate în domeniul competenței, al legii aplicabile și al recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești în materia efectelor patrimoniale ale parteneriatelor înregistrate. Or, dreptul românesc nu reglementează instituția parteneriatelor înregistrate (adică acel regim de viață în comun între două persoane, prevăzut de lege, a cărui înregistrare este obligatorie în temeiul respectivei legi și care îndeplinește formalitățile prevăzute de aceasta). Mai mult, dreptul românesc, prin art. 277 alin. (3) Cod civil, interzice recunoașterea unor parteneriate civile încheiate în străinătate. Așadar, normele conflictuale uniforme în materia regimului matrimonial din Regulamentul (UE) 2016/1103 nu vor fi aplicate și de autoritățile românești! În schimb, pentru stabilirea legii aplicabile regimului matrimonial în căsătoriile în care vor fi implicați cetățeni români, încheiate după 29 ianuarie 2019 sau în căsătoriile în care soții își aleg legea aplicabilă regimului matrimonial după 29 ianuarie 2019, judecătorul român sau alte autorități publice vor aplica normele conflictuale din Codul civil, prezentate mai sus (art. 2.589-2.596).

[4] Conform *Cooperării consolidate în materie de proprietate în parteneriat matrimonial și înregistrat*, material disponibil la următoarea adresă web: *https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/LSU/?uri=CELEX:32016R1103* (accesat pe 6 martie 2019).

rodul muncii unor specialişti din diverse state europene). Normele conflictuale în materia regimului matrimonial se găsesc în Capitolul al III-lea al regulamentului.
Mecanismul de determinare a legii aplicabile regimului matrimonial poate fi pus în mişcare fie pe baza acordului de voinţă al soţilor, fie, în absenţa alegerii de către părţi a legii aplicabile, pe baza criteriilor obiective prevăzute de regulament.
Art. 22 din Regulamentul (UE) 2016/1103 conferă soţilor sau a viitorilor soţi **posibilitatea de a-şi desemna sau de a-şi modifica legea aplicabilă regimului matrimonial.**
Posibilitatea de alegere a soţilor este una limitată, legea trebuind să aibă legătură cu viaţa comună a soţilor. Astfel, soţii pot alege una dintre următoarele trei legi:

- legea statului reşedinţei obişnuite comune a soţilor sau a viitorilor soţi;
- legea statului reşedinţei obişnuite a unuia dintre soţi în momentul efectuării alegerii;
- legea statului al cărui cetăţean este unul dintre soţi sau viitori soţi, la momentul alegerii[1].

Cu privire la modificarea legii aplicabile regimului matrimonial, alin. (2) şi (3) ale art. 22 stabilesc următoarele reguli:

- soţii pot, în orice moment, în timpul căsătoriei, să-şi supună regimul matrimonial unei alte legi decât cea aplicabilă până în acel moment;
- dacă soţii nu prevăd altfel, schimbarea legii aplicabile regimului matrimonial făcută în timpul căsătoriei va produce efecte doar pentru viitor;
- în cazul în care soţii convin ca această lege să se aplice retroactiv, atunci efectele retroactive nu vor afecta drepturile terţilor derivând din legea aplicabilă până în momentul schimbării.

Condiţiile de fond ale acordului de alegere a legii aplicabile regimului matrimonial şi a tuturor clauzelor lui vor fi guvernate, conform art. 24 alin. (1) al Regulamentului (UE) 2016/1103, de legea desemnată de soţi.
Lipsa consimţământului unuia dintre soţi se poate stabili conform legii statului unde acel soţ îşi are reşedinţa obişnuită la data sesizării instanţei judecătoreşti, dacă din împrejurările cauzei rezultă că nu este rezonabil să se stabilească efectul comportamentului său conform legii desemnate de soţi [art. 24 alin. (2) din Regulamentul (UE) 2016/1103].
Regulamentul (UE) 2016/1103 cuprinde în art. 25 o serie de reguli cu privire la **forma convenţiei matrimoniale**, şi anume:

- convenţia matrimonială trebuie să îmbrace forma unui document semnat şi datat de ambii soţi (sau forma unei comunicaţii electronice care permite consemnarea durabilă a acordului);

[1] Cristiana-Mihaela Crăciunescu, *Capitolul II, Familia* în Academia Română, Institutul de Cercetări Juridice, Departamentul de Drept Privat „Traian Ionaşcu", Marilena Uliescu (coordonator), *Noul Cod civil. Studii şi comentarii. Sinteza propunerilor de modificare şi completare a noului Cod civil*, vol. IV, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2016, pp. 328-329.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

- dacă legea aplicabilă regimului matrimonial prevede formalități suplimentare pentru convenția matrimonială, atunci se va aplica acea lege;
- în situația în care legea statului membru unde soții își au reședința obișnuită comună la momentul încheierii convenției matrimoniale prevede formalități suplimentare pentru convenția matrimonială, aceasta va fi validă din punct de vedere formal dacă respectă aceste condiții de formă;
- dacă, la data încheierii convenției, soții locuiesc în state membre diferite, ale căror legi prevăd condiții diferite de formă pentru convenția matrimonială, aceasta va fi validă din punctul de vedere al formei, dacă respectă condițiile impuse de legea unuia dintre cele două state;
- în cazul în care, la data încheierii convenției, doar unul dintre soți locuiește într-un stat membru, a cărui lege prevede condiții suplimentare de formă pentru convenția matrimonială, atunci convenția va fi validă dacă îmbracă forma prevăzută de legea acestui stat membru.

Conform art. 26 alin. (1), în situația în care soții nu au făcut această alegere în mod expres, legea aplicabilă regimului matrimonial va fi una dintre următoarele trei legi (aceste puncte de legătură fiind orânduite în cascadă):

- legea statului pe teritoriul căruia soții și-au stabilit prima reședință comună, după căsătorie;
- dacă nu există un astfel de stat, se va aplica legea statului ai cărui cetățeni sunt ambii soți la momentul căsătoriei;
- dacă nu există niciun astfel de stat, se va aplica legea statului cu care soții au în comun cea mai strânsă legătură, individualizată prin toate circumstanțele.

Conform alin. (2) al art. 26, legea statului cetățeniei comune a soților nu va guverna regimul matrimonial al soților dacă aceștia au mai multe cetățenii comune.
Prin **excepție** și doar la cererea unui soț, legea statului unde soții și-au stabilit reședința comună după căsătorie va fi înlăturată în favoarea legii acelui stat pe teritoriul căruia soții și-au avut reședința obișnuită pe perioada de timp cea mai îndelungată. Această înlocuire este posibilă doar dacă, în momentul organizării raporturilor patrimoniale, ambii soți au luat în considerare legea reședinței celei mai îndelungate [art. 26 alin. (3) din Regulamentul (UE) 2016/1103]. Substituirea nu va afecta însă drepturile terților conferite de legea statului unde soții și-au stabilit reședința obișnuită după căsătorie. Încheierea unei convenții matrimoniale înainte de mutarea soților pe teritoriul statului unde au locuit cel mai mult împiedică înlăturarea menționată[1].

[1] C.-M. Crăciunescu, *Capitolul II, Familia,* în Academia Română, Institutul de Cercetări Juridice, Departamentul de Drept Privat „Traian Ionașcu", Marilena Uliescu (coordonator), *Noul Cod civil. Studii și comentarii. Sinteza propunerilor de modificare și completare a noului Cod civil,* vol. IV, Ed. Universul Juridic, București, 2016, pp. 330-331.

CCR CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Domeniul legii aplicabile regimului matrimonial este conturat de art. 27 al Regulamentului (UE) 2016/1103 şi include în sfera sa:

- condiţiile de fond ale convenţiei matrimoniale;
- clasificarea bunurilor, aflate în proprietatea soţilor în timpul căsătoriei sau după aceasta;
- transferul bunurilor dintr-o categorie într-alta;
- responsabilitatea unui soţ pentru datoriile celuilalt;
- prerogativele şi obligaţiile soţilor, împreună sau separat, cu privire la bunuri;
- efectele regimului matrimonial asupra raporturilor juridice dintre un soţ şi terţi (cu excepţiile prevăzute în art. 28 al regulamentului) şi lichidarea regimului matrimonial, împărţirea, distribuirea sau lichidarea bunurilor.

Potrivit art. 21 al Regulamentului (UE) 2016/1103, legea aplicabilă regimului matrimonial, aşa cum este aceasta desemnată de art. 22 sau 26, se va aplica tuturor bunurilor soţilor care sunt incluse în respectivul regim, indiferent de locul unde sunt situate, deci indiferent dacă sunt mobile sau imobile.

Art. 20 se referă la natura universală a normelor conflictuale prezentate mai sus. Astfel, orice lege determinată conform prevederilor acestor norme conflictuale se va aplica chiar dacă nu este vorba de legea unui stat membru.

Art. 30 se referă la normele de aplicare imediată. Prevederile regulamentului se vor aplica fără a împiedica aplicarea normelor de aplicare necesară ale forului. În al doilea paragraf se găseşte definiţia normelor de aplicare necesară. Acestea sunt dispoziţiile legale a căror respectare este considerată esenţială de către un stat membru pentru salvgardarea intereselor publice, precum: organizarea socială, politică, economică, într-o asemenea măsură încât aceste dispoziţii cruciale trebuie să fie aplicabile în orice situaţie ce intră în domeniul lor de reglementare, indiferent de legea aplicabilă regimului matrimonial conform regulamentului. Aşadar, prevederile regulamentului nu vor aduce atingere dispoziţiilor de aplicare imediată ale statelor membre. Aceste norme se vor aplica, mai ales, în materia salvgardării gospodăriei comune a soţilor, indiferent de legea aleasă de aceştia pentru a le guverna regimul matrimonial.

Art. 31 se referă la ordinea publică. Aplicarea legii indicate de normele conflictuale ale acestui regulament poate fi refuzată doar dacă această aplicare este în mod manifest incompatibilă cu ordinea publică a forului.

În sfârşit, art. 32 dispune că acolo unde regulamentul prevede aplicarea legii unui stat, el se referă la dreptul substanţial în vigoare în acel stat, fără normele sale de drept internaţional privat. Aşadar, şi acest regulament exclude retrimiterea.

BCU BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY LIBRARY

LEGEA APLICABILĂ DESFACERII CĂSĂTORIEI

Normele conflictuale privind desfacerea căsătoriei sunt cuprinse în art. 2.597-2.602 din Codul civil.

Legea aplicabilă divorțului este fie legea desemnată de soți dintre mai multe variante propuse sau, în lipsa unei astfel de convenții, legea determinată printr-o serie de puncte de legătură în cascadă[1].

Alegerea soților poate privi oricare dintre legile indicate de art. 2.597 Cod civil, respectiv:

- legea statului pe teritoriul căruia soții au reședința obișnuită la data încheierii convenției de desemnare a legii aplicabile divorțului;
- legea statului pe teritoriul căruia soții au avut ultima reședință obișnuită, dacă cel puțin unul dintre ei mai locuiește acolo la data încheierii convenției de desemnare a legii aplicabile;
- legea statului a cărui cetățean este unul dintre soți, legea statului pe teritoriul căruia soții au locuit cel puțin trei ani și legea română. Aceste legi nu sunt organizate în cascadă. Soții pot alege oricare dintre aceste legi.

Convenția de desemnare a legii aplicabile divorțului este supusă următorului set de reguli:

- se poate încheia sau modifica cel mai târziu până la data sesizării autorității competente să pronunțe divorțul [art. 2.598 alin. (1) Cod civil];
- instanța judecătorească poate să ia act de acordul soților cel mai târziu până la primul termen de judecată la care părțile au fost legal citate [art. 2.598 alin. (2) Cod civil];
- trebuie să fie încheiată în scris, datată și semnată de către soți (art. 2.599 Cod civil).

În **absența unei desemnări exprese** de către soți a legii aplicabile divorțului, acesta va fi cârmuit, conform art. 2.600 alin. (1) Cod civil, de:

- legea statului pe teritoriul căruia soții își au reședința obișnuită la data introducerii cererii de divorț;
- în lipsa reședinței obișnuite situate pe teritoriul aceluiași stat, legea statului pe teritoriul căruia soții și-au avut ultima reședință obișnuită, dacă cel puțin unul dintre soți mai are reședința obișnuită pe teritoriul acelui stat la data introducerii cererii de divorț;
- în lipsa reședinței obișnuite a unuia dintre soți pe teritoriul statului unde soții și-au avut ultima reședința obișnuită, legea cetățeniei comune a soților la data introducerii cererii de divorț;

[1] Desemnarea uneia dintre ele este condiționată de imposibilitatea desemnării legii precedente („scara lui Gerhard Kegel").

BCU ASE CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

- în lipsa cetăţeniei comune a soţilor, legea ultimei cetăţenii comune a soţilor, dacă cel puţin unul dintre ei a păstrat această cetăţenie la data introducerii cererii de divorţ;
- legea română, în toate celelalte cazuri.

Legăturile indicate de alin. (1) al art. 2.600 Cod civil sunt organizate în cascadă.
Potrivit alin. (2) al art. 2.600, dacă legea străină astfel determinată nu îngăduie divorţul sau îl permite în condiţii deosebit de restrictive, se va aplica legea română în cazul în care unul dintre soţi este, la data cererii de divorţ, cetăţean român sau îşi are reşedinţa obişnuită în România. Prevederile acestui alineat sunt aplicabile şi în cazul în care divorţul este cârmuit de legea aleasă de soţi.
În ceea ce priveşte **recunoaşterea divorţului prin denunţare unilaterală**, art. 2.601 Cod civil prevede că actul întocmit în străinătate prin care se constată voinţa unilaterală a bărbatului de a desface căsătoria, fără ca legea aplicabilă să recunoască femeii un drept egal, nu poate fi recunoscut în România decât dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele trei condiţii:

- actul a fost întocmit cu respectarea tuturor condiţiilor de fond şi de formă prevăzute de legea străină aplicabilă;
- femeia a acceptat în mod liber şi neechivoc această modalitate de desfacere a căsătoriei;
- nu există niciun alt motiv de refuz al recunoaşterii pe teritoriul României a hotărârii prin care s-a încuviinţat desfacerea căsătoriei în această modalitate.

Conform art. 2.602 Cod civil, legea care cârmuieşte divorţul se aplică în mod corespunzător şi separaţiei de corp[1].
Deoarece, potrivit art. 2.557 alin. (3) Cod civil, normele conflictuale ale Codului civil se aplică doar dacă tratatele internaţionale la care România este parte sau dreptul Uniunii Europene nu conţin alte reglementări, demersul nostru vizează şi normele conflictuale uniforme conţinute în Regulamentul Consiliului (EU) nr. 1259/2010 din 20 decembrie 2010, implementând cooperarea extinsă în materia legii aplicabile divorţului şi separaţiei legale (cunoscut şi sub denumirea de „Roma III")[2], care au devenit obligatorii din 21 iunie 2012, pentru căsniciile alcătuite din cetăţeni ai statelor membre ale Uniunii Europene care participă la această cooperare extinsă.
Statele membre ale Uniunii Europene care participă la cooperarea extinsă în materia legii aplicabile divorţului şi separaţiei legale sunt următoarele: Austria, Belgia, Bulgaria, Estonia, Franţa, Germania, Grecia, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Malta, Portugalia, România, Slovenia, Spania şi Ungaria (în total 17 state din totalul de 28)[3].

---

[1] Separaţia de corp reprezintă încetarea obligaţiei soţilor de a conviețui, deşi căsătoria lor continuă să existe.
[2] Textul acestui regulament în limba engleză poate fi găsit la următoarea adresă web: *http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:343:0010: 0016:EN:PDF* (accesată pe 5 iulie 2016).
[3] Potrivit Deciziei Comisiei (EU) 2016/1366 din 10 august 2016, regulamentul a intrat în vigoare în Estonia la data de 11 februarie 2018.

Norme conflictuale privind persoana fizică

Având în vedere relația ce există între normele conflictuale ale acestui regulament și normele conflictuale în materia desfacerii căsătoriei prevăzute de noul Cod civil român, rezultă că, după 21 iunie 2012, autoritățile române aplică mai multe seturi de norme conflictuale în materia desfacerii căsătoriei dintre cetățeni ai statelor membre ale Uniunii Europene:

- normele conflictuale din Regulamentul Consiliului (EU) nr. 1259/2010 din 20 decembrie 2010 în căsniciile dintre cetățeni ai statelor participante la cooperarea extinsă;
- normele conflictuale uniforme în materia divorțului din tratatele de asistență juridică în materie civilă încheiate de România cu alte state membre ale Uniunii Eurpene, dar care nu participă la cooperarea extinsă (cazul Republicii Polone sau al Republicii Cehe);
- normele conflictuale din Codul civil în căsătoriile alcătuite din cetățeni ai statelor membre ale Uniunii Europene ce nu participă la cooperarea extinsă și care nu au încheiat tratate de asistență juridică în materie civilă cu România care să conțină norme conflictuale uniforme în materia desfacerii căsătoriei[1].

Regulamentul Roma III, în mod similar Codului civil român, propune, în esență, următorul mecanism de rezolvare a conflictelor de legi în materia desfacerii căsătoriei: soții pot alege prin convenție legea aplicabilă divorțului sau separației de corp dintre mai multe variante propuse de regulament, iar în lipsa unei astfel de convenții, regulamentul desemnează legea aplicabilă printr-o serie de puncte de legătură în cascadă.

Obiectul alegerii soților îl poate forma, conform art. 5 alin. (1) al Regulamentului Roma III, una dintre următoarele legi:

- legea statului reședinței obișnuite a soților la momentul încheierii convenției;
- legea statului ultimei reședințe obișnuite a soților, atât timp cât unul dintre ei mai locuiește acolo la momentul încheierii convenției;
- legea statului de cetățenie a unuia dintre soți la momentul încheierii convenției;
- legea forului.

Regulile cărora este supăsă convenția prin care soții desemnează legea aplicabilă desfacerii căsătoriei sau separației de corp prevăd următoarele:

- convenția de desemnare a legii aplicabile poate fi încheiată și modificată în orice moment, dar cel mai târziu până în momentul sesizării autorității competente să pronunțe divorțul sau separația de corp [art. 5 alin. (2) din Regulamentul Roma III];

[1] Cosmin Dariescu. *Propunere de lege ferenda privind normele conflictuale asupra desfacerii căsătoriei din noul Cod Civil*, în Curierul judiciar nr. 6/2011, București, Ed. C.H. Beck, 2011, pp. 322-326.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

- dacă această posibilitate este prevăzută de legea forului, soţii pot desemna legea aplicabilă şi în faţa instanţei judecătoreşti pe parcursul procedurii. În acest caz, instanţa judecătorească ia act de acordul soţilor, în conformitate cu legea forului [art. 5 alin. (3) din Regulamentul Roma III];
- existenţa şi validitatea de fond (materială) a convenţiei de desemnare a legii aplicabile desfacerii căsătoriei se vor judeca, după legea ce ar fi fost aplicabilă, în temeiul regulamentului, dacă convenţia sau clauza ar fi fost validă [art. 6 alin. (1) din Regulamentul Roma III];
- pentru a stabili absenţa consimţământului, unul dintre soţi poate să invoce legea statului unde îşi are reşedinţa obişnuită în momentul în care autoritatea competentă să pronunţe desfacerea căsătoriei a fost sesizată, dacă circumstanţele indică că nu ar fi fost rezonabil să se determine efectul comportamentului acestui soţ conform legii desemnate să guverneze desfacerea căsătoriei [art. 6 alin. (2) din Regulamentul Roma III];
- convenţia trebuie să fie formulată în scris, datată şi semnată de ambii soţi. Orice transmitere pe cale electronică ce permite consemnarea durabilă a convenţiei este considerată ca formă scrisă [art. 7 alin. (1) din Regulamentul Roma III];
- dacă legea unui stat membru participant la cooperarea extinsă, în care ambii soţi îşi au reşedinţa obişnuită în momentul încheierii convenţiei, prevede formalităţi suplimentare pentru acest tip de convenţie, atunci aceste formalităţi suplimentare vor trebui îndeplinite [art. 7 alin. (2) din Regulamentul Roma III];
- în cazul în care, în momentul încheierii convenţiei, soţii îşi au reşedinţa obişnuită în state membre participante diferite şi dacă legile celor două state prevăd formalităţi diferite, convenţia va fi valabilă formal dacă va satisface condiţiile stabilite de legea unuia dintre aceste state [art. 7 alin. (3) din Regulamentul Roma III];
- dacă în momentul încheierii convenţiei doar unul dintre soţi îşi are reşedinţa obişnuită într-un stat membru participant şi acest stat prevede formalităţi suplimentare pentru convenţie, aceste formalităţi vor trebui îndeplinite [art. 7 alin. (4) din Regulamentul Roma III].

Lipsa desemnării exprese de către soţi a legii aplicabile divorţului şi separaţiei de corp atrage incidenţa dispoziţiilor art. 8 din Regulamentul Roma III, care indică, în cascadă, legile aplicabile, şi anume:

- legea statului reşedinţei obişnuite a soţilor în momentul sesizării autorităţii competente;
- în lipsă, legea ultimei reşedinţe obişnuite a soţilor, cu condiţia ca această reşedinţă să nu fi încetat cu mai mult de un an înaintea sesizării autorităţii competente şi dacă unul dintre soţi mai locuieşte acolo, la data sesizării autorităţii competente;

BCU IAŞI / FONTANA UNIVERSITY LIBRARY

- în lipsă, legea cetățeniei celor doi soți în momentul sesizării autorității competente;
- în lipsă, legea forului[1].

Şi în cazul normelor conflictuale prevăzute de Regulamentul Roma III se exclude retrimiterea şi, de asemenea, invocându-se ordinea publică se poate înlătura aplicarea legii străine.

Între normele conflictuale ale Regulamentului Roma III şi cele privind desfacerea căsătoriei din Codul civil românesc apare astfel o nouă diferență, legată de retrimitere. Codul civil o acceptă, regulamentul o respinge, ceea ce poate duce la aplicarea unor legi diferite desfacerii căsătoriei, în funcție de normele conflictuale aplicabile în speță.

LEGEA APLICABILĂ FILIAȚIEI

Normele conflictuale privind filiația copilului din căsătorie sunt prevăzute de art. 2.603 şi 2.604 Cod civil, iar cele privind filiației copilului din afara căsătoriei sunt conținute de art. 2.605 şi 2.606 Cod civil.

Filiația copilului din căsătorie se va stabili, în temeiul art. 2.603 alin. (1) Cod civil, potrivit legii care, la data naşterii copilului, cârmuieşte efectele generale ale căsătoriei părinților, care, după caz, este:

- legea reşedinței obişnuite comune a soților, adică legii domiciliului comun;
- legea cetățeniei comune a soților, în cazul în care soții nu au o reşedință comună obişnuită;
- legea statului pe teritoriul căruia căsătoria a fost celebrată, dacă soții nu au cetățenie comună.

Dacă înainte de naşterea copilului, căsătoria părinților a încetat sau a fost desfăcută, se aplică legea care la data încetării sau desfacerii îi cârmuia efectele. Legea arătată se aplică, de asemenea, tăgăduirii paternității copilului născut din căsătorie, precum şi dobândirii numelui de către copil. Conform art. 2.604 Cod civil, în cazul în care părinții sunt în drept să procedeze la legitimarea prin căsătorie subsecventă a copilului născut anterior, condițiile cerute în acest scop vor fi guvernate de legea aplicabilă efectelor generale ale căsătoriei.

[1] Atât Regulamentul Roma III, cât şi Codul civil român folosesc punctele de legătură ale reşedinței obişnuite şi ale ultimei reşedințe obişnuite, după punctul de legătură al cetățeniei comune, însă Codul civil român utilizează ca punct de legătură subsidiar ultima cetățenie comună a soților. Din pricina acestui punct de legătură în plus, desfacerea căsătoriei dintre soți cetățeni ai unor state membre ale Uniunii Europene, soți ce nu au ales prin acord legea aplicabilă, care nu au şi nu au avut reşedință obişnuită pe teritoriul aceluiaşi stat şi care nici nu au cetățenie comună, poate fi guvernată de legi diferite, după cum statele de care aparțin sunt sau nu participante la cooperarea extinsă în materia divorțului şi separației legale.

BCU ASTRA UNIVERSITY LIBRARY

Filiaţia copilului din afara căsătoriei se va determina conform art. 2.605 alin. (1) Cod civil, potrivit legii naţionale a copilului de la data naşterii. În cazul în care copilul are mai multe cetăţenii, altele decât cea română, se va aplica legea cetăţeniei cea mai favorabilă în materie.

Legea aplicabilă filiaţiei copilului din afara căsătoriei va guverna îndeosebi recunoaşterea filiaţiei şi efectele acesteia, precum şi contestarea recunoaşterii filiaţiei [art. 2.605 alin. (2) Cod civil].

Art. 2.606 Cod civil dispune că dreptul mamei de a cere tatălui copilului din afara căsătoriei să răspundă pentru cheltuielile din timpul sarcinii şi pentru cele prilejuite de naştere este guvernat de legea naţională a mamei.

LEGEA APLICABILĂ ADOPŢIEI

Normele conflictuale privind adopţia îşi au sediul juridic în art. 2.607-2.610 Cod civil.

Potrivit art. 2.607 Cod civil, **condiţiile de fond** necesare pentru încheierea adopţiei sunt cele stabilite de legea naţională a adoptatorului şi de legea naţională a adoptatului. Aceştia trebuie să îndeplinească şi condiţiile care sunt obligatorii pentru ambii, stabilite în fiecare din cele două legi naţionale.

Condiţiile de fond cerute **soţilor ce adoptă împreună** sunt, potrivit alin. (2), cele stabilite de legea ce guvernează efectele generale ale căsătoriei lor. Aceeaşi lege se aplică şi atunci când unul dintre soţi adoptă copilul celuilalt soţ.

Efectele adopţiei şi relaţiile dintre adoptat şi adoptator sunt guvernate, în conformitate cu dispoziţiile art. 2.608 Cod civil, de legea naţională a adoptatorului, iar în cazul ambilor soţi adoptatori, de legea care guvernează efectele generale ale căsătoriei. Aceeaşi lege cârmuieşte şi desfacerea adopţiei.

Art. 2.609 Cod civil supune forma adopţiei legii statului pe teritoriul căruia se încheie.

Art. 2.610 Cod civil stabileşte că nulitatea adopţiei este supusă legii aplicabile condiţiilor de fond (în cazul încălcării unei astfel de condiţii) sau legii ce guvernează forma adopţiei (în cazul încălcării unor condiţii de formă).

LEGEA APLICABILĂ AUTORITĂŢII PĂRINTEŞTI ŞI PROTECŢIEI COPIILOR

Legea aplicabilă acestor materii se stabileşte conform Convenţiei privind competenţa, legea aplicabilă, recunoaşterea, executarea şi cooperarea cu privire la răspunderea părintească şi măsurile de protecţie a copiilor, adoptată la Haga, la 19 octombrie 1996, şi ratificată de România prin Legea nr. 361/2007, publicată în Monitorul Oficial nr. 895 din 28 decembrie 2007 (art. 2.611 Cod civil).

Domeniul de aplicare al Convenţiei, conturat de art. 1 alin. (1), include:

- determinarea statului ale cărui autorităţi sunt competente să ia măsurile de protecţie a persoanei sau a bunurilor copilului;

BCU "CAROL I" CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

- determinarea legii aplicabile de către aceste autorități în exercițiul competenței lor;
- determinarea legii aplicabile răspunderii părintești;
- asigurarea recunoașterii și executării unor asemenea măsuri de protecție în toate statele contractante;
- stabilirea cooperării necesare între autoritățile statelor contractante pentru a asigura atingerea obiectivelor Convenției.

Normele conflictuale prevăzute de acest tratat internațional, cuprinse în Capitolul al III-lea al convenției, de la art. 15 la art. 22

Potrivit art. 15, în exercitarea competenței lor, potrivit prevederilor Capitolului al III-lea al convenției, autoritățile competente ale statului contractant pe teritoriul căruia se află reședința obișnuită a copilului vor aplica propria lege. Totuși, atât timp cât protecția persoanei sau a averii copilului o cere, autoritățile competente pot, în mod excepțional, să ia în considerare și legea altui stat, care are o legătură substanțială cu situația. Dacă reședința obișnuită a copilului se mută în alt stat, legea acelui alt stat va guverna, de la momentul mutării reședinței, condițiile de aplicare a măsurilor luate în statul fostei reședințe obișnuite.

Conform art. 16, atribuirea sau stingerea responsabilității părintești[1] în puterea legii, fără intervenția unei autorități administrative sau judiciare, este guvernată de legea statului reședinței obișnuite a copilului. Atribuirea sau stingerea responsabilității părintești, printr-o convenție sau printr-un act unilateral, fără intervenția unei autorități administrative sau judiciare, este guvernată de legea statului reședinței obișnuite a copilului, la momentul când actul unilateral sau convenția produc efecte. Responsabilitatea părintească guvernată de legea statului reședinței obișnuite a copilului subzistă și după schimbarea acestei reședințe în alt stat. Dacă reședința obișnuită a copilului s-a schimbat, atribuirea responsabilității părintești în puterea legii unei persoane care nu are deja o astfel de responsabilitate este guvernată de legea statului noii reședințe obișnuite.

Potrivit art. 17, exercițiul responsabilității părintești este guvernat de legea statului reședinței obișnuite a copilului. Dacă reședința obișnuită a copilului se mută, atunci legea statului noii reședințe obișnuite a copilului va guverna exercițiul responsabilității parentale.

Art. 18 prevede că responsabilitatea parentală la care se referă art. 16 poate fi stinsă sau condițiile exercițiului ei pot fi modificate prin măsuri luate conform prevederilor convenției.

Art. 19 al convenției dispune că validitatea tranzacțiilor încheiate între un terț și o altă persoană care ar fi aptă să acționeze ca reprezentant legal al copilului, după legea statului

[1] În sensul Convenției, termenul răspundere părintească include autoritatea părintească sau orice relație similară acestei autorități, prin care se determină drepturi, puteri și obligații ale părinților, tutorelui sau ale altui reprezentant legal în legătură cu persoana sau bunurile copilului [art. 1 alin. (2) din Convenția privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea cu privire la răspunderea părintească și măsurile de protecție a copiilor].

UNIVERSITY LIBRARY

unde tranzacţia a fost încheiată, nu poate fi contestată şi terţul nu poate fi considerat răspunzător pe simplul motiv că acea altă persoană nu avea calitatea să acţioneze ca reprezentant legal al copilului după legea determinată de convenţie, decât dacă terţul ştia sau ar fi trebuit să ştie că responsabilitatea parentală era guvernată de această din urmă lege. Această dispoziţie se aplică doar dacă tranzacţia a fost încheiată între persoane prezente pe teritoriul aceluiaşi stat.

Art. 20 prevede că dispoziţiile Capitolului al III-lea al convenţiei se vor aplica chiar dacă legea desemnată de ele este legea unui stat necontractant.

În art. 21 se dispune că retrimiterea este exclusă. Totuşi, dacă legea aplicabilă potrivit art. 16 este cea a unui stat necontractant şi dacă normele conflictuale ale acelui stat desemnează dreptul altui stat necontractant, legea acestui din urmă stat se aplică. Dacă şi acest stat necontractant nu-şi aplică propria lege, atunci legea aplicabilă va fi dreptul material al statului necontractant desemnat de art. 16. Cu alte cuvinte, retrimiterea este exclusă dacă se aplică legea unui stat contractant, dar este permisă în forma retrimiterii de gradul al II-lea când este vorba de aplicarea legii unui stat necontractant.

LEGEA APLICABILĂ OBLIGAŢIEI DE ÎNTREŢINERE

Legea aplicabilă obligaţiei de întreţinere se determină potrivit reglementărilor dreptului Uniunii Europene (art. 2.612 Cod civil) materializate în Regulamentul (CE) nr. 4/2009 al Consiliului din 18 decembrie 2008 privind competenţa, legea aplicabilă, recunoaşterea şi executarea hotărârilor şi cooperarea în materie de obligaţii de întreţinere[1].

Regulamentul în discuţie prevede, în Capitolul al III-lea, în art. 15, că legea aplicabilă obligaţiilor de întreţinere se stabileşte conform Protocolului de la Haga din 23 noiembrie 2007 privind legea aplicabilă obligaţiilor de întreţinere între statele membre părţi contractante la acel protocol (toate statele Uniunii Europene[2]).

Conform art. 2 al acestui protocol[3], el se va aplica chiar dacă legea aplicabilă este cea a unui stat necontractant.

Regula generală în materie este cuprinsă în art. 3 al Procolului de la Haga, care prevede că obligaţiile de întreţinere vor fi guvernate de legea statului reşedinţei obişnuite a creditorului, cu excepţia altor prevederi ale protocolului.

În situaţia schimbării reşedinţei obişnuite a creditorului, legea statului noii reşedinţe obişnuite se va aplica din momentul în care această schimbare a survenit.

Pentru anumiţi creditori Procolul de la Haga include, în art. 4, o serie de norme norme conflictuale speciale. Astfel că, în cazul obligaţiei de întreţinere a părinţilor faţă de copii, a

[1] Textul în limba română al regulamentului poate fi consultat la următoarea adresă web: *http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:007: 0001:0079:RO:PDF* (accesată la 5 iulie 2016).

[2] A se vedea *http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.status&cid= 133#mem* (accesată la 5 iulie 2016).

[3] Versiunea în limba engleză a Protocolului poate fi consultată la adresa: *https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=133* (accesată pe 5 iulie 2016).

BIBLIOTECA CENTRALĂ A UNIVERSITĂŢII

copiilor față de părinți și a persoanelor, altele decât părinții, față de persoanele care nu au împlinit vârsta de 21 de ani, cu excepția obligațiilor de întreținere între soți, foști soți sau părți la o căsătorie care a fost anulată, devin incidente următoarele reguli:

- dacă creditorul este incapabil în temeiul legii la care face trimitere art. 3 (legea reședinței obișnuite) să obțină întreținere de la debitor, se va aplica legea forului [art. 4 alin. (2) teza I din Protocul de la Haga];
- în cazul în care creditorul a sesizat autoritatea competentă a statului unde debitorul își are reședința obișnuită, se va aplica legea forului [art. 4 alin. (2) teza a II-a din Protocolul de la Haga];
- dacă creditorul este incapabil după această lege să obțină întreținere de la debitor, se va aplica legea statului reședinței obișnuite a creditorului [art. 4 alin. (3) teza a II-a din Protocolul de la Haga];
- în situația în care creditorul nu este îndreptățit în virtutea legii la care face trimitere art. 3 și par. 2 și 3 ale art. 4 (redate mai sus) să obțină întreținere de la debitor, se va aplica legea statului cetățeniei comune a creditorului și debitorului (în măsura în care există).

Potrivit art. 5, în cazul obligației de întreținere dintre soți, foști soți sau părți ale unei căsătorii anulate, art. 3 nu se va aplica dacă una dintre părți obiectează că legea altui stat, mai ales legea statului ultimei reședințe obișnuite comune, are o mai strânsă legătură cu căsătoria. Într-un astfel de caz, legea acelui alt stat se va aplica. Și aici reședința obișnuită comună a soților trebuie înțeleasă doar ca stat pe teritoriul căruia ambii își au reședința obișnuită.

Art. 6 prevede că, în cazul obligațiilor de întreținere, altele decât cele care rezultă din relațiile părinți-copii, față de un copil sau cele care rezultă între soți sau foști soți (art. 5), debitorul poate să conteste cererea creditorului pe motiv că nu există o astfel de obligație de întreținere prevăzută atât de legea statului reședinței obișnuite a debitorului, cât și de legea cetățeniei comune a părților, dacă există așa ceva.

Art. 7 se referă la desemnarea legii aplicabile pentru anumite proceduri particulare. Prin derogare de la dispozițiile art. 3-6, creditorul întreținerii și debitorul pot desemna în mod expres, doar pentru o anumită procedură ce se derulează într-un anumit stat, legea acelui stat ca aplicabilă întreținerii. Desemnarea făcută în fața autorității ce instrumentează respectiva procedură se va face printr-un act scris, semnat de ambele părți sau înregistrat pe orice mediu, atât timp cât informația conținută pe el este accesibilă și poate fi utilizată ulterior.

Art. 8 prevede desemnarea legii aplicabile de către creditor și debitor. Prin derogare de la prevederile art. 3-6, creditorul întreținerii și debitorul pot în orice moment să desemneze una dintre legile următoare ca aplicabile obligației de întreținere:

- legea statului al cărui cetățean este una dintre părți la momentul desemnării;
- legea statului reședinței obișnuite a oricăreia dintre părți la momentul desemnării;

BCU IAȘI - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

- legea desemnată de către părţi ca aplicabilă sau legea aplicabilă obiectiv regimului matrimonial;
- legea desemnată de către părţi ca aplicabilă sau aplicabilă obiectiv divorţului sau separaţiei legale.

Un astfel de acord trebuie consemnat în scris sau trebuie înregistrat pe orice mediu care permite accesarea ulterioară a informaţiei.
Această alegere nu este permisă pentru obligaţiile de întreţinere faţă de o persoană sub 18 ani sau faţă de un adult care, din pricina unui handicap sau al insuficienţei facultăţilor mintale, nu-şi poate proteja interesele.
Prin derogare de la legea desemnată de părţi, problema dacă un creditor poate să renunţe la dreptul său de întreţinere se va stabili în acord cu legea reşedinţei obişnuite a debitorului la momentul desemnării.
Legea desemnată de părţi nu se va aplica atunci când aceasta ar avea consecinţe nedrepte sau nerezonabile pentru oricare dintre părţi, decât dacă la momentul alegerii părţile erau pe deplin informate şi conştiente de consecinţele acestei alegeri.
Potrivit art. 9, un stat care foloseşte conceptul de domiciliu ca punct de legătură în materia familiei trebuie să informeze Biroul Permanent al Conferinţei de la Haga de Drept Internaţional Privat că, pentru cauzele aduse în faţa autorităţilor sale, cuvântul „cetăţenie" din art. 4 şi 6 va fi înlocuit cu cel de „domiciliu".
Conform art. 11, legea aplicabilă obligaţiilor de întreţinere va determina, printre altele, dacă şi în ce măsură şi de la ce debitor se poate pretinde întreţinere, măsura în care creditorul poate să pretindă întreţinere retroactivă, baza de calcul a cuantumului întreţinerii, indexarea, prescripţia etc.
Retrimiterea este interzisă (art. 12) şi legea desemnată de protocol poate fi refuzată doar în măsura în care încalcă ordinea publică a forului (art. 13).

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SCHEME

ASPECTE INTRODUCTIVE

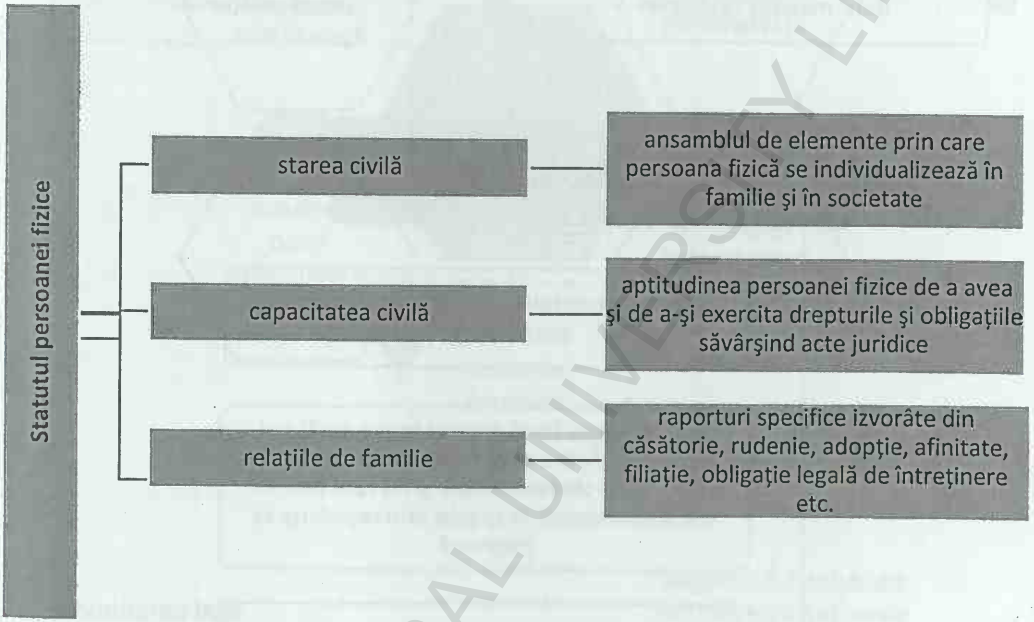

LEGEA APLICABILĂ STĂRII ŞI CAPACITĂŢII PERSOANEI FIZICE

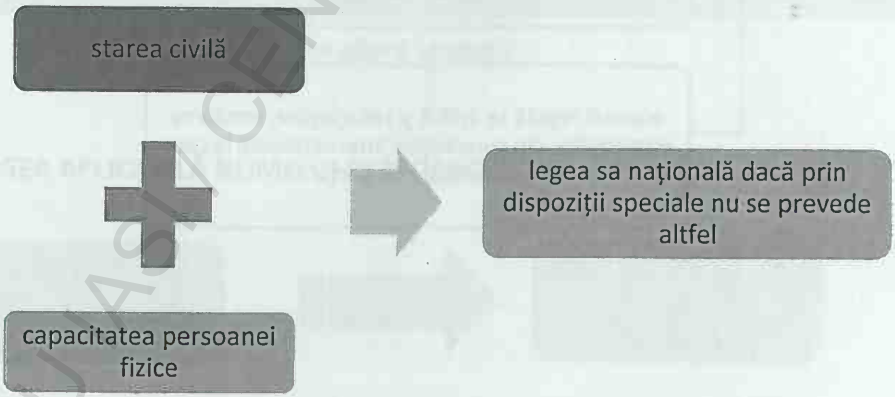

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

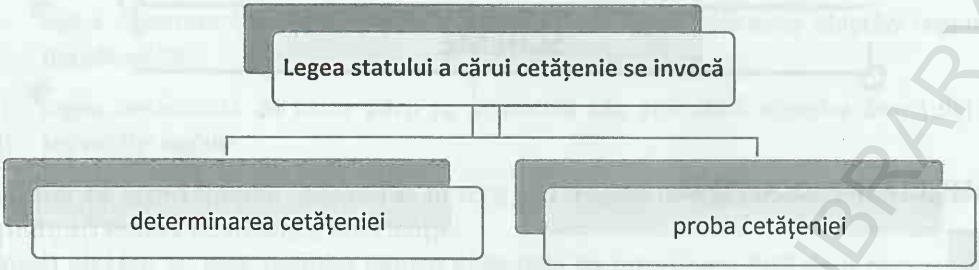

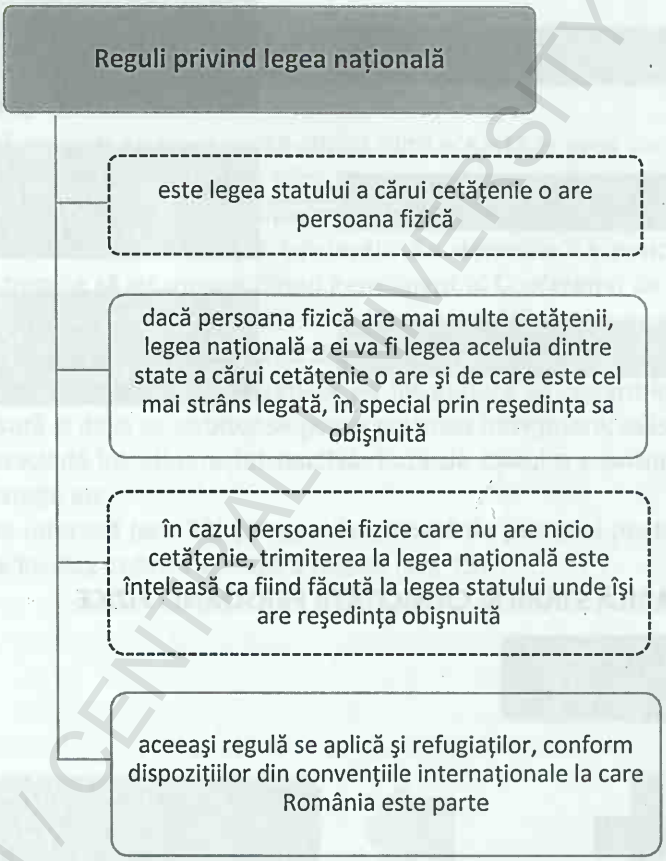

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Norme conflictuale privind persoana fizică

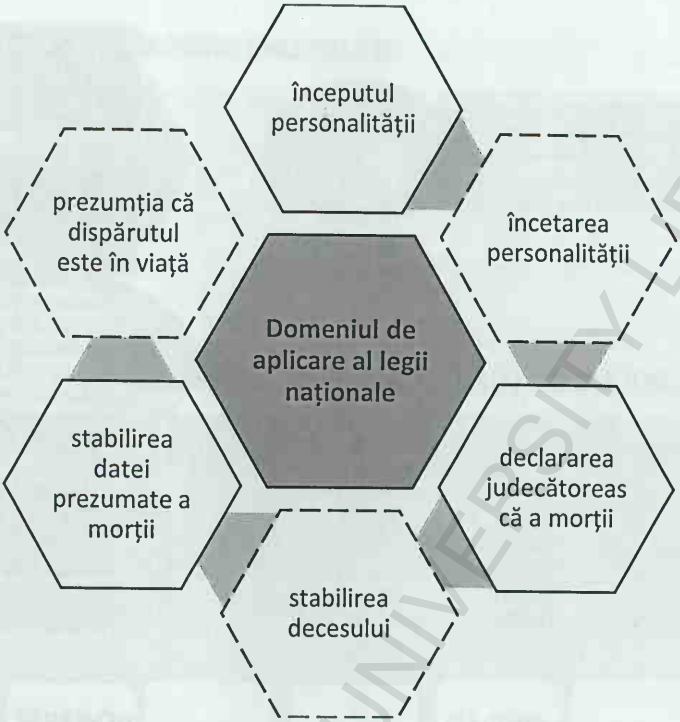

LEGEA APLICABILĂ NUMELUI PERSOANEI FIZICE

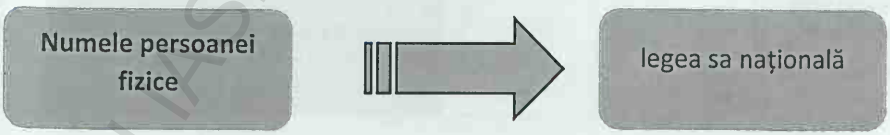

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LEGEA APLICABILĂ DREPTURILOR INERENTE FIINŢEI UMANE

existenţa şi conţinutul drepturilor inerente fiinţei umane sunt guvernate de **legea naţională**

Sunt drepturi ale fiinţei umane:

- dreptul la viaţă
- dreptul la sănătate
- dreptul la integritate fizică şi psihică
- dreptul la demnitate
- dreptul la propria imagine
- dreptul la respectarea vieţii private
- alte asemenea drepturi recunoscute de lege

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LEGEA APLICABILĂ OCROTIRII MAJORULUI

măsurile de ocrotire a persoanei cu capacitate de exercițiu deplină

- **Regula**-sunt guvernate de **legea statului unde se afla reședința obișnuită a ei** „la data instituirii tutelei sau la data luării unei alte măsuri de ocrotire"
- **Excepția**-pot fi luate, de către autoritatea competentă, conform legii altui stat ce prezintă legăturile cele mai strânse cu situația juridică

existența, întinderea, modificarea și stingerea puterii de reprezentare încredințată de persoana majoră pentru situația în care nu se poate îngriji singură de interesele sale

- în funcție de alegerea persoanei în cauză, sunt guvernate de una dintre următoarele legi:
  - □ legea națională;
  - □ legea unei reședințe obișnuite anterioare;
  - □ legea statului unde sunt situate bunurile (aceasta din urmă doar dacă măsurile de ocrotire se referă la acele bunuri)
- în absența alegerii sunt guvernate de legea statului unde se afla reședința obișnuită a persoanei fizice majore la data instituirii măsurii de ocrotire

actele juridice concrete cu privire la persoana ocrotită și la bunurile sale, săvârșite în temeiul măsurilor de ocrotire instituite

- sunt guvernate de legea statului ale cărui autorități îndrumă și supraveghează exercitarea ocrotirii

OCROTIREA TERȚILOR

Reguli instituite de Codul civil cu privire la ocrotirea terților

persoana fizică care, conform legii naționale, este lipsită de capacitate de exercițiu sau are capacitate de exercițiu restrânsă nu poate opune această cauză de nevaliditate celui care, de bună-credință, la momentul încheierii actului și conform legii locului unde actul a fost încheiat, a considerat-o ca fiind pe deplin capabilă

lipsa calității de reprezentant, stabilită potrivit legii, ocrotirii persoanei fizice, nu poate fi opusă terțului care, cu bună-credință, s-a încrezut în această calitate, potrivit legii locului unde actul a fost întocmit, dacă actul a fost încheiat între prezenți și pe teritoriul aceluiași stat

regula nu se aplică actelor juridice privind familia, celor privind moștenirea și celor privind drepturi reale asupra imobilelor situate pe teritoriul altui stat decât cel al încheierii actului juridic

BCU / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LEGEA APLICABILĂ ÎNCHEIERII CĂSĂTORIEI

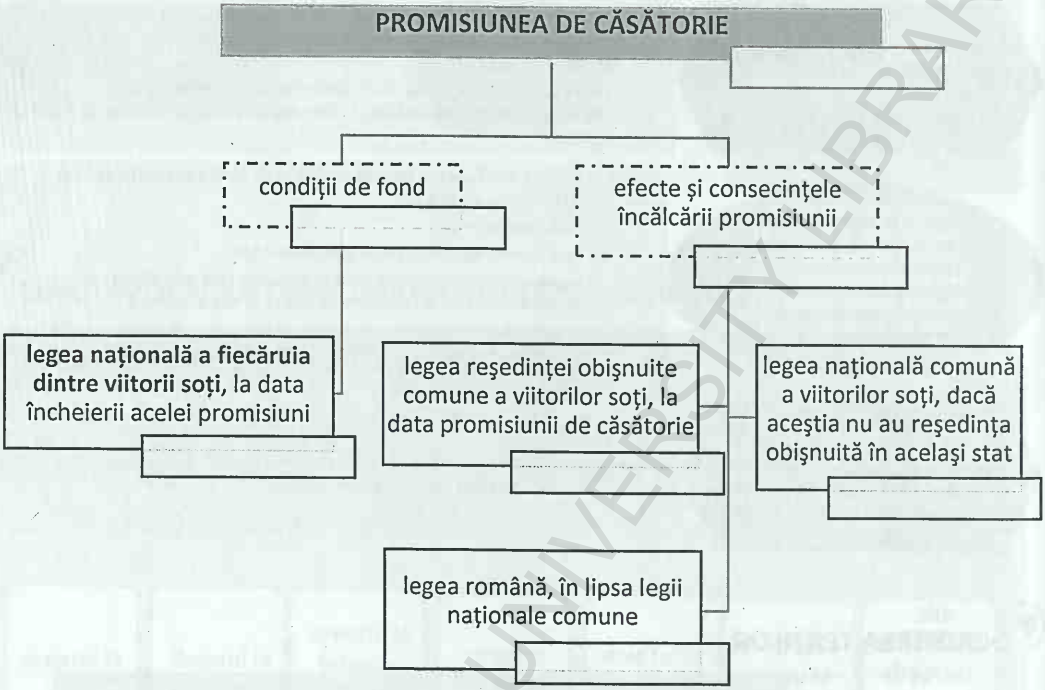

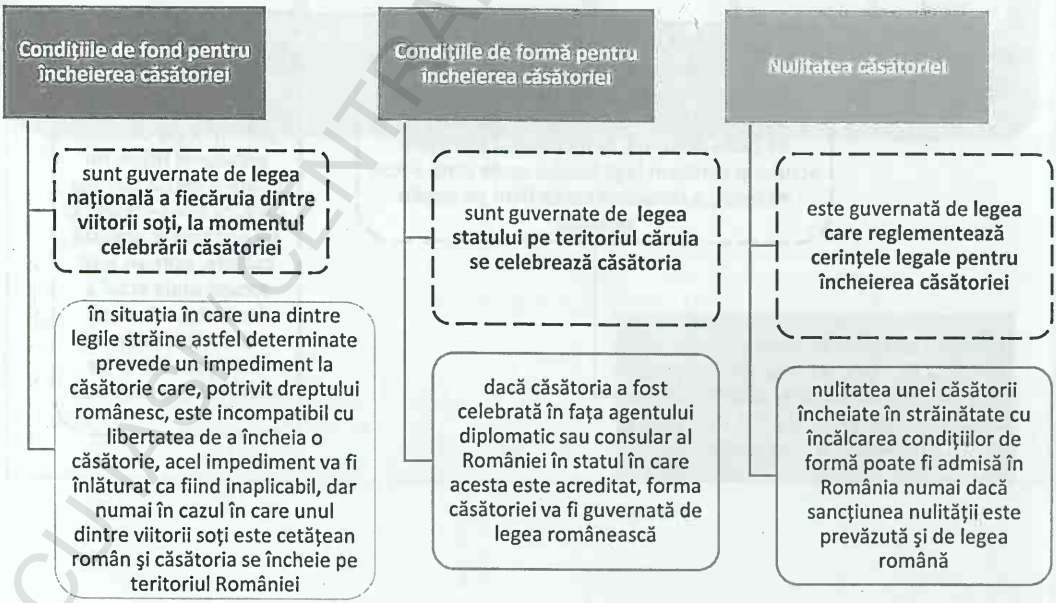

BCU "I. CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LEGEA APLICABILĂ EFECTELOR CĂSĂTORIEI. COOPERAREA EXTINSĂ ÎN MATERIA LEGII APLICABILE REGIMULUI MATRIMONIAL

art. 2.589-2.596 Cod civil + Regulamentul (UE) 2016/1103 din 24 iunie 2016 de punere în aplicare a unei cooperări consolidate în domeniul competenței, al legii aplicabile și al recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești în materia regimurilor matrimoniale = sediul materiei

Efectele generale ale căsătoriei sunt guvernate de următoarele legi, care se aplică succesiv

1. legea reședinței obișnuite comune a soților, adică legii domiciliului comun

2. legea cetățeniei comune a soților, dacă soții nu au o reședință comună obișnuită

3. legea statului pe teritoriul căruia căsătoria a fost celebrată, dacă soții nu au cetățenie comună

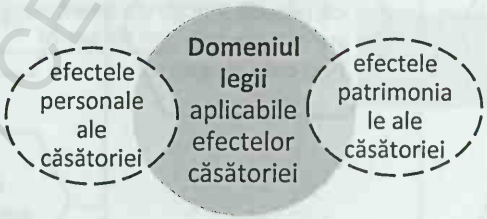

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

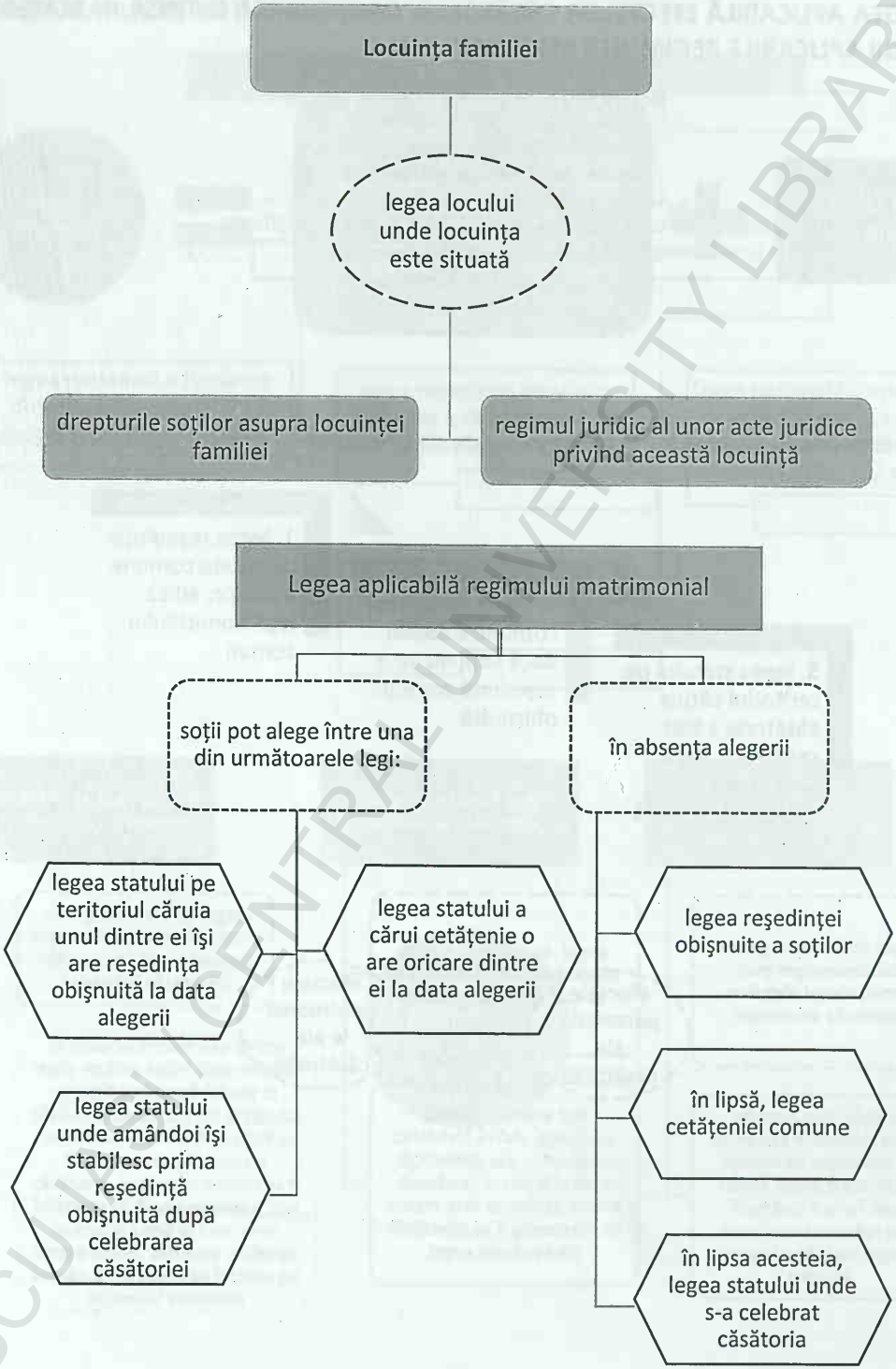

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Norme conflictuale privind persoana fizică

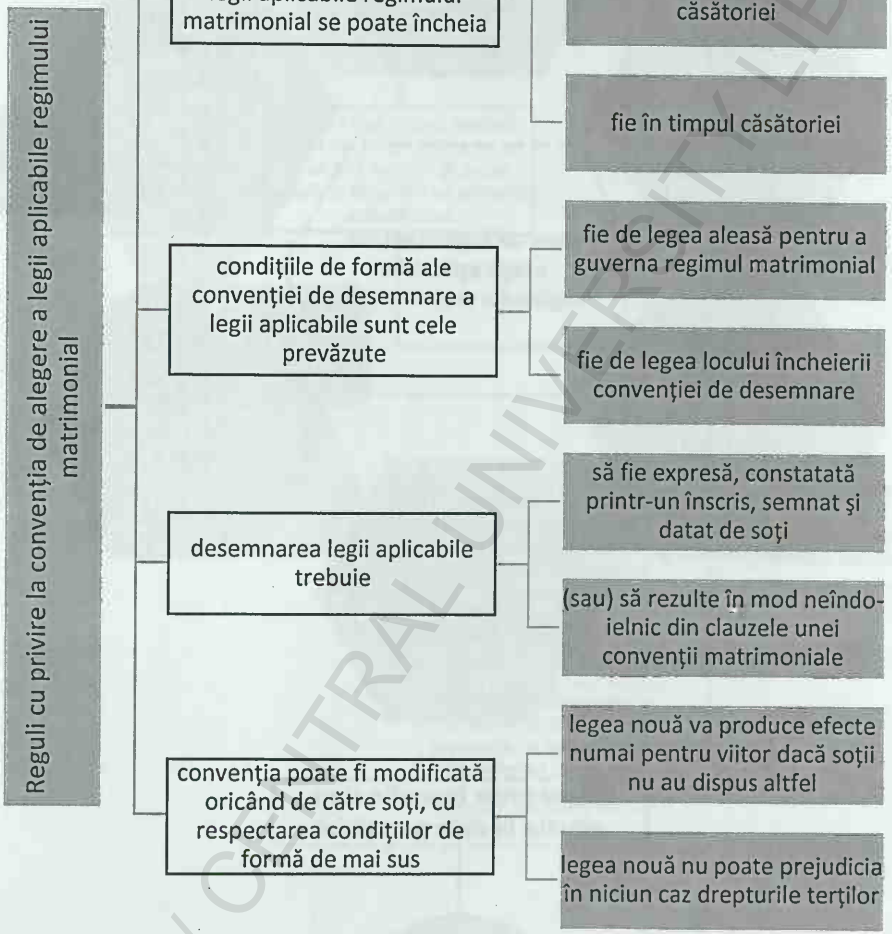

BCU CLUJ / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Norme conflictuale privind persoana fizică

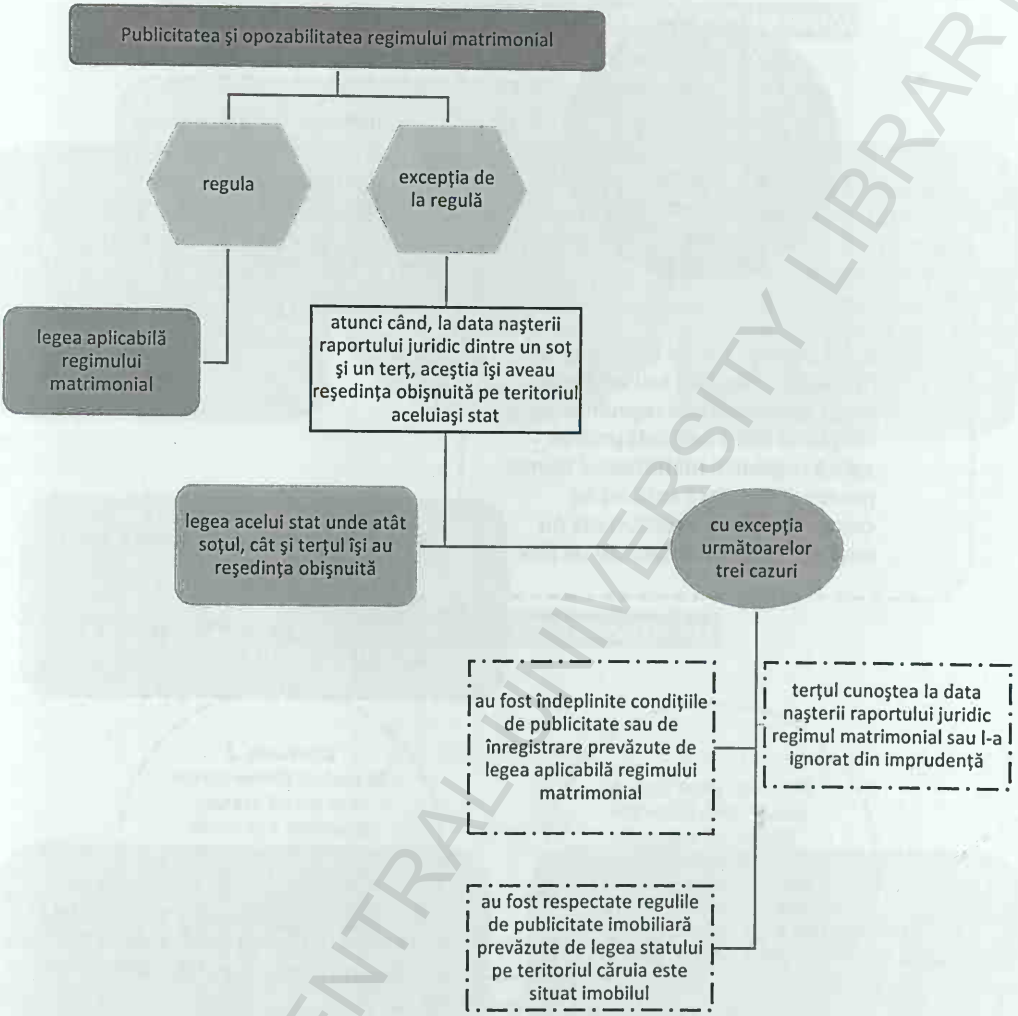

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Soluţii privind conflictul mobil de legi generat de schimbarea reşedinţei obişnuite comune sau cetăţeniei soţilor

1. legea reşedinţei obişnuite comune sau legea cetăţeniei comune a soţilor continuă să reglementeze efectele căsătoriei în cazul în care unul dintre ei îşi schimbă, după caz, reşedinţa obişnuită ori cetăţenia

2. dacă ambii soţi îşi schimbă reşedinţa obişnuită sau cetăţenia, legea comună a noii reşedinţe obişnuite sau a noii cetăţenii se aplică regimului matrimonial numai pentru viitor, dacă soţii nu au convenit altfel şi în niciun caz nu poate prejudicia drepturile terţilor

3. în cazul în care soţii au ales legea aplicabilă regimului matrimonial, aceasta nu va fi afectată de schimbarea reşedinţei obişnuite sau a cetăţeniei soţilor

Legile dintre care soţii pot alege legea aplicabilă regimului matrimonial

- legea statului reşedinţei obişnuite comune a soţilor sau a viitorilor soţi
- legea statului reşedinţei obişnuite a unuia dintre soţi în momentul efectuării alegerii
- legea statului al cărui cetăţean este unul dintre soţi sau viitori soţi, la momentul alegerii

Legea aplicabilă regimului matrimonial în absenţa alegerii de către soţi a legii aplicabile regimului matrimonial

1. legea statului pe teritoriul căruia soţii şi-au stabilit prima reşedinţă comună, după căsătorie
2. dacă nu există un astfel de stat, se va aplica legea statului al cărui cetăţeni sunt ambii soţi la momentul căsătoriei
3. dacă nu există niciun astfel de stat, se va aplica legea statului cu care soţii au în comun cea mai strânsă legătură, individualizată prin toate circumstanţele

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

MODIFICAREA LEGII APLICABILE REGIMULUI MATRIMONIAL

1. soții pot, în orice moment, în timpul căsătoriei, să-și supună regimul matrimonial unei alte legi decât cea aplicabilă până în acel moment

2. dacă soții nu prevăd altfel, schimbarea legii aplicabile regimului matrimonial făcută în timpul căsătoriei va produce efecte doar pentru viitor

3. în cazul în care soții convin ca această lege să se aplice retroactiv, atunci efectele retroactive nu vor afecta drepturile terților derivând din legea aplicabilă până în momentul schimbării

FORMA CONVENȚIEI MATRIMONIALE

1. convenția matrimonială trebuie să îmbrace forma unui document semnat și datat de ambii soți (sau forma unei comunicații electronice care permite consemnarea durabilă a acordului)

2. dacă legea aplicabilă regimului matrimonial prevede formalități suplimentare pentru convenția matrimonială, atunci se va aplica acea lege

4. dacă, la data încheierii convenției, soții locuiesc în state membre diferite, ale căror legi prevăd condiții diferite de formă pentru convenția matrimonială, aceasta va fi validă din punctul de vedere al formei, dacă respectă condițiile impuse de legea unuia dintre cele două state

3. în situația în care legea statului membru unde soții își au reședința obișnuită comună la momentul încheierii convenției matrimoniale prevede formalități suplimentare pentru convenția matrimonială, aceasta va fi validă din punct de vedere formal dacă respectă aceste condiții de formă

5. în cazul în care la data încheierii convenției doar unul dintre soți locuiește într-un stat membru, a cărui lege prevede condiții suplimentare de formă pentru convenția matrimonială, atunci convenția va fi validă dacă îmbracă forma prevăzută de legea acestui stat membru

BCU IAȘI - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

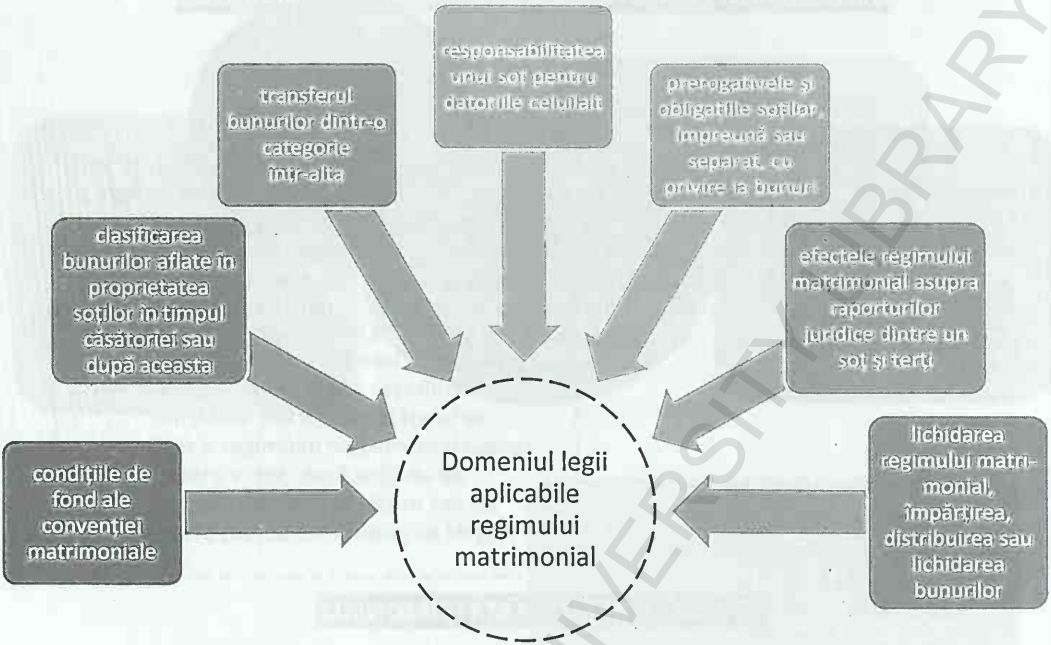

LEGEA APLICABILĂ DESFACERII CĂSĂTORIEI

NORME CONFLICTUALE ÎN MATERIA DESFACERII CĂSĂTORIEI DINTRE CETĂŢENI AI STATELOR MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE

- Normele conflictuale din Regulamentul Consiliului (EU) nr. 1259/2010 din 20 decembrie 2010 în căsniciile dintre cetăţeni ai statelor participante la cooperarea extinsă
- Normele conflictuale uniforme în materia divorţului din tratatele de asistenţă juridică în materie civilă încheiate de România cu alte state membre ale Uniunii Eurpene, dar care nu participă la cooperarea extinsă (cazul Republicii Polone sau al Republicii Cehe)
- Normele conflictuale din Codul civil (art. 2.597-2.602) în căsătoriile alcătuite din cetăţeni ai statelor membre ale Uniunii Europene ce nu participă la cooperarea extinsă şi care nu au încheiat tratate de asistenţă juridică în materie civilă cu România care să conţină norme conflictuale uniforme în materia desfacerii căsătoriei

BCU IAŞI / CENTRUL UNIVERSITAR LIBRARY

Norme conflictuale privind persoana fizică

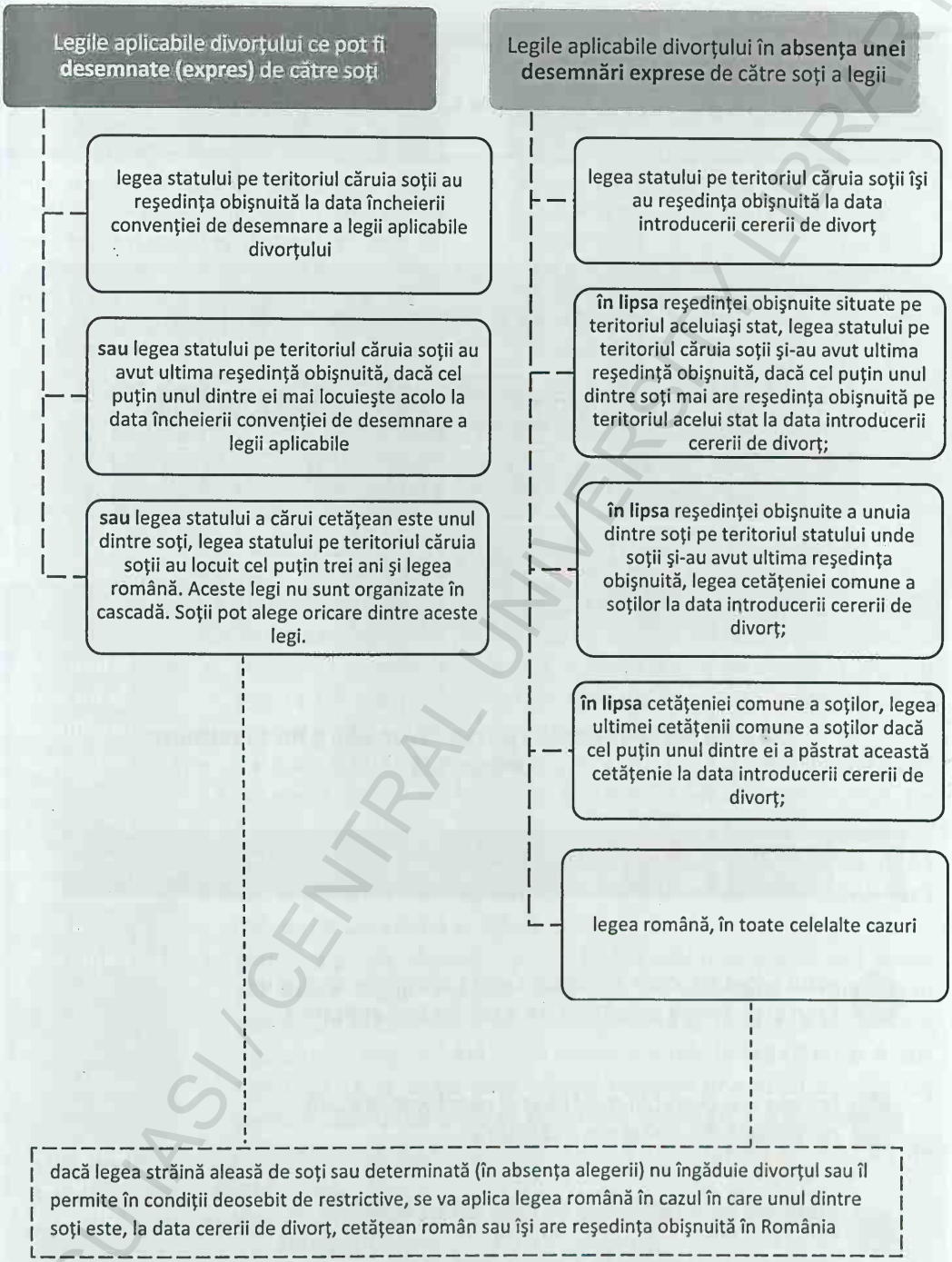

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Legea care cârmuieşte divorţul → se aplică → şi separaţiei de corp

Convenţia de desemnare a legii aplicabile divorţului

- se poate încheia sau modifica cel mai târziu până la data sesizării autorităţii competente să pronunţe divorţul
- trebuie să fie încheiată în scris, datată şi semnată de către soţi
- instanţa judecătorească poate să ia act de acordul soţilor cel mai târziu până la primul termen de judecată la care părţile au fost legal citate

Condiţii pentru recunoaşterea divorţului prin denunţare unilaterală

- actul a fost întocmit cu respectarea tuturor condiţiilor de fond şi de formă prevăzute de legea străină aplicabilă
- femeia a acceptat în mod liber şi neechivoc această modalitate de desfacere a căsătoriei
- nu există niciun alt motiv de refuz al recunoaşterii pe teritoriul României a hotărârii prin care s-a încuviinţat desfacerea căsătoriei în această modalitate

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Legile indicate de Regulamentul Roma III dintre care soții pot alege prin convenție legea aplicabilă divorțului sau separației de corp	Legile desemnate de Regulamentul Roma III în absența alegerii
•legea statului reședinței obișnuite a soților la momentul încheierii convenției •sau legea statului reședinței obișnuite a soților la momentul încheierii convenției •sau legea statului de cetățenie a unuia dintre soți la momentul încheierii convenției •sau legea forului	•legea statului reședinței obișnuite a soților în momentul sesizării autorității competente •**în lipsă**, legea ultimei reședințe obișnuite a soților, cu condiția ca această reședință să nu fi încetat cu mai mult de un an înaintea sesizării autorității competente și dacă unul dintre soți mai locuiește acolo, la data sesizării autorității competente •**în lipsă**, legea cetățeniei celor doi soți în momentul sesizării autorității competente •**în lipsă**, legea forului

	Convenția prin care soții desemnează legea aplicabilă desfacerii căsătoriei sau separației de corp
Momentul încheierii/ modificării convenției	• convenția poate fi încheiată și modificată în orice moment, dar cel mai târziu până în momentul sesizării autorității competente să pronunțe divorțul sau separația de corp; • dacă această posibilitate este prevăzută de legea forului, soții pot desemna legea aplicabilă și în fața instanței judecătorești pe parcursul procedurii
Existența și validitatea de fond a convenției	• existența și validitatea de fond a convenției se vor judeca, după legea ce ar fi fost aplicabilă, în temeiul regulamentului, dacă convenția sau clauza ar fi fost validă; • pentru a stabili absența consimțământului, unul dintre soți poate să invoce legea statului unde își are reședința obișnuită în momentul în care autoritatea competentă să pronunțe desfacerea căsătoriei a fost sesizată, dacă circumstanțele indică că nu ar fi fost rezonabil să se determine efectul comportamentului acestui soț conform legii desemnate să guverneze desfacerea căsătoriei.
Formalități privind convenția	• convenția trebuie să fie formulată în scris, datată și semnată de ambii soți; • transmiterea pe cale electronică, ce permite consemnarea durabilă a convenției, este considerată ca formă scrisă; • dacă legea unui stat membru participant la cooperarea extinsă, în care ambii soți își au reședința obișnuită în momentul încheierii

BCU IAȘI - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

convenției, prevede formalități suplimentare pentru acest tip de convenție, atunci aceste formalități suplimentare vor trebui îndeplinite;

- în cazul în care, în momentul încheierii convenției, soții își au reședința obișnuită în state membre participante diferite și dacă legile celor două state prevăd formalități diferite, convenția va fi valabilă formal dacă va satisface condițiile stabilite de legea unuia dintre aceste state;
- dacă în momentul încheierii convenției doar unul dintre soți își are reședința obișnuită într-un stat membru participant și acest stat prevede formalități suplimentare pentru convenție, aceste formalități vor trebui îndeplinite.

LEGEA APLICABILĂ FILIAȚIEI

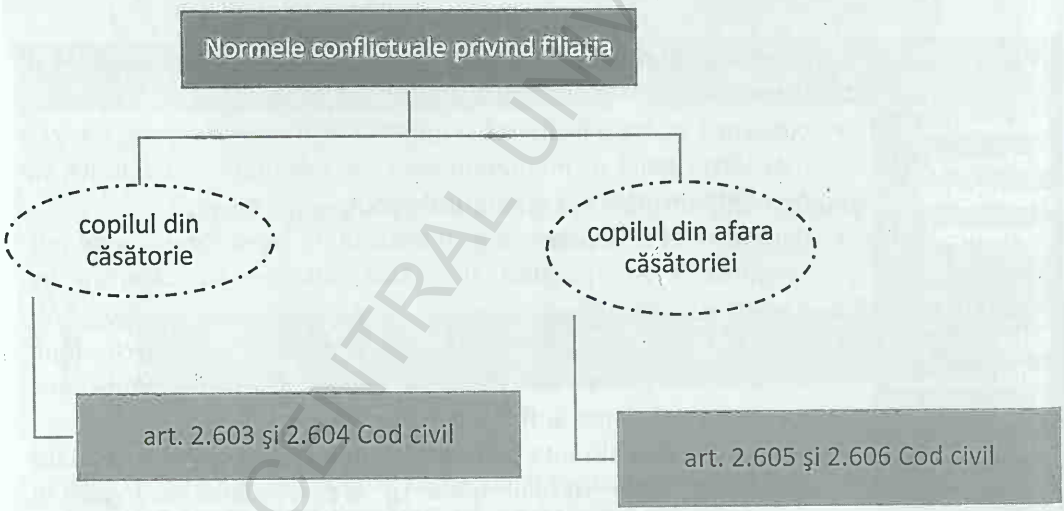

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

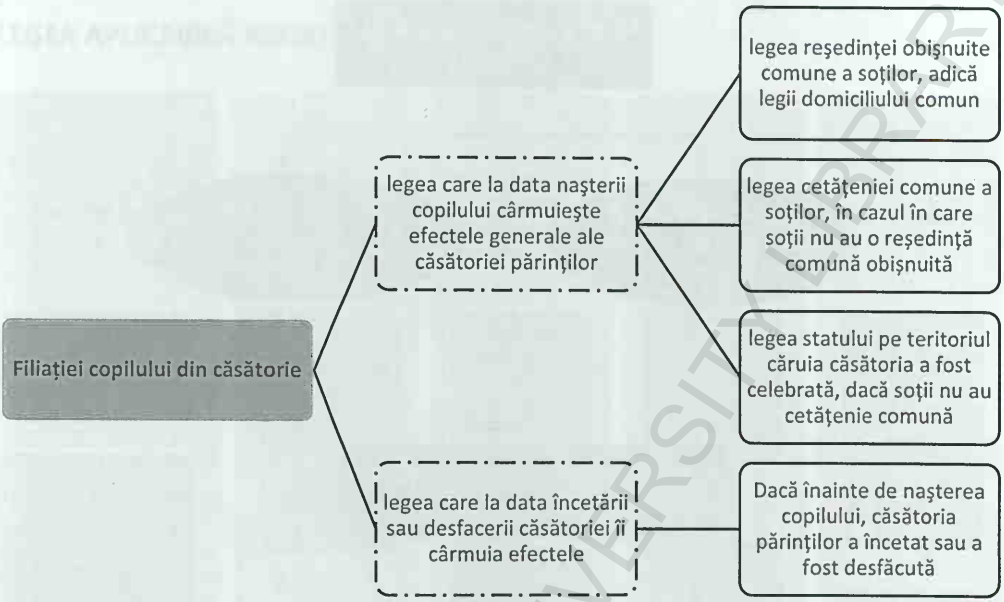

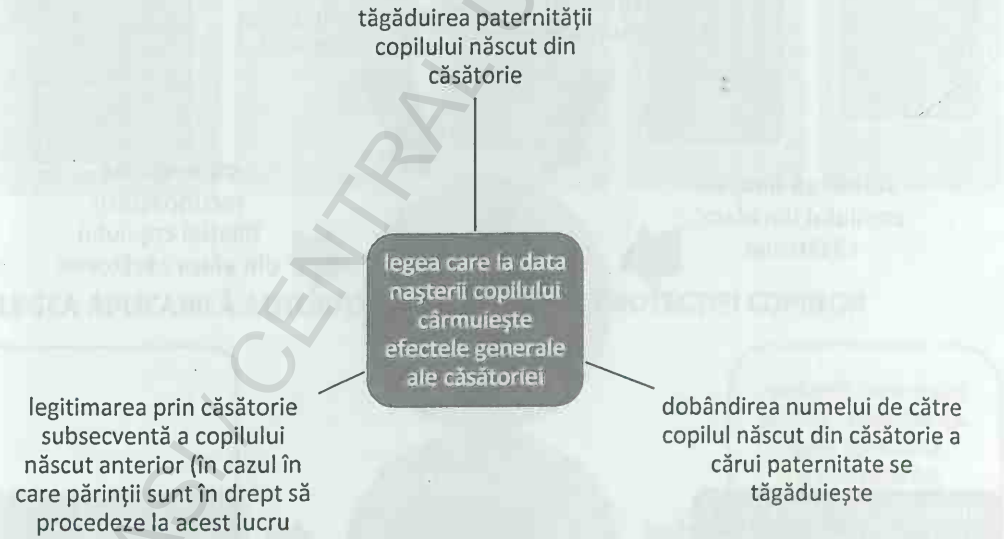

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

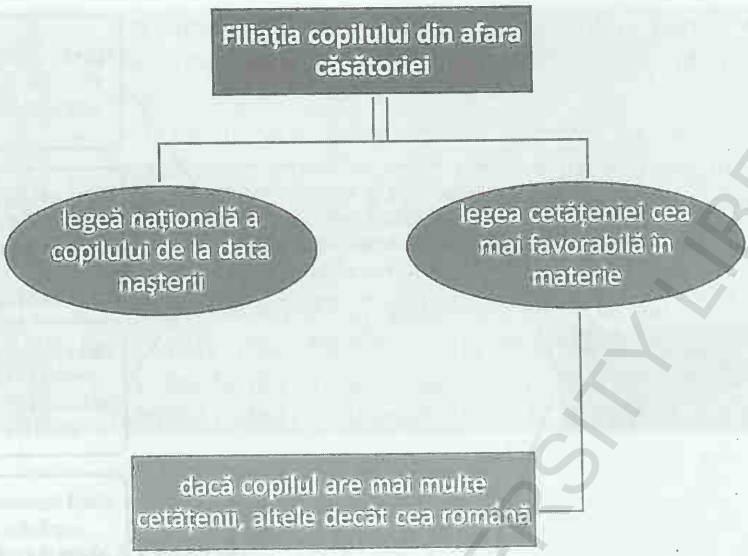

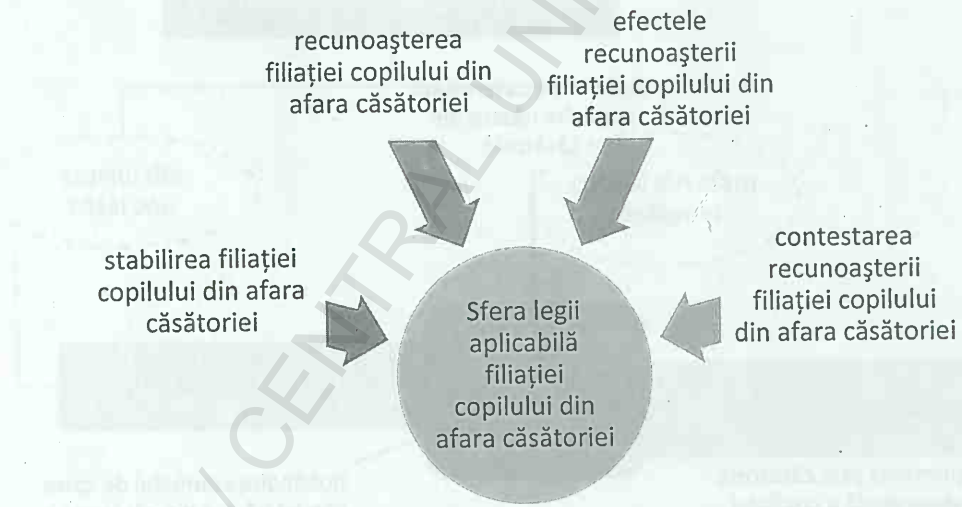

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LEGEA APLICABILĂ ADOPȚIEI

Condiții de fond	Condiții de formă	Efectele adopției și relațiile dintre adoptat și adoptator	Desfacerea adopției	Nulitatea adopției
sunt cele stabilite de legea națională a adoptatorului și de legea națională a adoptatului	sunt cele prevăzute de legea statului pe teritoriul căruia se încheie	sunt guvernate de legea națională a adoptatorului	este guvernată de legea națională a adoptatorului	este supusă legii aplicabile condițiilor de fond (în cazul încălcării unei astfel de condiții)
adoptatorul și adoptatul trebuie să îndeplinească și condițiile care sunt obligatorii pentru ambii, stabilite în fiecare din cele două legi naționale		sunt guvernate de legea care guvernează efectele generale ale căsătoriei, în cazul ambilor soți adoptatori	este guvernată de legea care guvernează efectele generale ale căsătoriei, în cazul ambilor soți adoptatori	este supusă legii ce guvernează forma adopției (în cazul încălcării unor condiții de formă)
sunt cele stabilite de legea ce guvernează efectele generale ale căsătoriei în cazul soților care adoptă împreună sau când unul dintre soți adoptă copilul celuilalt soț				

LEGEA APLICABILĂ AUTORITĂȚII PĂRINTEȘTI ȘI PROTECȚIEI COPIILOR

Legea aplicabilă autorității părintești și protecției copiilor → se stabilește → conform Convenției privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea cu privire la răspunderea părintească și măsurile de protecție a copiilor, adoptată la Haga, la 19 octombrie 1996

BCU SIBIU / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

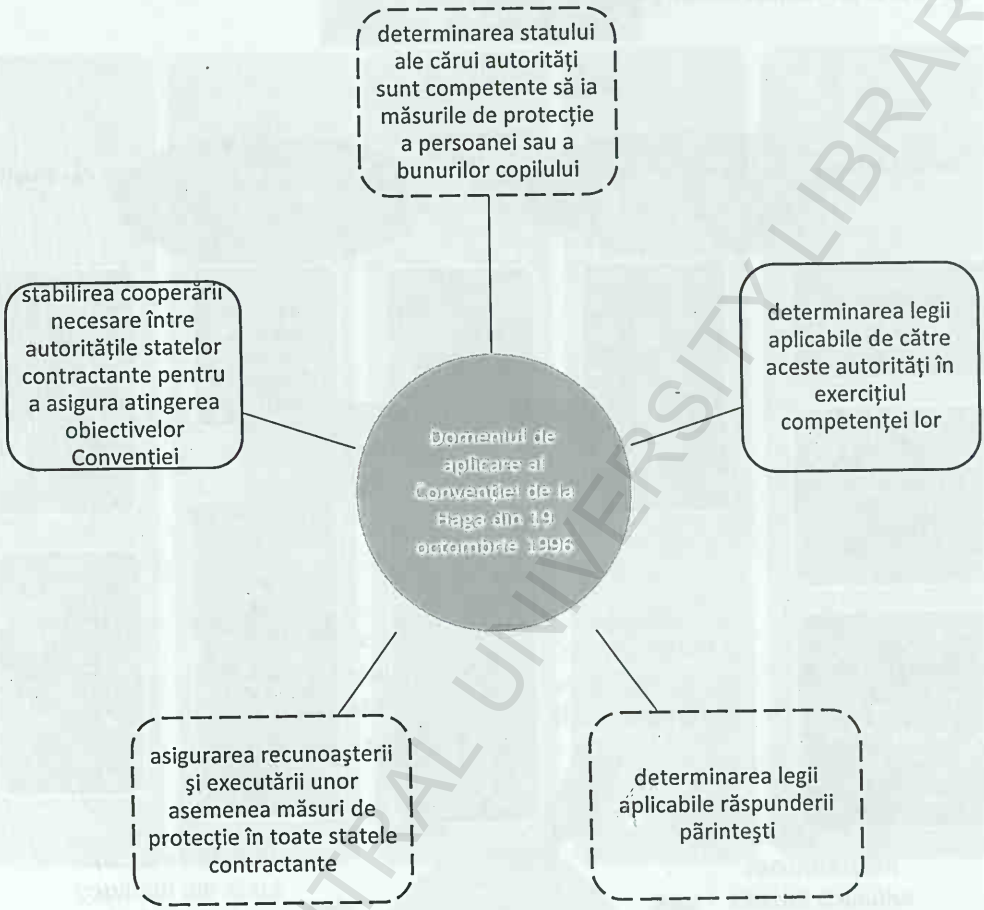

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Norme conflictuale privind persoana fizică

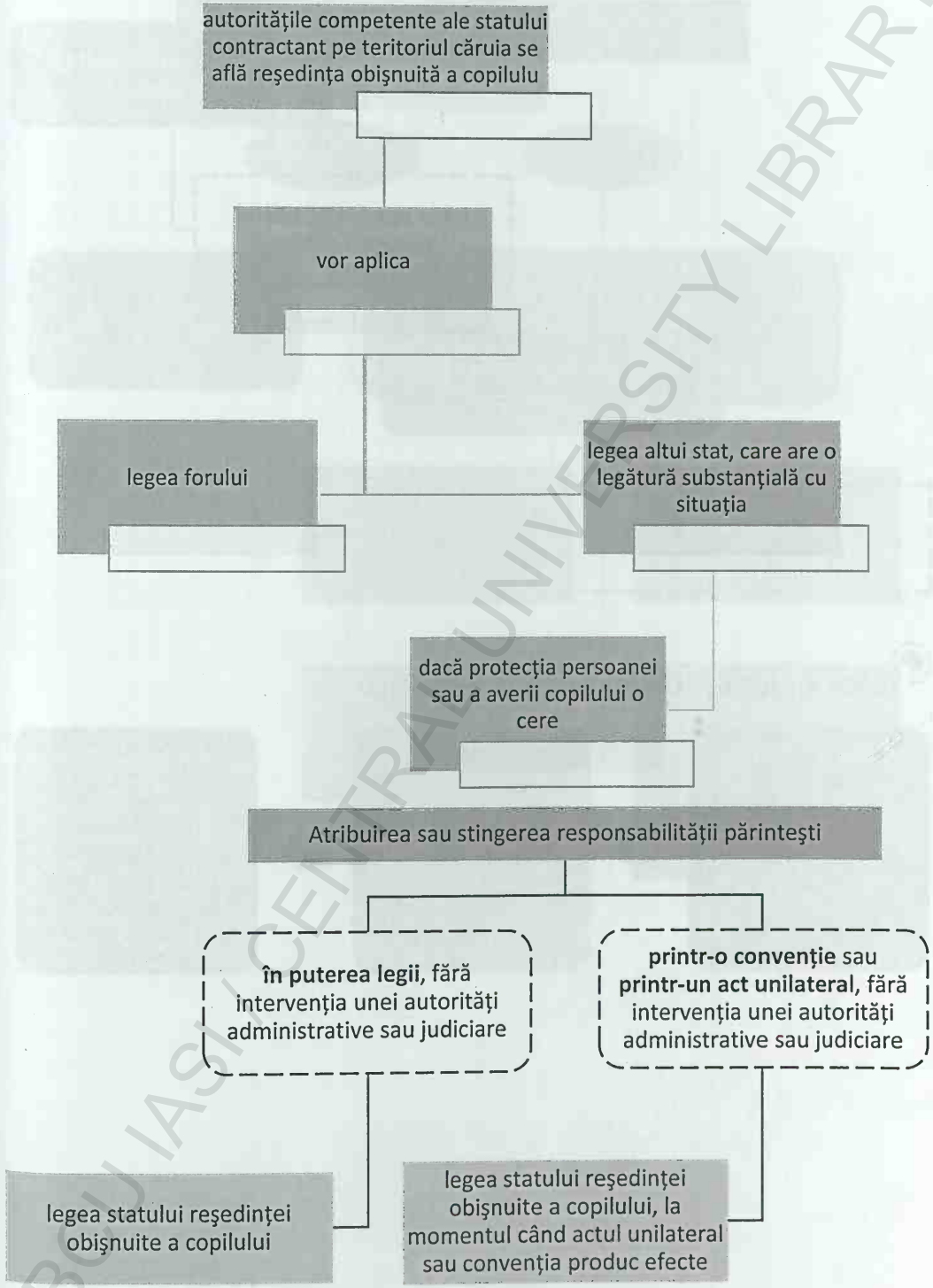

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

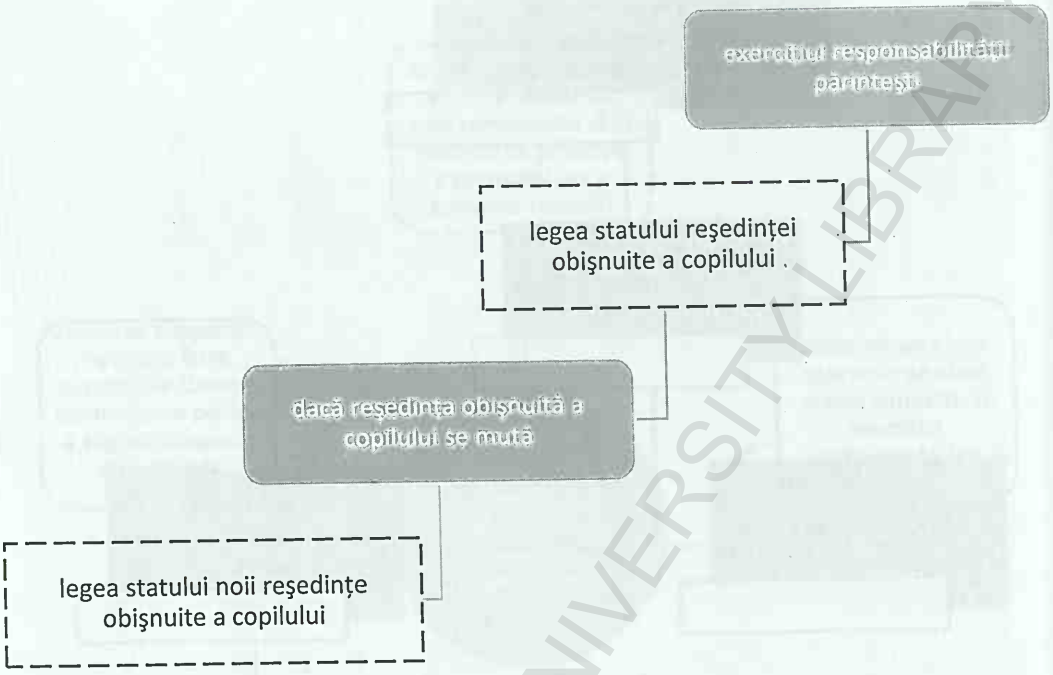

LEGEA APLICABILĂ OBLIGAȚIEI DE ÎNTREȚINERE

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

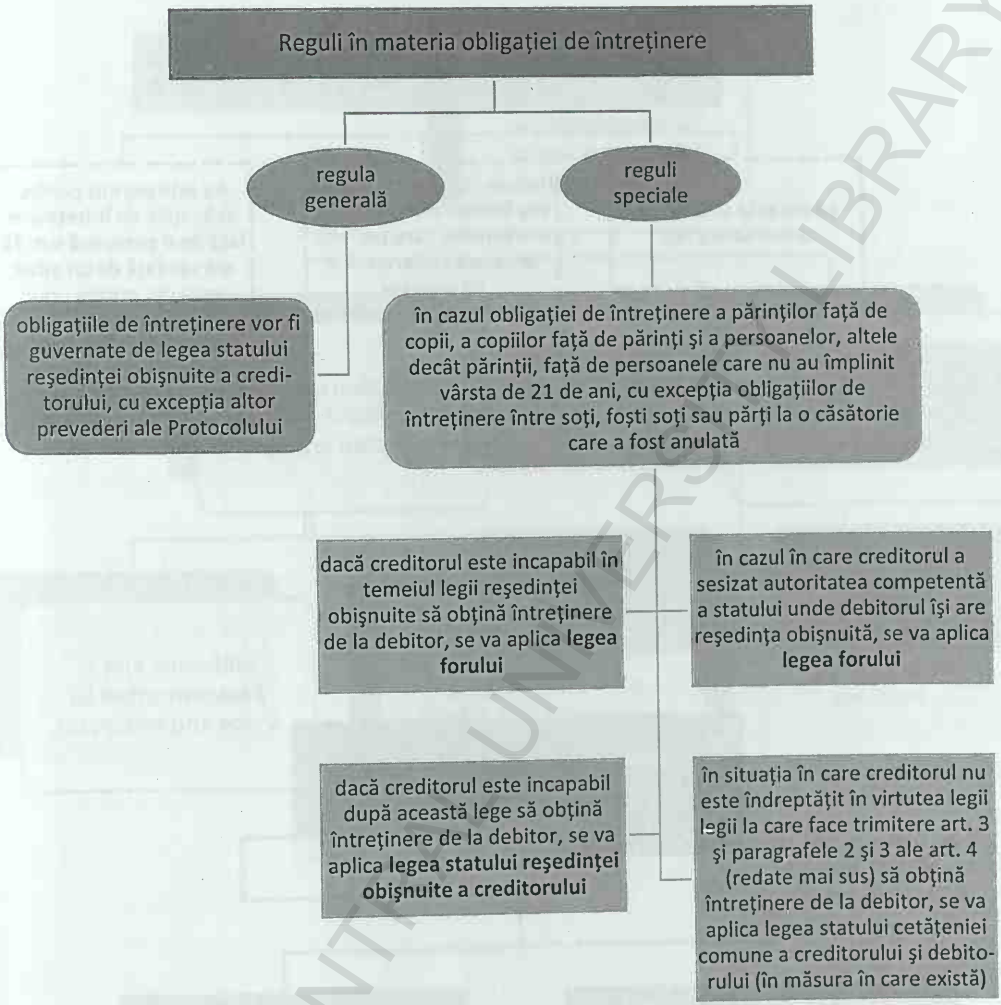

BCU IASI / CENTRU UNIVERSITAR LIBRARY

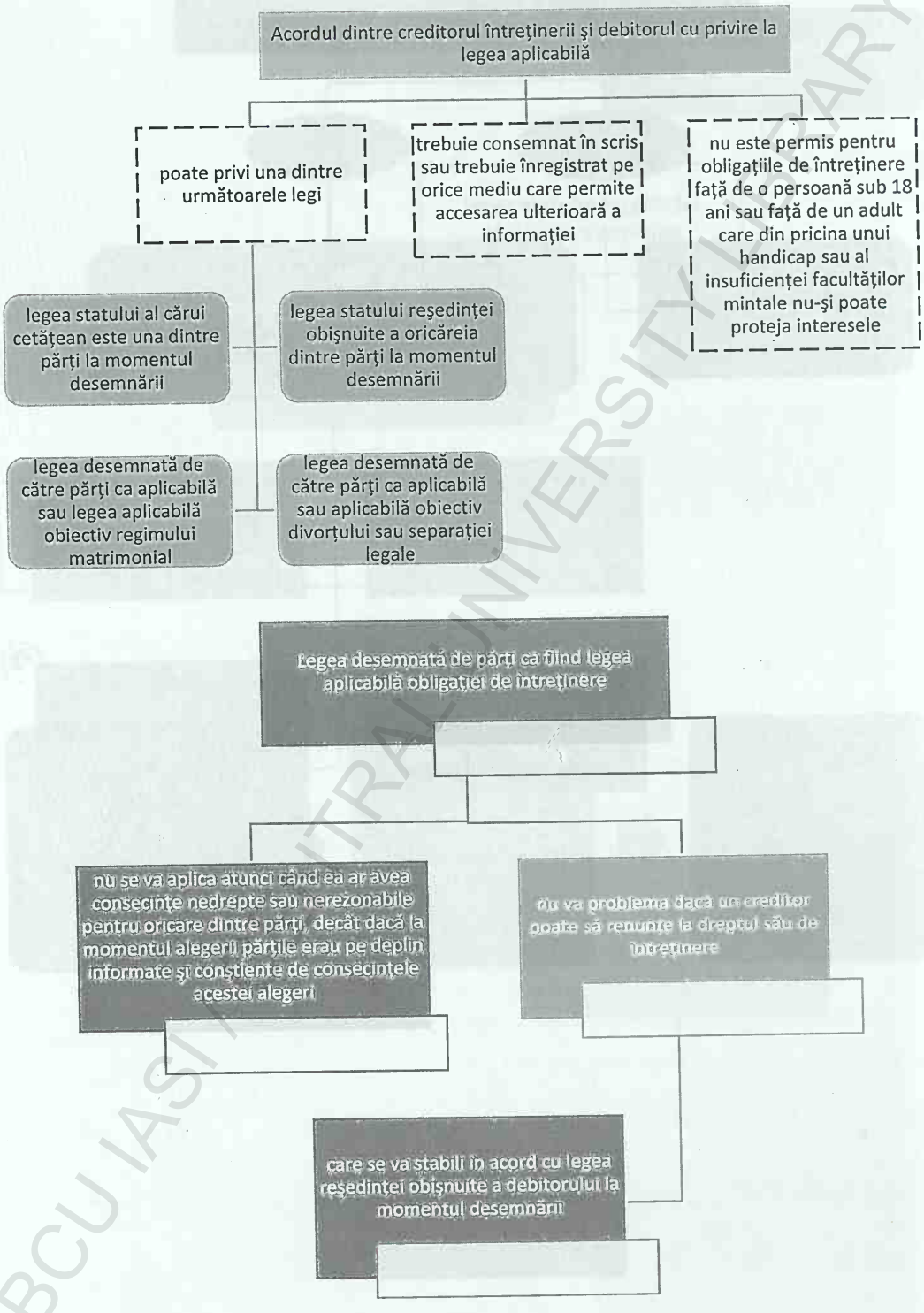

BCU IAȘI - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Norme conflictuale privind persoana fizică

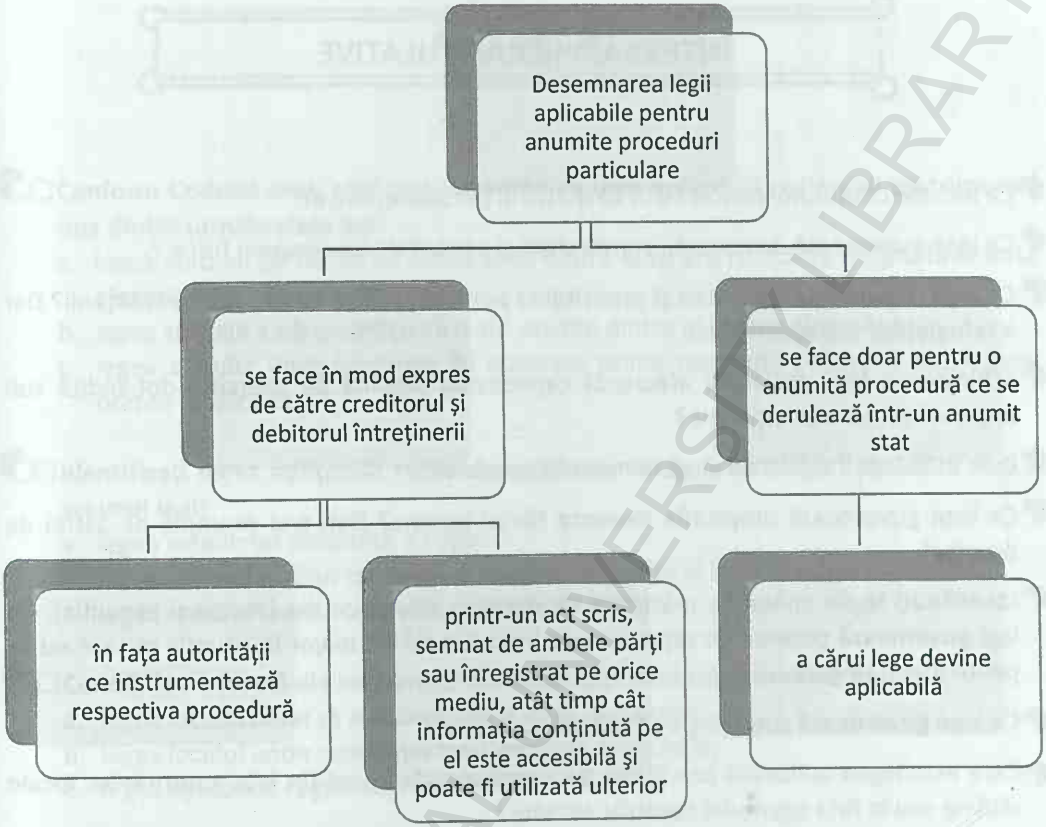

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

- Ce include conținutul conceptului de statut al persoanei fizice?
- Ce lege guvernează, în general, starea civilă şi capacitatea persoanei fizice ?
- Ce lege reglementează starea şi capacitatea persoanei fizice cu mai multe cetățenii? Dar a refugiaților sau apatrizilor?
- Schimbarea legii naționale afectează capacitatea deplină de exercițiu dobândită sub imperiul vechii legi naționale?
- Care este legea aplicabilă alegerii numelui copilului?
- Ce lege guvernează drepturile inerente ființei umane? Dați trei exemple de astfel de drepturi.
- Identificați legile aplicabile măsurilor de ocrotire ale majorului (regula şi excepția). Ce legi guvernează puterea de reprezentare încredințată de major în situația în care nu se poate îngriji singur?
- Ce lege guvernează condițiile de fond ale căsătoriei?
- Care este legea aplicabilă condițiilor de formă ale căsătoriei (în fața autorităților locale străine sau în fața agentului consular român)?
- Care sunt legile aplicabile efectelor generale ale căsătoriei?

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

TEST GRILĂ

1 **Conform Codului civil, soții pot desemna ca lege aplicabilă regimului matrimonial una dintre următoarele legi:**

a. legea statului pe teritoriul căruia unul dintre ei își are reședința obișnuită la data alegerii;
b. legea statului a cărui cetățenie o are oricare dintre ei la data alegerii;
c. legea statului unde amândoi își stabilesc prima reședință obișnuită după celebrarea căsătoriei.

2 **Identificați legea aplicabilă regimului matrimonial în lipsa alegerii de către soți a vreunei legi:**

a. legea reședinței obișnuite a soților;
b. legea statului a cărui cetățenie o are oricare dintre ei la data alegerii;
c. legea statului unde s-a celebrat căsătoria.

3 **Condițiile de formă ale convenției matrimoniale sunt reglementate de:**

a. legea locului unde se află bunurile la data partajului;
b. legea locului unde convenția matrimonială se încheie;
c. legea aplicabilă regimului matrimonial.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

FIŞA 10 NORME CONFLICTUALE PRIVIND PERSOANA JURIDICĂ

SINTEZE • SCHEME • ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE • TEST GRILĂ

SINTEZE

SEDIUL MATERIEI

Normele conflictuale privind persoana juridică sunt prevăzute de art. 2.580-2.584 Cod civil, coroborate cu art. 2.570-2.571 Cod civil.
Aceste prevederi se referă la persoanele juridice care țin de ordinea juridică internă a unui stat, şi nu la persoanele juridice componente ale ordinii de drept internațional public (stat sau organizație internațională).

LEGEA CARE GUVERNEAZĂ STATUTUL ORGANIC AL PERSOANEI JURIDICE

Legea care guvernează **statutul organic al persoanei juridice** este **legea națională** a acelei persoane [art. 2.580 alin. (1) Cod civil].
Statutul organic reprezintă ansamblul normelor juridice care reglementează naşterea, manifestarea şi încetarea existenței persoanei juridice, inclusiv normele ce reglementează raporturile persoanei juridice cu terții[1].
Sistemul de drept aplicabil statutului organic al persoanei juridice reprezintă *lex societatis*, adică legea personală a persoanei juridice[2].

DOMENIUL DE APLICARE AL LEGII CARE GUVERNEAZĂ STATUTUL ORGANIC AL PERSOANEI JURIDICE

Determinarea domeniului de aplicare al legii care guvernează statutul organic al persoanei juridice constituie o problemă de calificare primară care se va face după *lex fori*.

[1] Nicoleta Diaconu, *Drept internațional privat*, ed. a 6-a, Ed. Universitară, București, 2013, p. 249.
[2] Dragoş-Alexandru Sitaru, *Drept internațional privat*, Ed. C.H. Beck, București, 2013, p. 163.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Codul civil stabileşte domeniul de aplicare al legii statului organic în art. 2.581, enumerând cu caracter exemplificativ (caracter sugerat de utilizarea în textul legal a adverbului „îndeosebi") principalele elemente ale acestuia:

- capacitatea persoanei juridice (atât cea de folosinţă, cât şi cea de exerciţiu);
- modul de dobândire şi de pierdere a calităţii de asociat;
- drepturile şi obligaţiile ce decurg din calitatea de asociat;
- modul de alegere, competenţele şi funcţionarea organelor de conducere;
- reprezentarea persoanei juridice prin intermediul organelor proprii;
- răspunderea persoanei juridice faţă de terţi pentru deciziile luate de organele de conducere;
- modificarea actelor constitutive;
- dizolvarea persoanei juridice;
- lichidarea persoanei juridice.

Doctrina include în rândul elementelor guvernate de legea statului organic şi atributele de identificare a persoanei juridice (denumirea, firma şi sediul)[1].

LEGEA CARE GUVERNEAZĂ STATUTUL ORGANIC AL SUCURSALEI ŞI AL FILIALEI

Statutul organic al sucursalei[2] înfiinţate de către persoana juridică într-un alt stat este guvernat de **legea naţională a persoanei juridice** [art. 2.580 alin. (2) C. civ.].
Statutul organic al filialei[3] este supus **legii statului pe al cărui teritoriu şi-a stabilit propriul sediu**, independent de legea persoanei juridice care a înfiinţat-o [art. 2.580 alin. (3) C. civ.].

STABILIREA NAŢIONALITĂŢII PERSOANEI JURIDICE

Naţionalitatea persoanei juridice reprezintă apartenenţa persoanei juridice la un stat.
Stabilirea naţionalităţii persoanei juridice se face după legea forului (*lex fori*), pe baza criteriului de determinare stabilit în această lege[4].

---

[1] Nicoleta Diaconu, *op. cit.*, pp. 249-250, şi Sitaru, Dragoş-Alexandru, *op. cit.*, pp. 170-172.
[2] Sucursalele sunt dezmembrăminte fără personalitate juridică ale societăţilor comerciale şi se înregistrează, înainte de începerea activităţii lor, în registrul comerţului din judeţul în care vor funcţiona [art. 43 alin. (1) din Legea nr. 31/1990].
[3] Conform art. 42 din Legea nr. 31/1990, filialele sunt societăţi comerciale cu personalitate juridică şi se înfiinţează în una dintre formele de societate enumerate la art. 2 din Lege şi în condiţiile prevăzute pentru acea formă. Ele vor avea regimul juridic al formei de societate în care s-au constituit.
[4] Nicoleta Diaconu, *op. cit.*, p. 243.

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Principalele criterii de determinare a naţionalităţii persoanei juridice sunt:

- sediul social;
- voinţa fondatorilor;
- locul de înregistrare a statutului persoanei juridice;
- locul unde se află centrul activităţii economice;
- apartenenţa conducătorilor sau a capitalului social (numit şi criteriul controlului);
- criterii mixte[1].

În dreptul internaţional privat românesc, de regulă, determinarea naţionalităţii persoanei juridice se stabileşte cu ajutorul unui criteriu care reprezintă dreptul comun în materie, şi anume **criteriul sediului social, criteriile speciale,** precum cel al controlului sau al locului constituirii sau al înregistrării, fiind folosite doar de anumite tratate internaţionale la care România este parte, pentru determinarea apartenenţei persoanei juridice la un anumit stat, în raport cu anumite efecte juridice speciale reglementate de respectiva convenţie. De exemplu:

- potrivit art. 25 paragraful 2 lit. b) al Convenţiei pentru reglementarea diferendelor relative la investiţii între state şi persoane ale altor state, părţile litigante ale unui astfel de diferend pot considera o persoană juridică ce posedă naţionalitatea statului implicat în diferend ca aparţinând altui stat din cauza controlului exercitat asupra persoanei juridice de interese străine;
- acordurile de promovare şi protejare reciprocă a investiţiilor încheiate de ţara noastră cu Emiratele Arabe Unite, Republica Bolivia şi cu Israel preved că o persoană juridică care este înregistrată sau constituită conform dreptului uneia dintre statele-părţi, dar care este controlată de investitori ai celuilalt stat parte (fie prin deţinerea majorităţii acţiunilor de către aceştia, fie printr-o altă formă de control direct sau indirect), va fi considerată ca investitor aparţinând celuilalt stat-parte la tratat[2].

Criteriul sediului social în stabilirea naţionalităţii persoanei juridice este prevăzut în Codul civil, precum şi în alte acte normative interne (precum Legea nr. 31/1990 privind societăţile, republicată, sau în Ordonanţa Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociaţii şi fundaţii) sau în tratate internaţionale la care ţara noastră este parte contractantă (precum Convenţia de la Viena asupra contractelor de vânzare internaţională de mărfuri – 1980, sau în tratatele de asistenţă juridică în materie civilă cu Republica Populară Chineză şi cu Republica Moldova)[3].

Conform art. 2.571 alin. (1) Cod civil, persoana juridică are naţionalitatea statului pe al cărui teritoriu şi-a stabilit sediul social, conform prevederilor actului constitutiv. Pentru ca sediul

---

[1] Nicoleta Diaconu, *op. cit.*, p. 245.
[2] Dragoş-Alexandru Sitaru, *Drept internaţional privat*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2013, pp. 166-167.
[3] Dragoş-Alexandru Sitaru, *op. cit,* pp. 165-166.

BCU CLUJ CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

social să poată constitui criteriul pe baza căruia se va determina naționalitatea persoanei juridice este necesar ca acesta să fie serios (nu fraudulos) și real (nu inventat, fictiv)[1].
În ipoteza în care există sedii în mai multe state, determinant pentru stabilirea naționalității persoanei juridice este **sediul real** [art. 2.571 alin. (2) Cod civil]. Prin **sediu real** se înțelege locul unde se află centrul principal de conducere și gestiune a activității statutare, chiar dacă hotărârile organului respectiv sunt adoptate conform ordinelor unor acționari sau asociați din alte state.
În cazul în care dreptul străin al țării unde se află sediul social al persoanei juridice retrimite, prin normele sale conflictuale în materie, la dreptul statului în conformitate cu care a fost constituită persoana juridică, conform art. 2.571 alin. (4) Cod civil, naționalitatea persoanei juridice va fi guvernată de legea acestui din urmă stat (de legea constituirii)[2].

REȘEDINȚA OBIȘNUITĂ A PERSOANEI JURIDICE

Reședința obișnuită a persoanei juridice se află în statul în care această persoană își are stabilimentul principal [art. 2.570 alin. (3) Cod civil][3].
Stabilimentul principal este locul unde persoana juridică și-a stabilit administrația centrală [alin. (4) al art. 2.570 Cod civil].
Dovada reședinței obișnuite se poate face prin orice mijloace de probă.

LEGILE APLICABILE FUZIUNII UNOR PERSOANE JURIDICE DE NAȚIONALITĂȚI DIFERITE

Fuziunea persoanelor juridice de naționalități diferite se poate realiza doar cu respectarea cumulativă a condițiilor prevăzute de legile naționale aplicabile statutului lor organic (art. 2.584 Cod civil).
Condițiile prevăzute de legile naționale privesc **condițiile de fond** (conținutul documentelor necesare fuziunii, intervenția instanței de judecată etc.), cât și **condițiile de formă** (act autentic etc.) și **de publicitate** (publicarea în Monitorul Oficial, înscrierea în Registrul comerțului etc.) dispuse de legile naționale în prezență[4].
În dreptul material românesc, fuziunea transfrontalieră a societăților de profesioniști este reglementată de Legea nr. 31/1990 a societăților în art. 251^2-251^{19}.

---

[1] Dragoș-Alexandru Sitaru, *op. cit*, p. 165.
[2] Nicoleta Diaconu, *op. cit.*, p. 246.
[3] Există voci, în literatura de specialitate, ce consideră că reglementarea privind reședința obișnuită a persoanei juridice este inutilă, deoarece nu există în Codul civil vreo normă conflictuală privind persoanele juridice care să folosească expres reședința obișnuită ca punct de legătură (în acest sens, a se vedea Dragoș-Alexandru Sitaru, *op. cit.*, p. 170). Alt autor, coroborând prevederile art. 2.570 alin. (3) și (4) cu dispozițiile art. 2.571 Cod civil, ajunge la concluzia că naționalitatea persoanei juridice se determină după legea statului unde își are reședința obișnuită, așadar, noțiunea de reședință ar avea o oarecare utilitate (a se vedea Nicoleta Diaconu, *op. cit.*, p. 244.).
[4] Dragoș-Alexandru Sitaru, *op. cit.*, p. 169.

LEGILE APLICABILE SCHIMBĂRII NAȚIONALITĂȚII PERSOANEI JURIDICE

Schimbarea naționalității persoanei juridice, care poate interveni fie ca urmare a unor evenimente independente de voința acesteia (de exemplu, trecerea unui teritoriu sub suzeranitatea altui stat, ca urmare a prevederilor unui tratat internațional) sau ca urmare a voinței persoanei juridice (cum ar fi, de exemplu, schimbarea sediului social) declanşează un conflict mobil de legi, punându-se astfel problema stabilirii domeniului de aplicare în timp al celor două legi în conflict.

În absența în dreptul internațional privat românesc a unei reglementări expresă privind legile aplicabile în cazul schimbării naționalității persoanei juridice în doctrină s-au conturat două modalități de a complini această lacună:

- prima modalitate propune aplicarea prin analogie a art. 2.584 Cod civil cu privire la fuziune. În acest caz, schimbarea naționalității unei persoane juridice este supusă cumulativ atât legii statului vechii naționalități (care corespunde statului de origine al sediului social), cât şi legii statului noii naționalități (ce corespunde statului de destinație al sediului social);
- a doua manieră circumscrie rezolvarea acestei probleme, în cazul în care transferul are loc în spațiul Uniunii Europene, a respectării limitărilor aduse de cele câteva norme materiale în materie din jurisprudența Curții Europene de Justiție[1]. Astfel, în cazul transferului de sediu dublat de schimbarea legii aplicabile persoanei juridice, statul de origine nu poate impune încetarea personalității juridice a societății şi nici nu-i poate limita transformarea, în absența unor justificări de interes general (regulile statului de origine ce încalcă această interdicție sunt contrare dreptului Uniunii Europene). Statul de destinație al transferului de sediu social nu poate refuza recunoaşterea personalității juridice a unei societăți valabil constituite conform dreptului altui stat membru al Uniunii Europene. De asemenea, schimbarea naționalității persoanei juridice este posibilă numai dacă noua lege națională permite această transformare. Statul de destinație are dreptul de a se opune transformării şi de a refuza supraviețuirea personalității juridice, dar numai pentru motive întemeiate de interes general[2].

---

[1] Alina Oprea, *Observații privind regimul persoanelor juridice în dreptul internațional privat român din perspectiva reglementărilor din noul Cod civil*, în Dan Andrei Popescu (coord), *Specificitate şi complementaritate în dreptul privat european. Conflicte de legi şi de jurisdicții şi integrare juridică europeană*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012, p. 215.

[2] Alina Oprea, *op. cit.*, p. 215.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LEGEA APLICABILĂ SOCIETĂȚILOR FĂRĂ PERSONALITATE JURIDICĂ

În doctrină, s-a exprimat opinia potrivit căreia dispozițiile art. 2.580 alin. (1) Cod civil[1] se aplică nu doar pentru societățile cu personalitate juridică (cu scop lucrativ sau fără), ci și grupărilor de persoane care, fără să aibă personalitate juridică, acționează ca subiecte de drept independente.
Sunt astfel de societăți:

- **Anstalt-ul** (stabilimentul din dreptul Principatului de Lichtenstein);
- **OHG-ul** (societatea în nume colectiv din Republica Federală Germană);
- **KG-ul** (societatea în comandită simplă, tot din dreptul german), **VoF-ul** (societatea în nume colectiv din dreptul olandez);
- **CV-ul** (societatea în comandită simplă, tot din dreptul olandez).

Nu sunt considerate persoane juridice, în înțelesul art. 2.580 alin. (1) Cod civil, următoarele societăți fără personalitate juridică:

- **société de fait** (societatea de fapt din dreptul francez);
- **société civile** (societatea civilă, din dreptul francez, belgian sau al Marelui Ducat al Luxemburgului), **BGB-Gesellschaft** (societatea civilă din dreptul german);
- **partnership-ul** din dreptul englez ori irlandez.

Legea ce guvernează aceste societăți este legea aplicabilă contractului de societate[2].
Simplele **patrimonii de afectațiune** (**trust-ul** din *common law* sau **întreprinderea fiduciară** din dreptul Principatului Lichtenstein – **Treuunternehmen**) vor fi guvernate de legile indicate de art. 2.659 și 2.660 Cod civil (adică de legea aleasă de către constitutor sau, în lipsă, de legea statului cu care fiducia are cele mai strânse legături)[3].

RECUNOAȘTEREA PERSOANELOR JURIDICE STRĂINE ÎN ROMÂNIA ȘI EFECTELE ACESTEI RECUNOAȘTERI

Pentru ca persoana juridică străină să poate încheia acte juridice și să desfășoare activități în România este necesar ca aceasta să fie recunoscută.
Recunoașterea unei persoane juridice străine se realizează printr-o hotărâre judecătorească declarativă de drepturi prin care se constată existența persoanei juridice străine și se recunosc efectele existenței acestei persoane pe teritoriul românesc.
Prin această hotărâre se recunosc:

- calitatea de subiect de drept a respectivei persoane juridice străine;

[1] Statutul organic al persoanei juridice este cârmuit de legea sa națională, adică, în lumina art. 2.571, de legea statului unde se află sediul real sau, în anumite cazuri, de legea statului de constituire.
[2] Alina Oprea, *op. cit.*, p. 212, și Nicoleta Diaconu, *op. cit.*, p. 249.
[3] Dragoș-Alexandru Sitaru, *op. cit.*, p. 301.

- modificările capacităţii de folosinţă a acesteia (survenite prin reorganizare, lichidare, faliment, încetarea existenţei persoanei juridice)[1].

În principiu, condiţiile recunoaşterii unei persoane juridice străine sunt stabilite de legea statului căruia i se solicită recunoaşterea.

Recunoaşterea în România a persoanelor juridice străine este reglementată de Codul civil în art. 2.582 (condiţii) şi 2.583 (efecte) şi de articolele relevante din Ordonanţa Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociaţii şi fundaţii (cu modificările şi completările ulterioare).

Persoanele juridice străine cu scop lucrativ sunt recunoscute de plin drept în ţara noastră sub condiţia să fie valabil constituite în statul a cărui naţionalitate o au [art. 2.582 alin. (1) Cod civil][2].

Actele juridice (inclusiv hotărârile judecătoreşti străine) care produc modificări ale capacităţii de folosinţă a persoanei juridice străine cu scop lucrativ produc efecte în ţara noastră fără a fi nevoie de ***exequatur*** (încuviinţarea executării silite), dacă nu presupun măsuri de urmărire silită[3].

Persoanele juridice fără scop lucrativ, de naţionalitate străină, sunt supuse unei proceduri de recunoaştere individuală în România [art. 2.582 alin. (2)-(4) Cod civil].

Persoanele juridice străine fără scop lucrativ pot fi recunoscute în ţara noastră prin hotărâre judecătorească dacă sunt întrunite următoarele condiţii:

- există aprobarea prealabilă a Guvernului;
- este îndeplinită condiţia reciprocităţii;
- sunt valabil constituite în statul a cărui naţionalitate o au;
- scopurile statutare ale persoanei juridice străine sunt compatibile cu ordinea socială şi economică românească.

Hotărârea de recunoaştere se publică în Monitorul Oficial al României şi într-un ziar central şi este supusă apelului în termen de 60 de zile de la data ultimei publicări, apel ce poate fi exercitat de orice persoană interesată dacă constată că una dintre condiţiile de recunoaştere nu este îndeplinită [art. 2.582 alin. (3) Cod civil].

Reglementările cuprinse în Codul civil privind recunoaşterea persoanelor juridice străine fără scop lucrativ sunt în concordanţă cu dispoziţiile O.G. nr. 26/2000 privind asociaţiile şi fundaţiile. Această ordonanţă conţine prevederi de drept internaţional privat în art. 76 şi 77 şi în art. 81.

După intrarea în vigoare a Codului civil, hotărârile Guvernului României privind aprobarea prealabilă în vederea recunoaşterii prin hotărâre judecătorească a unor persoane juridice

---

[1] Nicoleta Diaconu, *op. cit.*, p. 251.

[2] Recunoaşterea de plin drept a persoanelor juridice străine cu scop lucrativ este confirmată şi de dispoziţiile art. 5 din Decretul-lege nr. 122/1990 privind autorizaţia şi funcţionarea reprezentanţelor firmelor comerciale şi organizaţii economice străine, cu modificările şi completările ulterioare, întrucât autorizaţia de funcţionare a acestora implică recunoaşterea lor. Principiul recunoaşterii de drept a persoanelor juridice străine cu scop lucrativ este prevăzut expres sau rezultă, în mod logic, şi în convenţiile internaţionale ratificate de ţara noastră.

[3] Nicoleta Diaconu, *op. cit.*, pp. 251-252.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

străine fără scop lucrativ s-au întemeiat pe dispozițiile art. 76 alin. (1) al Ordonanței Guvernului nr. 26/2000[1]. Potrivit acestui alineat, persoanele juridice străine fără scop patrimonial pot fi recunoscute în România, sub condiția reciprocității, prin înscrierea în Registrul asociațiilor și fundațiilor de la grefa Tribunalului București, dacă sunt valabil constituite în statul a cărui naționalitate o au și dacă scopurile lor statutare nu încalcă ordinea publică din România[2]. În doctrină se arată că încheierea judecătorului delegat al Tribunalului București, pronunțată în materia recunoașterii, va fi atacată cu apel în termenul de 60 de zile prevăzut în art. 2.582 Cod civil[3].

Efectele recunoașterii persoanelor juridice străine sunt aceleași, indiferent de scopul lucrativ sau nelucrativ al persoanei juridice și indiferent de modalitatea de recunoaștere: de drept (pentru persoanele juridice cu scop lucrativ) și prin recunoaștere judecătorească (dacă nu au scop lucrativ).

Efectele recunoașterii persoanelor juridice străine sunt reglementate de art. 2.583 Cod civil, care prevede că:

- persoana juridică străină recunoscută beneficiază de toate drepturile ce decurg din legea statului ei organic, în afară de cele pe care statul care face recunoașterea le refuză prin dispozițiile sale legale [alin. (1)];
- activitatea persoanei juridice străine recunoscute în România se va desfășura pe teritoriul țării noastre în condițiile stabilite de legea română referitoare la exercitarea activităților economice, sociale, culturale sau de altă natură [alin. (2)].

Recunoașterea persoanelor juridice străine le conferă acestora dreptul de a se manifesta ca subiect de drept în România (prin sesizarea instanțelor române sau a altor autorități, prin încheierea anumitor contracte cu persoane fizice sau juridice de naționalitate românească), dar nu le conferă automat și dreptul de a desfășura o activitate cu caracter permanent. Pentru a desfășura o activitate cu caracter permanent în țara noastră, persoanele juridice străine trebuie să obțină alte autorizații necesare, eliberate de organele românești competente[4].

---

[1] Dragoș-Alexandru Sitaru, *op. cit.*, p. 177.

[2] În acest scop, conform art. 76 alin. (2) din O.G. nr. 26/2000 privind asociațiile și fundații, din reprezentanții persoanelor juridice străine trebuie să atașeze la cererea de înscriere următoarele documente, în copii autentificate și traduceri legalizate:
a) actul de constituire în statul a cărui naționalitate o au persoanele juridice străine;
b) statutul (în măsura în care există ca act de sine stătător);
c) hotărârea organului de conducere a acelei persoane juridice, prin care se solicită recunoașterea în România;
d) statutul viitoarei reprezentanțe în România a acelei persoane juridice, cuprinzând prevederi referitoare la sediu, la capacitatea juridică și la persoanele care reprezintă persoana juridică străină;
e) hotărârea Guvernului României de aprobare a cererii de recunoaștere în România a persoanei juridice solicitante.

[3] Dragoș-Alexandru Sitaru, *op. cit.*, p. 177.

[4] Nicoleta Diaconu, *op. cit.*, p. 255.

SCHEME

SEDIUL MATERIEI

LEGEA CARE GUVERNEAZĂ STATUTUL ORGANIC AL PERSOANEI JURIDICE

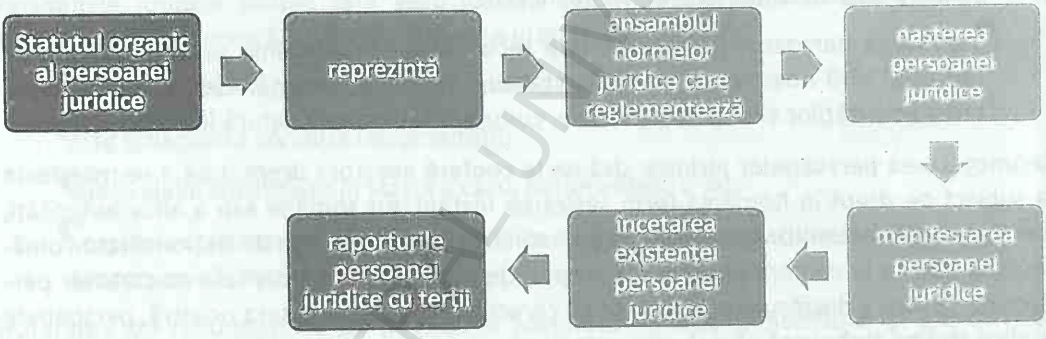

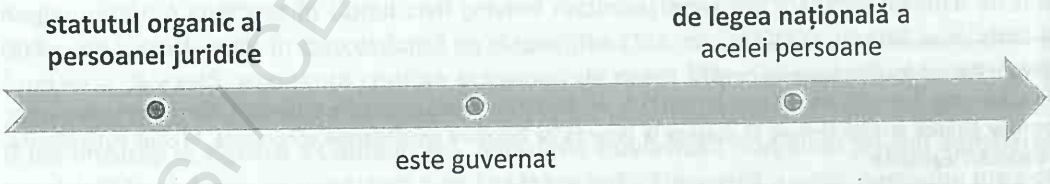

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

DOMENIUL DE APLICARE AL LEGII CARE GUVERNEAZĂ STATUTUL ORGANIC AL PERSOANEI JURIDICE

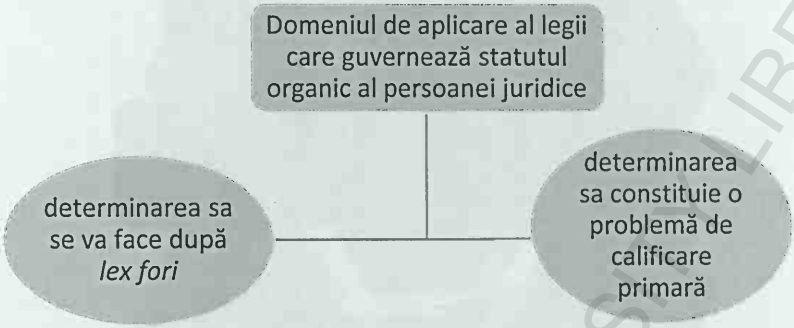

Principalele elemente ale domeniului de aplicare al legii care guvernează statutul organic al persoanei juridice enumerate de Codul civil	• capacitatea persoanei juridice; • modul de dobândire şi de pierdere a calităţii de asociat; • drepturile şi obligaţiile ce decurg din calitatea de asociat;
Principalele elemente ale domeniului de aplicare al legii care guvernează statutul organic al persoanei juridice, enumerate de Codul civil	• modul de alegere, competenţele şi funcţionarea organelor de conducere; • reprezentarea persoanei juridice prin intermediul organelor proprii; • răspunderea persoanei juridice faţă de terţi pentru deciziile luate de organele de conducere;
Principalele elemente ale domeniului de aplicare al legii care guvernează statutul organic al persoanei juridice, enumerate de Codul civil	• modificarea actelor constitutive; • dizolvarea persoanei juridice; • lichidarea persoanei juridice.

BCU IAŞI - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LEGEA CARE GUVERNEAZĂ STATUTUL ORGANIC AL SUCURSALEI ȘI AL FILIALEI

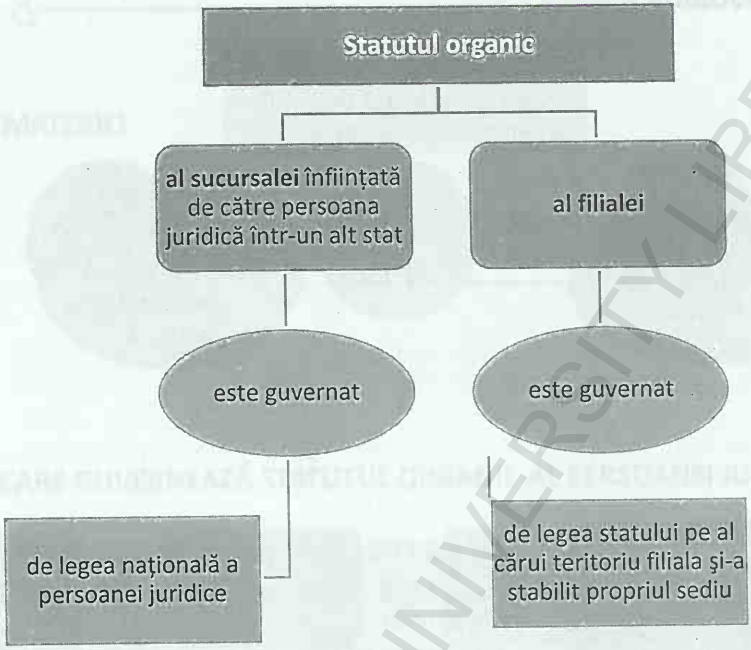

STABILIREA NAȚIONALITĂȚII PERSOANEI JURIDICE

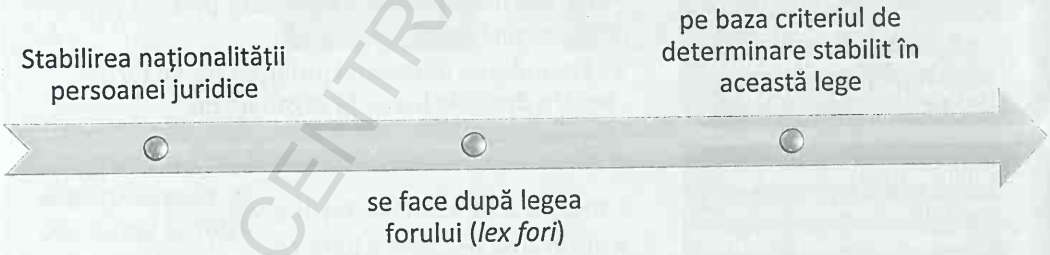

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

REȘEDINȚA OBIȘNUITĂ A PERSOANEI JURIDICE

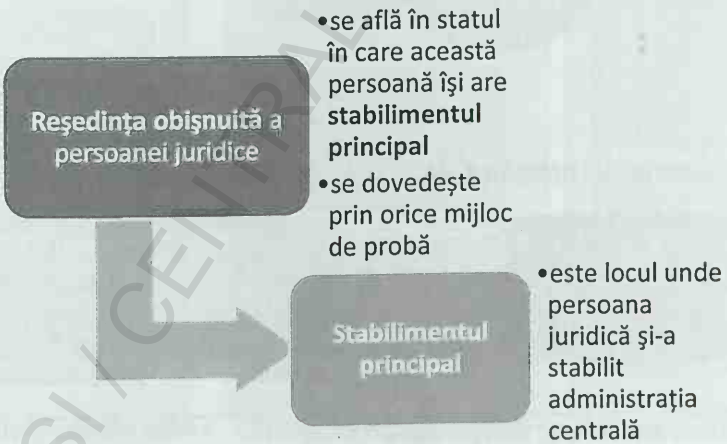

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LEGILE APLICABILE FUZIUNII UNOR PERSOANE JURIDICE DE NAȚIONALITĂȚI DIFERITE

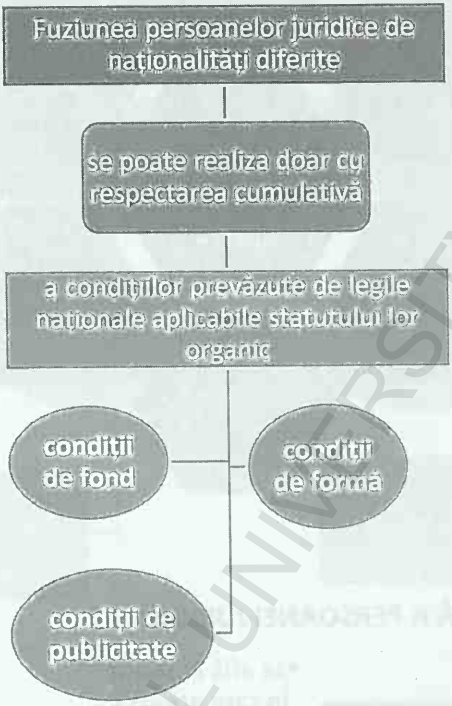

LEGILE APLICABILE SCHIMBĂRII NAȚIONALITĂȚII PERSOANEI JURIDICE

Soluții doctrinare cu privire la legile aplicabile în cazul schimbării naționalității persoanei juridice (1)

schimbarea naționalității unei persoane juridice este supusă cumulativ atât legii statului vechii naționalități (care corespunde statului de origine al sediului social), cât și legii statului noii naționalități (ce corespunde statului de destinație al sediului social)

Soluții doctrinare cu privire la legile aplicabile în cazul schimbării naționalității persoanei juridice (2)

a doua manieră circumscrie rezolvarea acestei probleme, în cazul în care transferul are loc în spațiul Uniunii Europene, a respectării limitărilor aduse de cele câteva norme materiale în materie din jurisprudența Curții Europene de Justiție

BCU "I. C. BRĂTIANU" UNIVERSITY LIBRARY

LEGEA APLICABILĂ SOCIETĂȚILOR FĂRĂ PERSONALITATE JURIDICĂ

Legea națională guvernează și statutul organic al grupărilor de persoane care, fără să aibă personalitate juridică, acționează ca subiecte de drept independente (**opinie doctrinară**)

- **Anstalt-ul** (stabilimentul din dreptul Principatului de Lichtenștein);
- **OHG-ul** (societatea în nume colectiv din Republica Federală Germană);
- **KG-ul** (societatea în comandită simplă, tot din dreptul german), **VoF-ul** (societatea în nume colectiv din dreptul olandez) ;
- **CV-ul** (societatea în comandită simplă, tot din dreptul olandez).

Legea aplicabilă contractului de societate guvernează

- ***société de fait*** (societatea de fapt din dreptul francez)
- ***société civile*** (societatea civilă, din dreptul francez, belgian sau al Marelui Ducat al Luxemburgului)
- **BGB-Gesellschaft** (societatea civilă din dreptul german)
- ***partnership*-ul** din dreptul englez ori irlandez

Legea aleasă de către constitutor sau, în lipsă, de legea statului cu care fiducia are cele mai strânse legături

- **trust-ul** din *common law*
- **întreprinderea fiduciară** din dreptul Principatului Lichtenștein-**Treuunternehmen**

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

RECUNOAŞTEREA PERSOANELOR JURIDICE STRĂINE ÎN ROMÂNIA ŞI EFECTELE ACESTEI RECUNOAŞTERI

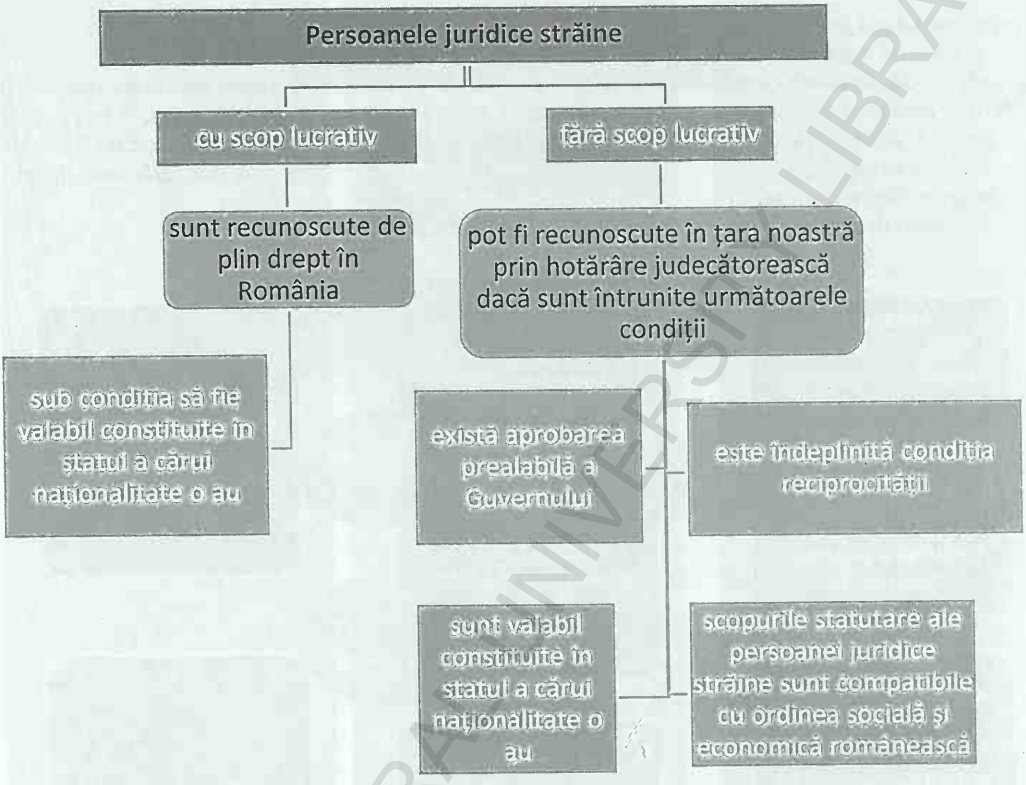

Efectele recunoaşterii persoanelor juridice străine

1. persoana juridică străină recunoscută beneficiază de toate drepturile ce decurg din legea statului ei organic, în afară de cele pe care statul care face recunoaşterea le refuză prin dispoziţiile sale legale

Efectele recunoaşterii persoanelor juridice străine

2. activitatea persoanei juridice străine recunoscute în România se va desfăşura pe teritoriul ţării noastre în condiţiile stabilite de legea română referitoare la exercitarea activităţilor economice, sociale, culturale sau de altă natură

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

- Care este regula generală în materia naționalității persoanei juridice?
- Care sunt celelalte puncte de legătură utilizate în convențiile internaționale, pentru stabilirea naționalității persoanei juridice?
- Ce este sediul real al persoanei juridice și în ce împrejurări funcționează ca punct de legătură pentru determinarea naționalității persoanei juridice?
- Care este definiția statutului organic al unei persoane juridice și care este legea aplicabilă acestuia?
- Ce lege guvernează statutul organic al sucursalei? Dar pe cel al filialei?
- Cum se află reședința obișnuită a unei persoane juridice?
- Ce lege guvernează fuziunea a două persoane juridice de naționalități diferite?
- Care sunt opiniile privind legea aplicabilă schimbării naționalității persoanei juridice?
- În ce condiții pot fi recunoscute în țara noastră persoanele juridice străine fără scop lucrativ?
- Cum sunt recunoscute persoanele juridice străine cu scop lucrativ?

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

TEST GRILĂ

1 Naționalitatea persoanei juridice este guvernată de legea:

a. forului;
b. statului unde se află sediul social;
c. statului unde se află sediul real în cazul mai multor sedii, aflate în state diferite.

2 Statutul organic al persoanei juridice va fi guvernat de legea locului de constituire în următoarea situație:

a. când legea națională a persoanei juridice încalcă ordinea publică a forului;
b. când legea națională a persoanei juridice retrimite la legea locului de constituire;
c. când legea locului de constituire prevede în mod expres aceasta.

3 Fuziunea a două persoane juridice de naționalități diferite este guvernată de:

a. legea statului unde noua persoană juridică își stabilește sediul social real;
b. legea forului;
c. legile naționale ale celor două persoane juridice, aplicate cumulativ.

4 Persoanele juridice străine cu scop lucrativ sunt recunoscute în România de plin drept dacă:

a. sunt valid constituite potrivit legii naționale;
b. au calitatea de subiect de drept conform legii naționale;
c. respectă ordinea publică de drept internațional privat românească.

5 Persoanele juridice străine fără scop lucrativ pot fi recunoscute în România dacă:

a. sunt valabil constituite conform legii naționale;
b. încalcă ordinea publică de drept internațional privat românească;
c. cu aprobarea prealabilă a Guvernului.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

FIŞA 11 NORME CONFLICTUALE PRIVIND ACTUL JURIDIC

SINTEZE • SCHEME • ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE • TEST GRILĂ

SINTEZE

SEDIUL MATERIEI

Codul civil dedică art. 2.613-2.632 materiei legii aplicabile diferitelor categorii de bunuri.

NORME CONFLICTUALE GENERALE

Conform art. 2.613 Cod civil, **posesia, dreptul de proprietate** şi **celelalte drepturi reale asupra bunurilor**, inclusiv cele de **garanţii reale**, sunt cârmuite de **legea locului unde acestea sunt situate sau se află**, afară numai dacă prin dispoziţii speciale se prevede altfel. Legea statului pe teritoriul căruia bunul este situat sau se află (*lex rei sitae*) reglementează următoarele elemente care constituie statutul real:

- calificarea secundară a bunurilor (definiţia bunurilor);
- clasificarea bunurilor;
- distincţia dintre fructe şi produse şi soarta juridică a acestora;
- drepturile reale ce pot exista;
- modurile şi condiţiile de dobândire a drepturilor reale (mai ales modurile de dobândire originare, cele derivate putând fi supuse şi altor legi);
- transmiterea şi stingerea drepturilor reale;
- conţinutul drepturilor reale;
- mijloacele de apărare a drepturilor reale;
- posesia şi acţiunile posesorii;
- obligaţiile *propter rem*;
- modurile de urmărire şi de executare silită asupra bunurilor[1].

[1] D.-A. Sitaru, *Drept internaţional privat. Partea generală. Partea specială – Normele conflictuale în diferite ramuri şi instituţii ale dreptului privat*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2013, pp. 280-282, şi M. Uliescu, Capitolul III, Bunurile în

UCIAS CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Platformele şi alte instalaţii durabile de exploatare a resurselor submarine situate pe platoul continental al unui stat sunt considerate bunuri imobile [art. 2.613 alin. (2) Cod civil][1].
Excepţiile de la principiul guvernării statutului real[2] de către *lex rei sitae* **sunt prevăzute în art. 2.614-2.632 Cod civil[3].**
Patrimoniul afectat unei destinaţii speciale[4] (profesionale sau de altă natură) este guvernat de **legea statului cu care această masă de bunuri are cele mai strânse legături** (art. 2.614 Cod civil).
Legăturile cele mai strânse ale patrimoniului de afectaţiune vor fi apreciate în concret de autoritatea chemată să determine legea aplicabilă[5].
Regula conflictuală de mai sus exclude din conţinutul său patrimoniile fiduciare, legea aplicabilă lor fiind reglementată prin art. 2659-2661 Cod civil.
Revendicarea bunurilor furate sau **exportate ilegal, în funcţie de alegerea proprietarului originar,** va fi guvernată fie de **legea statului de unde au fost furate** sau **exportate**, fie de **legea statului unde se află bunurile în momentul revendicării** [art. 2.615 alin. (1) Cod civil].
În ipoteza în care legea statului de unde au fost furate sau exportate bunurile nu cuprinde dispoziţii de protecţie a terţului dobânditor de bună-credinţă, acesta poate invoca protecţia oferită de legea statului unde se află bunurile în momentul revendicării [art. 2.615 alin. (2) Cod civil].

Academia Română, Institutul de Cercetări Juridice, Departamentul de Drept Privat „Traian Ionaşcu", M. Uliescu (coordonator), noul Cod civil. Studii şi comentarii. Sinteza propunerilor de modificare şi completare a noului Cod civil, vol. IV, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2016, pp. 399-401.

[1] Drepturile reale asupra platformelor marine (bunuri care se pot transporta, de fapt, dintr-o mare în altă mare) vor fi guvernate de legea indicată de art. 2.613 alin. (1) Cod civil, atât timp cât sunt fixate pe platoul continental, şi nu de legea indicată de art. 2.617 sau 2.618 Cod civil (acest din urmă articol având vocaţia de a li se aplica atât timp cât platformele respective sunt transportate prin marea liberă).

[2] Prin statut real se înţelege ansamblul elementelor care configurează regimul juridic al bunurilor (a se vedea D.-A. Sitaru, *op. cit.*, p. 279.

[3] Există două categorii de bunuri care nu sunt guvernate de *lex rei sitae* şi care nu se regăsesc printre excepţiile enumerate de articolele de lege indicate mai sus. Este vorba de bunurile aparţinând unui stat aflate pe teritoriul altui stat (clădirea ambasadei sau consulatului, autovehiculele utilizate de diplomaţi, aeronavele şi navele militare, aeronavele, navele, trenurile oficiale, adică cele folosite de şeful statului pentru deplasări etc.). Acestea sunt supuse, în principiu, legii statului căruia îi aparţin ca urmare a aplicării principiului imunităţii statului străin, principiu consacrat în convenţii internaţionale (cum ar fi Convenţia Naţiunilor Unite cu privire la imunităţile de jurisdicţie ale statelor şi bunurilor acestora, adoptată la 2 decembrie 2004 şi ratificată de România prin Legea nr. 438/2006). Acelaşi principiu al imunităţii de jurisdicţie se aplică şi bunurilor aparţinând organizaţiilor internaţionale, regimul lor juridic fiind reglementat prin tratate internaţionale. Spre exemplu, bunurile aparţinând instituţiilor specializate ale O.N.U. sunt supuse Convenţiei cu privire la privilegiile şi imunităţile instituţiilor specializate, aprobată de Adunarea Generală a O.N.U. la 21 noiembrie 1947 (la care ţara noastră a aderat prin Decretul nr. 343/1970), iar bunurile aparţinând Uniunii Europene sunt guvernate de Protocolul nr. 7 privind privilegiile şi imunităţile U.E., adoptat conform art. 343 din Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene.

[4] Conform art. 31 alin. (3) Cod civil, patrimoniile de afectaţiune sunt masele patrimoniale fiduciare, constituite conform dispoziţiilor Titlului al IV-lea al Cărţii a III-a a Codului civil, cele afectate unei profesii autorizate, precum şi alte patrimonii determinate potrivit legii.

[5] D.-A. Sitaru, *Drept internaţional privat. Partea generală. Partea specială – Normele conflictuale în diferite ramuri şi instituţii ale dreptului privat*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2013, p. 296.

Regulile de mai sus se aplică şi bunurilor furate sau exportate ilegal din patrimoniul cultural al unui stat [art. 2.615 alin. (3) Cod civil].

Prescripţia achizitivă (uzucapiunea) asupra **bunurilor mobile** este guvernată de **legea statului unde se afla bunul la începerea termenului de prescripţie** [art. 2.616 alin. (1) Cod civil].

Dacă bunul a fost mutat într-un alt stat, unde se împlineşte termenul de uzucapiune, posesorul poate cere să se aplice legea acestui din urmă stat, dacă de la momentul deplasării bunului în acest stat sunt întrunite toate condiţiile cerute de această lege [art. 2.616 alin. (2) Cod civil].

Legea aplicabilă uzucapiunii mobiliare reglementează condiţiile de fond ale uzucapiunii, termenul şi efectele pe care le produce prescripţia achizitivă[1].

NORME CONFLICTUALE APLICABILE BUNURILOR MOBILE CORPORALE

Normele conflictuale prevăzute de Codul civil în art. 2.617-2.619 referitoare la bunurile mobile corporale derogă de la regulile generale prezentate mai sus şi reglementează **regimul conflictual al bunurilor mobile corporale, în general, legea aplicabilă bunului aflat în curs de transport,** precum şi **legea aplicabilă rezervei dreptului de proprietate** asupra unui bun mobil destinat exportului.

Potrivit art. 2.617 Cod civil, constituirea, transmiterea, stingerea drepturilor reale asupra unui bun care şi-a schimbat aşezarea sunt cârmuite de legea statului unde se afla acel bun în momentul când s-a produs faptul juridic care a născut, modificat sau stins dreptul respectiv.

Regula generală în ceea ce priveşte **legea aplicabilă unui bun în curs de transport** este aceea că bunul transportat este guvernat de **legea statului de unde bunul a fost expediat** (art. 2.618 Cod civil).

De la această regulă Codul civil, în art. 2.618, admite trei excepţii:

- părţile interesate au ales o altă lege aplicabilă [lit. a)];
- bunul a fost depozitat sau sechestrat ca urmare a unei măsuri asigurătorii sau a vânzării silite, caz în care legea aplicabilă va fi cea a locului unde a fost reaşezat temporar bunul [lit. b)];
- bunul face parte din cele personale ale unui pasager, ipoteză în care legea aplicabilă va fi legea naţională a pasagerului [lit. c)].

Condiţiile şi efectele rezervei dreptului de proprietate[2] asupra unui bun destinat exportului sunt supuse, în lipsă de stipulaţie contrară, **legii statului exportator** (art. 2.619 Cod civil)[3].

---

[1] D.-A. Sitaru, *op. cit.*, p. 285.

[2] Conform art. 1.755 Cod civil, rezerva dreptului de proprietate reprezintă mijlocul de garantare al plăţii preţului bunului vândut în rate, cumpărătorul devenind proprietarul bunului cumpărat abia după plata integrală a preţului, deşi riscul bunului cumpărat îl suportă din momentul predării bunului.

[3] Doctrina consideră că, atunci când bunul nu este supus exportului, validitatea şi efectele rezervei dreptului de proprietate sunt supuse legii care guvernează fondul contractului (a se vedea D.-A. Sitaru, *op. cit.*, p. 296).

NORME CONFLICTUALE APLICABILE BUNURILOR INCORPORALE

Bunurile necorporale la care se referă legiuitorul român sunt: **drepturile de proprietate intelectuală** şi **drepturile de proprietate industrială.**

În ceea ce priveşte **drepturile de proprietate intelectuală**, norma conflictuală diferă după cum opera de creaţie intelectuală este divulgată sau nu. Astfel:

- **naşterea, conţinutul** şi **stingerea drepturilor de autor** asupra unei **opere de creaţie intelectuală** sunt supuse **legii statului unde aceasta a fost pentru întâia dată adusă la cunoştinţa publicului** (art. 2.625 Cod civil);
- **operele de creaţie intelectuală nedivulgate** sunt guvernate de **legea naţională a autorului.**

Domeniul de aplicare a legii căreia i se supune opera de creaţie intelectuală (fie divulgată, fie nedivulgată) include:

- naşterea dreptului de autor;
- obiectul dreptului de autor;
- conţinutul dreptului de autor;
- raporturile dintre subiectele dreptului de autor;
- limitele exercitării dreptului de autor;
- modalităţile de apărare a lui[1].

În materia drepturilor de autor au prioritate de aplicare prevederile următoarelor convenţii internaţionale la care România este parte:

- **Convenţia de la Berna** pentru protecţia operelor literare şi artistice din 9 septembrie 1886 cu completările şi revizuirile ulterioare (ţara noastră a aderat la ea prin Legea nr. 77/1998);
- **Convenţia internaţională pentru protecţia artiştilor interpreţi sau executanţi, a producătorilor de fonograme şi a organismelor de radiodifuziune**, încheiată la **Roma**, la 26 octombrie 1961 (aderarea României făcându-se prin Legea nr. 76/1998);
- **Convenţia pentru protejarea producătorilor de fonograme împotriva reproducerii neautorizate a fonogramelor lor**, adoptată la **Geneva**, la 29 octombrie 1971 (România aderând prin Legea nr. 78/1998);
- **Tratatul O.M.P.I. privind dreptul de autor**, adoptat la **Geneva**, la 20 decembrie 1996 (ratificat de ţara noastră prin Legea nr. 205/2000);

---

[1] M. Uliescu, Capitolul III, Bunurile în Academia Română, Institutul de Cercetări Juridice, Departamentul de Drept Privat „Traian Ionaşcu", M. Uliescu (coordonator), *op. cit.*, pp. 412-414.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

- **Tratatul O.M.P.I. privind interpretările, execuţiile şi fonogramele**, adoptat la Geneva, la 20 decembrie 1996 (ratificat de ţara noastră prin Legea nr. 206/2000)[1].

Legea aplicabilă **dreptului de proprietate industrială**[2] este **legea statului unde s-a efectuat depozitul sau înregistrarea** sau **unde s-a depus cererea de depozit sau înregistrare** (art. 2.625 Cod civil)[3].

Domeniul de aplicare a legii determinate cu ajutorul criteriilor menţionate mai sus include **naşterea, conţinutul şi stingerea dreptului de proprietate industrială.**

În **materia proprietăţii industriale** au prioritate de aplicare dispoziţiile unei multitudini de convenţii internaţionale, dintre care amintim:

- **Convenţia de la Paris pentru protecţia proprietăţii industriale** din 20 martie 1883 cu modificările ulterioare (ratificată de România prin Decretul nr. 1.177/1968);
- **Convenţia pentru instituirea Organizaţiei Mondiale a Proprietăţii Intelectuale** de la **Stockholm** din 13 iunie 1967 (ratificată de ţara noastră prin Decretul nr. 1.175/1968);
- **Acordul de la Marrakech** privind constituirea Organizaţiei Mondiale a Comerţului (ratificat de ţara noastră prin Legea nr. 133/1994);
- **Tratatul de cooperare în domeniul brevetelor**, adoptat la conferinţa diplomatică de la **Washington** la 19 iunie 1970 (ratificat prin Decretul nr. 81/1979)[4].

---

[1] D.-A. Sitaru, *op. cit.*, p. 704.

[2] Noţiunea de drepturi de proprietate industrială cuprinde drepturile având ca obiect invenţiile, descoperirile ştiinţifice, modelele de utilitate, know-how-ul, desenele şi modelele industriale, mărcile şi indicaţiile geografice, denumirile de origine, indicaţiile de proveniență şi altele. Legea aplicabilă acestor drepturi reglementează modurile şi condiţiile de constituire ale dreptului de proprietate industrială, raporturile dintre subiectele dreptului de proprietate industrială, conţinutul dreptului, obiectul lui, condiţiile de formă ale protecţiei dreptului (deşi aspectele de procedură vor fi guvernate de *lex fori*), regimul titlului de protecţie, limitele exercitării dreptului de proprietate industrială, modalităţile de apărare ale acestui drept (reparaţia morală şi materială izvorâtă din încălcarea dreptului va fi guvernată de legea ţării unde se solicită protecţie, conform art. 15 al Regulamentului Roma II) şi stingerea dreptului (a se vedea D.-A. Sitaru, *op. cit.*, pp. 705-706.).

[3] Formularea normei conflictuale ţine seama de diferenţele ce apar între legile diverselor state în materia procedurii de înregistrare şi de depozitare a dreptului de proprietate industrială. Spre exemplu, în materia invenţiilor, în cazul în care legislaţia română este *lex causae*, depunerea cererii de brevet produce efectele unui depozit naţional reglementar. În cazul cererii internaţionale de brevet sau a cererii de brevet european, data de depozit este reglementată de tratatele internaţionale la care ţara noastră este parte [a se vedea M. Uliescu, Capitolul III, Bunurile în Academia Română, Institutul de Cercetări Juridice, Departamentul de Drept Privat „Traian Ionaşcu", M. Uliescu (coordonator), *op. cit.*, p. 414].

[4] Pentru o listă completă a convenţiilor internaţionale în materia drepturilor de proprietate intelectuală, a se consulta D.-A. Sitaru, *op. cit.*, pp. 706-708.

BCU CLUJ CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

NORME CONFLICTUALE PRIVIND FORMELE DE PUBLICITATE

Potrivit art. 2.626 Cod civil, **formele de publicitate referitoare la bunuri** (realizate în orice mod) sunt guvernate de **legea aplicabilă la data** şi **locul unde sunt îndeplinite**, dacă nu se prevede altfel prin dispoziţii speciale.

Formele de publicitate şi cele constitutive de drepturi referitoare la un bun imobil sunt guvernate de **legea situării imobilului**, chiar dacă temeiul juridic al naşterii, transmiterii, restrângerii sau stingerii unui drept real sau temeiul juridic al garanţiei reale s-au constituit potrivit altei legi.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SCHEME

SEDIUL MATERIEI

art. 2.613-2.632 Cod civil = sediul materiei

NORME CONFLICTUALE GENERALE

Legea locului unde acestea sunt situate sau se află bunurile

- posesia
- dreptul de proprietate
- celelalte drepturi reale asupra bunurilor, inclusiv cele de garanţii reale

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

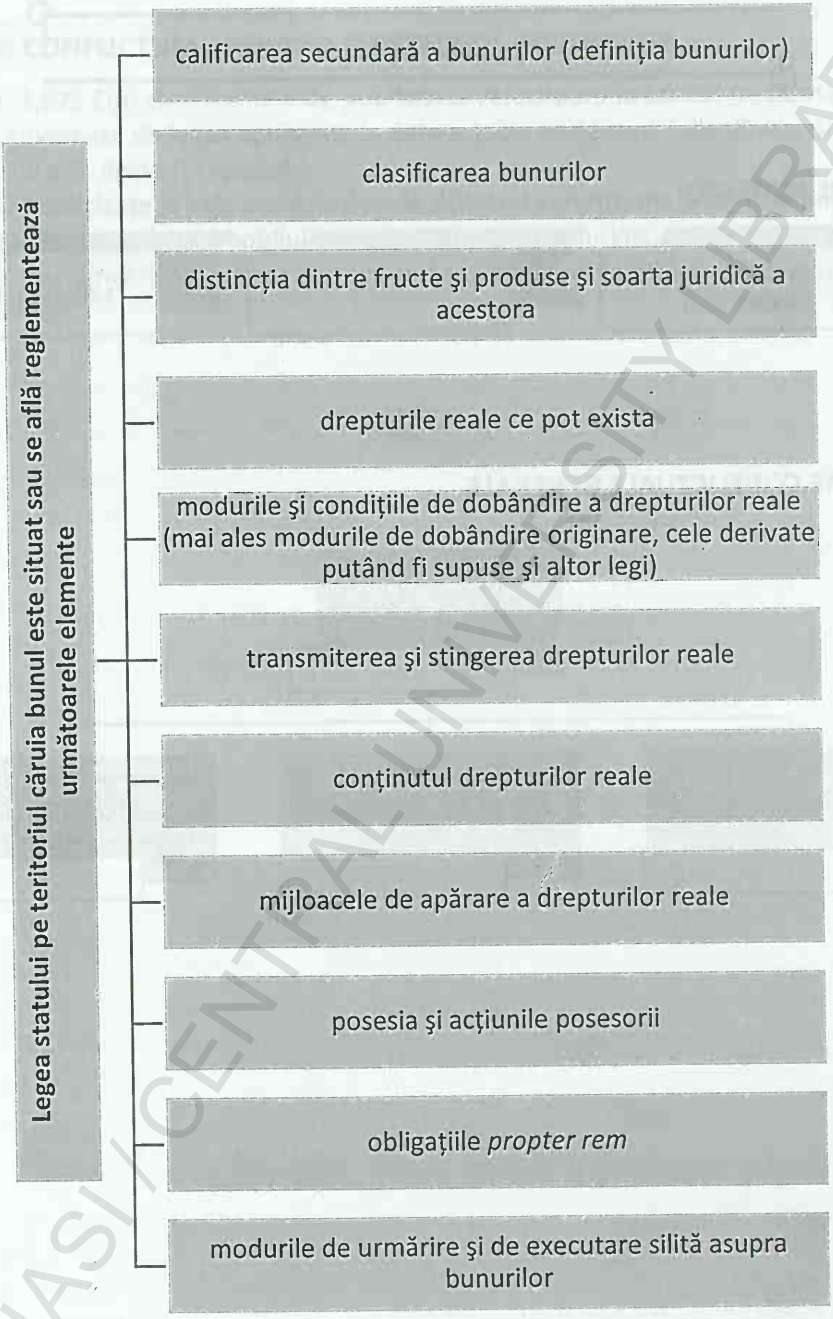

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

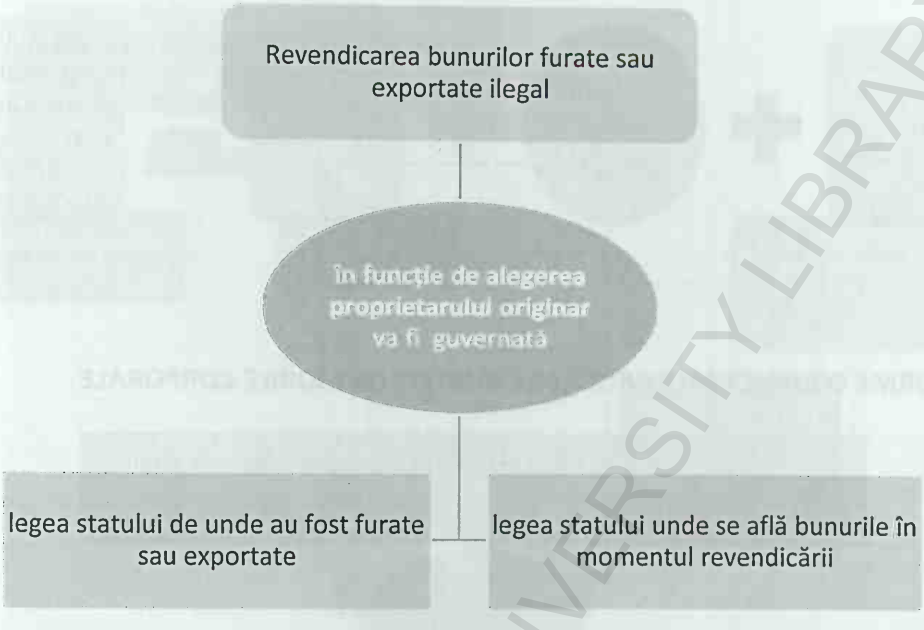

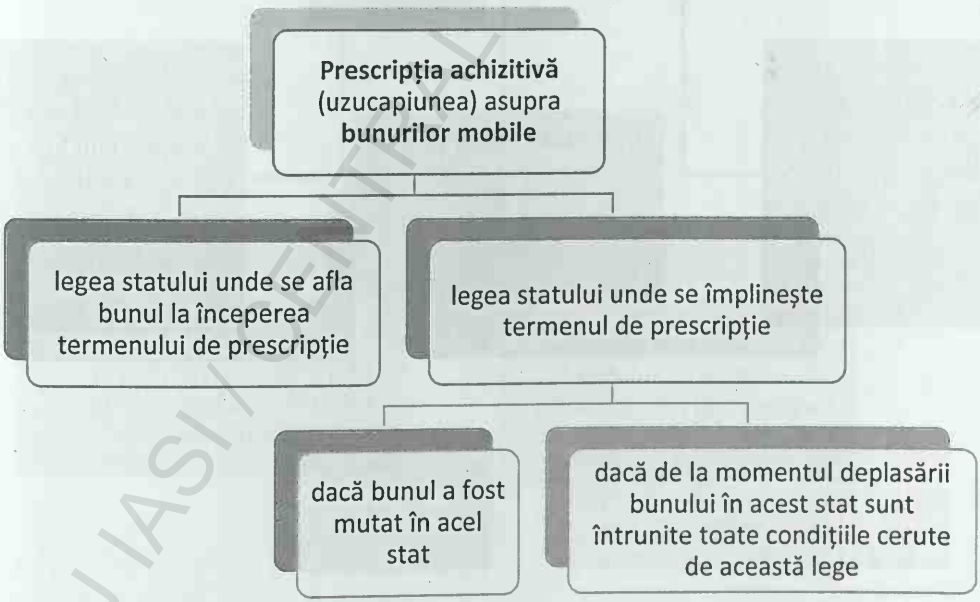

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

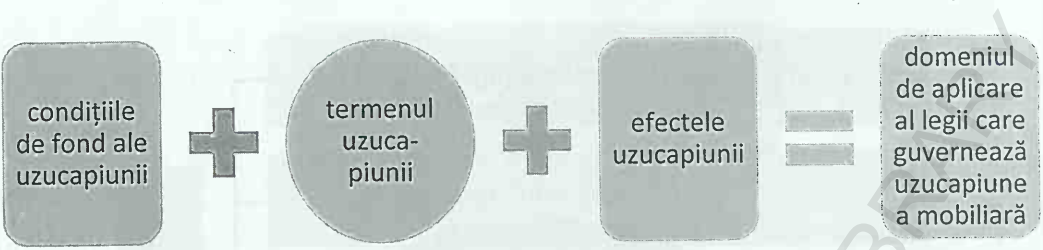

NORME CONFLICTUALE APLICABILE BUNURILOR MOBILE CORPORALE

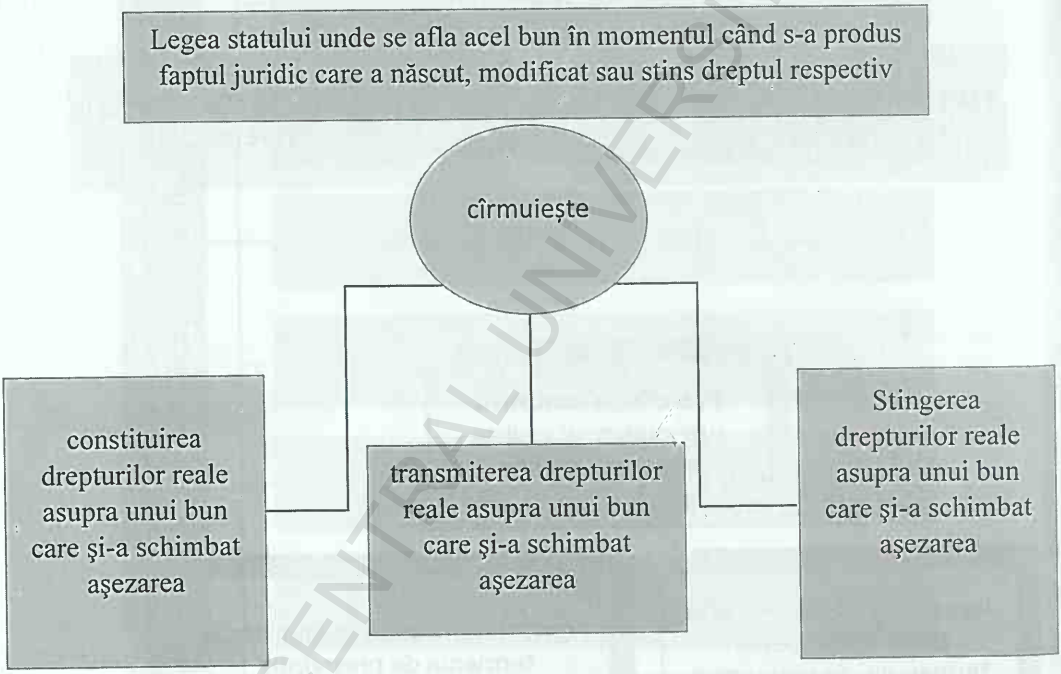

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Norme conflictuale privind actul juridic

BCU IAȘI - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

NORME CONFLICTUALE APLICABILE BUNURILOR INCORPORALE

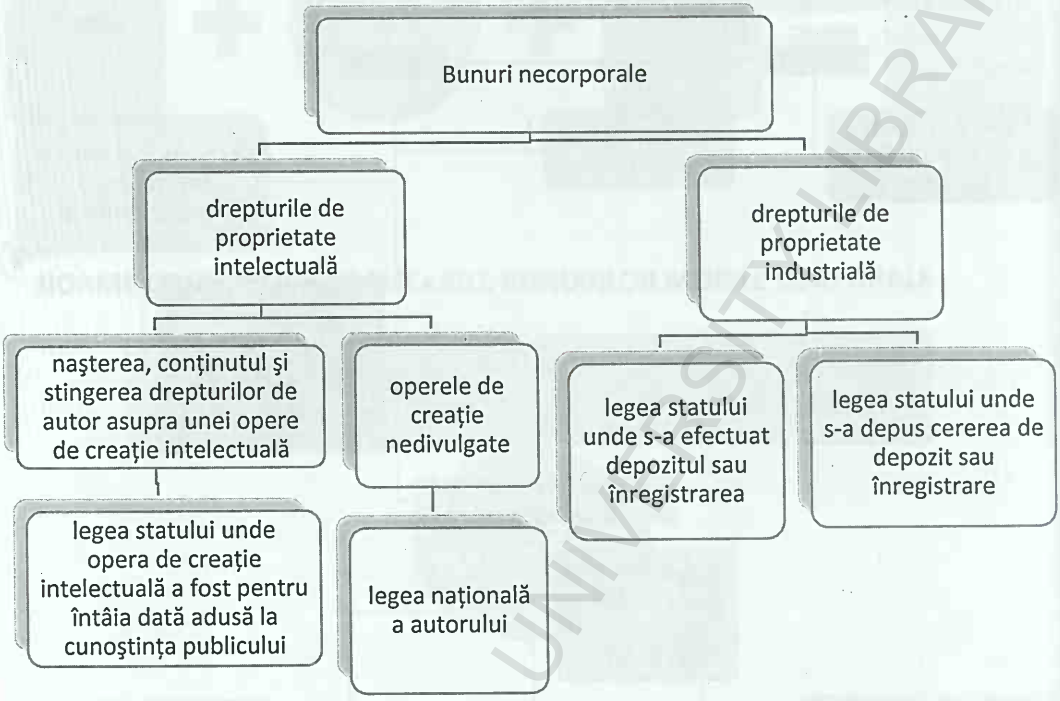

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Norme conflictuale privind actul juridic

Convenţii internaţionale care au prioritate în materia proprietăţii industriale

Convenţia de la Paris pentru protecţia proprietăţii industriale din 20 martie 1883

Convenţia pentru instituirea Organizaţiei Mondiale a Proprietăţii Intelectuale de la **Stockholm** din 13 iunie 1967

Acordul de la Marrakech privind constituirea Organizaţiei Mondiale a Comerţului

Tratatul de cooperare în domeniul brevetelor, adoptat la conferinţa diplomatică de la **Washington** la 19 iunie 1970

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

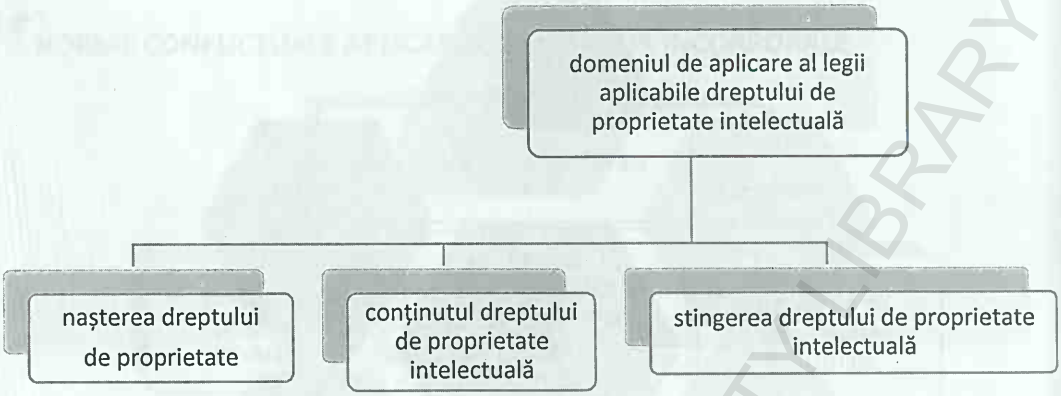

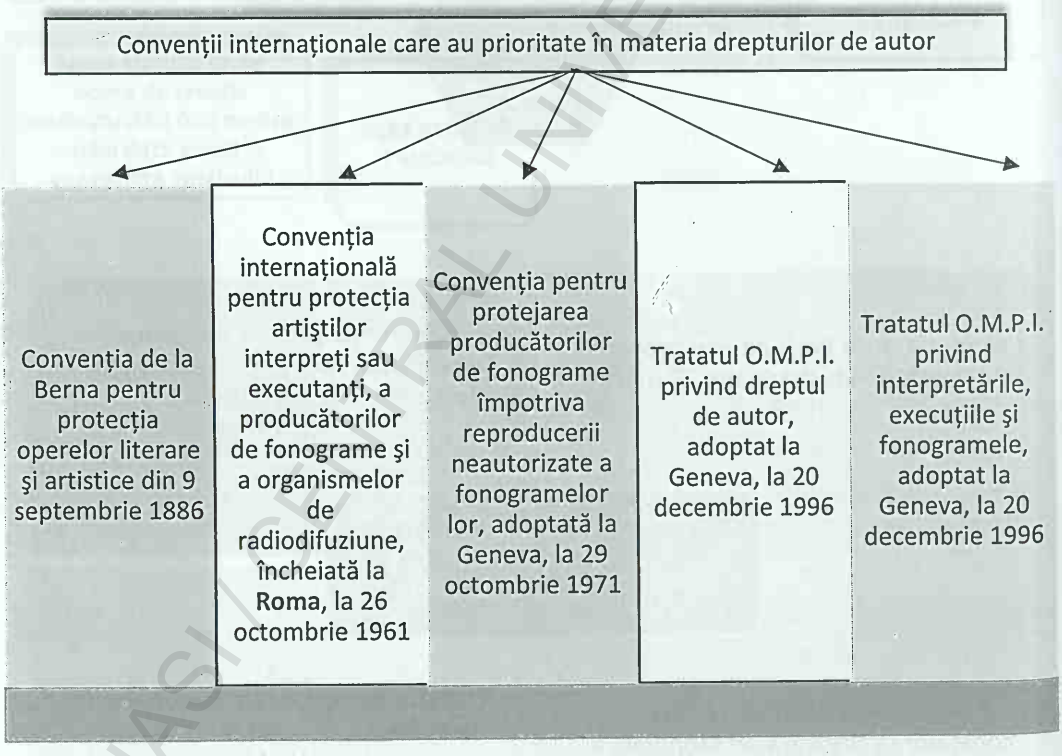

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

NORME CONFLICTUALE PRIVIND FORMELE DE PUBLICITATE

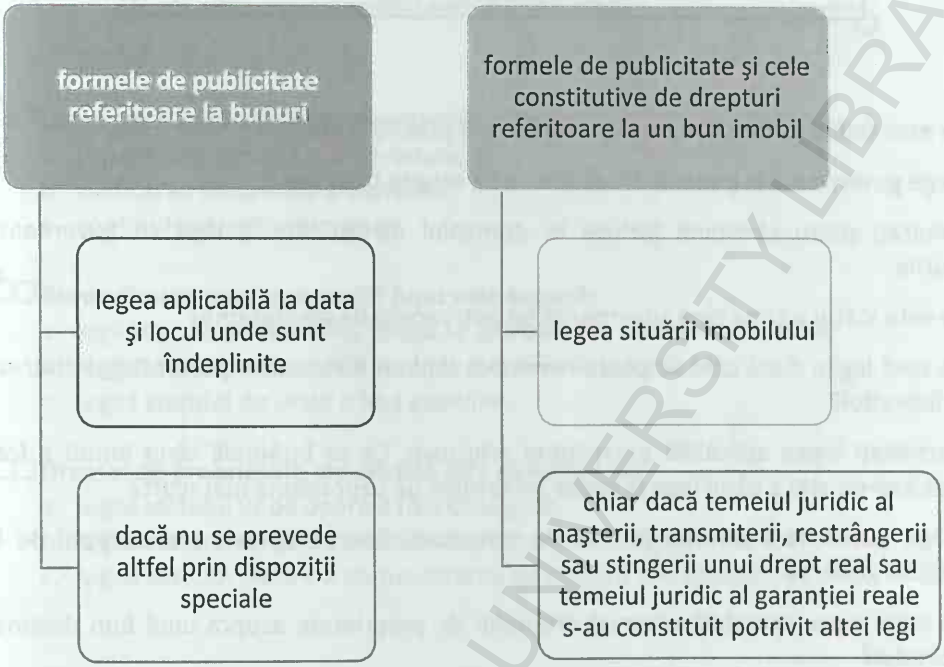

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

- Care este sediul juridic al normelor conflictuale privind bunurile?
- Ce lege guvernează în general drepturile reale asupra unui bun?
- Enumerați patru chestiuni incluse în domeniul de aplicare a legii ce guvernează bunurile.
- Care este statul a cărui lege guvernează un patrimoniu de afectațiune?
- Care sunt legile după care se poate revendica un bun furat sau exportat ilegal dintr-un stat într-altul?
- Determinați legea aplicabilă prescripției achizitive. Ce se întâmplă când bunul a fost mutat într-un stat a cărui lege prevede un termen de uzucapiune mai scurt?
- Ce lege guvernează un bun în curs de transport? Enumerați cele trei excepții de la principiul general.
- Care este legea aplicabilă rezervei dreptului de proprietate asupra unui bun destinat exportului?
- Ce lege guvernează dreptul de proprietate intelectuală asupra operelor artistice divulgate? Dar asupra celor nedivulgate?
- Ce lege reglementează formele de publicitate referitoare la bunuri?

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

TEST GRILĂ

1 Legea situării bunului reglementează:

a. capacitatea juridică a proprietarului;
b. calificarea secundară a bunurilor;
c. conținutul drepturilor reale.

2 Revendicarea unui bun mobil furat este supusă:

a. legii statului pe teritoriul căruia se află bunul la momentul furtului;
b. legii statului unde se află bunul la momentul revendicării;
c. legea statului de unde a fost expediat.

3 Dreptul de proprietate industrială este guvernat de:

a. legea statului unde opera a fost divulgată;
b. legea statului unde s-a efectuat depozitul sau înregistrarea;
c. legea statului unde s-a depus cererea de depozit sau înregistrare.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

FIŞA 12 NORME CONFLICTUALE PRIVIND MOŞTENIREA

SINTEZE • SCHEME • ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE • TEST GRILĂ

SINTEZE

SEDIUL MATERIEI

Sediul materiei pentru normele conflictuale cu privire la succesiune este reprezentat din punct de vedere intertemporal[1] de:

- **art. 66 din Legea nr. 102/1995**[2], pentru **succesiunile deschise până la data de 1 octombrie 2011;**
- **art. 2.633-2.636 C. civ.**, pentru **succesiunile deschise între 1 octombrie 2011 şi 17 august 2015;**
- **art. 20-30 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012** al Parlamentului European şi al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competenţa, legea aplicabilă, recunoaşterea şi executarea hotărârilor judecătoreşti şi acceptarea şi executarea actelor autentice în materie de succesiuni şi privind crearea unui certificat european de moştenitor pentru **succesiunile deschise după 17 august 2015**[3].

---

[1] Potrivit art. 2.557 alin. (3) C. civ., normele conflictuale cu privire la succesiune conţinute de acesta se vor aplica doar în măsura în care convenţiile internaţionale la care România este parte, dreptul Uniunii Europene sau dispoziţiile din legi speciale nu stabilesc o altă reglementare. Totodată, însă, art. 5 C. civ. acordă prioritate normelor dreptului Uniunii Europene în materiile reglementate de Codul civil român, indiferent de calitatea sau statutul părţilor. În consecinţă, doctrina românească a considerat că, începând cu data de 17 august 2015, normele conflictuale privind succesiunea cuprinse în Codul civil au fost abrogate implicit şi înlocuite cu normele conflictuale cuprinse în Capitolul al III-lea al Regulamentului (UE) nr. 650/2012. A se vedea, în acest sens: D.A. Popescu, *Rolul şi misiunea dreptului internaţional privat – conflictul intertemporal al normelor de conflict – fixarea proximităţii juridice – reşedinţa obişnuită – clauza de excepţie – repere privind legea străină*, în Academia Română, Institutul de Cercetări Juridice, Departamentul de Drept Privat „Traian Ionaşcu", Marilena Uliescu (coordonator), Noul Cod civil. *Studii şi comentarii. Sinteza propunerilor de modificare şi completare a noului Cod civil*, vol. IV, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2016, p. 181, şi Şerban-Alexandru Stănescu, *Legislaţia privind raporturile de drept internaţional privat. Îndrumar practic*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2017, pp. 18 şi 82.

[2] Prin aplicarea clauzei intertemporale de excepţie din alin. (2) al art. 207 al Legii nr. 71/2011.

[3] Normele conflictuale prevăzute de regulament au o aplicare universală. Astfel, art. 20 al Regulamentului prevede că legea indicată de normele conflictuale uniforme se va aplica şi în situaţia în care aparţine unui stat ce nu este membru al UE.

MUDAVA CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Pentru raporturile de drept internaţional privat ale României cu alte state ce nu sunt membre ale Uniunii Europene, dar care au încheiat tratate de asistenţă juridică în materie civilă cu ţara noastră, se vor aplica normele conflictuale în materia succesiunii prevăzute de respectivele tratate, indiferent de datele de deschidere a succesiunii menţionate mai sus.

LEGEA APLICABILĂ MOŞTENIRII CONFORM REGULAMENTULUI (UE) NR. 650/2012

Determinarea legii aplicabile moştenirii[1], conform dispoziţiilor Regulamentului (UE) nr. 650/2012, cunoaşte două ipoteze de lucru, şi anume: **ipoteza în care defunctul şi-a exercitat dreptul conferit de regulament de a alege legea aplicabilă succesiunii sale în ansamblul său**, respectiv **ipoteza în care defunctul nu şi-a exercitat acest drept**.

În prima situaţie, art. 22 al Regulamentului (UE) nr. 650/2012 îngăduie unei persoane să aleagă ca lege aplicabilă succesiunii sale în ansamblul său fie legea statului a cărui cetăţenie o deţine în momentul efectuării alegerii, fie legea statului a cărui cetăţenie o va deţine în momentul decesului.

Pluralitatea de cetăţenii îi îngăduie persoanei să selecteze oricare din legile statelor al cărui cetăţean este la momentul alegerii sau la momentul decesului pentru a guverna întreaga moştenire. Alegerea legii trebuie să îmbrace forma expresă a unei dispoziţii pentru cauză de moarte. Condiţiile de fond ale actului de alegere se supun legii naţionale alese. Condiţiile de formă ale actului de alegere, precum şi cele pentru modificarea sau revocarea lui vor fi cele privind dispoziţia pentru cauză de moarte [prevăzute de art. 27 al Regulamentul (UE) nr. 650/2012].

În cea de-a doua ipoteză, şi anume în absenţa alegerii de către defunct a legii aplicabile moştenirii în ansamblul său, **regula conflictuală generală** stabileşte că moştenirea este supusă legii statului pe teritoriul căruia defunctul a avut, la data morţii, reşedinţa obişnuită [art. 21 par. (1) din Regulamentul (UE) nr. 650/2012].

Cu titlu de excepţie, în cazul în care toate circumstanţele cazului indică în mod clar că, în momentul decesului, defunctul avea în mod evident o legătură mai strânsă cu un alt stat decât statul pe teritoriul căruia defunctul a avut, la data morţii, reşedinţa obişnuită, legea aplicabilă succesiunii este legea acelui alt stat.

---

[1] Definiţia moştenirii din Regulamentul (UE) nr. 650/2012, asemenea art. 955 C. civ., consacră două forme ale succesiunii: **testamentară** (transmiterea operează în temeiul testamentului) şi **legală** (transmiterea succesiunii se face în temeiul legii). Formularea art. 3 alin. (1) din Regulamentul (UE) nr. 650/2012, asemeni alin. (1) al art. 955 C. civ., subliniază concepţia priorităţii moştenirii testamentare (concepţie specifică Dreptului roman, preluată în Occident, inclusiv pe teritoriul Transilvaniei) în faţa concepţiei etatiste, delăsătoare a priorităţii moştenirii *ab intestat*, legale (concepţie promovată de juriştii români din Vechiul Regat, pe considerentul superiorităţii cunoştinţelor juridice ale legiuitorului. A se vedea Ioan-Luca Vlad, *Succesiuni internaţionale. Regulamentul nr. 650/2012. Tratate internaţionale în domeniu*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2016, p. 24.

DOMENIUL DE APLICARE A LEGII MOŞTENIRII DETERMINATĂ CONFORM REGULAMENTULUI (UE) NR. 650/2012

Domeniul de aplicare a legii ce guvernează succesiunea este detaliat în art. 23 al Regulamentului (UE) nr. 650/2012 şi vizează, în special:

- cauzele, momentul şi locul deschiderii succesiunii;
- vocaţia succesorală a beneficiarilor, stabilirea cotelor-părţi ce le revin acestora, a obligaţiilor care le pot fi impuse de către defunct, precum şi a altor drepturi privind succesiunea, inclusiv drepturile succesorale ale soţului sau ale partenerului supravieţuitor;
- capacitatea succesorală;
- dezmoştenirea şi nedemnitatea;
- transferul către moştenitori şi, după caz, către legatari al bunurilor, drepturilor şi obligaţiilor din care se compune patrimoniul succesoral, inclusiv condiţiile şi efectele acceptării succesiunii sau a unui legat sau ale renunţării la acestea;
- puterile conferite moştenitorilor, executorilor testamentari şi altor administratori ai patrimoniului succesoral, în special cu privire la vânzarea bunurilor şi plata creditorilor, fără a aduce atingere atribuţiilor menţionate la art. 29 alin. (2) şi (3);
- răspunderea pentru datoriile succesiunii;
- partea din patrimoniul succesoral de care se poate dispune, rezervele succesorale şi alte restricţii privind libertatea de a dispune pentru cauză de moarte, precum şi pretenţiile pe care persoanele apropiate defunctului le-ar putea avea faţă de patrimoniul succesoral sau faţă de moştenitori;
- obligaţiile privind raportul sau reducţiunea liberalităţilor la calcularea cotelor-părţi din succesiune ale diverşilor beneficiari;
- partajul succesoral.

LEGEA APLICABILĂ CONDIŢIILOR DE FOND ŞI DE FORMĂ ALE DISPOZIŢIILOR PENTRU CAUZĂ DE MOARTE

În privinţa determinării legii aplicabile condiţiilor de fond şi de formă ale dispoziţiilor pentru cauză de moarte[1], Regulamentul (UE) nr. 650/2012 prevede separat regulile aplicabile

[1] Conform art. 3 alin. (1) lit. d) din Regulamentul (UE) nr. 650/2012, prin **dispoziţie pentru cauză de moarte** se înţelege un testament, un testament conjunctiv sau un pact asupra unei succesiuni viitoare. Aşadar, noţiunea de testament reprezintă doar un element al sferei noţiunii de dispoziţie pentru cauză de moarte. În absenţa unei definiţii a testamentului în textul regulamentului suntem nevoiţi să apelăm la definiţia oferită de Codul civil român în art. 1034: act unilateral, personal şi revocabil prin care testatorul dispune într-una din formele cerute de

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

pactelor asupra unor succesiuni nedeschise de cele aplicabile altor dispoziţii pentru cauză de moarte.

Referitor la dispoziţiile pentru cauză de moarte, altele decât pactele asupra unei succesiuni viitoare, Regulamentul (UE) nr. 650/2012 creează următoarele ipoteze practice:

- ipoteza în care defunctul şi-a exercitat dreptul conferit de regulament de a desemna legea aplicabilă în privinţa admisibilităţii şi condiţiilor de fond, caz în care, în funcţie de alegerea făcută de acesta, se va aplica fie legea statului a cărui cetăţenie o deţine în momentul efectuării alegerii, fie legea statului a cărui cetăţenie o va deţine în momentul decesului;
- ipoteza în care defunctul nu a uzat de dreptul de alegere acordat de regulament, dispoziţiile pentru cauză de moarte, cu excepţia pactelor privind o succesiune viitoare, sunt supuse, conform art. 24 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012, în privinţa admisibilităţii şi condiţiilor de fond, legii aplicabile succesiunii conform regulamentului, dacă persoana ar fi decedat în ziua întocmirii dispoziţiei.

În fiecare dintre ipotezele de mai sus legile ce guvernează admisibilitatea şi fondul dispoziţiei pentru cauză de moarte vor guverna şi condiţiile de fond ale modificării sau revocării dispoziţiei.

În legătură cu **pactele asupra unor succesiuni nedeschise**[1], Regulamentul (UE) nr. 650/2012 prevede două categorii de pacte asupra succesiunii nedeschise: **cele privind succesiunea**

---

lege pentru momentul când nu va mai fi în viaţă. Prin testament conjunctiv, regulamentul înţelege un testament întocmit de două sau mai multe persoane într-un singur act. Aşadar, testamentul conjunctiv din regulament nu se confundă cu legatul conjunctiv consacrat de art. 1.065 C. civ., acesta din urmă fiind legatul cu titlu particular prin care testatorul lasă prin acelaşi testament un bun determinat individual sau generic mai multor legatari cu titlu particular, fără a preciza cota-parte a fiecăruia. Testamentul conjunctiv din regulament înglobează în sfera sa atât testamentul reciproc (prin care două sau mai multe persoane testează, prin acelaşi testament, una în favoarea alteia sau în favoarea unui terţ, tip de testament lovit de nulitate absolută în dreptul român, conform art. 1.036 C. civ., deoarece încalcă caracterul esenţialmente revocabil al acestui act juridic), cât şi testamentele separate scrise pe aceeaşi coală de hârtie (permise de dreptul românesc atât timp cât acestea rămân două acte juridice distincte, ce se pot revoca separat, chiar dacă au dispoziţii reciproce şi interdependente). A se vedea Ioan-Luca Vlad, *op. cit.*, pp. 97-99.

[1] Considerăm că importanţa practică în dreptul internaţional privat român a articolului din Regulamentul (UE) nr. 650/2012, care reglementează **pactele asupra unor succesiuni nedeschise**, este mult redusă, deoarece Codul civil român sancţionează cu nulitatea absolută pactele asupra unei succesiuni nedeschise, cu cele patru excepţii prezentate mai jos, iar art. 35 al Regulamentului interzice aplicarea unei dispoziţii din legea oricărui stat specificată în regulament, dacă aplicarea este vădit incompatibilă cu ordinea publică a forului. În opinia noastră, aplicarea unei legi menţionate în art. 25 al Regulamentului pe teritoriul României, în afara celor patru excepţii prevăzute de Codul civil român, încalcă ordinea publică de drept internaţional privat românesc, fiind posibilă doar în contextul recunoaşterii unor drepturi dobândite anterior în străinătate. Totuşi, pentru a facilita recunoaşterea efectelor unor pacte asupra succesiunii nedeschise încheiate valid în străinătate, vom prezenta normele conflictuale în materie care-l vor ghida pe notarul public român sau pe judecător în evaluarea legalităţii încheierii respectivelor pacte peste hotare.

Prin pact asupra unei succesiuni (moşteniri) viitoare (nedeschise), Regulamentul (UE) nr. 650/2012 înţelege un acord, inclusiv un acord rezultat din testamente reciproce, care creează, modifică sau încetează, cu sau fără

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

unei persoane şi cele privind succesiunea mai multor persoane (aici intrând mai cu seamă testamentele reciproce permise, de exemplu, de dreptul german). Importanța acestei diviziuni se relevă în legile diferite ce cârmuiesc admisibilitatea şi condițiile de fond ale pactelor.

Astfel, potrivit art. 25 al Regulamentului (UE) nr. 650/2012, există pacte privind succesiunea nedeschisă a unei singure persoane, care sunt guvernate atât sub aspectul admisibilității, cât şi sub aspectul condițiilor de fond, al puterii obligatorii şi al desfacerii de legea aplicabilă succesiunii respective, potrivit regulamentului, dacă persoana ar fi decedat în ziua încheierii pactului. Pactele privind succesiunea nedeschisă a mai multor persoane sunt permise doar dacă toate legile aplicabile conform regulamentului succesiunii persoanelor în cauză, dacă acestea ar fi decedat în ziua încheierii pactului, îngăduie astfel de pacte. În schimb, condițiile de fond, caracterul obligatoriu şi desfacerea pactelor privind succesiunea mai multor persoane vor fi guvernate doar de o singură lege, adică de acea lege aplicabilă succesiunii uneia dintre persoanele vizate cu care pactul respectiv are cea mai strânsă legătură. De asemenea, toate aspectele privind pactele asupra unei succesiuni nedeschise pot fi supuse expres legii naționale (la momentul alegerii sau în momentul decesului) a persoanei sau a uneia dintre persoanele al căror patrimoniu este vizat în condițiile art. 22 din Regulament.

Art. 26 stabileşte sfera conceptului de „condiții de fond ale dispozițiilor pentru cauză de moarte şi ale pactelor privind succesiunea nedeschisă". Trebuie să reținem că schimbarea ulterioară a legii aplicabile capacității de a întocmi o dispoziție pentru cauză de moarte nu afectează capacitatea persoanei de a modifica sau de a revoca o astfel de dispoziție.

Condițiile de formă ale dispoziției pentru cauză de moarte, întocmită în formă scrisă, vor fi guvernate, conform art. 27, de legea locului unde actul a fost întocmit, de legea situării imobilului ce formează obiectul testamentului sau de oricare dintre legile următoare: legea națională a testatorului, legea domiciliului testatorului sau legea reşedinței obişnuite a testatorului (toate aceste legi considerate fie la data când a fost întocmit testamentul, fie la data decesului testatorului). Regulamentul foloseşte în mod nejustificat atât legea domiciliului, cât şi legea reşedinței obişnuite a testatorului, deşi cele două noțiuni sunt sinonime în dreptul internațional privat modern.

Aceleaşi legi guvernează condițiile de formă ale modificării sau revocării dispoziției scrise pentru cauză de moarte.

---

contraprestație, drepturi asupra patrimoniului sau patrimoniilor viitoare ale uneia sau mai multor persoane care sunt părți la acord. Codul civil român interzice astfel de pacte, prin art. 956, cu următoarele patru excepții:

- convenția prin care asociații stipulează că, la moartea unui asociat, societatea va continua cu moştenitorii asociatului decedat (art. 1.939 C. civ.);
- împărțeala de ascendent făcută prin donație, dacă s-au respectat condițiile de fond şi de formă prescrise de lege (art. 1.160-1.163 C. civ.);
- actul prin care succesibilul rezervatar consimte la înstrăinarea cu titlu oneros către un descendent, ascendent privilegiat sau soț supraviețuitor cu rezerva uzufructului, uzului sau habitației ori în schimbul întreținerii pe viață sau a unei rente viagere [art. 1.091 alin. (4) C. civ.];
- substituțiile fideicomisare şi liberalitățile reziduale (art. 994-1.005 C. civ.). A se vedea Ioan-Luca Vlad, *op. cit.*, pp. 99-100.

Orice norme juridice care limitează formele permise pentru dispoziţii pentru cauză de moarte, prin trimitere la vârstă, cetăţenie sau alte condiţii personale ale testatorului sau ale persoanelor a căror succesiune este vizată de un pact asupra succesiunii viitoare sunt considerate chestiuni de formă. Acelaşi lucru este valabil pentru condiţiile pe care trebuie să le îndeplinească martorii pentru validarea unei dispoziţii pentru cauză de moarte.

LEGEA APLICABILĂ DECLARAŢIEI PRIVIND ACCEPTAREA SAU RENUNŢAREA LA SUCCESIUNE (A UNUI LEGAT, A REZERVEI SUCCESORALE) SAU ALE UNEI DECLARAŢII PRIVIND LIMITAREA RĂSPUNDERII DECLARANTULUI

Condiţiile de formă ale declaraţiei privind acceptarea succesiunii, a unui legat sau a unei rezerve succesorale sau renunţarea la acestea sau ale declaraţiei concepute să limiteze răspunderea declarantului sunt guvernate, conform art. 28 al Regulamentului (UE) nr. 650/2012, fie de legea aplicabilă succesiunii, conform art. 21 sau 22, fie de legea statului unde declarantul îşi are reşedinţa obişnuită.
Reamintim că legea aplicabilă succesiunii guvernează condiţiile de fond ale acestor declaraţii, potrivit art. 23 al Regulamentului (UE) nr. 650/2012.

LEGEA APLICABILĂ SUCCESIUNII VACANTE

Art. 33 al Regulamentului (UE) nr. 650/2012 reglementează legea aplicabilă succesiunii vacante. Astfel, dacă, potrivit legii aplicabile succesiunii, aceasta este vacantă, statul membru sau o entitate desemnată de acesta va dobândi, conform legii proprii, bunurile succesiunii care sunt situate pe teritoriul său, sub condiţia ca să fie respectat dreptul creditorilor de a solicita satisfacerea creanţelor lor din patrimoniul succesoral în ansamblul său.

RETRIMITEREA ÎN MATERIA SUCCESIUNII CU ELEMENT DE EXTRANEITATE

Potrivit art. 34 al Regulamentului (UE) nr. 650/2012, retrimiterea este permisă dacă normele de drept internaţional privat ale statului terţ retrimit la legea unui stat membru sau la legea unui stat terţ care ar aplica propria lege.
Retrimiterea nu se aplică în următoarele cazuri:

- în cazul legii aplicabile succesiunii sau a alegerii acesteia;
- în cazul desemnării legii naţionale a *de cuius-ului* pentru a cârmui succesiunea;
- în cazul legii aplicabile condiţiilor de formă ale dispoziţiilor pentru cauză de moarte sau a formei declaraţiei privind acceptarea sau renunţarea la succesiune;
- în cazul normelor de aplicare necesară amintite mai sus.

BCU IAŞI CENTRUL UNIVERSITAR LIBRARY

NORMELE DE APLICARE NECESARĂ ÎN MATERIA SUCCESIUNII CU ELEMENT DE EXTRANEITATE

Conform art. 30 al Regulamentului (UE) nr. 650/2012, normele de aplicare imediată ale statului unde sunt situate anumite bunuri imobile, anumite întreprinderi sau alte categorii speciale de bunuri, reguli ce stabilesc restricţii privind succesiunile, se vor aplica indiferent de legea aplicabilă succesiunii.

EXCEPŢIA DE ORDINE PUBLICĂ ÎN MATERIA SUCCESIUNII CU ELEMENT DE EXTRANEITATE

Conform art. 35 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012, singurul motiv pentru care se poate refuza aplicarea unei dispoziţii din legea străină indicată prin normele conflictuale ale regulamentului este încălcarea ordinii publice a forului (a statului unde lucrează notarul public însărcinat cu procedura succesorală cu element de extraneitate).

De exemplu, posibilitatea *de cuius-ului* de a-şi alege ca lege a succesiunii legea naţională poate crea ocazia fraudării rezervei succesorale prevăzute de dreptul reşedinţei obişnuite din momentul decesului. În practică, această ocazie se poate ivi în situaţia în care *de cuius-ul* cu dublă cetăţenie, israeliană şi o cetăţenie a unui stat membru al Uniunii Europene, desemnează ca lege aplicabilă succesiunii legea israeliană, deşi are moştenitori rezervatari, conform fie legii ultimei reşedinţe obişnuite, fie celeilalte legi naţionale.

Conform art. 83 alin. (2) coroborat cu prevederile art. 22 alin. (1) din Regulamentul (UE) nr. 650/2012, alegerea legii israeliene ca aplicabilă succesiunii este valabilă, însă Legea succesiunilor israeliană din 1965 nu cunoaşte rezerva succesorală.

Desemnarea de către *de cuius*, ca lege aplicabila succesiunii, a dreptului israelian (ce nu cunoaşte rezerva succesorală a descendenţilor), în detrimentul legii ultimei reşedinţe obişnuite care instituie moştenitori rezervatari, este semnul unei fraude la lege. Astfel, se fraudează rezerva succesorală instituită de legea ce avea vocaţie de a se aplica moştenirii în temeiul art. 21 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012 (ca lege a reşedinţei obişnuite a *de cuius-ului*).

Intenţia frauduloasă este şi mai evidentă dacă ţinem cont de următorul aspect: *de cuius-ul* a ales dreptul israelian pentru a împiedica jocul retrimiterii de gradul întâi din art. 34 al Regulamentului, care ar fi dus tot la aplicarea dreptului reşedinţei obişnuite ce cunoaşte rezerva succesorală. Dacă nu ar fi fost vorba de o alegere expresă, ce cade sub incidenţa par. 2 al art. 34 din Regulament, retrimiterea de gradul întâi ar fi intervenit. Aceasta deoarece, potrivit avocatului israelian Alon Kaplan, care comentează Decizia Curţii Supreme a Statului Israel în Dosarul nr. 594/04, art. 137 al Legii succesiunilor din 1965 supune testamentul şi succesiunea legii reşedinţei obişnuite a testatorului în momentul morţii. Iată de ce Curtea Supremă israeliană a considerat că rezerva succesorală a descen-

BCU "IOAN SLAVICI" TIMIŞOARA UNIVERSITY LIBRARY

denţilor, prevăzută, în speţă, de Legea olandeză, trebuie sa fie respectată în ciuda alegerii dreptului israelian prin testament[1].

Având în vedere cele de mai sus, precum şi par. 26 din Preambulul Regulamentului (UE) nr. 650/2012, într-o asemenea ipoteză, legea israeliană trebuie înlăturată, deoarece alegerea ei a fost făcută cu unicul scop de a sustrage succesiunea aplicării dispoziţiilor rezervei succesorale prevăzute de legea ultimei reşedinţe obişnuite a *de cuius-ului*. Deoarece regulamentul nu are în textul lui o prevedere destinată sancţionării fraudei la lege, autorităţile reşedinţei obişnuite, de la notari până la judecători, sunt obligate să înlăture legea aleasă de *de cuius* şi să invalideze testamentul pe considerentul că dreptul israelian contravine ordinii publice de drept internaţional privat a reşedinţei obişnuite, apărate şi prin art. 35 al Regulamentului (UE) nr. 650 din 2012.

[1] Pentru detalii, a se consulta Alon Kaplan, *Forced Heirship in Israel – Is a Choice of Law Provision in a Last Will and Testament Enforceable*, disponibil la următoarea adresă web: *https://www.step. org/sites/default/files/Branches/Resources/Forced-heirship-in-Israel.pdf* (accesat pe 24 iunie 2016).

CU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SCHEME

SEDIUL MATERIEI

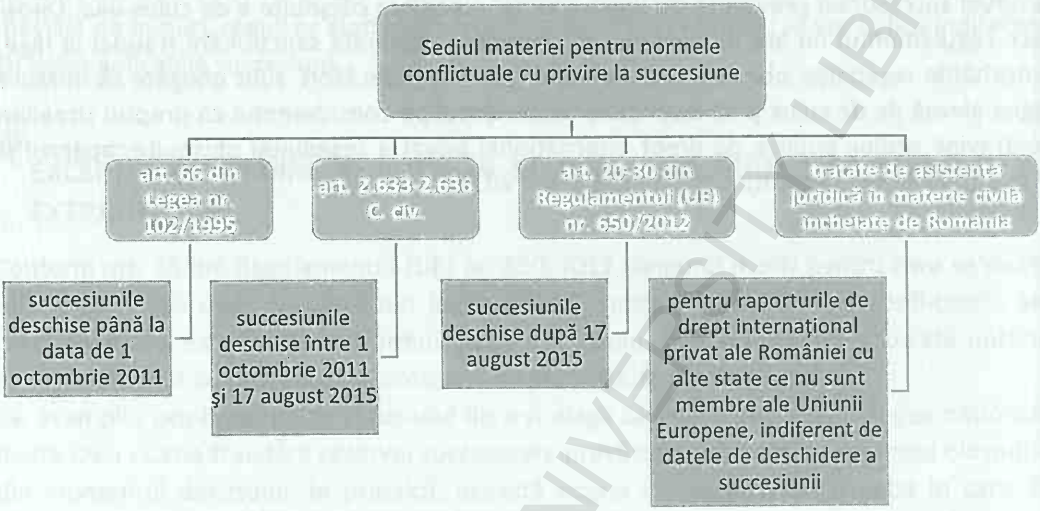

LEGEA APLICABILĂ MOȘTENIRII CONFORM REGULAMENTULUI (UE) NR. 650/2012

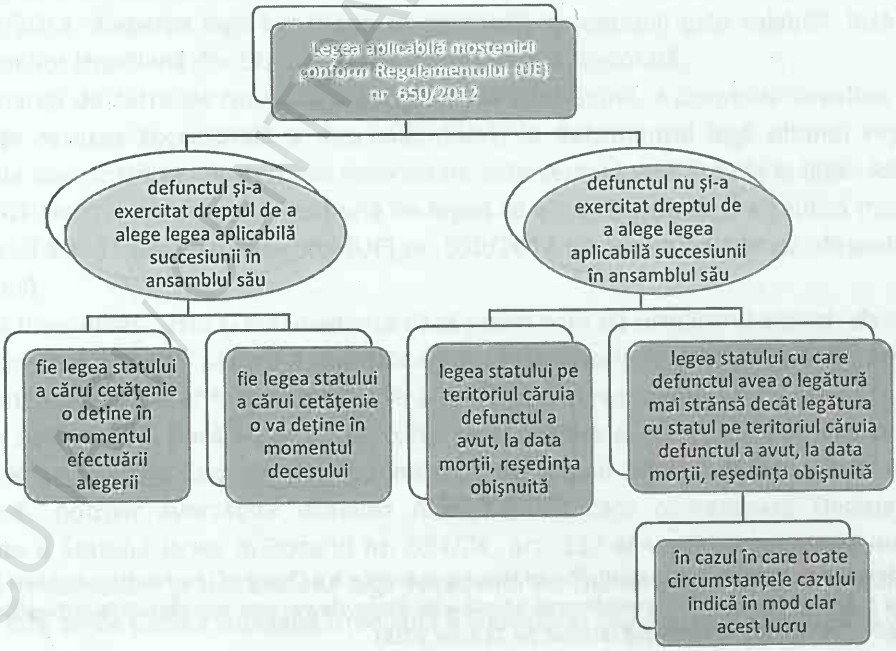

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Norme conflictuale privind moştenirea

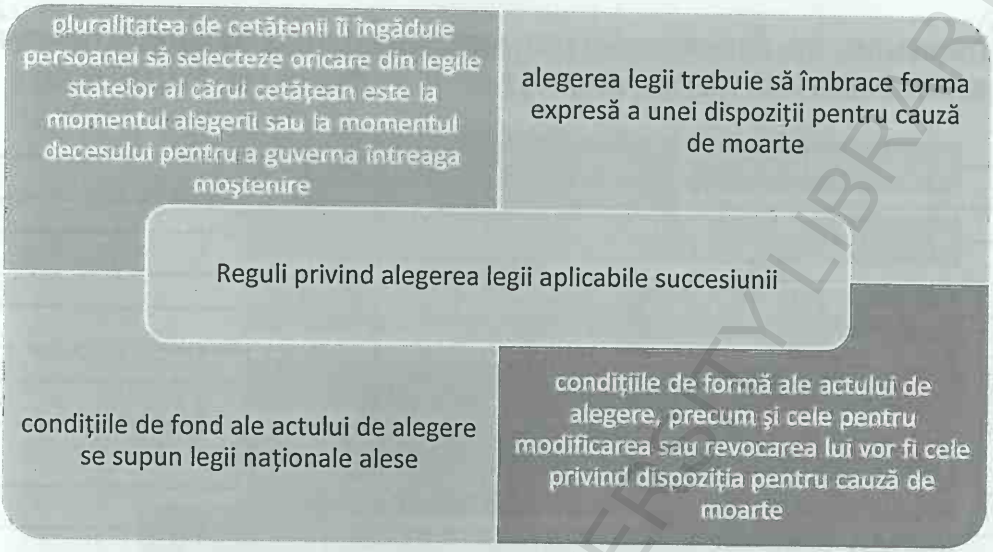

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

DOMENIUL DE APLICARE A LEGII MOŞTENIRII, DETERMINATĂ CONFORM REGULAMENTULUI (UE) NR. 650/2012

- cauzele, momentul şi locul deschiderii succesiunii
- vocaţia succesorală a beneficiarilor
- stabilirea cotelor-părţi ce le revin beneficiarilor
- stabilirea obligaţiilor care le pot fi impuse de către defunct
- stabilirea altor drepturi privind succesiunea, inclusiv drepturile succesorale ale soţului sau ale partenerului supravieţuitor
- capacitatea succesorală
- dezmoştenirea şi nedemnitatea
- transferul către moştenitori şi, după caz, către legatari al bunurilor, drepturilor şi obligaţiilor din care se compune patrimoniul succesoral
- condiţiile şi efectele acceptării succesiunii sau a unui legat sau ale renunţării la acestea
- puterile conferite moştenitorilor, executorilor testamentari şi altor administratori ai patrimoniului succesoral, în special cu privire la vânzarea bunurilor şi plata creditorilor, fără a aduce atingere atribuţiilor menţionate la art. 29 alin. (2) şi (3)
- răspunderea pentru datoriile succesiunii
- partea din patrimoniul succesoral de care se poate dispune, rezervele succesorale şi alte restricţii privind libertatea de a dispune pentru cauză de moarte
- pretenţiile pe care persoanele apropiate defunctului le-ar putea avea faţă de patrimoniul succesoral sau faţă de moştenitori
- obligaţiile privind raportul sau reducţiunea liberalităţilor la calcularea cotelor-părţi din succesiune ale diverşilor beneficiari
- partajul succesoral

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LEGEA APLICABILĂ CONDIȚIILOR DE FOND ŞI DE FORMĂ ALE DISPOZIȚIILOR PENTRU CAUZĂ DE MOARTE

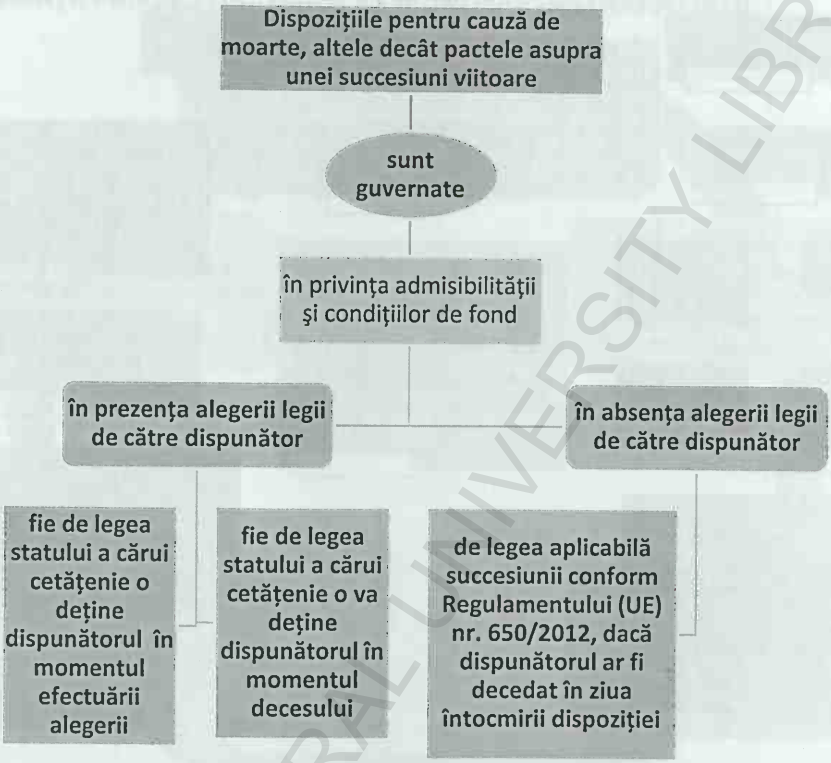

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

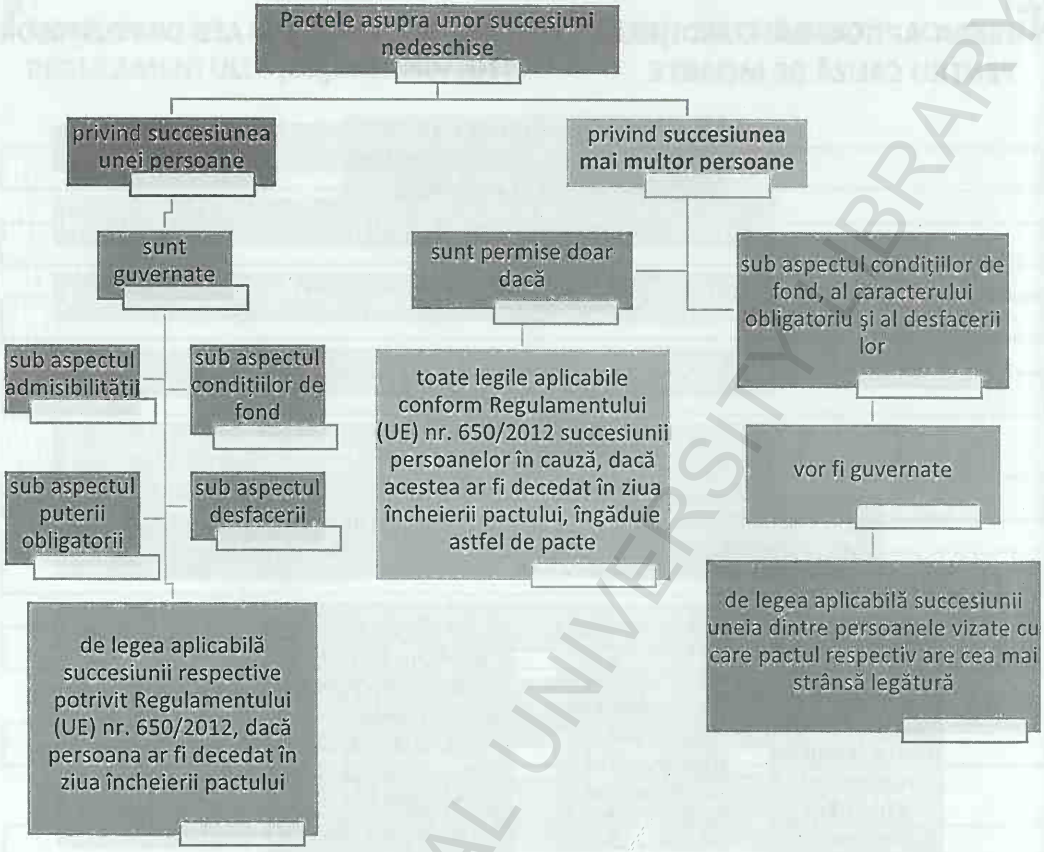

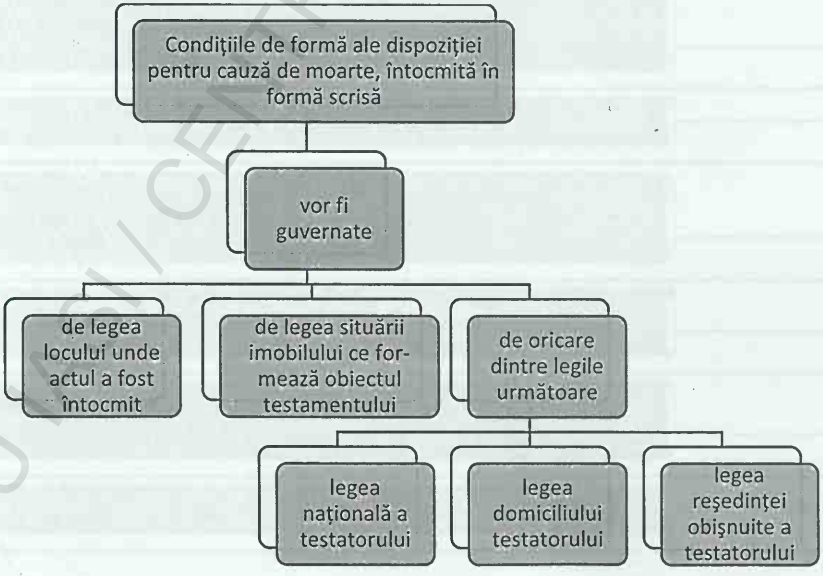

BCU Cluj / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LEGEA APLICABILĂ DECLARAȚIEI PRIVIND ACCEPTAREA SAU RENUNȚAREA LA SUCCESIUNE (A UNUI LEGAT, A REZERVEI SUCCESORALE) SAU ALE UNEI DECLARAȚII PRIVIND LIMITAREA RĂSPUNDERII DECLARANTULUI

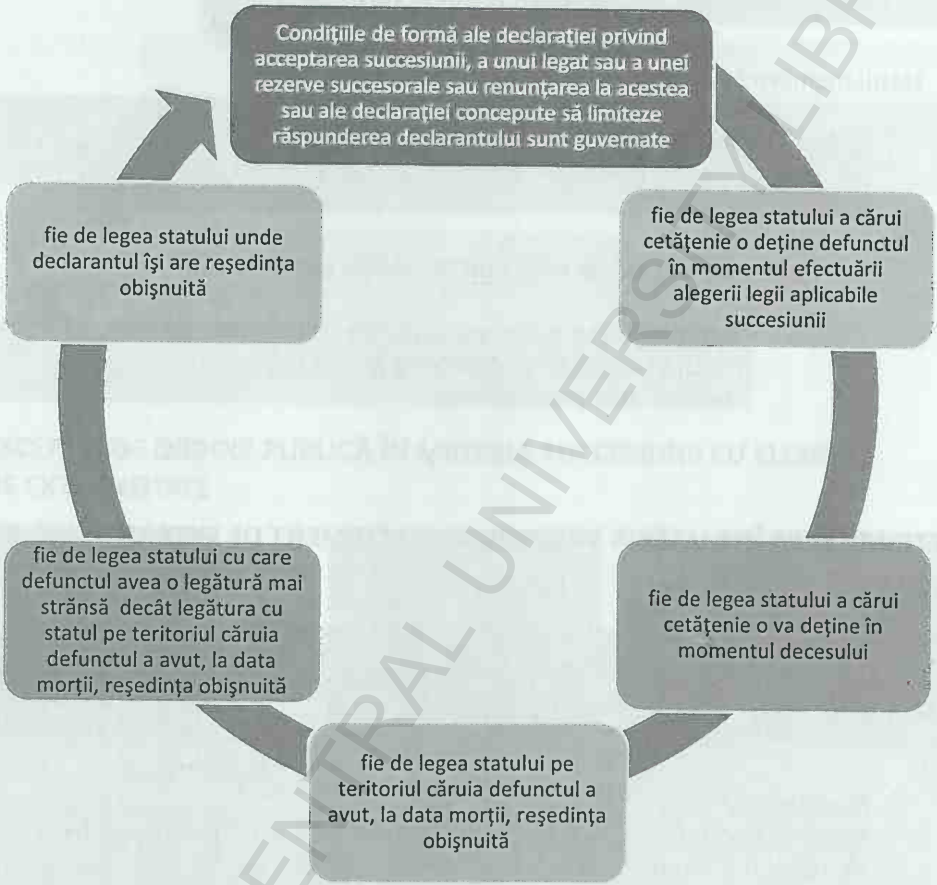

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LEGEA APLICABILĂ SUCCESIUNII VACANTE

succesiune vacantă

statul membru sau o entitate desemnată de acesta

va dobândi, conform legii proprii

bunurile succesiunii care sunt situate pe teritoriul său

sub condiția ca să fie respectat dreptul creditorilor de a solicita satisfacerea creanțelor lor din patrimoniul succesoral în ansamblul său

RETRIMITEREA ÎN MATERIA SUCCESIUNII CU ELEMENT DE EXTRANEITATE

Retrimiterea **este permisă** dacă normele de drept internațional privat ale statului terț retrimit la legea unui stat membru sau la legea unui stat terț care ar aplica propria lege.

Retrimiterea **nu se aplică** în următoarele cazuri:

- în cazul legii aplicabile succesiunii sau a alegerii acesteia;
- în cazul desemnării legii naționale a *de cuius-ului* pentru a cârmui succesiunea;
- în cazul legii aplicabile condițiilor de formă ale dispozițiilor pentru cauză de moarte sau a formei declarației privind acceptarea sau renunțarea la succesiune;
- în cazul normelor de aplicare necesară amintite mai sus.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

NORMELE DE APLICARE NECESARĂ ÎN MATERIA SUCCESIUNII CU ELEMENT DE EXTRANEITATE

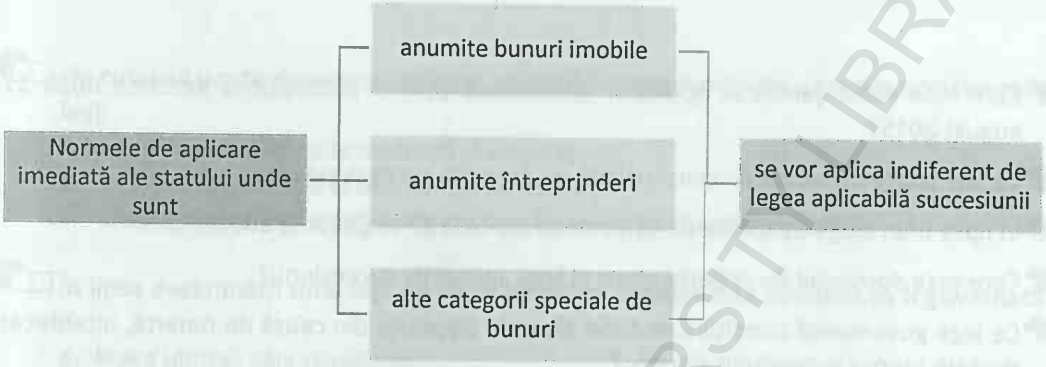

EXCEPȚIA DE ORDINE PUBLICĂ ÎN MATERIA SUCCESIUNII CU ELEMENT DE EXTRANEITATE

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

- Care este sediul juridic al normelor conflictuale privind succesiunile deschise după 17 august 2015?
- Ce legi poate desemna *de cuius-ul* spre a-i guverna succesiunea?
- În lipsa unei alegeri exprese de către defunct, ce lege va guverna succesiunea?
- Care este domeniul de reglementare al legii aplicabile succesiunii?
- Ce lege guvernează condiţiile de fond ale unei dispoziţii din cauză de moarte, alta decât pactele asupra succesiunii viitoare?
- Ce lege guvernează admisibilitatea, condiţiile de fond şi desfacerea pactului privind succesiunea nedeschisă a unei persoane?
- Schimbarea legii aplicabile capacităţii de a întocmi o dispoziţie din cauză de moarte afectează posibilitatea autorului de a modifica sau revoca dispoziţia?
- Care sunt cele cinci legi ce pot guverna fiecare condiţiile de formă ale dispoziţiilor din cauză de moarte?
- Ce legi pot guverna condiţiile de fond şi de formă ale declaraţiilor de acceptare a succesiunii (a unui legat sau a rezervei succesorale) sau de renunţare ?
- Care este legea aplicabilă succesiunii vacante?

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

TEST GRILĂ

1. ***De cuius*-ul poate desemna, ca lege aplicabilă succesiunii sale, una din următoarele legi:**
   a. legea națională a sa la momentul alegerii;
   b. legea națională a sa la momentul decesului;
   c. oricare dintre legile naționale pe care le are la momentul alegerii.

2. **În lipsa desemnării unei legi de către *de cuius*, succesiunea acestuia va fi guvernată de:**
   a. legea ultimei sale reşedinţe;
   b. legea reşedinţei sale obişnuite la data morţii;
   c. legea sa națională.

3. **Condițiile de fond ale dispozițiilor din cauză de moarte, altele decât pactele privind o succesiune viitoare, se supun:**
   a. legii locului unde au fost întocmite;
   b. legii naționale desemnate de către *de cuius* pentru a-i guverna succesiunea;
   c. legii reşedinţei obişnuite a *de cuius-ului*, în lipsa desemnării de către acesta a legii aplicabile.

4. **Condițiile de formă ale dispozițiilor în formă scrisă pentru cauză de moarte sunt guvernate de:**
   a. legea statului unde a fost întocmită dispoziția;
   b. legea națională a testatorului fie în momentul întocmirii dispoziției, fie în momentul decesului;
   c. legea statului unde sunt situate imobilele menționate în respectiva dispoziție.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

FIŞA 13 NORME CONFLICTUALE PRIVIND ACTUL JURIDIC

SINTEZE • SCHEME • ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE • TEST GRILĂ

SINTEZE

SEDIUL MATERIEI

Normele conflictuale privind legea aplicabilă condiţiilor de fond[1] şi de formă[2] ale actului juridic se găsesc în Cartea a VII-a a Codului civil, Titlul al II-lea, Capitolul al V-lea (intitulat *Actul juridic*) în art. 2.637-2.639.

Legea aplicabilă contractelor este reglementată de o normă juridică separată cuprinsă în Cartea a VII-a a Codului civil, Titlul al II-lea, Capitolul al VI-lea (intitulat *Obligaţiile*), în art. 2.640.

Din punct de vedere intertemporal, sediul materiei pentru normele conflictuale privind actul juridic a cunoscut următoarea evoluţie:

- între **1864-1992**, Codul civil „Alexandru Ioan Cuza" şi tratatele internaţionale;
- între **1 octombrie 1992-15 ianuarie 2008**, normele conflictuale ale Legii nr. 105/1992 cu privire la reglementarea raporturilor de drept internaţional privat;
- între **15 ianuarie 2008-17 decembrie 2009**, prevederile Convenţiei de la Roma (19 iunie 1980), pentru raporturile României cu state ale Uniunii Europene şi pe baza Legii nr. 105/1992, în celelalte cazuri;

[1] În sensul dreptului internaţional privat, prin condiţii de fond ale actului juridic înţelegem aspectele de fond privind încheierea actului juridic, efectele şi executarea lui, precum şi transmiterea şi stingerea raportului juridic izvorât din actul respectiv (a se vedea D. Lupaşcu şi D. Ungureanu, *Drept internaţional privat*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012, p. 218).

[2] În sens strict, forma actului juridic se referă la modalitatea de exteriorizare a voinţei părţilor cu intenţia de a crea, modifica sau stinge un raport juridic concret, iar în sens mai larg include atât condiţiile de validitate formală, cât şi cele necesare pentru probaţiune şi opozabilitate faţă de terţi. Aşadar, în doctrina dreptului internaţional privat se distinge între forma exterioară a actelor juridice (care include forma cerută *ad validitatem*, cât şi pe cea cerută *ad probationem*), forma de publicitate (impusă de opozabilitatea faţă de terţi) şi forma de abilitare (dispusă de lege pentru validarea actului juridic încheiat în numele unei persoane incapabile sau pentru actul juridic încheiat de o persoană cu capacitate de exerciţiu restrânsă) (a se vedea D. Lupaşcu şi D. Ungureanu, *op. cit.*, p. 226).

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

- între **17 decembrie 2009-1 octombrie 2011**, Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European şi Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligaţiilor contractuale (numit şi Roma I) şi Legea nr. 105/1992, care se aplică în completare;
- din **1 octombrie 2011**, Regulamentul Roma I, care se aplică cu prioritate, completat fiind de dispoziţiile Codului Civil (Legea nr. 287/2009).

Practic, normele conflictuale ale Codului civil se vor aplica actelor juridice unilaterale şi contractelor excluse din domeniul de aplicare al Regulamentului Roma I, în măsura în care nu există prevederi speciale în tratatele internaţionale la care România este parte, în dreptul Uniunii Europene sau în legi speciale[1].

LEGEA APLICABILĂ CONDIŢIILOR DE FOND ALE ACTULUI JURIDIC

Potrivit art. 2.637 alin. (1) Cod civil, **condiţiile de fond ale actului juridic** sunt stabilite de **legea aleasă** de părţi sau, după caz, de autorul său (*lex voluntatis*)[2].
Alegerea legii aplicabile condiţiilor de fond ale actului juridic este supusă următoarelor reguli:

- alegerea legii aplicabile actului trebuie să fie expresă sau să rezulte cu certitudine din cuprinsul actului sau din circumstanţe [art. 2.637 alin. (2) Cod civil];
- părţile pot alege legea aplicabilă actului juridic în întregime sau doar anumitor părţi ale lui [art. 2.637 alin. (3) Cod civil];
- înţelegerea privind legea aplicabilă actului juridic poate fi modificată ulterior încheierii actului. Modificarea va avea efect retroactiv, dar nu va putea infirma validitatea formei actului juridic şi nu va putea afecta drepturile dobândite de către terţi [art. 2.637 alin. (4) Cod civil][3].

În **lipsa alegerii**, legea care va cârmui condiţiile de fond ale actului juridic va fi, după caz:

- **legea statului cu care actul juridic prezintă cele mai strânse legături;**
- **legea locului unde actul juridic a fost încheiat**, dacă legea statului cu care actul juridic prezintă cele mai strânse legături nu poate fi identificată (art. 2.638 Cod civil).

---

[1] R. Dimitriu, Capitolul V, *Actul juridic* în Academia Română, Institutul de Cercetări Juridice, Departamentul de Drept Privat „Traian Ionaşcu", M. Uliescu (coordonator), *Noul Cod civil. Studii şi comentarii. Sinteza propunerilor de modificare şi completare a noului Cod civil*, vol. IV, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2016, pp. 451-453.

[2] Doctrina numeşte *lex voluntatis* legea subiectiv aplicabilă, pentru a o deosebi de legea obiectiv aplicabilă (care reglementează condiţiile de fond ale actului juridic în lipsa manifestării de voinţă a autorului sau a părţilor). De asemenea, se arată că *lex voluntatis* trebuie să fie întotdeauna legea unui anumit stat. Deşi părţile pot include în contractul lor un corp de norme suprastatale sau o convenţie internaţională, ele nu pot declara drept lege subiectiv aplicabilă un astfel de ansamblu de norme (a se vedea R. Dimitriu, *op. cit.*, pp. 454-455.).

[3] Aceste reguli, fiind vorba de o înţelegere, se vor aplica numai pentru actele juridice bilaterale sau multilaterale, adică acolo unde existenţa actului juridic depinde de două sau mai multe voinţe.

BCU BUCUREŞTI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LEGEA APLICABILĂ CONDIŢIILOR DE FORMĂ ALE ACTULUI JURIDIC

Condiţiile de formă ale unui act juridic sunt guvernate, conform art. 2.639 alin. (1) Cod civil, de **legea care îi cârmuieşte fondul**, respectiv de legea aleasă de părţi sau, după caz, de autorul său sau, în absenţa alegerii, de legea statului cu care actul juridic prezintă cele mai strânse legături ori de legea locului unde actul juridic a fost încheiat, dacă legea statului cu care actul juridic prezintă cele mai strânse legături nu poate fi identificată.
Conform art. 2.639 alin. (2) Cod civil, **actul se consideră totuşi valabil din punct de vedere al formei dacă îndeplineşte condiţiile prevăzute de una dintre legile următoare:**

- legea locului unde a fost întocmit;
- legea cetăţeniei;
- legea reşedinţei obişnuite a persoanei care l-a consimţit;
- legea aplicabilă potrivit dreptului internaţional privat al autorităţii care examinează validitatea actului juridic[1].

Potrivit alin. (3) al art. 2.639 Cod civil, în cazul în care legea aplicabilă condiţiilor de fond ale actului juridic impune, sub sancţiunea nulităţii, **o anumită formă solemnă, nicio altă lege dintre cele menţionate mai sus nu poate înlătura această cerinţă**, indiferent de locul întocmirii actului.

LEGEA APLICABILĂ OBLIGAŢIILOR CONTRACTUALE

Din analiza dispoziţiilor art. 2.640 Cod civil, care reprezintă norma conflictuală în materie de obligaţii izvorâte din contracte, se desprind următoarele reguli:

- **legea aplicabilă obligaţiilor contractuale** se determină potrivit reglementărilor dreptului Uniunii Europene, în speţă **potrivit Regulamentului (CE) nr. 593/2008** al Parlamentului European şi Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligaţiilor contractuale (numit şi Roma I[2]).

Conform art. 1 parag. (1), Regulamentul Roma I **se aplică** obligaţiilor contractuale în materie civilă şi comercială în situaţiile în care există un conflict de legi, **fără a se aplica** însă în materie fiscală, vamală sau administrativă.

---

[1] În doctrina românească s-a arătat că legătura legii cetăţeniei sau a reşedinţei obişnuite (domiciliului) persoanei care l-a consimţit este valabilă doar pentru actele juridice unilaterale, în vreme ce legătura dreptului internaţional privat al autorităţii ce examinează validitatea se va aplica atât pentru actele unilaterale, cât şi pentru cele bilaterale (a se vedea O. Ungureanu, C. Jugastru, A. Circa, *Manual de drept internaţional privat*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, p. 175).

[2] Această denumire i s-a aplicat regulamentului pentru că el a înlocuit Convenţia de la Roma din 19 iunie 1980 asupra legii aplicabile obligaţiilor contractuale. Textul în limba română poate fi accesat la următoarea adresă web: *http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32008R0593&from=RO* (accesată la 10 decembrie 2018).

BUCUREŞTI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Norme conflictuale privind actul juridic

Potrivit art. 2 din Regulamentul Roma I, legea desemnată de regulament se aplică indiferent dacă este vorba de legea unui stat care este sau nu membru al Uniunii Europene. Singura excepție de la aplicarea Regulamentului Roma I este reprezentată de Danemarca. Cu toate acestea, în temeiul art. 2, prezentat mai sus, instanțele celorlalte state-membre sunt obligate să aplice legea daneză oricărui litigiu în care dispozițiile Regulamentului Roma I indică această lege drept *lex causae*[1].

- **în materiile care nu intră sub incidența reglementărilor europene**, pentru a afla legea aplicabilă obligațiilor contractuale **se vor aplica dispozițiile Codului civil privind legea aplicabilă actului juridic (art. 2.637-2.639)**, dacă nu se prevede altfel prin convenții internaționale sau prin dispoziții speciale, în temeiul art. 2.640 alin. (2) Cod civil.

Materiile excluse din domeniul de reglementare al Regulamentului Roma I sunt cele enumerate în alineatul (2) al articolului 1, și anume:

- aspectele privind starea și capacitatea persoanelor fizice, fără a se aduce atingere art. 13;
- obligațiile rezultate din relațiile de familie și din relații care, în conformitate cu legea aplicabilă, sunt considerate ca având efecte comparabile, inclusiv obligațiile de întreținere [am văzut că legea aplicabilă obligațiilor de întreținere este determinată potrivit dispozițiilor Regulamentului (CE) nr. 4/2009 al Consiliului din 18 decembrie 2008];
- obligațiile rezultate din aspectele patrimoniale ale regimurilor matrimoniale sau din aspectele patrimoniale ale relațiilor care sunt considerate, potrivit legii aplicabile, ca având efecte comparabile cu cele ale căsătoriei (pentru rezolvarea conflictelor de legi în materia aceasta există Regulamentele 2016/1103 și 2016/1104), precum și obligațiile izvorâte din testamente și succesiuni;
- obligațiile rezultate din cambii, cecuri și bilete la ordin, precum și din alte instrumente negociabile, în măsura în care obligațiile acestea derivă din caracterul negociabil al acestor titluri;
- convențiile de arbitraj și convențiile privind alegerea instanței competente;
- aspectele reglementate de dreptul societăților comerciale sau al altor organisme constituite sau nu ca persoane juridice, precum constituirea, capacitatea, organizarea internă, dizolvarea, răspunderea internă a asociaților etc.
- chestiunea de a ști dacă un reprezentant poate angaja față de terți răspunderea persoanei pentru care acționează sau dacă un organ al unei societăți poate angaja răspunderea față de terți a respectivei societăți;

[1] R. Dimitriu, *op. cit.*, p. 476.

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

- constituirea de trusturi;
- obligaţiile izvorâte din înţelegerile premergătoare încheierii unui contract;
- probele şi aspectele de procedură, cu excepţia art. 18 din regulament etc.

LEGEA APLICABILĂ CONDIŢIILOR DE FOND ALE CONTRACTULUI

În principiu, **legea contractului**[1] este aleasă de părţi prin voinţa lor, în acest caz numindu-se *lex voluntatis*[2].

Analiza prevederilor art. 3 din Regulamentul Roma I identifică următoarele reguli aplicabile în materia alegerii legii care va guverna condiţiile de fond ale contractului:

- desemnarea legii trebuie să fie expresă sau să rezulte cert din clauzele contractuale sau din împrejurările cauzei;
- părţile pot desemna legea aplicabilă contractului în întregul său sau doar unor părţi ale contractului;
- părţile pot conveni, în orice moment, să supună contractul altei legi decât cea care-l guverna anterior, fie în temeiul unei alegeri anterioare, fie în temeiul altor dispoziţii ale regulamentului;
- orice modificare efectuată de către părţi cu privire la legea aplicabilă care intervine ulterior încheierii contractului nu va afecta validitatea formală a contractului şi nici drepturile terţilor[3];
- în cazul în care toate elementele relevante ale situaţiei se află la momentul alegerii legii în alt stat decât statul a cărui lege a fost desemnată, legea aleasă se va aplica în continuare contractului doar în limitele trasate de dispoziţiile imperative ale legii statului unde sunt localizate elementele relevante;
- dacă toate elementele relevante ale situaţiei se află în unul sau mai multe state membre ale Uniunii Europene, alegerea de către părţi a legii aplicabile, alta decât cea a unui stat membru, nu va aduce atingere aplicării dispoziţiilor de drept comunitar imperative, aşa cum au fost transpuse în statul membru al instanţei competente;

---

[1] Legea competentă pentru a reglementa condiţiile de fond şi efectele actului juridic se numeşte *lex actus*, iar în cazul contractelor, *lex contractus*.

[2] A. Gherghe, Capitolul VI. Obligaţiile. *Normele conflictuale privind obligaţiile (art. 2.640-2.646)* în Academia Română, Institutul de Cercetări Juridice, Departamentul de Drept Privat „Traian Ionaşcu", M. Uliescu (coordonator), Noul Cod civil. Studii şi comentarii. Sinteza propunerilor de modificare şi completare a noului Cod civil, vol. IV, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2016, p. 478.

[3] În privinţa raportului dintre clauza de alegere şi contractul principal, doctrina subliniază faptul că, în principiu, clauza de alegere urmează regimul juridic al contractului principal, însă, sub anumite aspecte, clauza poate avea un regim juridic distinct, adică clauza şi contractul principal pot fi supuse unor legi deosebite (*ibidem*, p. 480).

BCU CLUJ / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

- existența și validitatea consimțământului părților cu privire la desemnarea legii aplicabile se va determina, conform art. 10 (Consimțământul și validitatea de fond), 11 (Validitatea de formă) și 13 (Incapacitatea).

În absența desemnării de către părți a legii aplicabile contractului devin incidente regulile stabilite de Regulamentul Roma I în art. 4.
Astfel, conform art. 4 par. (1), legea aplicabilă contractului se va determina, fără a se aduce atingere art. 5-8 ale regulamentului[1], după cum urmează:

- contractul de vânzare-cumpărare de bunuri va fi reglementat de legea țării unde se află reședința obișnuită a vânzătorului [lit. a)];
- contractul de prestări servicii va fi reglementat de legea statului unde se află reședința obișnuită a prestatorului de servicii [lit. b)];
- contractul privind un drept imobiliar sau contractul de locațiune al unui imobil este reglementat de legea țării unde se află imobilul [lit. c)];
- contractul de locațiune având drept obiect folosința privată și temporară a unui imobil, pe o perioadă de maximum șase luni consecutive, este guvernat de legea statului unde atât proprietarul, cât și locatarul persoană fizică își au reședința obișnuită [lit. d)];
- contractul de franciză va fi guvernat de legea țării unde își are reședința obișnuită beneficiarul francizei [lit. e)];
- contractul de distribuție va fi guvernat de legea reședinței obișnuite a distribuitorului [lit. f)];
- contractul de vânzare-cumpărare de bunuri la licitație se va supune legii statului unde are loc licitația, dacă se poate stabili acest loc [lit. g)];
- orice contract încheiat în cadrul unui sistem multilateral care reunește sau facilitează reunirea de interese multiple de vânzare-cumpărare de instrumente financiare ale terților va fi reglementat de legea sa unică [lit. h)].

În ipoteza în care contractului nu i se aplică prevederile par. 1 (de mai sus) sau dacă elementelor contractului li s-ar aplica mai multe dintre prevederile de la literele a)-h), legea aplicabilă contractului va fi **legea reședinței obișnuite a părții contractante care efectuează prestația caracteristică** [art. 4 par. (2) din Regulamentul Roma I].
Existența și **validitatea contractului** sau **a oricărei clauze contractuale** sunt determinate de legea care l-ar reglementa în temeiul Regulamentului Roma I, dacă contractul sau clauza ar fi valide, după caz, legea aleasă de părți sau cea aplicabilă în lipsa alegerii [art. 10 par. (1) din Regulamentul Roma I].

[1] Art. 5-8 nu vor mai fi prezentate aici, deoarece normele conflictuale se referă la niște categorii de contracte specializate: de transport (art. 5), cu consumatorii (art. 6), de asigurare (art. 7) sau contractele individuale de muncă (art. 8) și se vor studia în cadrul programelor de studii aprofundate în materia dreptului internațional privat sau în cadrul disciplinei dreptului comerțului internațional.

CU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Pentru a stabili că **nu şi-a dat consimţământul, o parte poate invoca legea statului unde îşi are reşedinţa obişnuită**, dacă din circumstanţele respective reiese faptul că nu ar fi fost rezonabil să se stabilească efectele comportamentului acelei părţi în conformitate cu legea aplicabilă contractului, dacă acesta ar fi valid [art. 10 par. (2) din Regulamentul Roma I].
În cazul contractului încheiat între persoane aflate în aceeaşi ţară, persoana fizică care ar avea capacitate juridică conform legii acelei ţări poate invoca incapacitatea sa rezultând din legea altei ţări numai în cazul în care, la data încheierii contractului, cealaltă parte contractantă avea cunoştinţă de respectiva incapacitate sau nu o cunoştea ca urmare a neglijenţei sale (art. 13 din Regulamentul Roma I).

LEGEA APLICABILĂ CONDIŢIILOR DE FORMĂ ALE CONTRACTULUI

Legea aplicabilă condiţiilor de formă ale contractului se determină pe baza regulilor stabilite de art. 11 din Regulamentul Roma I.
Astfel:

- contractul încheiat între persoane sau reprezentanţi ai acestora care se află în acelaşi stat la momentul încheierii contractului este valid încheiat din punctul de vedere al formei, dacă îndeplineşte condiţiile de formă prevăzute de legea care îl reglementează pe fond, conform regulamentului sau de legea statului unde se încheie contractul;
- contractul încheiat între persoane sau reprezentanţi ai acestora care se află în state diferite la momentul încheierii contractului este considerat valid din punct de vedere formal dacă îndeplineşte condiţiile de formă prevăzute de legea care-l reglementează pe fond sau de legea oricărei ţări unde se află oricare dintre părţi sau reprezentant al acesteia la momentul încheierii contractului sau de legea ţării în care la data respectivă îşi avea reşedinţa obişnuită oricare dintre părţile contractante;
- actul juridic unilateral, menit să producă efecte juridice în legătură cu un contract încheiat sau care urmează a fi încheiat va fi valid din punct de vedere al formei dacă va îndeplini cerinţele formale prevăzute de legea care reglementează sau ar reglementa contractul pe fond sau de legea statului unde a fost încheiat actul unilateral sau de legea ţării unde autorul actului îşi avea reşedinţa obişnuită la acea dată (data încheierii actului);
- forma contractelor încheiate cu consumatorii va fi guvernată de legea ţării unde îşi are reşedinţa obişnuită consumatorul;
- contractul care are ca obiect un drept real imobiliar sau contractul de locaţiune al unui imobil va fi supus condiţiilor de formă prevăzute de legea statului unde se află situat imobilul dacă, conform legii respective, condiţiile formale sunt aplicate indiferent de ţara unde este încheiat contractul şi indiferent de legea ce-l guvernează şi dacă de la respectivele dispoziţii nu se poate deroga prin convenţie (condiţii cumulative).

DOMENIUL DE REGLEMENTARE AL LEGII APLICABILE CONTRACTULUI. EXCLUDEREA RETRIMITERII

Legea aplicabilă contractului, în temeiul Regulamentului Roma I, va reglementa, potrivit art. 12, în special:

- interpretarea contractului;
- executarea obligațiilor născute din contract;
- consecințele neexecutării totale sau parțiale a obligațiilor, inclusiv evaluarea prejudiciului astfel produs, în limitele competenței conferite instanței de legea sa procedurală;
- diferitele moduri de stingere a obligațiilor, precum și prescripția și decăderea din drepturi;
- efectele nulității contractului.

Modalitățile concrete de executare și măsurile ce pot fi luate în cazul unei executări defectuoase vor fi guvernate de legea statului unde are loc executarea.
Și în cazul Regulamentului Roma I, retrimiterea este exclusă prin art. 20.

LIMITELE APLICĂRII LEGII CE GUVERNEAZĂ CONTRACTUL. NORMELE DE APLICARE IMEDIATĂ ȘI ORDINEA PUBLICĂ

Conform art. 9 par. (2) din Regulamentul Roma I, dispozițiile sale conflictuale nu vor restrânge efectul normelor de aplicare imediată din legea instanței sesizate.
Normele de aplicare imediată sunt, conform art. 9 par. (1) din Regulamentul Roma I, norme a căror respectare este privită ca esențială de o anumită țară pentru păstrarea intereselor sale publice, precum: organizarea politică, socială sau economică, în asemenea măsură încât aceste norme sunt aplicabile oricărei situații care intră în sfera lor de aplicare, indiferent de legea aplicabilă contractului în temeiul regulamentului.
Efectul normelor de aplicare imediată din legea statului unde obligațiile contractuale urmează să fie sau au fost executate este permis în măsura în care aceste norme antrenează nelegalitatea executării contractului [art. 9 par. (3) din Regulamentul Roma I].
Pentru a decide aplicarea acestor dispoziții instanța de judecată va ține cont de natura și de obiectul acestora, precum și de consecințele aplicării sau neaplicării lor.
Potrivit art. 21 din Regulamentul Roma I, aplicarea unei dispoziții din legea oricărei țări determinate în temeiul regulamentului nu poate fi înlăturată decât dacă o astfel de aplicare este vădit incompatibilă cu ordinea publică a instanței sesizate.

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LEGEA APLICABILĂ MIJLOACELOR DE PROBĂ ALE CONTRACTULUI

În materia prezumțiilor legale şi a sarcinii probei se aplică legea care reglementează contractul potrivit dispozițiilor Regulamentului Roma I [art. 18 par. (1) din Regulamentul Roma I].
Proba contractului sau a **actului juridic** menit să producă efecte juridice în legătură cu un contract se va putea face prin **orice mijloace de probă**, admise fie de **legea forului**, fie de oricare dintre **legile menționate la art. 11** din Regulamentul Roma I (Validitatea de formă), sub condiția ca mijloacele de probă respective să poată fi administrate în fața instanței sesizate [art. 18 par. (2) din Regulamentul Roma I].

RAPORTUL NORMELOR CONFLICTUALE DIN REGULAMENTUL (CE) NR. 593/2008 (ROMA I) CU ALTE DISPOZIȚII DIN DREPTUL UNIUNII EUROPENE

Normele conflictuale ale Regulamentului Roma I reprezintă **dreptul comun** pentru Uniunea Europeană în materia obligațiilor contractuale (art. 23 din Regulamentul Roma I). De la aceste norme se poate deroga prin dispoziții speciale conținute în dreptul Uniunii Europene, excepție făcând doar art. 7 privind contractele de asigurare.

APLICAREA ÎN TIMP A DISPOZIȚIILOR REGULAMENTULUI (CE) NR. 593/2008 (ROMA I)

Normele conflictuale din Regulamentul Roma I se aplică, conform art. 28, doar contractelor încheiate după 17 decembrie 2009.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SCHEME

SEDIUL MATERIEI

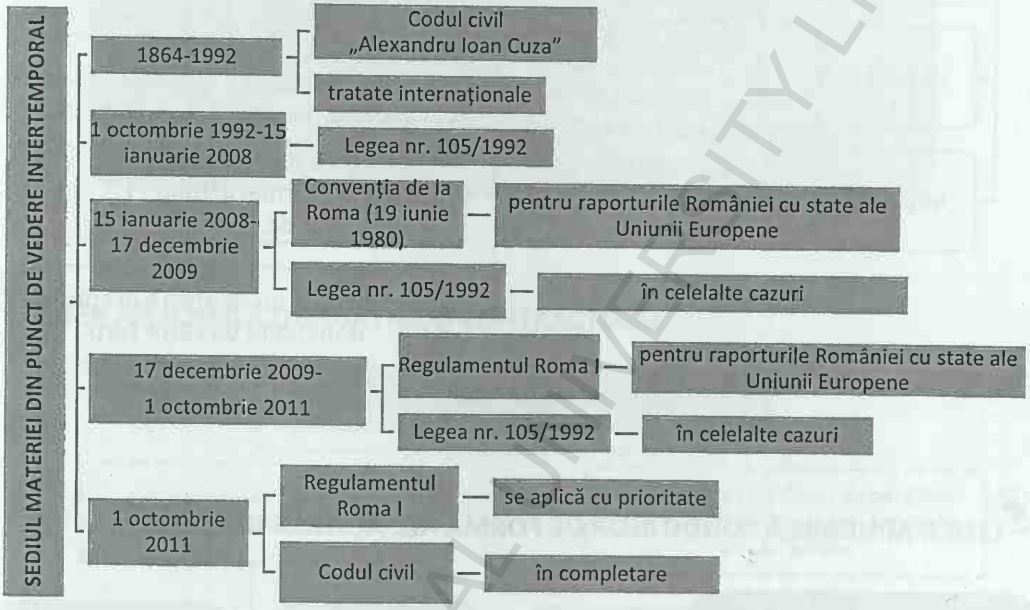

LEGEA APLICABILĂ CONDIȚIILOR DE FOND ALE ACTULUI JURIDIC

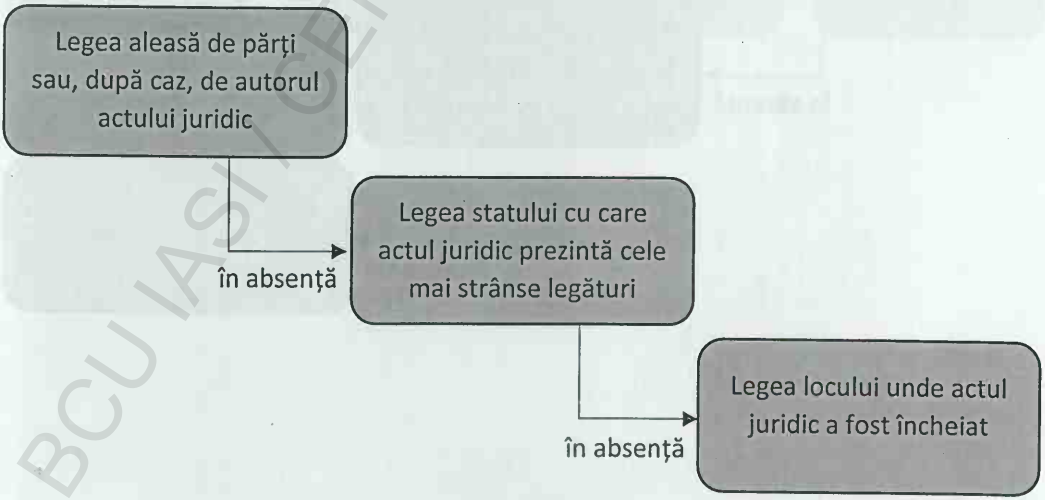

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

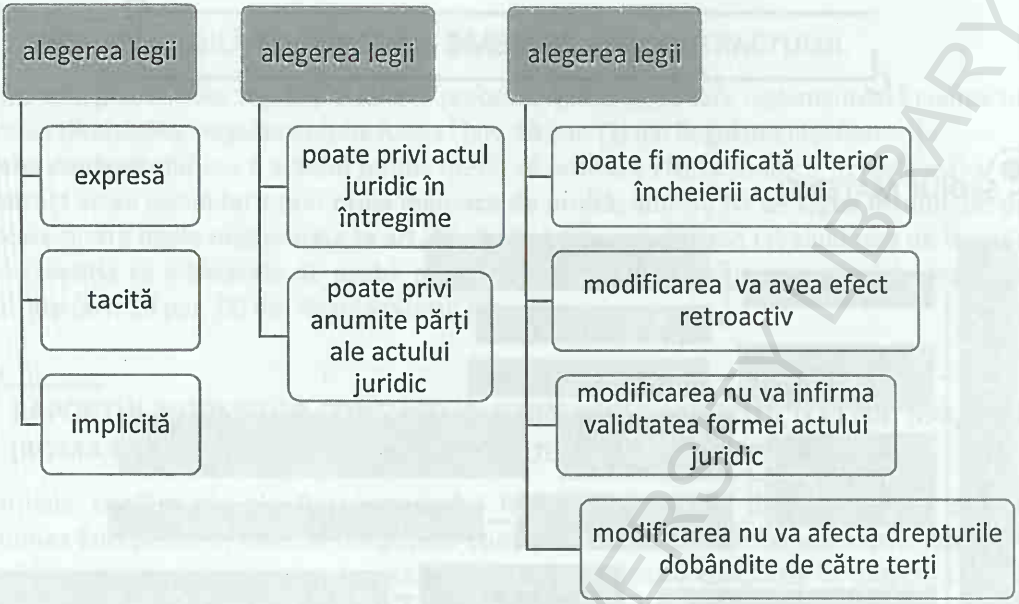

LEGEA APLICABILĂ CONDIȚIILOR DE FORMĂ ALE ACTULUI JURIDIC

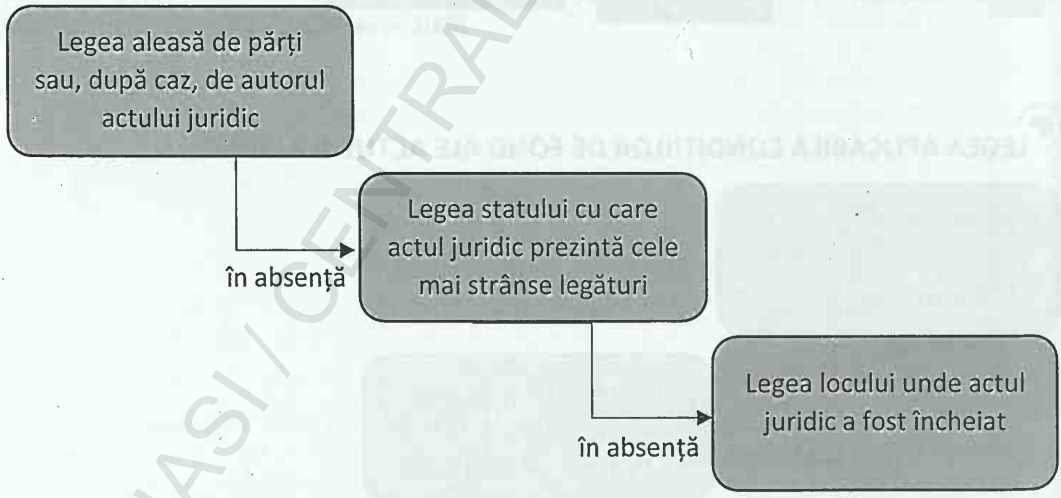

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Norme conflictuale privind actul juridic

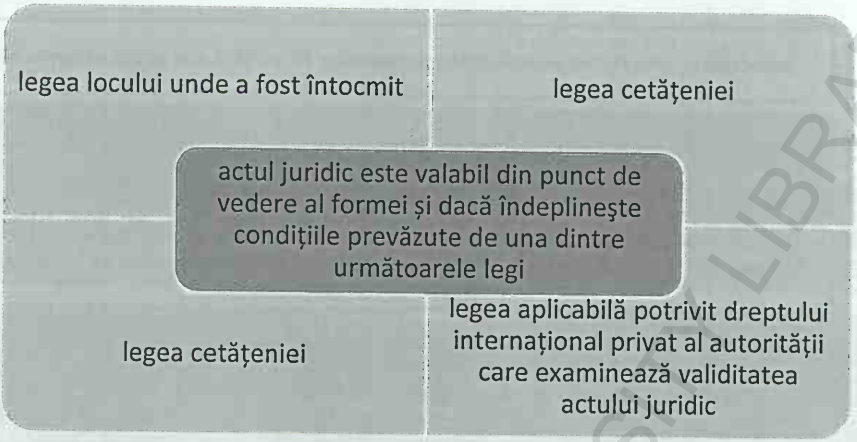

LEGEA APLICABILĂ OBLIGAȚIILOR CONTRACTUALE

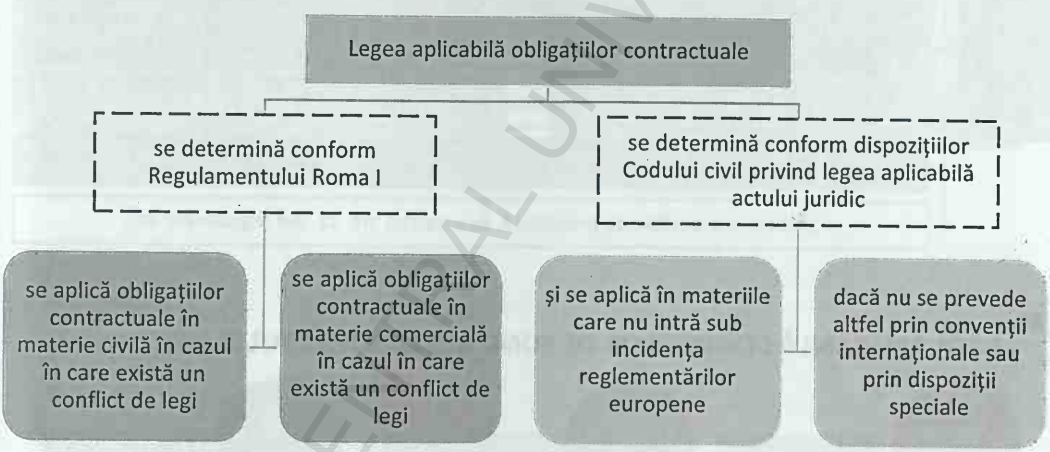

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Materiile excluse din domeniul de reglementare al Regulamentului Roma I

- aspectele privind starea şi capacitatea persoanelor fizice, fără a se aduce atingere art. 13
- obligaţiile rezultate din relaţiile de familie şi din relaţii care, în conformitate cu legea aplicabilă, sunt considerate ca având efecte comparabile, inclusiv obligaţiile de întreţinere
- obligaţiile rezultate din aspectele patrimoniale ale regimurilor matrimoniale sau din aspectele patrimoniale ale relaţiilor care sunt considerate, potrivit legii aplicabile, ca având efecte comparabile cu cele ale căsătoriei
- obligaţiile izvorâte din testamente şi succesiuni
- obligaţiile rezultate din cambii, cecuri şi bilete la ordin, precum şi din alte instrumente negociabile, în măsura în care obligaţiile acestea derivă din caracterul negociabil al acestor titluri
- convenţiile de arbitraj şi convenţiile privind alegerea instanţei competente
- aspectele reglementate de dreptul societăţilor comerciale sau al altor organisme constituite sau nu ca persoane juridice, precum constituirea, capacitatea, organizarea internă, dizolvarea, răspunderea internă a asociaţilor etc.
- chestiunea de a şti dacă un reprezentant poate angaja faţă de terţi răspunderea persoanei pentru care acţionează sau dacă un organ al unei societăţi poate angaja răspunderea faţă de terţi a respectivei societăţi
- constituirea de trusturi
- obligaţiile izvorâte din înţelegerile premergătoare încheierii unui contract
- probele şi aspectele de procedură, cu excepţia art. 18 din regulament etc.

LEGEA APLICABILĂ CONDIŢIILOR DE FOND ALE CONTRACTULUI

alegerea legii

- expresă
- tacită
- implicită

alegerea legii

- poate privi contractul în întregime
- poate privi anumite părţi ale contractului

modificarea legii

- poate fi convenită în orice moment de către părţi
- nu va afecta validitatea formală a contractului
- nu va afecta validitatea formală a contractului şi nici drepturile terţilor

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Alte reguli aplicabile în materia alegerii legii care va guverna condițiile de fond ale contractului

legea aleasă se va aplica în continuare contractului doar în limitele trasate de dispozițiile imperative ale legii statului unde sunt localizate elementele relevante → în cazul în care toate elementele relevante ale situației se află, la momentul alegerii legii, în alt stat decât statul a cărui lege a fost desemnată

alegerea de către părți a legii aplicabile, alta decât cea a unui stat membru, nu va aduce atingere aplicării dispozițiilor de drept comunitar imperative, așa cum au fost transpuse în statul membru al instanței competente → dacă toate elementele relevante ale situației se află în unul sau mai multe state membre ale Uniunii Europene

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

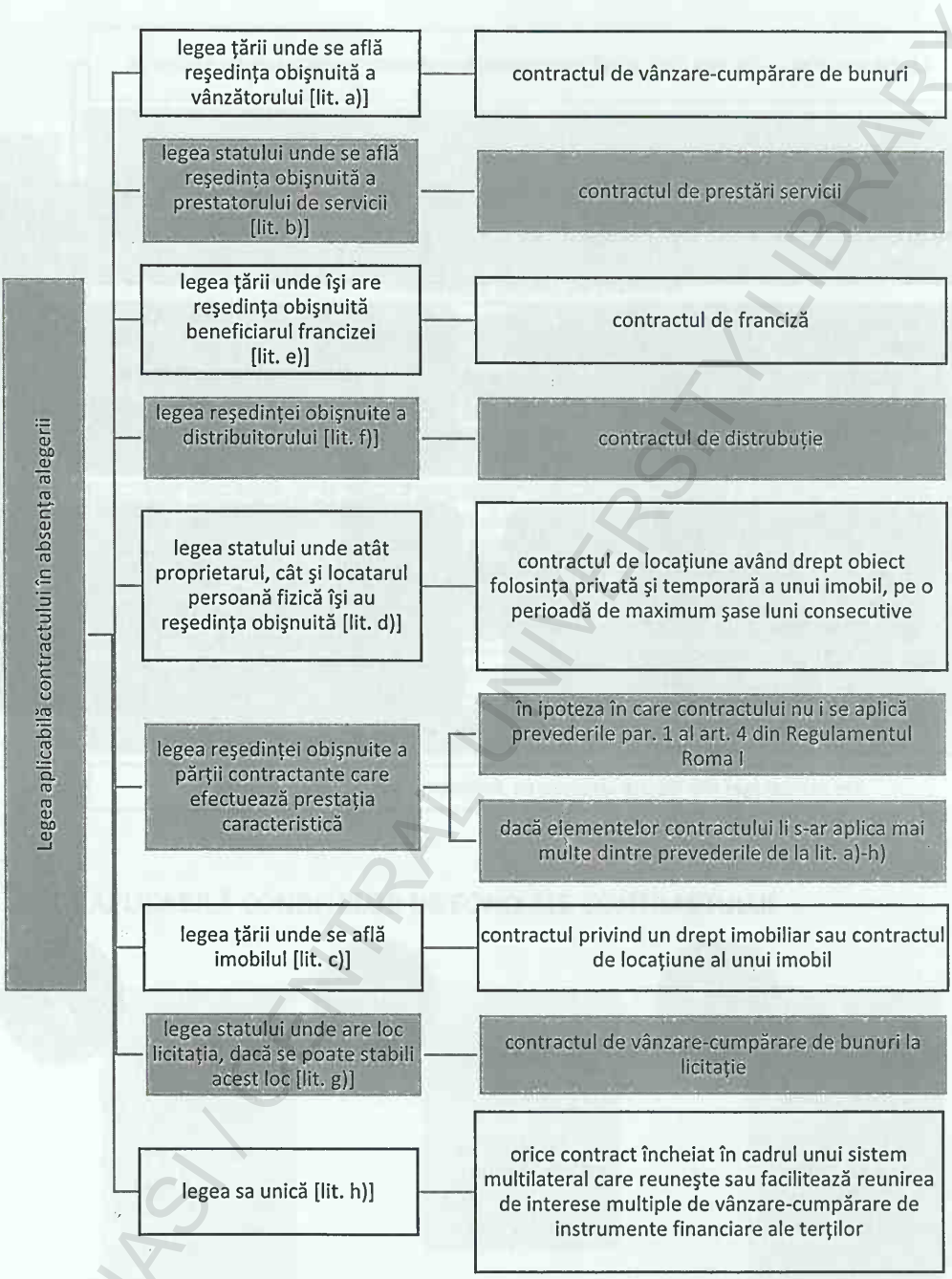

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LEGEA APLICABILĂ CONDIȚIILOR DE FORMĂ ALE CONTRACTULUI

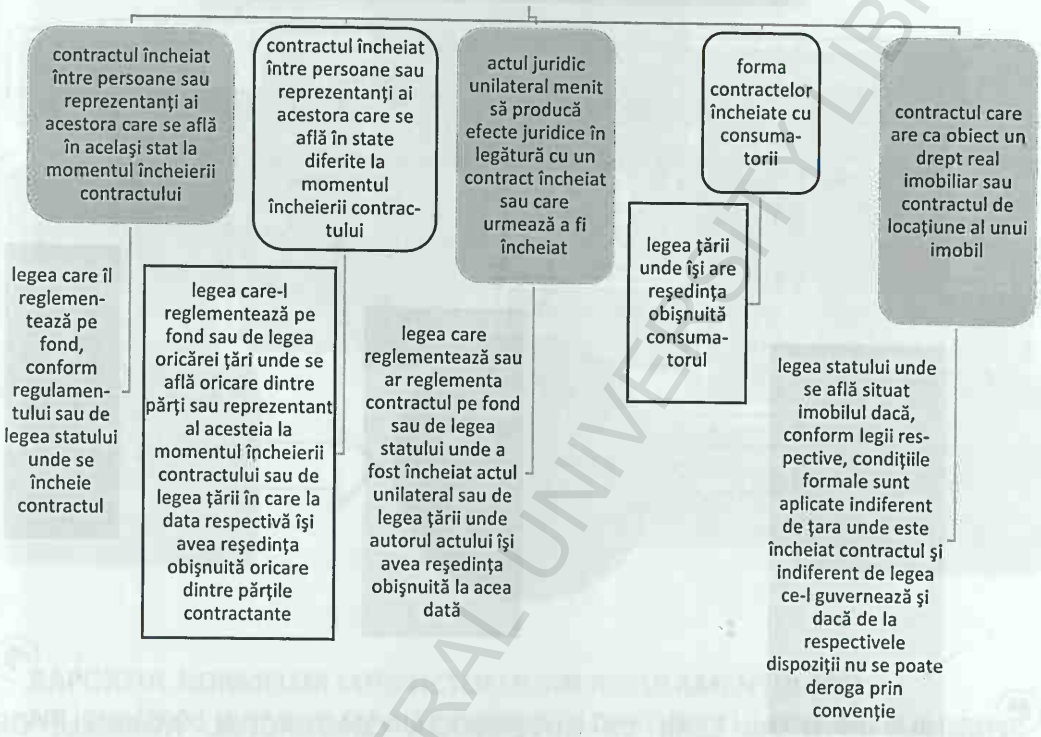

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

DOMENIUL DE REGLEMENTARE AL LEGII APLICABILE CONTRACTULUI. EXCLUDEREA RETRIMITERII

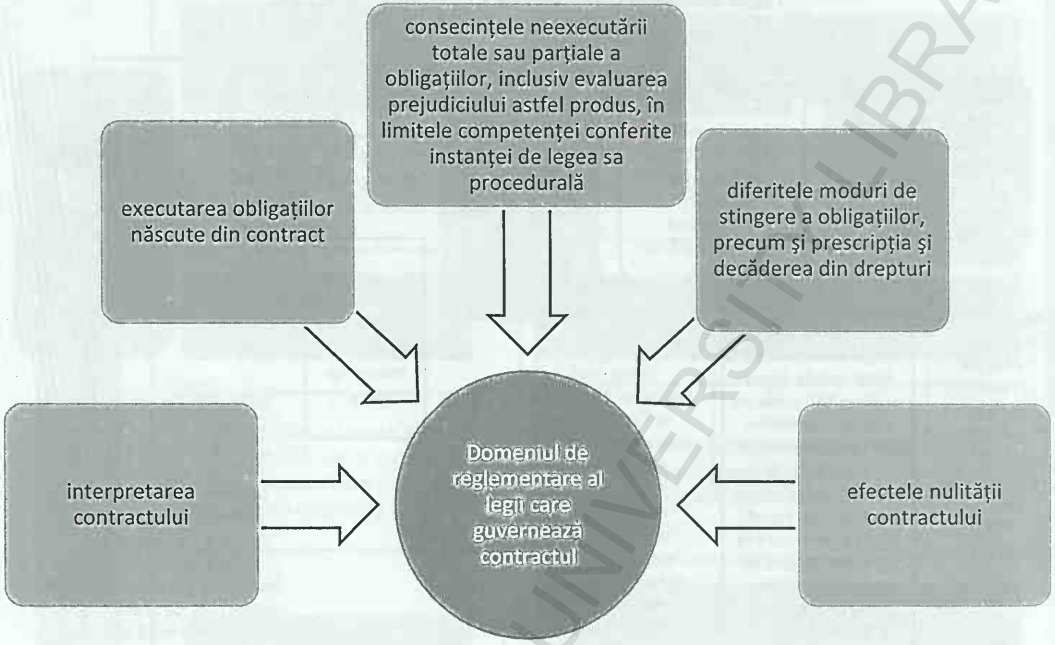

LIMITELE APLICĂRII LEGII CE GUVERNEAZĂ CONTRACTUL. NORMELE DE APLICARE IMEDIATĂ ŞI ORDINEA PUBLICĂ

dispoziţiile conflictuale ale Regulamentului Roma I	nu vor restrânge efectul normelor de aplicare imediată din legea instanţei sesizate.
efectul normelor de aplicare imediată din legea statului unde obligaţiile contractuale urmează să fie sau au fost executate	permis în măsura în care aceste norme antrenează nelegalitatea executării contractului
aplicarea unei dispoziţii din legea oricărei ţări determinate în temeiul Regulamentului Roma I	nu poate fi înlăturată decât dacă o astfel de aplicare este vădit incompatibilă cu ordinea publică a instanţei sesizate

LEGEA APLICABILĂ MIJLOACELOR DE PROBĂ ALE CONTRACTULUI

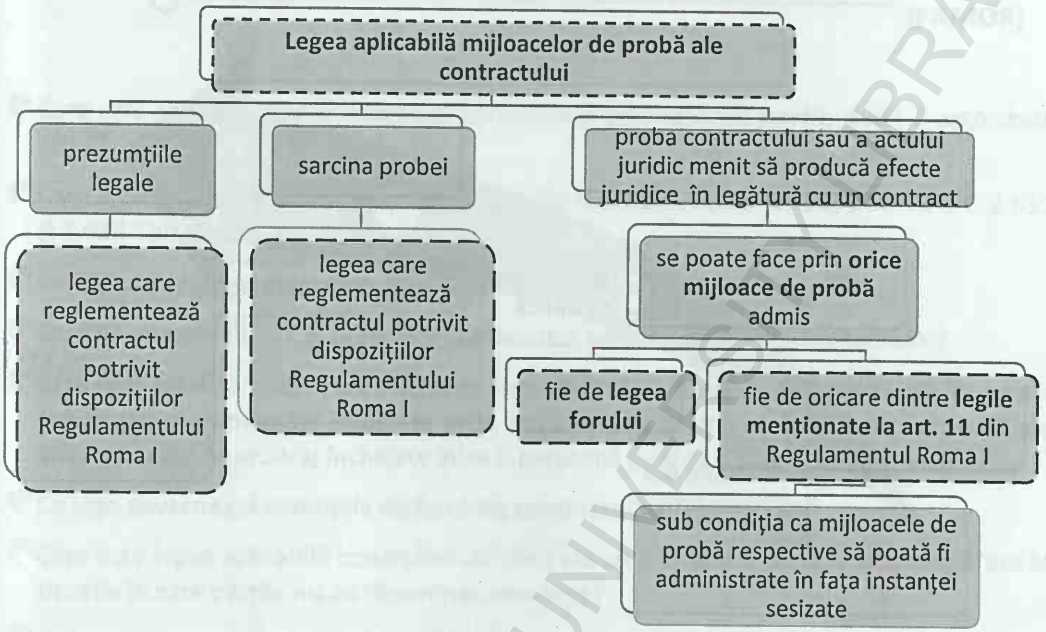

RAPORTUL NORMELOR CONFLICTUALE DIN REGULAMENTUL (CE) NR. 593/2008 (ROMA I) CU ALTE DISPOZIȚII DIN DREPTUL UNIUNII EUROPENE

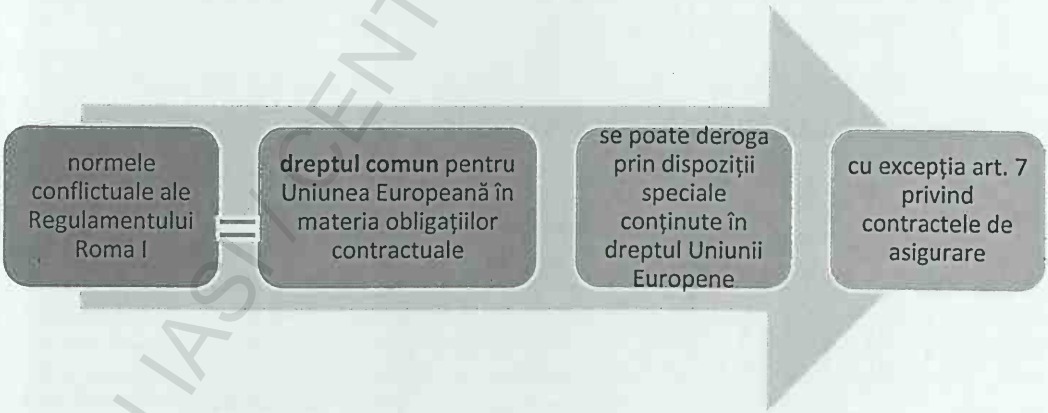

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

APLICAREA ÎN TIMP A DISPOZIȚIILOR REGULAMENTULUI (CE) NR. 593/2008 (ROMA I)

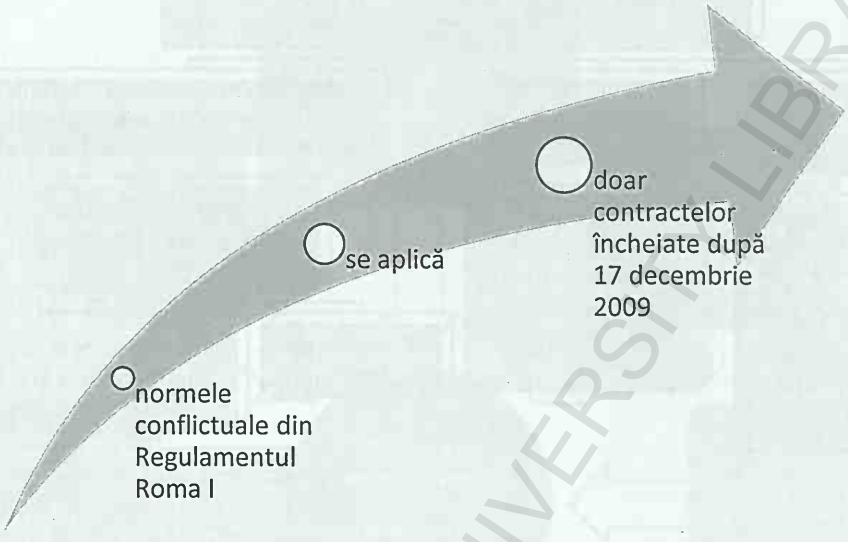

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

- Care este sediul juridic al normelor conflictuale privind actul juridic, după 1 octombrie 2011?
- Care sunt legile care guvernează condițiile de fond ale actului juridic, potrivit art. 2.637 și 2.638 Cod civil.
- Ce legi pot reglementa forma actului juridic, confirm art. 2.639 Cod civil?
- Care este sediul juridic al normelor conflictuale privind obligațiile contractuale?
- Care este actul normativ care stabilește legea aplicabilă condițiilor de fond și de formă ale convenției matrimoniale încheiate între doi cetățeni ai Uniunii Europene, respectiv ale unei convenții de arbitraj încheiate între o persoană juridică română și una franceză?
- Ce lege guvernează condițiile de fond ale contractului?
- Care este legea aplicabilă condițiilor de fond ale unui contract de vânzare-cumpărare în situația în care părțile nu au desemnat vreo lege?
- Ce lege guvernează existența și validitatea unei clauze contractuale sau a unui contract?
- Ce lege guvernează condițiile de formă ale unui contract încheiat între persoane sau reprezentanți ai acestora care se află în state diferite?
- Ce lege reglementează condițiile de formă ale unui contract privind un drept real imobiliar sau închirierea unui imobil?

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

TEST GRILĂ

1 **Aplicarea legii desemnate de normele conflictuale ale Regulamentului (CE) nr. 593/2008 va fi modelată de:**

a. normele de aplicare imediată ale forului;
b. normele de aplicare imediată ale statului de executare a obligaţiilor contractuale, dacă astfel contractul devine nelegal executat;
c. normele de aplicare imediată ale statului de executare a obligaţiilor contractuale.

2 **Proba contractului sau a actului juridic unilateral menit să producă efecte juridice în legătură cu un contract este guvernată de:**

a. legea forului;
b. legea care guvernează forma contractului sau a actului juridic unilateral, dacă mijloacele de probă sunt admise de legea forului;
c. legea care reglementează contractul pe fond.

3 **Legea aplicabilă următoarelor contracte, în lipsa desemnării exprese a unei legi de către părţi, este:**

a. legea statului reşedinţei obişnuite a prestatorului în cazul contractului de prestări servicii;
b. legea ţării situării imobilului pentru contractele privind un drept imobiliar sau locaţiunea unui imobil;
c. legea statului reşedinţei obişnuite a beneficiarului pentru contractul de locaţiune privată al unui imobil pe o perioadă de maximum şase luni.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

FIŞA 14 NORME CONFLICTUALE PRIVIND FAPTELE JURIDICE

SINTEZE • SCHEME • ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE • TEST GRILĂ

SINTEZE

SEDIUL MATERIEI

Norma conflictuală generală privind obligaţiile extracontractuale se găseşte în cuprinsul art. 2.641 C. civ.

Art. 2.641 C. civ. stabileşte în alin. (1) că obligaţiile extracontractuale sunt guvernate de reglementările dreptului Uniunii Europene, în speţă Regulamentul (CE) nr. 864/2007 privind legea aplicabilă obligaţiilor extracontractuale (Roma II)[1].

Regulamentul Roma II a intrat în vigoare pe 11 iulie 2008 şi, potrivit art. 1 alin. (4) şi 28 alin. (2), este obligatoriu pentru toate statele membre ale Uniunii Europene, cu excepţia Danemarcei.

În **materiile care nu intră sub incidenţa reglementărilor comunitare** se va aplica **legea ce guvernează fondul raportului juridic preexistent între părţi**, dacă nu se prevede altfel prin convenţii internaţionale sau prin dispoziţii speciale.

DOMENIUL DE APLICARE A REGULAMENTULUI (CE) NR. 864/2007 PRIVIND LEGEA APLICABILĂ OBLIGAŢIILOR EXTRACONTRACTUALE (ROMA II)

Regulamentul Roma II se aplică situaţiilor ce presupun un conflict de legi în materia obligaţiilor extracontractuale[2].

---

[1] Textul în limba română al regulamentului poate fi descărcat la următoarea adresă web: *https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32007R0864&from=EN* (accesată pe 19 decembrie 2018). Din pricina traducerii defectuoase (evidentă în cazul versiunii româneşti, a art. 9, 10, 11 şi 12), recomandăm utilizarea versiunii engleze (disponibilă la următoarea adresă web: *https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32007R0864&from=EN*) sau a celei franţuzeşti (disponibilă la următoarea adresă web: *https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32007R0864&from=EN*).

[2] Art. 2 din Regulamentul Roma II defineşte noţiunea de obligaţie necontractuală (extracontractuală). Conform alin. (1), prejudiciul reprezintă orice consecinţă a unei fapte ilicite, a îmbogăţirii fără justă cauză, a gestiunii de afaceri sau a culpei *in contrahendo* (apărută în cursul tratativelor menite să ducă la încheierea unui contract). Din alin. (2) şi (3) rezultă că regulamentul se aplică şi obligaţiilor extracontractuale ce vor surveni în viitor şi că orice

UCV CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Prevederile actului normativ nu se aplică în materie fiscală, vamală, administrativă sau în privinţa răspunderii unui stat pentru acte sau omisiuni săvârşite în exercitarea puterii publice.

Regulamentul Roma II determină legea aplicabilă obligaţiilor prezente sau viitoare născute din prejudicii actuale sau probabile rezultate din fapte ilicite, dar şi din îmbogăţirea fără justă cauză, gestiunea de afaceri şi din *culpa in contrahendo*.

Sunt excluse din sfera de aplicare a Regulamentului Roma II următoarele materii:

- obligaţiile necontractuale rezultate din relaţiile de rudenie sau din relaţii care sunt considerate, în conformitate cu legea care le este aplicabilă, ca având efecte comparabile, inclusiv obligaţii de întreţinere;
- obligaţiile necontractuale care decurg din regimurile matrimoniale, din regimurile patrimoniale ale relaţiilor care sunt considerate, în conformitate cu legea care le este aplicabilă, ca având efecte comparabile cu căsătoria, precum şi obligaţiile necontractuale care decurg din testamente şi succesiune;
- obligaţiile necontractuale rezultate din cambii, cecuri şi bilete la ordin, precum şi alte instrumente negociabile, în măsura în care obligaţiile care rezultă din astfel de instrumente negociabile decurg din caracterul lor negociabil;
- obligaţiile necontractuale care derivă din dreptul societăţilor comerciale şi a altor organisme, constituite sau nu ca persoane juridice, cu privire la aspecte precum constituirea, prin înregistrare sau în alt mod, personalitatea juridică, organizarea internă sau dizolvarea societăţilor comerciale şi a altor organisme, constituite sau nu ca persoane juridice, răspunderea personală a asociaţilor şi membrilor pentru obligaţiile societăţii comerciale sau organismului, precum şi răspunderea personală a cenzorilor faţă de o societate comercială sau faţă de membrii acesteia în efectuarea controalelor legale ale documentelor contabile;
- obligaţiile necontractuale care decurg din relaţiile dintre fondatorii, membrii consiliului de administraţie şi beneficiarii unui trust creat în mod voluntar;
- obligaţiile necontractuale care decurg din producerea daunelor nucleare;
- obligaţiile necontractuale care decurg din atingeri aduse vieţii private şi ale drepturilor referitoare la personalitate, inclusiv calomnia.

Potrivit alin. (3) al art. 1 al regulamentului, cu excepţia art. 21 şi 22, regulamentul nu se aplică în materie probatorie şi procedurală.

Conform art. 3 al regulamentului, orice lege indicată de prezentul regulament drept competentă se va aplica, indiferent dacă aparţine unui stat membru al Uniunii Europene sau nu.

---

referire la un fapt cauzator de prejudicii trebuie înţeleasă şi ca o trimitere la un fapt susceptibil să producă prejudicii în viitor, iar orice referire la prejudiciu trebuie să cuprindă nu doar prejudiciul actual, ci şi pe cel probabil a se produce.

CUJAS / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LEGEA APLICABILĂ OBLIGAȚIILOR IZVORÂTE DIN FAPTE ILICITE

Normele conflictuale generale în materie de obligații izvorâte din fapte ilicite sunt cuprinse în art. 4, respectiv 14 ale Regulamentului Roma II.

Regulile după care se determină legea aplicabilă obligațiilor izvorâte din fapte ilicite diferă după cum părțile (persoana chemată să răspundă pentru prejudiciu şi persoana păgubită) au uzat de libertatea conferită de regulament de a alege legea aplicabilă.

În ipoteza alegerii legii de către părți devin incidente regulile prevăzute de art. 14 din Regulamentul Roma II, şi anume:

- legea aplicabilă obligațiilor extracontractuale poate fi aleasă de către părți (persoana chemată să răspundă pentru prejudiciu şi persoana păgubită) fie printr-un acord posterior producerii faptului ilicit sau printr-o înțelegere liber negociată înainte de producerea faptului păgubitor (în cazul în care părțile desfăşoară activități comerciale);
- alegere legii trebuie să fie explicită sau să rezulte în mod cert din circumstanțe şi trebuie să respecte drepturile terților;
- dacă toate elementele situației respective, în momentul producerii faptului generator de prejudiciu, sunt localizate în altă țară decât cea a cărei lege a fost aleasă, legea desemnată de părți nu va împiedica aplicarea dispozițiilor legii acelei alte țări de la care nu se poate deroga prin acord (deci a normelor imperative);
- în cazul în care toate elementele situației respective, în momentul producerii faptului generator de prejudiciu, sunt localizate într-unul sau în mai multe state membre ale Uniunii Europene, iar legea aleasă de părți aparține unui stat ce nu este membru, legea desemnată de părți nu va împiedica aplicarea dispozițiilor imperative ale dreptului UE, aşa cum sunt acestea aplicate în statul membru al instanței competente.

Ipoteza absenței alegerii de către părți a legii aplicabile unei obligații extracontractuale izvorâtă dintr-un fapt ilicit este circumscrisă regulilor prevăzute de art. 4 din Regulamentul Roma II, conform căruia:

- cu excepția dispozițiilor contrare din regulament, legea aplicabilă unei obligații extracontractuale izvorâtă dintr-un fapt ilicit este legea țării unde s-a produs prejudiciul, indiferent în ce țară s-a produs faptul ilicit sau în ce țară sau țări s-au manifestat consecințele indirecte ale acestui fapt;
- dacă în momentul producerii prejudiciului atât persoana a cărei responsabilitate este invocată, cât şi persoana păgubită îşi au reşedința obişnuită în acelaşi stat, se va aplica legea respectivului stat;
- în cazul în care din ansamblul circumstanțelor rezultă că fapta ilicită are în mod manifest legături mult mai strânse cu legea altui stat decât cel unde s-a produs prejudiciul sau

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

decât cel unde se află reşedinţa obişnuită a autorului delictului şi a păgubitului, atunci se va aplica legea acestui stat terţ. O legătură mai strânsă a faptului ilicit cu un alt stat se poate întemeia pe existenţa unui raport preexistent între părţi, raport ce este într-o strânsă legătură cu faptul ilicit (spre exemplu, un contract).

De la normele conflictuale generale din art. 4 şi 14 ale regulamentului se derogă prin dispoziţiile speciale cuprinse în art. 5 (Răspunderea pentru produse defectuoase), 6 (Concurenţa neloială şi actele care îngrădesc libera concurenţă), 7 (Daune aduse mediului), 8 (Încălcarea drepturilor de proprietate industrială) şi 9 (Acţiunile sindicale)[1].

LEGEA APLICABILĂ OBLIGAŢIILOR IZVORÂTE DIN FAPTE LICITE (GESTIUNEA DE AFACERI, ÎMBOGĂŢIREA FĂRĂ JUSTĂ CAUZĂ, *CULPA IN CONTRAHENDO*)

Determinarea legii aplicabile obligaţiilor izvorâte din fapte licte diferă în funcţie de tipul faptei (gestiunea de afaceri, îmbogăţirea fără justă cauză, *culpa in contrahendo*).

Obligaţia extracontractuală izvorâtă dintr-o îmbogăţire fără justă cauză este supusă următoarelor reguli prevăzute de art. 10 din Regulamentul Roma II:

- dacă obligaţia extracontractuală izvorâtă dintr-o îmbogăţire fără justă cauză (inclusiv o plată nedatorată) se leagă de o relaţie existentă între părţi (precum cea rezultată dintr-un contract sau dintr-un delict), strâns legată de îmbogăţirea fără justă cauză, obligaţia extracontractuală va fi guvernată de aceeaşi lege ce guvernează relaţia preexistentă între părţi;
- în cazul în care această lege nu poate fi determinată, dar părţile îşi au reşedinţa obişnuită în aceeaşi ţară în momentul producerii evenimentului ce produce îmbogăţirea fără justă cauză, se va aplica legea ţării respective;
- dacă legea competentă nu se poate determina nici după regulile enumerate mai sus, se va aplica legea statului unde s-a produs îmbogăţirea fără justă cauză;
- în situaţia în care din toate circumstanţele speţei rezultă că obligaţia extracontractuală rezultată din îmbogăţirea fără justă cauză este în mod manifest mai strâns legată de o altă ţară decât cele indicate mai sus (statul a cărui lege guvernează relaţia preexistentă, statul de reşedinţă sau statul unde s-a produs îmbogăţirea injustă), obligaţia va fi guvernată de legea acelei alte ţări.

Regulile aplicabile în ipoteza în care **obligaţia extracontractuală rezultă din gestiunea de afaceri** sunt cele stabilite de art. 11 din Regulamentul Roma II, şi anume:

- obligaţia extracontractuală rezultată din gestiunea de afaceri, care se leagă în mod strâns de o relaţie preexistentă între părţi (precum cea rezultată dintr-un contract sau dintr-un delict), va fi guvernată de legea aplicabilă acelei relaţii preexistente între părţi;

[1] Acestea se studiază în cadrul programelor de studii aprofundate.

- dacă această lege nu poate fi determinată, dar părțile își au reședința obișnuită în aceeași țară în momentul producerii evenimentului păgubitor, se va aplica legea țării respective. Dacă legea competentă nu se poate determina nici așa, se va aplica legea statului unde s-a produs gestiunea de afaceri;
- în situația în care din toate circumstanțele speței rezultă că obligația necontractuală rezultată din gestiunea de afaceri este în mod manifest mai strâns legată de o altă țară decât cele indicate mai sus (statul a cărui lege guvernează relația preexistentă, statul de reședință sau statul unde s-a produs gestiunea de afaceri), obligația va fi guvernată de legea acelei alte țări.

Culpa in contrahendo atrage incidența regulilor cuprinse în art. 12 al Regulamentului Roma II, în sensul că:

- obligația extracontractuală izvorâtă din negocierile purtate înainte de încheierea unui contract este guvernată de legea care guvernează contractul încheiat sau care ar fi guvernat contractul, dacă acesta ar fi fost încheiat;
- dacă legea aplicabilă nu se poate determina astfel, obligația extracontractuală izvorâtă din negocierile purtate înainte de încheierea unui contract va fi guvernată de: legea țării unde s-a produs prejudiciul, indiferent în ce țară s-a produs faptul păgubitor sau în ce țară sau țări s-au manifestat consecințele indirecte ale acestui fapt, sau de legea țării unde părțile își au reședința obișnuită în momentul producerii evenimentului păgubitor sau de legea acelei alte țări decât cele indicate mai sus care prezintă cele mai strânse legături cu obligația extracontractuală rezultată din tratativele premergătoare încheierii unui contract.

Dacă prin îmbogățirea fără justă cauză gestiunea de afaceri sau *culpa in contrahendo* s-a adus atingere unui drept de proprietate intelectuală, obligația extracontractuală rezultată din această încălcare va fi guvernată de legea indicată în art. 8 al regulamentului (unde se găsesc normele conflictuale speciale pentru lezarea drepturilor de proprietate intelectuală).

DOMENIUL DE REGLEMENTARE A LEGII APLICABILE OBLIGAȚIILOR EXTRACONTRACTUALE. EXCLUDEREA RETRIMITERII

Potrivit art. 15 din Regulamentul Roma II, legea aplicabilă obligațiilor extracontractuale reglementează, mai ales, următoarele aspecte:

- temeiul și întinderea răspunderii (inclusiv identificarea persoanelor susceptibile de a fi declarate responsabile pentru faptele lor);
- cauzele de exonerare, de limitare sau de partajare a răspunderii;
- existența, natura, evaluarea prejudiciului și despăgubirilor;

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

- măsurile pe care instanța le poate lua pentru prevenirea, încetarea sau repararea prejudiciului (desigur, în limitele dreptului procedural al forului);
- transmisibilitatea dreptului la despăgubiri, inclusiv prin succesiune;
- persoanele îndreptățite să solicite repararea prejudiciului suferit personal;
- răspunderea pentru fapta altuia;
- modul de stingere a obligațiilor;
- normele privind prescripția extinctivă şi decăderea.

Art. 24 al regulamentului precizează că şi în materia legii aplicabile obligațiilor extracontractuale retrimiterea este exclusă.

LIMITELE APLICĂRII LEGII APLICABILE OBLIGAȚIILOR EXTRACONTRACTUALE. NORMELE DE APLICARE NECESARĂ ŞI ORDINEA PUBLICĂ

Prevederile Regulamentului Roma II nu pot împiedica aplicarea dispozițiilor legii forului care guvernează în mod imperativ situația, indiferent de legea aplicabilă obligației extracontractuale (art. 16).
Potrivit art. 26 al Regulamentului Roma II, aplicarea unei norme a legii străine indicate de regulament poate fi refuzată numai dacă o astfel de aplicare este în mod vădit incompatibilă cu ordinea publică a forului.

LEGEA APLICABILĂ MIJLOACELOR DE PROBĂ ALE OBLIGAȚIEI EXTRACONTRACTUALE

Legea care guvernează obligația extracontractuală conform Regulamentului Roma II se va aplica şi în materia prezumțiilor şi a sarcinii probei (art. 22 din Regulamentul Roma II).
Actele juridice vor fi dovedite prin orice mijloc de probă admis fie de legea forului, fie de legea aplicabilă obligației extracontractuale, fie de legea locului unde a fost îndeplinit actul (în aceste din urmă două cazuri, numai dacă legea forului îngăduie, la rându-i, acele mijloace de probă).

RAPORTUL NORMELOR CONFLICTUALE DIN REGULAMENTUL (CE) NR. 864/2007 (ROMA II) CU ALTE DISPOZIȚII DIN DREPTUL UNIUNII EUROPENE

Regulamentul Roma II reprezintă dreptul comun în materie de obligații extracontractuale, drept comun de la care însă se poate deroga prin dispoziții speciale adoptate tot la nivelul Uniunii Europene (art. 27 din Regulamentul Roma II).

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SCHEME

SEDIUL MATEREI

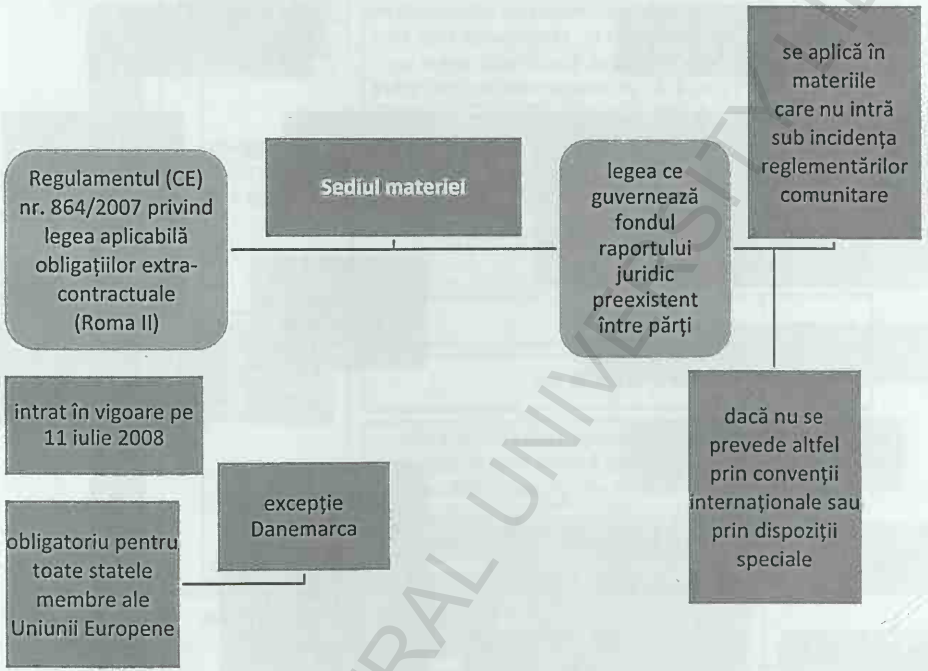

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

DOMENIUL DE APLICARE A REGULAMENTULUI (CE) NR. 864/2007 PRIVIND LEGEA APLICABILĂ OBLIGAȚIILOR EXTRACONTRACTUALE (ROMA II)

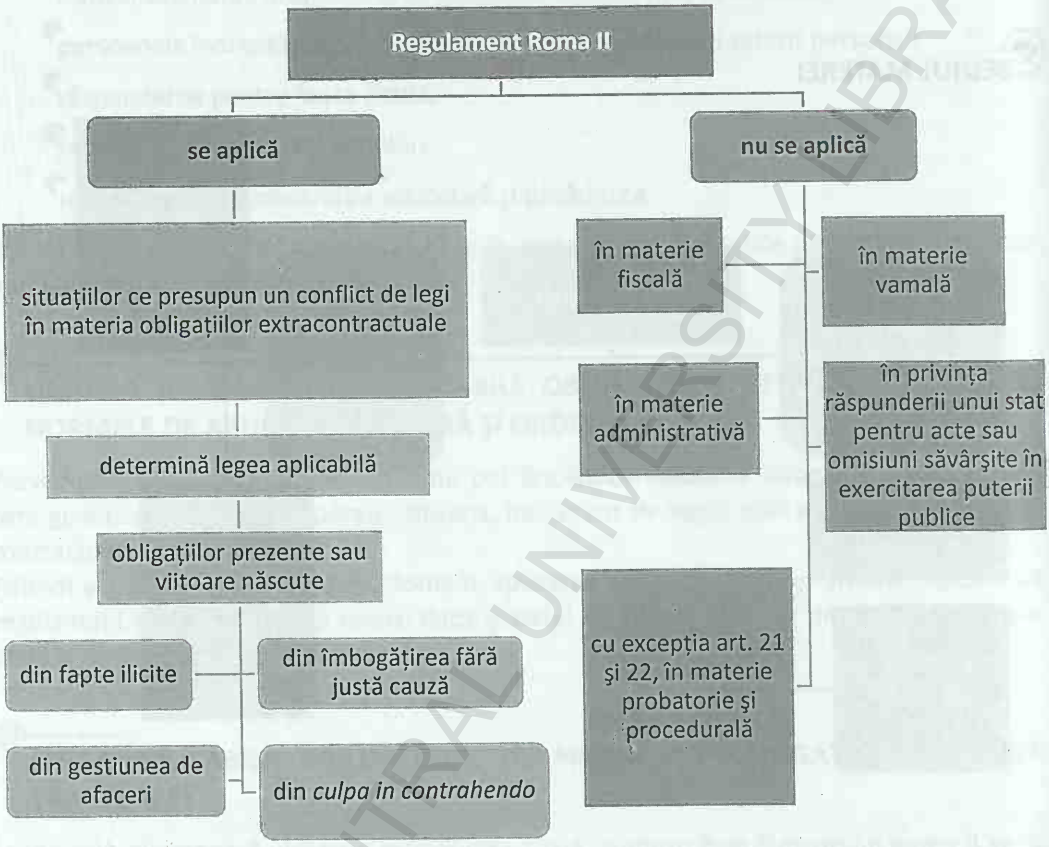

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

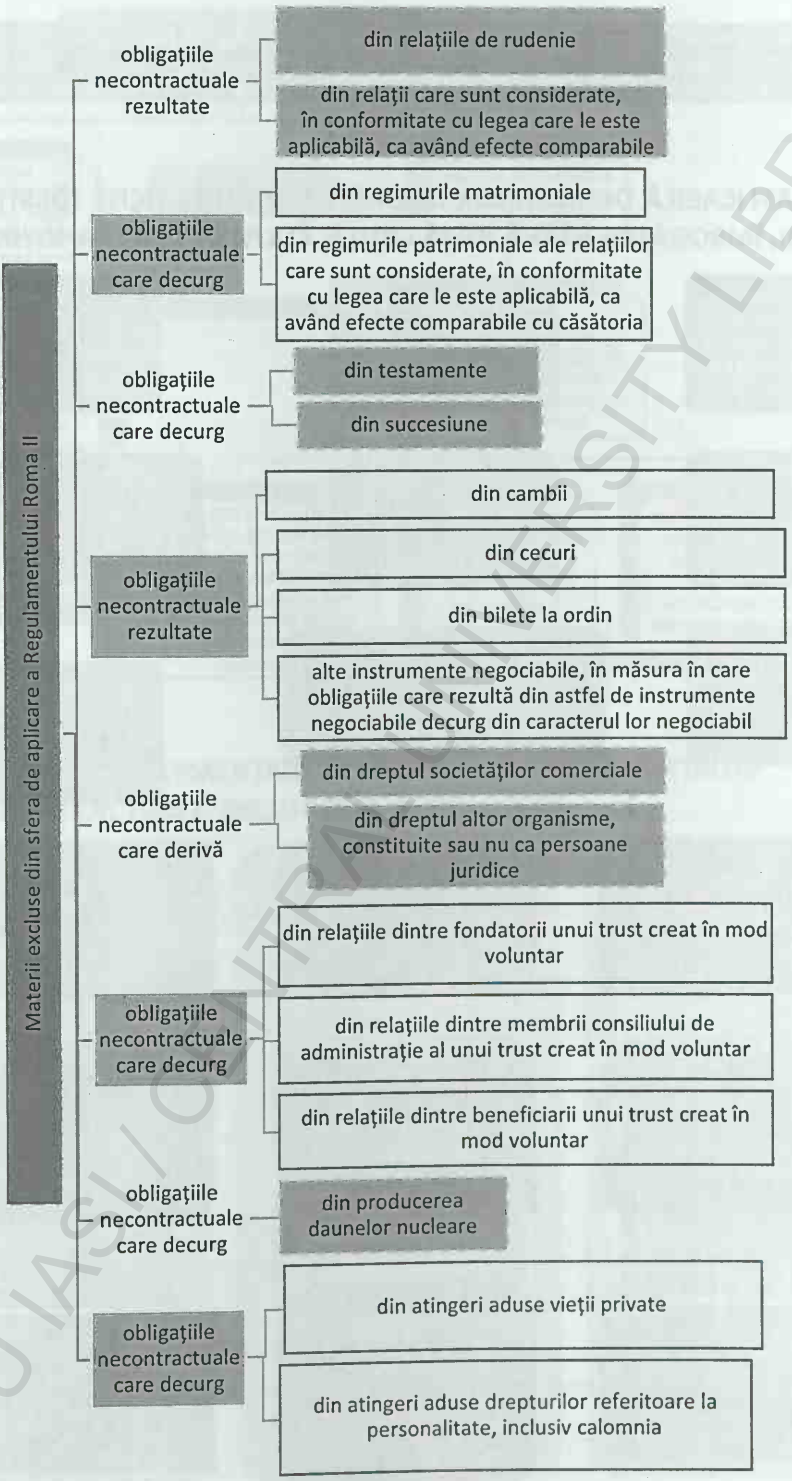

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

orice lege indicată de Regulamentul Roma II drept competentă → se va aplica → indiferent dacă aparține unui stat membru al Uniunii Europene sau nu

LEGEA APLICABILĂ OBLIGAȚIILOR IZVORÂTE DIN FAPTE LICITE (GESTIUNEA DE AFACERI, ÎMBOGĂȚIREA FĂRĂ JUSTĂ CAUZĂ, *CULPA IN CONTRAHENDO*)

Regulile aplicabile în ipoteza în care obligația extracontractuală rezultă din gestiunea de afaceri

- obligația extracontractuală rezultată din gestiunea de afaceri, care se leagă în mod strâns de o relație preexistentă între părți
  - va fi guvernată de legea aplicabilă acelei relații preexistente între părți

dacă legea competentă nu se poate determina nici așa

- se va aplica legea țării respective
  - dacă această lege nu poate fi determinată, dar părțile își au reședința obișnuită în aceeași țară în momentul producerii evenimentului păgubitor
    - se va aplica legea statului unde s-a produs gestiunea de afaceri
      - în situația în care din toate circumstanțele speței rezultă că obligația necontractuală rezultată din gestiunea de afaceri este în mod manifest mai strâns legată de o altă țară decât cele indicate mai sus
        - se va aplica legea acelei alte țări

Reguli privind obligația extracontractuală izvorâtă dintr-o îmbogățire fără justă

- dacă obligația extracontractuală izvorâtă dintr-o îmbogățire fără justă cauză se leagă de o relație existentă între părți, strâns legată de îmbogățirea fără justă cauză
  - se va aplica legea ce guvernează relația preexistentă între părți
- în cazul în care această lege nu poate fi determinată, dar părțile își au reședința obișnuită în aceeași țară în momentul producerii evenimentului ce produce îmbogățirea fără justă cauză
  - se va aplica legea țării respective
- dacă legea competentă nu se poate determina nici după regulile enumerate anterior
  - se va aplica legea statului unde s-a produs îmbogățirea fără justă cauză
    - din toate circumstanțele speței rezultă că obligația extracontractuală rezultată din îmbogățirea fără justă cauză este în mod manifest mai strâns legată de o altă țară decât cele indicate anterior
      - obligația va fi guvernată de legea acelei alte țări

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Norme conflictuale privind faptele juridice

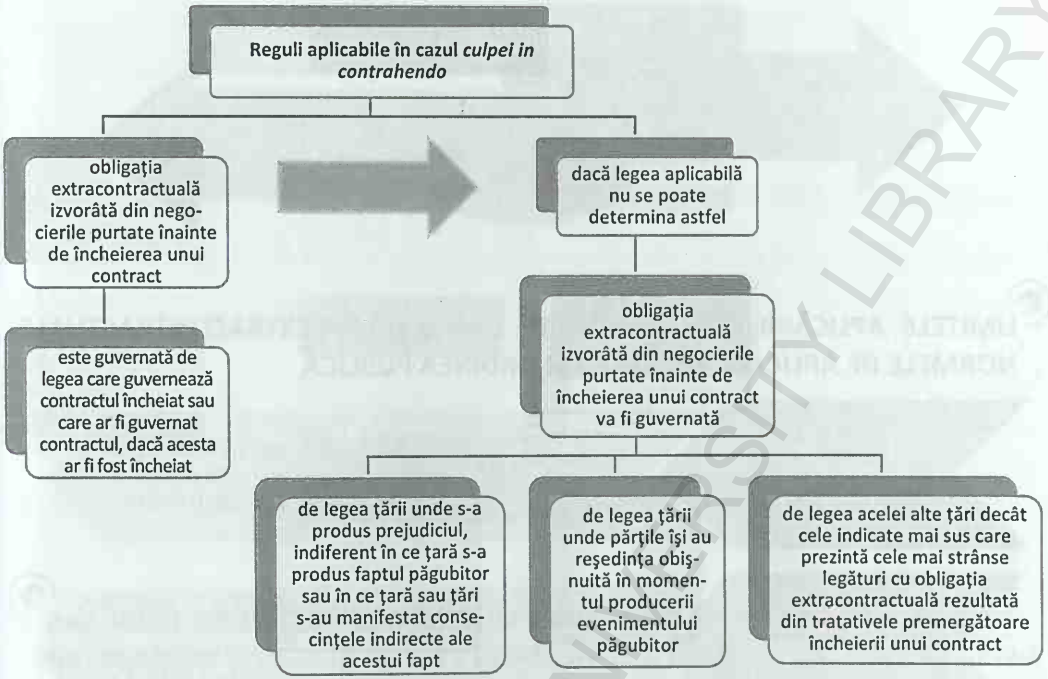

DOMENIUL DE REGLEMENTARE AL LEGII APLICABILE OBLIGAȚIILOR EXTRACONTRACTUALE. EXCLUDEREA RETRIMITERII

Aspecte reglementate de legea aplicabilă obligațiilor extracontractuale

1. temeiul și întinderea răspunderii
2. cauzele de exonerare, de limitare sau de partajare a răspunderii
3. existența, natura, evaluarea prejudiciului și despăgubirilor

Aspecte reglementate de legea aplicabilă obligațiilor extracontractuale

4. măsurile pe care instanța le poate lua pentru prevenirea, încetarea sau repararea prejudiciului
5. transmisibilitatea dreptului la despăgubiri, inclusiv prin succesiune
6. persoanele îndreptățite să solicite repararea prejudiciului suferit personal

Aspecte reglementate de legea aplicabilă obligațiilor extracontractuale

7. răspunderea pentru fapta altuia
8. modul de stingere a obligațiilor
9. normele privind prescripția extinctivă și decăderea

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

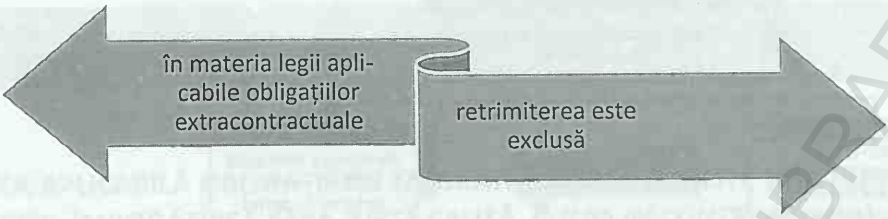

LIMITELE APLICĂRII LEGII APLICABILE OBLIGAȚIILOR EXTRACONTRACTUALE. NORMELE DE APLICARE NECESARĂ ŞI ORDINEA PUBLICĂ

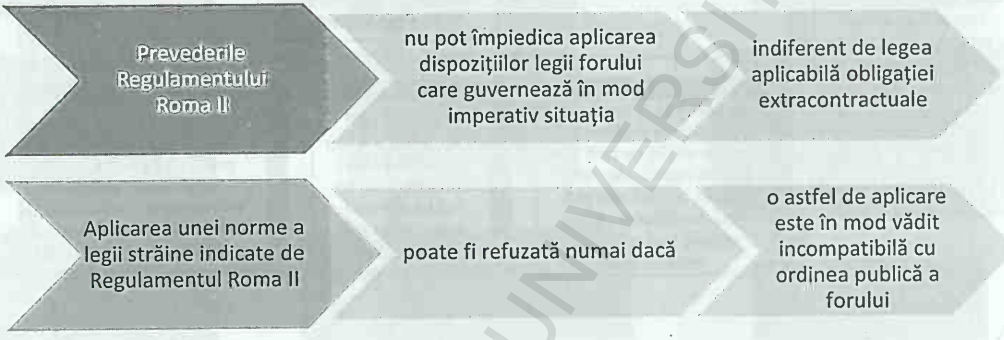

LEGEA APLICABILĂ MIJLOACELOR DE PROBĂ ALE OBLIGAȚIEI EXTRACONTRACTUALE

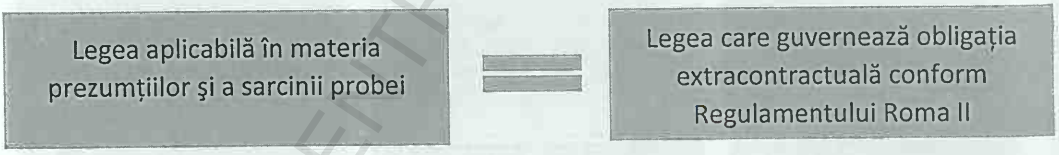

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Norme conflictuale privind faptele juridice

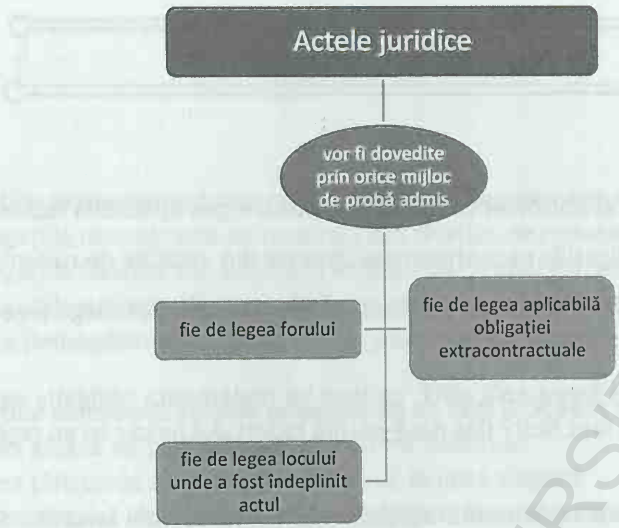

RAPORTUL NORMELOR CONFLICTUALE DIN REGULAMENTUL (CE) NR. 864/2007 (ROMA II) CU ALTE DISPOZIȚII DIN DREPTUL UNIUNII EUROPENE

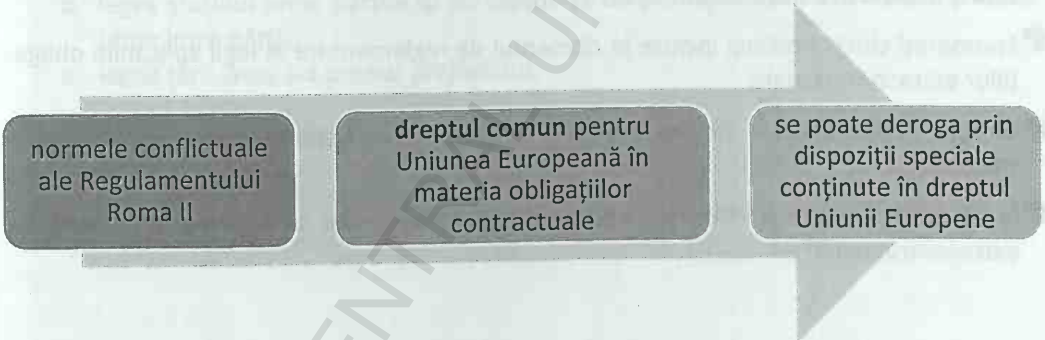

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

- Care este sediul juridic al normelor conflictuale privind legea aplicabilă faptelor juridice?
- Ce lege guvernează obligaţiile necontractuale izvorâte din relaţiile de rudenie?
- Părţile raportului juridic delictual cu element de extraneitate pot alege legea aplicabilă acestuia? În ce condiţii?
- Dacă părţile nu au ales legea aplicabilă, ce lege va reglementa obligaţia extracontractuală izvorâtă dintr-un fapt ilicit? Dar dacă părţile raportului juridic îşi au reşedinţa obişnuită în acelaşi stat?
- Care sunt legile care pot reglementa obligaţia extracontractuală izvorâtă din îmbogăţirea fără justă cauză?
- Ce legi pot reglementa obligaţia extracontractuală izvorâtă din gestiunea de afaceri?
- Care sunt legile care pot reglementa, în diverse situaţii, obligaţia extracontractuală izvorâtă din *culpa in contrahendo*?
- Enumeraţi cinci chestiuni incluse în domeniul de reglementare al legii aplicabile obligaţiilor extracontractuale.
- Ce lege reglementează sarcina probei şi prezumţiile în materia obligaţiilor extracontractuale?
- În ce condiţii poate fi înlăturată aplicarea legii competente să reglementeze obligaţia extracontractuală?

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

TEST GRILĂ

1 **Obligațiile extracontractuale reglementate de Regulamentul (CE) nr. 864/2007 sunt:**
a. obligațiile necontractuale rezultate din relațiile de rudenie;
b. obligațiile născute din prejudicii actuale sau probabile rezultate din fapte ilicite;
c. obligațiile născute din prejudicii actuale sau probabile rezultate din fapte juridice licite (îmbogățirea fără justă cauză, gestiunea de afaceri, *culpa in contrahendo*).

2 **Obligațiile extracontractuale generate de un fapt ilicit sunt reglementate de:**
a. legea aleasă de părțile raportului juridic delictual;
b. legea țării unde s-a produs prejudiciul, în lipsa alegerii;
c. legea statului unde se află atât reședința obișnuită a autorului delictului și a păgubitului, în lipsa alegerii unei anumite legi.

3 **Obligația extracontractuală izvorâtă din gestiunea de afaceri este reglementată de:**
a. legea aplicabilă relației preexistente dintre părți, dacă este cazul;
b. legea statului unde părțile își au reședința obișnuită, în lipsa unei relații preexistente între părți;
c. legea țării unde s-a produs prejudiciul.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

FIŞA 15 RECUNOAŞTEREA ŞI EXECUTAREA HOTĂRÂRILOR STRĂINE CONFORM CODULUI DE PROCEDURĂ CIVILĂ

SINTEZE • SCHEME • ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE • TEST GRILĂ

SINTEZE

ASPECTE GENERALE

Conform art. 1.094 C. pr. civ., prin **hotărâre străină** se înțeleg actele de jurisdicție contencioasă (urmare a unei proceduri ce permite părților să-şi contrazică susținerile) sau necontencioasă ale instanțelor judecătoreşti, ale notariatelor sau ale oricăror autorități dintr-un stat nemembru al Uniunii Europene[1].

Principalele efecte produse de o hotărâre judecătorească sunt: **forța probantă, autoritatea de lucru judecat** şi **forța executorie**[2].

Pentru a beneficia de **forță probantă** în România o hotărâre străină trebuie să îndeplinească condițiile prevăzute de art. 1.108 C. pr. civ., şi anume:

- să fie pronunțată de o instanță competență [alin. (1)];
- să îndeplinească criteriile de autenticitate stabilite de legea statului unde a fost pronunțată [alin. (1)];
- constatările făcute de instanța străină să nu fie în mod manifest incompatibile cu ordinea publică de drept internațional privat român [alin. (2)].

Constatările făcute de instanța străină pot fi răsturnate prin orice mijloc de probă [1.108 alin. (3) C. pr. civ.].

Pentru situațiile în care partea împotriva căreia se invocă respectiva hotărâre străină nu recunoaşte validitatea acestei hotărâri sau nu doreşte să o execute din proprie inițiativă, au fost create procedurile **recunoaşterii** şi ***exequatur-ului***. Aceasta deoarece o hotărâre

[1] Precizarea privind calitatea statului de a nu fi membru al UE a fost făcută deoarece, potrivit art. 1.065 C. pr. civ., hotărârilor pronunțate în statele membre ale UE nu le sunt aplicabile dispozițiile Codului de procedură civilă, ci dispoziții speciale ale dreptului UE care vor fi amintite mai jos [spre exemplu, Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 – Brussels I bis].

[2] Nicoleta Diaconu, *Drept internațional privat*, ed. a IV-a, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2009, p. 320.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

judecătorească străină nu poate produce efectele autorităţii de lucru judecat şi ale forţei executorii de plin drept (în mod automat) pe teritoriul altui stat, căci cele două efecte ar încălca suveranitatea statului respectiv[1].

Recunoaşterea hotărârilor străine reprezintă operaţiunea de constatare a existenţei şi de acceptare a efectului de lucru judecat al unei hotărâri pronunţate în alt stat[2].

Exequatur-ul reprezintă procedura judiciară în cadrul căreia instanţa statului pe teritoriul căruia se cere executarea silită declară hotărârea străină executorie şi-i încuviinţează executarea silită, în urma controlului exercitat asupra acestei hotărâri.

RECUNOAŞTEREA HOTĂRÂRILOR STRĂINE CONFORM CODULUI DE PROCEDURĂ CIVILĂ

Dispoziţiile referitoare la recunoaşterea hotărârilor străine sunt prevăzute de Codul de procedură civilă în art. 1.094-1.102.

Norme juridice din Codul de procedură civilă privind recunoaşterea hotărârilor străine se aplică, în temeiul art. 1.065, doar în măsura în care tratatele internaţionale la care România este parte şi dreptul Uniunii Europene nu prevăd altceva.

Recunoaşterea hotărârii străine are două forme:

- recunoaşterea de plin drept (în temeiul legii în sens larg) şi
- recunoaşterea judecătorească[3].

Recunoaştere de plin drept înseamnă recunoaşterea de către autorităţile române a unor hotărâri străine specificate de lege, doar pe baza verificării îndeplinirii unor condiţii minimale stabilite de legea română, fără vreo procedură contradictorie şi fără emiterea unei hotărâri de recunoaştere[4].

Recunoaşterea judecătorească a hotărârii străine se impune în cazul în care recunoaşterea de plin drept este refuzată sau dacă efectele ei relative (e valabilă numai pentru acel caz, doar înaintea autorităţii ce face recunoaşterea şi nu este opozabilă terţilor) nu convin părţii ce doreşte să se prevaleze de hotărârea străină.

Recunoaşterea judecătorească se va concretiza într-o hotărâre judecătorească românească de recunoaştere şi care va avea efecte *erga omnes* în ţara noastră.

---

[1] În doctrina mai veche de drept internaţional privat şi forţa probantă a unei hotărâri străine într-un alt stat depindea de recunoaşterea ei acolo. A se vedea, în acest sens, Ernestina Ungureanu, *Drept internaţional privat*, Partea a II-a, Ed. „Cugetarea", Iaşi, 2000, pp. 77-81.

[2] D. Lupaşcu şi D. Ungureanu, *Drept internaţional privat*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012, p. 309, şi I.P. Filipescu, A. Filipescu, *Tratat de drept internaţional privat*, ediţie revăzută şi adăugită, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2007, p. 450.

[3] D. Lupaşcu şi D. Ungureanu, *op. cit.*, p. 309.

[4] Deoarece această recunoaştere poate fi făcută în anumite situaţii şi de alte autorităţi publice româneşti decât instanţele judecătoreşti, doctrina a mai denumit această formă de recunoaştere şi recunoaştere extrajudiciară (a se vedea Ernestina Ungureanu, *Drept internaţional privat*, Partea a II-a, Ed. „Cugetarea", Iaşi, 2000, pp. 86-88).

UNIVERSITY CENTRAL LIBRARY

În România, potrivit art. 1.095 C. pr. civ., sunt **recunoscute de plin drept:**

- hotărârile străine privind statutul personal al cetățenilor statului unde au fost pronunțate;
- hotărârile în materie de statut personal pronunțate într-un stat terț şi care fie au fost recunoscute în statul de cetățenie al fiecărei părți, fie, în lipsă de recunoaştere, îndeplinesc cumulativ următoarele trei condiții: au fost pronunțate potrivit legii indicate de dreptul internațional privat român, nu sunt contrare ordinii publice de drept internațional privat românesc şi au respectat dreptul la apărare[1].

Verificarea îndeplinirii celor trei condiții prezentate mai sus presupune un control judiciar mai detaliat şi deschide calea refuzului de recunoaştere.
Conform art. 1.096 alin. (1) C. pr. civ., hotărârile străine sunt recunoscute în România, pentru a beneficia de autoritatea lucrului judecat, dacă sunt îndeplinite următoarele condiții:

- hotărârea este definitivă conform legii statului unde a fost pronunțată[2];
- instanța care a pronunțat-o avea competență jurisdicțională potrivit dreptului statului de care aparține, întemeiată pe alt element decât exclusiv pe prezența pârâtului ori a unor bunuri ale sale care nu au legătură directă cu litigiul în statul respectivei instanțe;
- există reciprocitate în materia efectelor hotărârilor străine între România şi statul instanței ce a pronunțat hotărârea. Întrucât Codul de procedură civilă nu are un articol dedicat chestiunii probării reciprocității, suntem nevoiți să apelăm la art. 2.561 alin. (2) C. civ., potrivit căruia îndeplinirea condiției reciprocității de fapt este prezumată până la dovada contrară, care se stabileşte de Ministerul Justiției şi Libertăților Cetățeneşti, prin consultare cu Ministerul Afacerilor Externe.

În ipoteza în care hotărârea a fost pronunțată în lipsa părții care a pierdut procesul, trebuie să mai fie îndeplinită o condiție, şi anume hotărârea să constate că părții respective i-au fost înmânate, în timp util, atât actul de sesizare a instanței, cât şi citația pentru termenul de dezbateri pe fond şi că i s-a oferit posibilitatea de a se apăra şi de a exercita calea de atac contra hotărârii [art. 1.096 alin. (2) C. pr. civ.].

---

[1] Cele trei condiții de mai sus ar trebui abrogate din textul art. 1.081 C. pr. civ., deoarece, pe de o parte, conduc tot la o procedură judecătorească de verificare a regularității internaționale a hotărârii străine (or, art. 1.095 C. pr. civ. voia să evite chiar această procedură) şi, pe de altă parte, pentru că, potrivit art. 1.097 C. pr. civ., neaplicarea legii desemnate de dreptul internațional privat românesc, încălcarea ordinii publice de drept internațional privat românesc şi încălcarea dreptului la apărare figurează, oricum, printre motivele de refuz al recunoaşterii unei hotărâri străine.

[2] Aprecierea caracterului definitiv al hotărârii trebuie făcută considerând nu numai calea de atac prevăzută de lege, ci şi momentul în care se face verificarea. Aceasta deoarece expirarea termenului prevăzut pentru calea de atac, fără introducerea unei cereri în acest sens, transformă hotărârea în definitivă (a se vedea Nicolae-Horia Țiț, *Executarea silită. Parte generală*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2016, p. 55.).

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Caracterul nedefinitiv al hotărârii decurgând din omisiunea citării părții care nu a participat la proces în fața instanței străine poate fi invocată doar de această parte [art. 1.096 alin. (3) C. pr. civ.].

Recunoaşterea unei hotărâri străine **poate fi refuzată** de către instanțele române pentru **motivele specificate în art. 1.097 C. pr. civ.**, şi anume:

- hotărârea este, în mod manifest, contrară ordinii publice de drept internațional privat (în evaluarea acestui aspect se consideră intensitatea legăturii cauzei cu ordinea juridică românească şi gravitatea efectului produs);
- hotărârea pronunțată într-o materie în care persoanele nu dispun liber de drepturile lor a fost obținută cu scopul exclusiv de a sustrage cauza incidenței legii aplicabile potrivit dreptului internațional privat român;
- procesul a fost soluționat, între aceleaşi părți, printr-o hotărâre, chiar nedefinitivă, a instanțelor române sau se află în curs de judecare în fața acestora la data sesizării instanței străine;
- hotărârea este ireconciliabilă cu o hotărâre pronunțată anterior ei în străinătate şi susceptibilă de a fi recunoscută în România;
- instanțele române erau competente exclusiv să judece cauza;
- a fost încălcat dreptul la apărare;
- hotărârea poate face obiectul unei căi de atac în statul unde a fost pronunțată;
- hotărârea priveşte starea şi capacitatea unui cetățean român, iar instanța străină, aplicând o altă lege decât cea indicată de dreptul internațional privat român, a ajuns la un rezultat diferit de cel la care s-ar fi ajuns conform dreptului românesc.

În cadrul procesului de recunoaştere a hotărârii străine, conform art. 1.098 C. pr. civ., instanța română nu poate examina pe fond hotărârea străină (ci doar condițiile de recunoaştere din art. 1.096 şi 1097 C. pr. civ.) şi nici nu o poate modifica.

Instanța română competentă pentru recunoaşterea unei hotărâri străine este, în temeiul art. 1.099 C. pr. civ., **tribunalul** în circumscripția căruia se găseşte domiciliul sau sediul persoanei care a refuzat recunoaşterea hotărârii străine.

Dacă instanța competentă nu poate fi stabilită având în vedere criteriul de mai sus, atunci competența aparține **Tribunalului Bucureşti.**

În cazul în care în cursul unui proces cu un alt obiect se invocă excepția autorității lucrului judecat sau o chestiune prealabilă, ambele întemeiate pe o hotărâre străină, instanța sesizată cu soluționarea respectivului proces este competentă să se pronunțe şi asupra recunoaşterii hotărârii străine.

Cererea prin care se solicită recunoaşterea hotărârii străine trebuie să respecte cerințele Codului de procedură civilă [art. 1.100 alin. (1)], şi anume să fie însoțită de următoarele documente:

- copie a hotărârii străine;

BCU "ION CREANGĂ" UNIVERSITY LIBRARY

- o dovadă a caracterului definitiv al hotărârii străine;
- copia dovezii de înmânare a citației și a actului de sesizare a instanței, comunicate părții care a lipsit înaintea instanței străine și în contra căreia s-a pronunțat hotărârea (sau orice act oficial din care să rezulte că citația și actul de sesizare au fost cunoscute în timp util de acea parte);
- orice act de natură să probeze îndeplinirea condițiilor de recunoaștere prevăzute în art. 1.096 C. pr. civ.

Toate aceste acte vor fi însoțite de **traduceri autorizate** și vor fi **supralegalizate** (a se vedea și art. 1.093 C. pr. civ.). Supralegalizarea documentelor ce însoțesc cererea de recunoaștere a hotărârii străine nu mai este solicitată dacă părțile sunt de acord să depună copii certificate pentru conformitate [art. 1.100 alin. (2) C. pr. civ.].
În cazul în care unul din documentele menționate mai sus nu a fost anexat cererii de recunoaștere, instanța poate acorda un termen pentru a le obține sau poate accepta documente echivalente ori se poate dispensa de ele [art. 1.100 alin. (3) C. pr. civ.][1].
Cererea de recunoaștere a hotărârii străine întrerupe termenul de prescripție a executării ei (art. 1.101 C. pr. civ.)[2].
Soluționarea cererii de recunoaștere a hotărârii străine este supusă următoarelor reguli prevăzute de art. 1.102 C. pr. civ.:

- cererea de recunoaștere a hotărârii străine se soluționează, de regulă, numai după citarea părților [alin. (1)];
- cererea de recunoaștere a hotărârii străine poate fi soluționată și fără citarea părților, dar doar dacă din hotărârea străină rezultă că pârâtul a fost de acord cu admiterea acțiunii [alin. (2)];
- cererea de recunoaștere a hotărârii străine se soluționează **prin hotărâre** (dacă tribunalul a fost sesizat cu această cerere pe cale principală) [alin. (1)];
- cererea de recunoaștere a hotărârii străine se soluționează **prin încheiere interlocutorie** (dacă instanța a fost sesizată cu această cerere pe cale incidentală) [alin. (1)].

EXECUTAREA HOTĂRÂRILOR STRĂINE CONFORM CODULUI DE PROCEDURĂ CIVILĂ

Hotărârile străine care nu sunt aduse la îndeplinire de bunăvoie de către cei obligați a le executa pot fi puse în executare pe teritoriul României, pe baza încuviințării date de instanța competentă.

---

[1] Desigur, această prevedere nu se aplică hotărârii străine propriu-zise și dovezii caracterului ei definitiv.
[2] Pentru dezvoltări, a se vedea Ş.-Al. Stănescu, *Comentariu art. 1.101*, în V.M. Ciobanu, M. Nicolae (coord.), *Noul Cod de procedură civilă, comentat și adnotat. Vol. II. Art. 527-1.134*, Ed. Universul Juridic, București, 2016, pp. 1733-1734.

BCUJ SI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Recunoaşterea şi executarea hotărârilor străine conform Codului de procedură civilă

Normele juridice referitoare la executarea hotărârilor străine sunt prevăzute de Codul de procedură civilă în art. 1.103-1.110.

Norme juridice din Codul de procedură civilă privind executarea hotărârilor străine se aplică, în temeiul art. 1.065, doar în măsura în care tratatele internaţionale la care România este parte şi dreptul Uniunii Europene nu prevăd altceva.

Nu se pot executa silit pe teritoriul României, conform art. 1.103 alin. (2) C. pr. civ., următoarele hotărâri:

- hotărârile străine prin care s-au dispus măsuri asigurătorii;
- hotărârile cu executare provizorie.

Hotărârea străină care stabileşte o obligaţie decurgând dintr-o lege fiscală străină necesită şi condiţia reciprocităţii pentru a fi recunoscută şi executată în România (art. 1.108 C. pr. civ.).

În materia încuviinţării executării silite a hotărârilor străine **competenţa** revine, în temeiul art. 1.103 C. pr. civ., din punct de vedere material, **tribunalului**, iar din punct de vedere teritorial, tribunalului în circumscripţia căruia urmează a se face executarea.

Condiţiile pentru încuviinţarea executării silite a hotărârilor străine pronunţate în state care nu fac parte din Uniunea Europeană[1] sunt cele prevăzute de 1.104 C. pr. civ., conform căruia, pentru ca executarea silită a unei hotărâri străine să fie permisă pe teritoriul României, aceasta trebuie să fie:

- executorie potrivit legii statului unde a fost pronunţată şi
- trebuie să îndeplinească toate condiţiile pentru a fi recunoscută în România (cele prevăzute în art. 1.096 şi 1.097 C. pr. civ. şi, am adăuga noi, şi în art. 1.095 din acelaşi act normativ).

Şi în cazul încuviinţării executării, tribunalul român nu poate examina pe fond hotărârea străină şi nu o poate modifica în vreun fel.

Cererea de încuviinţare a executării va avea anexate următoarele documente:

- copie a hotărârii străine;
- o dovadă a caracterului definitiv al hotărârii străine;
- copia dovezii de înmânare a citaţiei şi a actului de sesizare a instanţei, comunicate părţii care a lipsit înaintea instanţei străine şi în contra căreia s-a pronunţat hotărârea (sau orice act oficial din care să rezulte că citaţia şi actul de sesizare au fost cunoscute în timp util de acea parte);
- orice act de natură să probeze îndeplinirea condiţiilor de recunoaştere prevăzute în art. 1.096 C. pr. civ.;
- dovada caracterului executoriu al hotărârii străine, dovadă emisă de instanţa ce a pronunţat respectiva hotărâre[2].

---

[1] Încuviinţarea executării silite (ca şi recunoaşterea) hotărârilor pronunţate în Elveţia, Norvegia şi Islanda este reglementată de Convenţia de la Lugano din 2007 (încheiată de Uniunea Europeană cu aceste state nemembre), şi nu de dispoziţiile Codului de procedură civilă.

[2] Art. 1.105 coroborat cu art. 1.100 C. pr. civ.

Şi în cazul cererii de încuviinţare a executării silite toate aceste documente vor fi însoţite de **traduceri autorizate** şi vor fi **supralegalizate**. Supralegalizarea documentelor ce însoţesc cererea de recunoaştere a hotărârii străine nu mai este solicitată dacă părţile sunt de acord să depună copii certificate pentru conformitate [art. 1.100 alin. (2) C. pr. civ.].
În cazul în care unul din documentele menţionate mai sus nu a fost anexat cererii de recunoaştere, instanţa poate acorda un termen pentru a le obţine sau poate accepta documente echivalente ori se poate dispensa de ele [art. 1.100 alin. (3) C. pr. civ.].
Cu privire la soluţionarea cererii de încuviinţare a executării hotărârii străine, art. 1.106 C. pr. civ. stabileşte următoarele reguli:

- cererea de încuviinţare a executării hotărârii străine se soluţionează, întotdeauna, după citarea părţilor;
- cererea de încuviinţare a executării hotărârii străine se soluţionează prin hotărâre;
- în cazul în care hotărârea străină se pronunţă asupra mai multor capete de cerere, încuviinţarea executării se poate acorda doar pentru unele dintre aceste capete;
- executarea hotărârii străine privind o obligaţie alimentară prin vărsăminte periodice se încuviinţează pentru vărsămintele scadente şi cele subsecvente;
- hotărârea de încuviinţare a executării unei hotărâri străine ce obligă la plata unei sume de bani în monedă străină trebuie să dispună convertirea acestei sume în moneda naţională românească, la cursul de schimb din ziua când hotărârea străină devenise executorie în statul unde a fost pronunţată. Până la data conversiei, dobânda la suma prevăzută în hotărârea străină este guvernată de legea statului unde a fost pronunţată.

În temeiul hotărârii tribunalului românesc de încuviinţare a executării hotărârii străine, se emite titlul executoriu, care trebuie să menţioneze obligatoriu şi hotărârea românească de încuviinţare.
Procedura încuviinţării executării hotărârii străine, prevăzută în art. 1.104 C. pr. civ., nu trebuie confundată cu procedura încuviinţării executării silite, reglementată în art. 666 C. pr. civ. pentru următoarele considerente:

- prima are drept scop emiterea titlului executoriu ce va constitui fundamentul executării silite, iar cea de-a doua vizează verificarea de către judecătorie (ca instanţa de executare) a condiţiilor privind declanşarea executării silite;
- parcurgerea procedurii încuviinţării executării silite, reglementată de art. 1.103-1.107 C. pr. civ., nu face ca, după formularea cererii de executare, hotărârea străină să fie scutită de încuviinţarea prevăzută de art. 666 C. pr. civ. (încuviinţarea executării silite a hotărârii judecătoreşti străine are caracterul unei proceduri prealabile executării silite propriu-zise);

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

- obiectivele celor două proceduri sunt diferite: *exequatur-ul* (reglementat în art. 1.103-1.107 C. pr. civ.) vizează condiţiile pentru ca hotărârea străină să constituie titlu executoriu în ţara noastră, în vreme ce procedura încuviinţării executării silite din art. 666 C. pr. civ. vizează condiţiile prevăzute de lege pentru a fi declanşată executarea silită[1].

Diferenţa dintre cele două proceduri *de exequatur* şi de executare silită implică diferenţe între prescripţia dreptului de a cere încuviinţarea executării silite şi prescripţia dreptului de a cere executarea silită.

În literatura de specialitate se arată că dreptul de a cere încuviinţarea executării silite a unei hotărâri străine se prescrie în termenul pe care dreptul statului de origine al respectivei hotărâri îl statorniceşte pentru prescripţia executării silite a hotărârii.

Dacă creditorul optează, mai întâi, pentru recunoaşterea hotărârii străine şi, ulterior, pentru încuviinţarea executării, termenul de prescripţie al dreptului de a cere *exequatur-ul* se întrerupe în momentul formulării cererii de recunoaştere (art. 1.101 C. pr. civ.).

În cazul în care creditorul solicită direct încuviinţarea executării silite a hotărârii străine, atunci cererea de *exequatur* va întrerupe prescripţia dreptului de a cere încuviinţarea executării silite a hotărârii străine.

După încuviinţarea executării silite a hotărârii străine şi obţinerea titlului executoriu conform art. 1.107 C. pr. civ. va începe să curgă termenul de prescripţie a dreptului de a obţine executarea silită în România, reglementat de art. 706 şi urm. C. pr. civ. (10 ani pentru titluri emise în materia drepturilor reale şi 3 ani pentru celelalte titluri executorii, termen care curge de la data naşterii dreptului de a cere executarea silită)[2].

[1] N.-H. Ţiţ, *Executarea silită. Parte generală*, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2016, pp. 56-57.

[2] S. Popovici, *Executarea silită transfrontalieră: instrument de consolidare a creditului*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2015, p. 24 şi p. 21, nota de subsol 3.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SCHEME

ASPECTE GENERALE

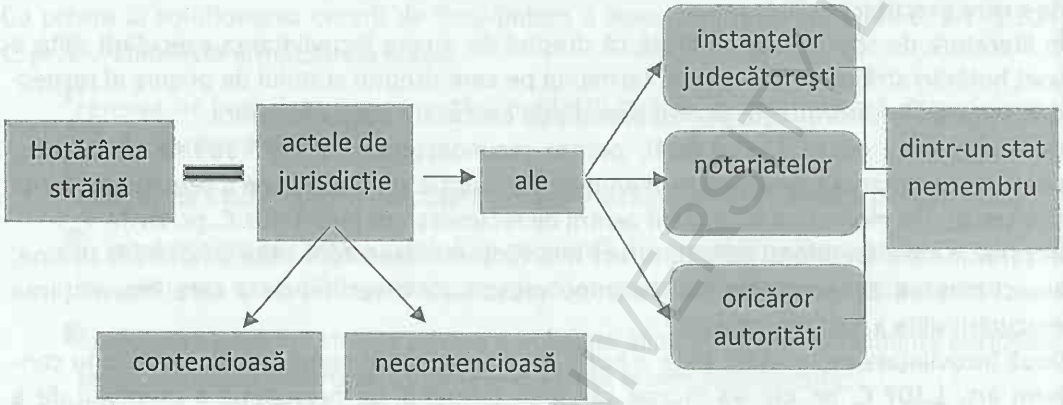

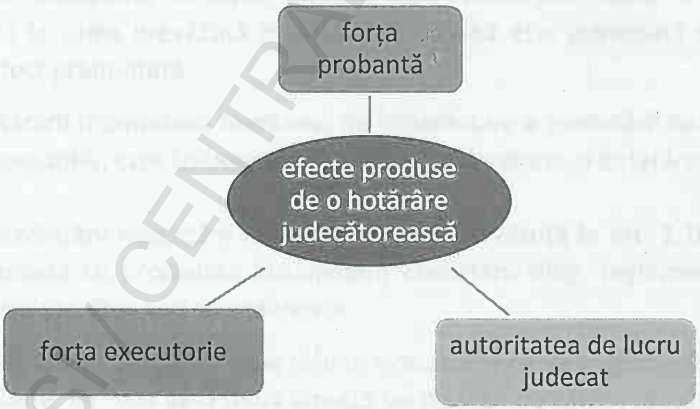

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Recunoaşterea şi executarea hotărârilor străine conform Codului de procedură civilă

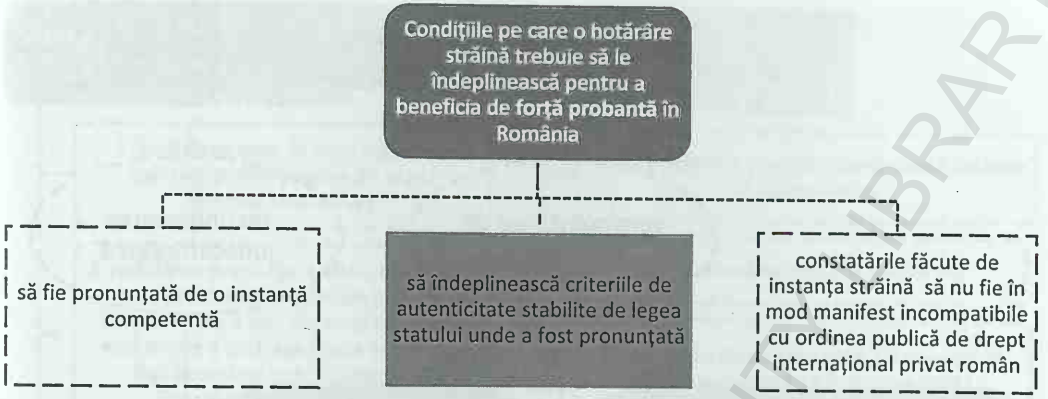

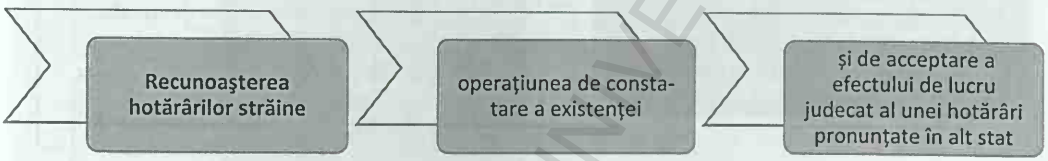

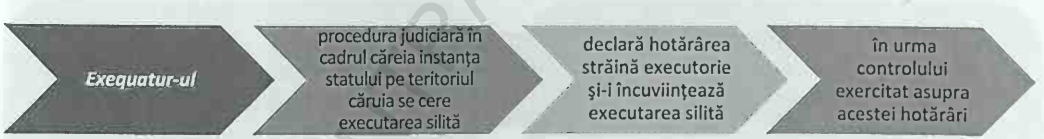

RECUNOAŞTEREA HOTĂRÂRILOR STRĂINE CONFORM CODULUI DE PROCEDURĂ CIVILĂ

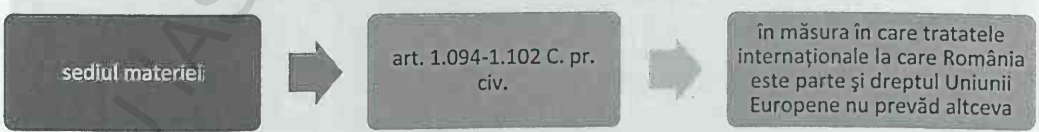

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

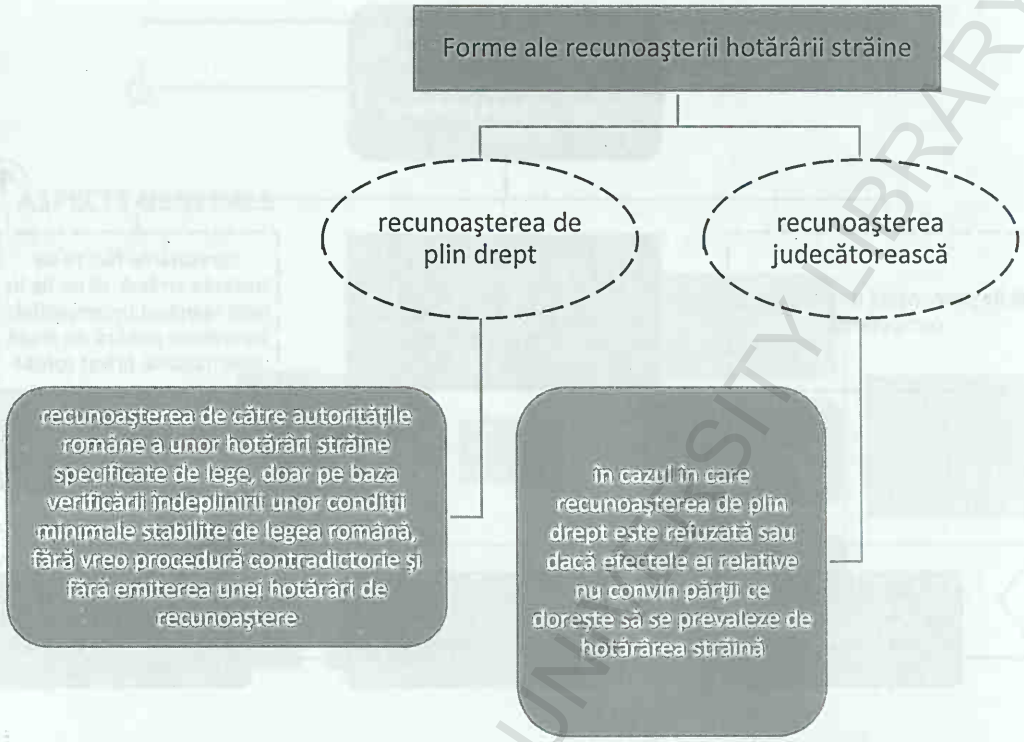

Condiţiile recunoaşterii în România a hotărârilor străine

1. hotărârea este definitivă conform legii statului unde a fost pronunţată

2. instanţa care a pronunţat-o avea competenţă jurisdicţională potrivit dreptului statului de care aparţine, întemeiată pe alt element decât exclusiv pe prezenţa pârâtului ori a unor bunuri ale sale care nu au legătură directă cu litigiul în statul respectivei instanţe

Condiţiile recunoaşterii în România a hotărârilor străine

3. există reciprocitate în materia efectelor hotărârilor străine între România şi statul instanţei ce a pronunţat hotărârea

4. în cazul în care hotărârea a fost pronunţată în lipsa părţii care a pierdut procesul, hotărârea să constate că părţii respective i-au fost înmânate, în timp util, atât actul de sesizare a instanţei, cât şi citaţia pentru termenul de dezbateri pe fond şi că i s-a oferit posibilitatea de a se apăra şi de a exercita calea de atac contra hotărârii

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Recunoaşterea şi executarea hotărârilor străine conform Codului de procedură civilă

motive de refuz al recunoaşterii unei hotărâri străine

1. hotărârea este, în mod manifest, contrară ordinii publice de drept internaţional privat

2. hotărârea pronunţată într-o materie în care persoanele nu dispun liber de drepturile lor a fost obţinută cu scopul exclusiv de a sustrage cauza incidenţei legii aplicabile potrivit dreptului internaţional privat român

3. procesul a fost soluţionat, între aceleaşi părţi, printr-o hotărâre, chiar nedefinitivă, a instanţelor române sau se află în curs de judecare în faţa acestora la data sesizării instanţei străine

4. hotărârea este ireconciliabilă cu o hotărâre pronunţată anterior ei în străinătate şi susceptibilă de a fi recunoscută în România

motive de refuz al recunoaşterii unei hotărâri străine

5. instanţele române erau competente exclusiv să judece cauza

6. a fost încălcat dreptul la apărare

7. hotărârea poate face obiectul unei căi de atac în statul unde a fost pronunţată

8. hotărârea priveşte starea şi capacitatea unui cetăţean român, iar instanţa străină, aplicând o altă lege decât cea indicată de dreptul internaţional privat român, a ajuns la un rezultat diferit de cel la care s-ar fi ajuns conform dreptului românesc

Instanţa română competentă pentru recunoaşterea unei hotărâri străine

- Tribunalul
  - în circumscripţia căruia se găseşte domiciliul sau sediul persoanei care a refuzat recunoaşterea hotărârii străine
  - Tribunalului Bucureşti, dacă instanţa competentă nu poate fi stabilită având în vedere criteriul domiciliului sau al sediului persoanei care a refuzat recunoaşterea hotărârii străine
- instanţa sesizată cu soluţionarea unui proces cu un alt obiect în cursul căruia se invocă excepţia autorităţii lucrului judecat sau o chestiune prealabilă, ambele întemeiate pe o hotărâre străină

BCU CLUJ / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

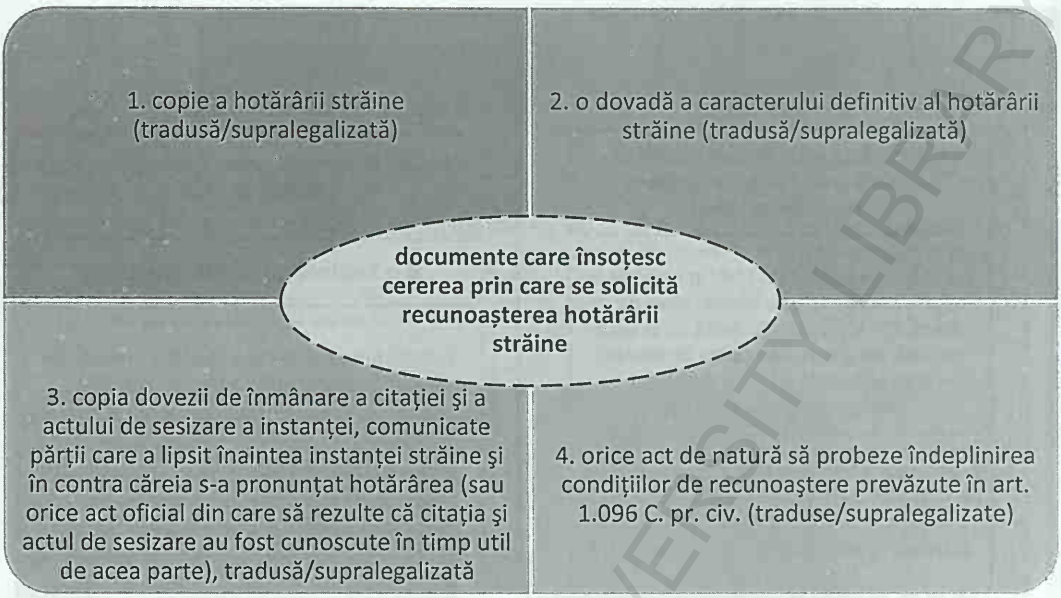

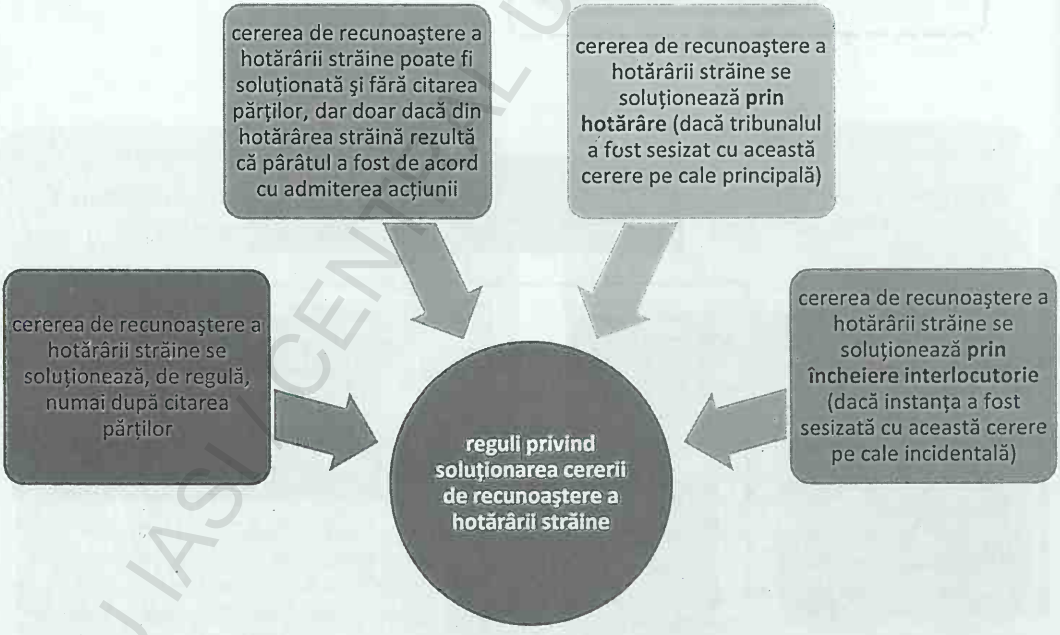

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

EXECUTAREA HOTĂRÂRILOR STRĂINE CONFORM CODULUI DE PROCEDURĂ CIVILĂ

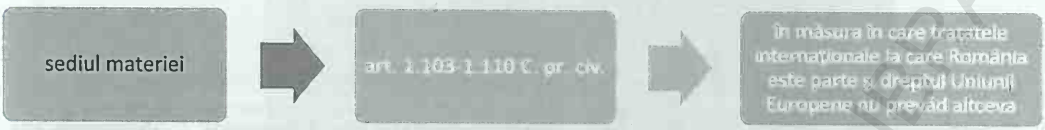

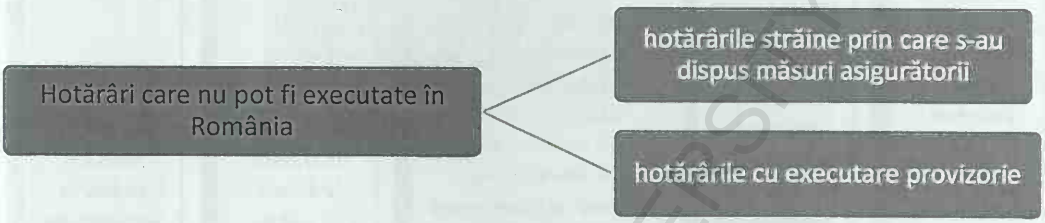

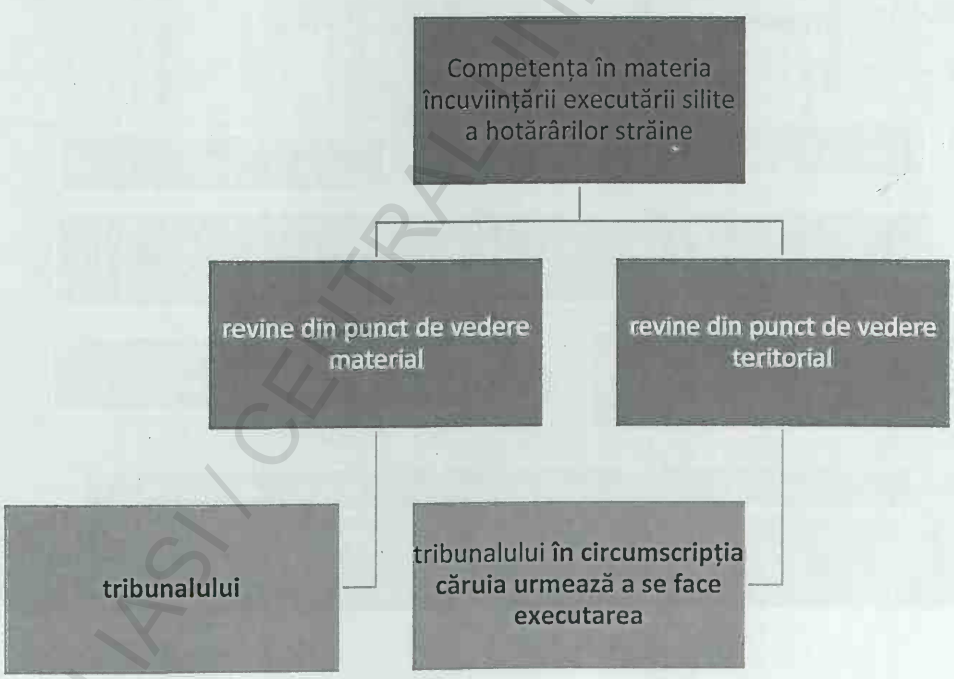

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Condiţiile pentru încuviinţarea executării silite a hotărârilor străine pronunţate în state care nu fac parte din Uniunea Europeană

1.hotărârea să fie executorie potrivit legii statului unde a fost pronunţată

2. hotărârea să îndeplinească toate condiţiile pentru a fi recunoscută în România

Documente care se anexează cererii de încuviinţare a executării

1. copie a hotărârii străine

2. dovada caracterului definitiv al hotărârii străine

3. copia dovezii de înmânare a citaţiei şi a actului de sesizare a instanţei, comunicate părţii care a lipsit înaintea instanţei străine şi în contra căreia s-a pronunţat hotărârea (sau orice act oficial din care să rezulte că citaţia şi actul de sesizare au fost cunoscute în timp util de acea parte)

4. orice act de natură să probeze îndeplinirea condiţiilor de recunoaştere prevăzute în art. 1.096 C. pr. civ.

5. dovada caracterului executoriu al hotărârii străine, dovadă emisă de instanţa ce a pronunţat respectiva hotărâre

documentele de mai sus vor fi însoţite de traduceri autorizate şi vor fi supralegalizate

BCU IAŞI - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

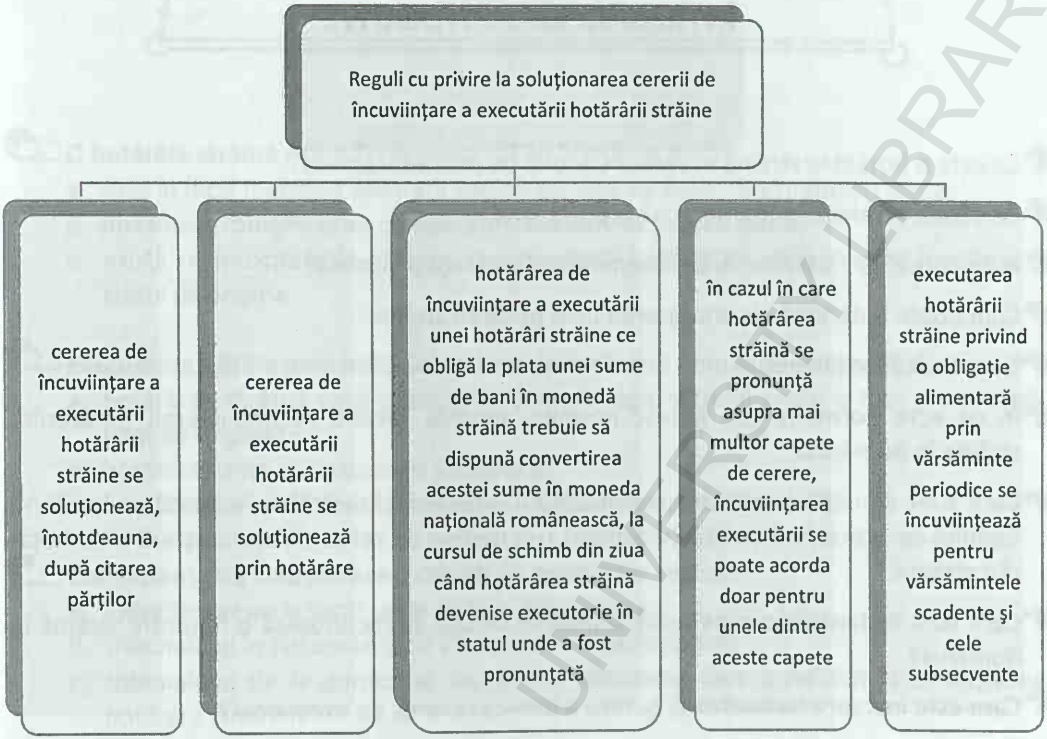

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

- Ce este o hotărâre străină în sensul Codului de procedură civilă?
- Ce efecte produce în România o hotărâre străină?
- În ce condiții o hotărâre străină beneficiază de forță probantă?
- Cum poate fi definită recunoașterea unei hotărâri străine?
- Ce este *exequatur-ul*?
- În ce acte normative se găsesc normele juridice privind recunoașterea hotărârilor străine în România?
- Care sunt condițiile necesare recunoașterii unei hotărâri străine în România conform Codului de procedură civilă? Evidențiați trei motive de refuz al recunoașterii unei hotărâri străine.
- Care sunt instanțele competente în diverse situații să recunoască o hotărâre străină în România?
- Care este instanța competentă pentru a judeca cererea de *exequatur*?
- Care sunt condițiile necesare pentru ca o hotărâre străină să primească *exequatur-ul* în România?

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

TEST GRILĂ

1 **O hotărâre străină nu va fi recunoscută în România dacă:**

a. este în mod manifest contrară ordinii publice de drept internațional privat;
b. instanțele române erau competente exclusiv să judece cauza;
c. există reciprocitate în materia recunoaşterii hotărârilor străine între România şi statul de origine.

2 **Executarea silită a unei hotărâri străine pe teritoriul României se acordă dacă:**

a. hotărârea străină este executorie potrivit legii statului unde a fost pronunțată (stat de origine);
b. hotărârea este cu executare provizorie;
c. îndeplineşte toate condițiile pentru a fi recunoscută în România.

3 **Competența de soluționare a cererii de *exequatur* revine:**

a. judecătoriei de la locul unde se face executarea;
b. tribunalului în circumscripția căruia se face executarea;
c. tribunalului de la domiciliul sau sediul persoanei care a refuzat recunoaşterea hotărârii străine.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

FIŞA 16 RECUNOAŞTEREA ŞI EXECUTAREA HOTĂRÂRILOR PRONUNŢATE ÎNTR-UN STAT MEMBRU AL UE POTRIVIT REGULAMENTULUI (UE) NR. 1215/2012 – BRUXELLES I BIS

SINTEZE • SCHEME • ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE • TEST GRILĂ

SINTEZE

SEDIUL MATERIEI

Normele juridice comunitare în materia recunoaşterii şi executării hotărârilor judecătoreşti în materie civilă şi comercială, pronunţate într-un stat membru, se găsesc în următoarele regulamente:

- **Regulamentul (UE) nr. 1215/2012** al Parlamentului European şi al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competenţa judiciară, recunoaşterea şi executarea hotărârilor în materie civilă şi comercială (**Brussels I reformulat**)[1], cu modificările şi completările ulterioare;
- **Regulamentul (CE) nr. 805/2004** al Parlamentului European şi al Consiliului din 21 aprilie 2004 privind crearea unui Titlu Executoriu European pentru creanţele necontestate, cu modificările şi completările ulterioare;
- **Regulamentul (CE) nr. 2201/2003** al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competenţa, recunoaşterea şi executarea hotărârilor judecătoreşti în materie matrimonială şi în materia răspunderii parentale, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000;
- **Regulamentul (CE) nr. 4/2009** din 18 decembrie 2008 privind competenţa, legea aplicabilă, recunoaşterea şi executarea hotărârilor şi cooperarea în materie de obligaţii de întreţinere[2];
- **Regulamentul (UE) nr. 650/2012** al Parlamentului European şi al Consiliului din 4 iulie 2007 privind competenţa, legea aplicabilă, recunoaşterea şi executarea hotărârilor

[1] Publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 351 din 20 decembrie 2012.

[2] Acest regulament poate fi consultat la următoarea adresă web: *https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009R0004&from=RO* (accesată pe 17 marte 2019).

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

judecătoreşti şi acceptarea şi executarea actelor autentice în materie de succesiuni şi privind crearea unui certificat european de moştenitor[1];

- **Regulamentul (UE) 2016/1103** al Consiliului din 24 iunie 2016 de punere în aplicare a cooperării consolidate în domeniul competenţei, al legii aplicabile şi al recunoaşterii şi executării hotărârilor judecătoreşti în materia regimurilor matrimoniale;
- **Regulamentul (UE) 2016/1104** al Consiliului din 24 iunie 2016 de punere în aplicare a cooperării consolidate în domeniul competenţei, al legii aplicabile şi al recunoaşterii şi executării hotărârilor judecătoreşti în materia efectelor patrimoniale ale parteneriatelor înregistrate.

Deoarece lucrarea de faţă constituie o introducere în studiul problemelor fundamentale ale dreptului internaţional privat, în cele ce urmează vom studia numai reglementările Regulamentului (UE) nr. 1215/2012 – Bruxelles I Bis, celelalte prevederi în materie fiind studiate în cadrul programelor de master[2].

În Regulamentul Bruxelles I Bis dispoziţiile privind recunoaşterea şi executarea hotărârilor judecătoreşti sunt grupate în Capitolul al III-lea („Recunoaştere şi executare"), capitol care, la rându-i, este împărţit în patru secţiuni:

- **Secţiunea I („Recunoaşterea")**, ce înglobează art. 36-38;
- **Secţiunea a II-a („Executarea")**, care cuprinde art. 39-44;
- **Secţiunea a III-a („Refuzul recunoaşterii şi al executării")**, cu art. 45-51;
- **Secţiunea a IV-a („Dispoziţii comune")**,cu art. 52-57.

DOMENIUL DE APLICARE AL REGULAMENTULUI BRUXELLES I BIS ÎN MATERIA RECUNOAŞTERII ŞI EXECUTĂRII SILITE A HOTĂRÂRILOR JUDECĂTOREŞTI

În materia recunoaşterii şi executării silite a hotărârilor judecătoreşti, domeniul de aplicare al Regulamentului Bruxelles I Bis a fost precizat prin intermediul art. 71 d[3], conform căruia dispoziţiile regulamentului se aplică recunoaşterii şi executării:

- Hotărârilor pronunţate de Curtea Unică în Materie de Brevete şi de Curtea de Justiţie din Benelux într-un stat membru al Uniunii Europene care nu este parte la instrumentul de instituire a celor două instanţe commune;

---

[1] Acest regulament poate fi consultat la următoarea adresă web: *https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R0650&from=RO* (accesată pe 17 martie 2019).

[2] Pentru studierea executării silite a titlurilor provenind din state ale UE, în lumina dreptului Uniunii Europene, recomandăm a se consulta Sergiu Popovici, *Executarea silită transfrontalieră: instrument de consolidare a creditului*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2015.

[3] Acest articol a fost introdus în textul Regulamentului Bruxelles I Bis în temeiul art. 1 al Regulamentului (UE) nr. 542/2014 al Parlamentului European şi al Consiliului din 15 mai 2014 de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1215/2012 în ceea ce priveşte normele aplicabile cu privire la Curtea Unică în Materie de Brevete şi Curtea de Justiţie din Benelux [Acest regulament poate fi consultat la următoarea adresă web: *https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014R0542&from=ro* (accesată pe 17 martie 2019)].

BCU CLUJ / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

- Hotărârilor pronunţate de instanţele unui stat membru care nu este parte la instrumentele de instituire a celor două instanţe comune într-un stat membru parte la unul din instrumentele respective.

Dar dispoziţiile relevante ale Regulamentului Bruxelles I Bis nu se vor aplica în materia recunoaşterii şi executării silite a hotărârilor uneia din cele două instanţe comune într-un stat parte la instrumentul prin care a fost creată instanţa comună respectivă (Acordul privind Curtea Unică în Materie de Brevete – „Acordul U.P.C.", semnat la 19 februarie 2013, de 25 de state membre ale UE şi Protocolul de modificare a Tratatului din 31 martie 1965 privind instituirea şi statutul Curţii de Justiţie din Benelux). În aceste cazuri se vor aplica dispoziţiile în materie de recunoaştere şi executare silită prevăzute de cele două instrumente internaţionale menţionate.

Noţiunea de hotărâre judecătorească este definită de art. 2 lit. (a) a Regulamentului Bruxelles I Bis. Potrivit acestui articol, prin hotărâre în sensul regulamentului se înţelege orice hotărâre pronunţată de o instanţă dintr-un stat membru, indiferent de denumirea acestei hotărâri (decizie, sentinţă, decret, ordin, ordonanţă, mandat de executare sau decizie de stabilire de către grefier a cheltuielilor de judecată).

ASPECTE PROCEDURALE ÎN MATERIE DE RECUNOAŞTERE ŞI EXECUTARE A HOTĂRÂRILOR JUDECĂTOREŞTI

Regula generală în materie de recunoaştere a hotărârilor judecătoreşti pronunţate într-un stat membru este următoarea: hotărârile judecătoreşti pronunţate într-un stat membru sunt recunoscute de drept în celelalte state membre ale Uniunii Europene (art. 36 din Regulamentul Bruxelles I Bis).

Partea care doreşte să invoce într-un stat membru o hotărâre pronunţată în alt stat membru va trebui să prezinte o serie de documente, şi anume:

- copie a hotărârii, care să întrunească condiţiile necesare în vederea stabilirii autenticităţii sale [art. 37 alin. (1) lit. a) din Regulamentul Bruxelles I Bis];
- un certificat eliberat de instanţa care a pronunţat hotărârea, utilizând formularul prevăzut în Anexa I a Regulamentului Bruxelles I Bis [(art. 37 alin. (1) lit. b) din Regulamentul Bruxelles I Bis];
- o traducere sau o transcriere a conţinutului certificatului menţionat mai sus, dacă instanţa sau autoritatea în faţa căreia este invocată hotărârea pronunţată într-un alt stat membru consideră necesar, sau o traducere a hotărârii în locul traducerii conţinutului certificatului, dacă nu poate să continue procedura în lipsa traducerii [(art. 37 alin. (2) din Regulamentul Bruxelles I Bis].

Recunoaşterea şi executarea hotărârilor pronunţate într-un stat membru al UE

Recunoaşterea hotărârilor străine pronunţate într-un alt stat al Uniunii Europene, deşi operează de drept, este totuşi supusă controlului instanţelor de judecată ale statului unde se invocă respectiva hotărâre străină, în următoarele cazuri:

- în cazul în care se solicită constatarea absenţei motivelor pentru refuzul recunoaşterii [art. 36 alin. (2) din Regulamentul Bruxelles I Bis];
- în cazul în care se solictă refuzul recunoaşterii hotărârilor judecătoreşti pronunţate într-un stat membru.

Solicitarea constatării absenţei motivelor pentru refuzul recunoaşterii, respectiv solicitarea refuzului recunoaşterii hotărârilor judecătoreşti pronunţate într-un stat membru se poate face de orice persoană interesată [art. 36 alin. (2) şi art. 45 alin. (1) din Regulamentul Bruxelles I Bis].

În cazul celor două tipuri de cereri în justiţie, legiuitorul european instituie o procedură unică de soluţionare a lor, procedură descrisă în Secţiuneaa III-a, Subsecţiunea 2 şi în Secţiunea a IV-a a Capitolului al III-lea al Regulamentului Bruxelles I Bis.

Cererea va avea ca anexe următoarele documente:

- copie a hotărârii;
- certificatul prevăzut de Anexa I a Regulamentului Bruxelles I Bis, eliberat de instanţa străină care a pronunţat-o [pentru cererea de recunoaştere a hotărârii străine, conform art. 37 alin. (1)];
- o traducere sau o transcriere a hotărârii [pentru cererea de refuz al recunoaşterii, potrivit art. 47 alin. (3) din Regulamentul Bruxelles I Bis].

Modalităţile de depunere a cererii sunt stabilite de către legislaţia statului membru solicitat.

Conform art. 47 alin. (2), procedura de recunoaştere sau de refuz al recunoaşterii unei hotărâri străine (întocmai ca procedura de încuviinţarea executării ei silite) este reglementată de dispoziţiile Regulamentului Bruxelles I Bis şi de legislaţia statului membru solicitat, legislaţie care completează toate aspectele procedurale care nu sunt cuprinse în regulament.

Instanţa se pronunţă asupra recunoaşterii după ce examinează cererea, certificatul prevăzut în Anexa I a regulamentului şi copia hotărârii. În tradiţia Regulamentului nr. 44/2001, considerăm că, în examinarea în primă instanţă a cererilor legate de recunoaşterea unei hotărâri judecătoreşti străine pronunţate într-un alt stat membru al Uniunii Europene, nu se pot formula apărări de către cealaltă parte.

Conform art. 45 al Regulamentului Bruxelles I Bis, recunoaşterea hotărârii judecătoreşti pronunţate într-un stat membru este interzisă în următoarele situaţii:

- dacă recunoaşterea este vădit contrară ordinii publice a statului membru solicitat;
- dacă hotărârea a fost pronunţată în absenţa pârâtului, întrucât actul de sesizare a instanţei sau alt act echivalent nu a fost comunicat sau notificat pârâtului în timp

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

util şi într-o manieră care să-i îngăduie să-şi pregătească apărarea, cu excepţia cazului în care pârâtul aflat în această situaţie nu a contestat hotărârea atunci când era posibil pentru el să procedeze în acest fel;

- dacă hotărârea este ireconciliabilă cu o hotărâre pronunţată între aceleaşi părţi în statul solicitat;
- dacă hotărârea este ireconciliabilă cu o hotărâre pronunţată anterior într-un alt stat membru sau într-un stat terţ între aceleaşi părţi într-o cauză având acelaşi obiect şi aceeaşi cauză, sub condiţia ca hotărârea pronunţată anterior să întrunească condiţiile pentru a fi recunoscută în statul membru solicitat;
- dacă au fost nesocotite dispoziţiile privind competenţa exclusivă şi competenţa în materiile: asigurărilor, contractelor încheiate de consumatori şi a contractelor individuale de muncă.

Autoritatea solicitată, atunci când verifică temeiurile de competenţă menţionate la ultimul punct de mai sus, este legată de constatările de fapt pe baza cărora instanţa din statul de origine al hotărârii şi-a întemeiat competenţa [art. 45 alin. (2) din Regulamentul Bruxelles I Bis].

Autoritatea solicitată nu poate revizui competenţa instanţei de origine decât sub aspectul respectării normelor de competenţă menţionate mai sus la ultimul punct şi nu poate invoca ordinea publică pentru a înlătura competenţa acestei instanţe [art. 45 alin. (3) din Regulamentul Bruxelles I Bis].

Potrivit art. 52 din Regulamentul Bruxelles I Bis, hotărârea străină nu poate forma obiectul unei revizuiri pe fond în statul membru solicitat cu recunoaşterea.

Potrivit art. 48 coroborat cu art. 36 alin. (2) ale Regulamentului Bruxelles I Bis, instanţa se pronunţă fără întârziere în privinţa cererilor de refuz al recunoaşterii, respectiv de recunoaştere pe cale judecătorească. Hotărârea privind cererea de recunoaştere este adusă de îndată la cunoştinţa părţilor, conform procedurii prevăzute de dreptul statului solicitat.

Oricare dintre părţi poate ataca hotărârea privind recunoaşterea la instanţa pe care statul membru solicitat a comunicat-o Comisiei în temeiul art. 75 lit. (b) din Regulamentul Bruxelles I Bis[1]. Această acţiune este examinată în procedură contradictorie.

Luând ca temei juridic art. 47 alin. (2) din Regulamentul Bruxelles I Bis, putem afirma că termenul pentru contestarea hotărârii privind recunoaşterea este reglementat de legea statului solicitat, adică, în cazul României, de prevederile Codului de procedură civilă.

Hotărârea dată în soluţionarea contestaţiei recunoaşterii poate fi atacată doar printr-o cale de atac specificată expres (împreună cu instanţa competentă să o soluţioneze) de către statul membru solicitat, într-un comunicat adresat Comisiei, conform art. 75 lit. (c) din Regulamentul Bruxelles I Bis[2]. Se subînţelege că termenul de formulare a acestei căi de atac va fi cel prevăzut de legea forului.

---

[1] În cazul României, **curtea de apel.**

[2] În cazul României, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie.

BCU CLUJ / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Coroborând art. 36 alin. (2), 45, 49, 50 şi 52 din Regulamentul Bruxelles I Bis, putem afirma că instanţa sesizată cu o cale de atac privind hotărârea de recunoaştere nu poate refuza sau revoca hotărârea de recunoaştere decât în cazurile strict prevăzute de regulament, în care recunoaşterea nu este posibilă. Instanţa nu poate revizui pe fond hotărârea străină[1].
Conform art. 38 alin. (1) din Regulamentul Bruxelles I Bis, instanţa sau o altă autoritate a unui stat membru înaintea căreia este invocată recunoaşterea unei hotărâri pronunţate într-un alt stat membru poate suspenda cauza, în totalitate sau partial, dacă:

- această hotărâre face obiectul unei căi ordinare de atac [lit. a)];
- a fost făcută o cerere pentru adoptarea unei decizii de constatare a absenţei motivelor de refuz al recunoaşterii sau de refuz al recunoaşterii în temeiul unuia dintre motivele precizate în art. 45 al Regulamentului Bruxelles I Bis [lit. b)].

Conform art. 51 alin. (2) din Regulamentul Bruxelles I Bis, pentru hotărârile pronunţate în Irlanda, Cipru sau în Regatul Unit, orice cale de atac prevăzută în acele state de origine este considerată cale de atac susceptibilă să provoace suspendarea procedurii de recunoaştere.
În materia punerii în executare a unei hotărâri originare dintr-un stat membru al Uniunii Europene într-un alt stat membru, Regulamentul Bruxelles I Bis instituie în art. 39 următoarea **regulă**: o hotărâre pronunţată într-un stat membru, dacă este executorie în statul de origine, este executorie în celelalte state membre fără a fi necesară o hotărâre de încuviinţare a executării, emisă de vreo instanţă a statului de executare.
Potrivit Secţiunilor 2 şi 3 ale Capitolului al III-lea al Regulamentului Bruxelles I Bis, creditorul hotărârii judecătoreşti străine îşi va pune în executare silită hotărârea, printr-un act administrativ[2], fără să mai fie nevoit să introducă la tribunalul de executare o acţiune privind încuviinţarea executării silite a acelei hotărâri străine, acţiune a cărei soluţie putea fi contestată de debitorul hotărârii străine (cum se întâmplă potrivit prevederilor Regulamentului nr. 44/2001).
Art. 41 alin. (1) din Regulamentul Bruxelles I Bis aduce precizări privind sediul juridic al procedurii de executare silită a unei hotărâri pronunţate într-un alt stat membru al Uniunii Europene. Astfel, dispoziţiile în materie ale regulamentului se vor completa cu prevederile legislaţiei statului solicitat, hotărârea străină executorie în statul membru de origine fiind executată în aceleaşi condiţii ca o hotărâre judecătorească a statului solicitat.
Pentru executarea silită a unei hotărâri străine provenită din spaţiul Uniunii Europene într-un alt stat membru, creditorul hotărârii trebuie, potrivit art. 42 al regulamentului, să anexeze cererii de executare silită adresate autorităţii competente cu executarea (în ţara noastră, executorului judecătoresc) următoarele documente:

- copie a hotărârii străine, copie ce întruneşte condiţiile necesare în vederea stabilirii autenticităţii documentului original;

---

[1] Dan Lupaşcu, *op. cit.*, p. 277.
[2] În România, creditorul hotărârii judecătoreşti străine îşi va pune în executare silită hotărârea, prin intermediul executorului judecătoresc.

- certificatul prevăzut în Anexa nr. I a Regulamentului Bruxelles I Bis, de către instanța de origine, certificat ce atestă că hotărârea este executorie şi care conține un rezumat al hotărârii şi informații relevante cu privire la cheltuielile de judecată recuperabile şi la calcularea dobânzii.

În cazul în care se doreşte executarea silită într-un stat membru a unor măsuri provizorii şi de conservare dispuse printr-o hotărâre judecătorească pronunțată în alt stat membru al Uniunii Europene, reclamantul (creditorul hotărârii) trebuie să se îngrijească ca certificatul să ateste că instanța străină emitentă este competentă să judece cauza şi că hotărârea respectivă este executorie în statul de origine. Dacă respectiva măsură a fost dispusă fără citarea pârâtului, reclamantul trebuie să ataşeze şi o dovadă a notificării sau comunicării respectivei hotărâri străine către pârât.

Autoritatea de executare competentă poate solicita, dacă este necesar, o traducere sau o transcriere a certificatului, precum şi o traducere a hotărârii (aceasta din urmă doar dacă este indispensabilă pentru continuarea procedurii de executare silită)[1].

După prezentarea actelor menționate mai sus, înainte de prima măsură de executare, se va comunica sau notifica certificatul prevăzut în Anexa nr. I a Regulamentului Bruxelles I Bis persoanei împotriva căreia se solicită executarea silită (debitorul hotărârii străine). Certificatul trebuie însoțit şi de hotărârea de executat, dacă aceasta nu a fost, deja, notificată sau comunicată debitorului hotărârii.

Creditorul hotărârii străine nu mai are obligațiile de a avea o adresă poştală în statul solicitat şi de a avea un reprezentant autorizat în statul membru solicitat, cu excepția situației în care, conform legislației locale, un astfel de reprezentant este obligatoriu, indiferent de reşedința obişnuită ori cetățenia părților. De asemenea, creditorului hotărârii judecătoreşti străine nu i se poate solicita vreo cauțiune sau garanție, indiferent de denumirea acestora, pe motiv că este cetățean străin sau nu îşi are domiciliul sau reşedința în statul membru solicitat (art. 56).

Debitorul hotărârii poate solicita de la autoritatea însărcinată cu executarea şi o traducere a hotărârii străine de executat, dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele două condiții:

- debitorul hotărârii nu este domiciliat în statul membru de origine a hotărârii;
- hotărârea nu este scrisă sau tradusă într-o limbă înțeleasă de debitor sau în limba oficială sau una din limbile oficiale ale statului membru unde debitorul îşi are domiciliul (reşedința obişnuită).

Până la furnizarea traducerii, procedura de executare silită se opreşte, Regulamentul Bruxelles I Bis permițând doar luarea măsurilor de conservare.

---

[1] Conform art. 57 din Regulamentul Bruxelles I Bis, traducerile vor fi realizate de o persoană autorizată în acest scop de unul dintre statele membre ale Uniunii Europene şi vor fi efectuate în limba oficială a statului membru unde se desfăşoară procedura de recunoaştere sau de executare silită sau în limba oficială corespunzătoare locului unde se desfăşoară procedura. Certificatele pot fi traduse sau transcrise în orice limbă oficială a instituțiilor europene, limbă acceptată de statul membru unde se desfăşoară procedura.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

În ipoteza în care hotărârea a fost comunicată sau notificată debitorului în una din limbile de mai sus, înainte de demararea procedurii de executare silită, nu se mai poate invoca obţinerea unei traduceri pentru a bloca procedura de executare [art. 43 alin. (1) şi (2) din Regulamentul Bruxelles I Bis].
Notificarea şi transmiterea traducerii nu se aplică în situaţia executării silite a unei hotărâri străine ce dispune măsuri de conservare sau în cazul instituirii unor măsuri de conservare de către instanţa competentă de la locul de executare [art. 43 alin. (3) din Regulamentul Bruxelles I Bis].
Conform art. 46 din Regulamentul Bruxelles I Bis, după comunicarea sau notificarea certificatului şi eventual a hotărârii, persoana împotriva căreia se solicită executarea silită (debitorul hotărârii) poate formula **o cerere de refuz al executării.**
Prin cererea de refuz al executării, debitorul hotărârii solicită instanţei competente a statului solicitat să refuze executarea silită a hotărârii străine, deoarece există cel puţin unul din motivele prevăzute de art. 45 din Regulamentul Bruxelles I Bis care împiedică recunoaşterea unei hotărâri pronunţate într-un alt stat membru.
Motivele de refuz sau de suspendare a executării silite prevăzute de legislaţia statului membru solicitat vor putea fi invocate de debitorul hotărârii judecătoreşti străine numai în măsura în care acestea nu contravin motivelor precizate în art. 45 al regulamentului (adică motivelor ce justifică refuzul recunoaşterii unei hotărâri străine din spaţiul Uniunii Europene, motive ce au fost prezentate mai sus).
Dacă s-a formulat o cerere de refuz de executare silită, la cererea debitorului hotărârii, adică a reclamantului în această cerere, instanţa din statul membru solicitat poate, în temeiul art. 44 alin. (1) din Regulamentul Bruxelles I Bis:

- să dispună limitarea procedurii de executare la măsuri de conservare; **sau**
- să condiţioneze executarea de constituirea unei garanţii stabilite de instanţă; **sau**
- să suspende, în tot sau în parte, procedura de executare.

Suspendarea procedurii de executare survine la cererea persoanei împotriva căreia se solicită executarea şi în situaţia în care forţa executorie a hotărârii străine este suspendată în ţara de origine. Spre deosebire de cazul de mai sus, suspendarea procedurii de executare poate fi dispusă aici şi de autoritatea de executare, şi nu doar de instanţa sesizată cu judecarea cererii de refuz al executării silite.
Cererea de refuz al executării silite a hotărârii străine se introduce la instanţa comunicată de statul solicitat Comisiei în temeiul art. 75 lit. (a) din Regulamentul Bruxelles I Bis, în a cărei circumscripţie se află locul de executare [art. 24 alin. (5) şi art. 47 alin. (1) din regulament]. Pentru România, aşa cum rezultă din art. I[4] din O.U.G. nr. 119/2006, această instanţă este **tribunalul.**
Persoana împotriva căreia se solicită executarea silită va anexa cererii de refuz de executare următoarele documente:

- copie de pe hotărâre;
- dacă este cazul, şi o traducere sau transcriere a acesteia.

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Se observă că nu trebuie anexat certificatul ce însoţeşte hotărârea de executat, deşi în majoritatea cazurilor şi acesta va fi notificat sau comunicat părţii împotriva căreia se solicită executarea silită.

Instanţa se poate dispensa de aceste documente, dacă le deţine deja sau dacă nu consideră că e rezonabil să le solicite debitorului hotărârii. În acest din urmă caz poate să le solicite creditorului hotărârii.

Ca şi la recunoaştere, partea ce solicită refuzul executării silite nu este obligată să aibă o adresă poştală în statul membru solicitat şi nici un reprezentant autorizat în statul membru solicitat, cu excepţia situaţiei în care, conform legislaţiei locale, un astfel de reprezentant este obligatoriu, indiferent de reşedinţa obişnuită ori cetăţenia părţilor [art. 47 alin. (4) din Regulamentul Bruxelles I Bis].

În acord cu art. 40 al Regulamentului Bruxelles, în statul de executare, creditorul hotărârii străine, executorii în statul de origine, poate solicita adoptarea oricăror măsuri de conservare prevăzute de dreptul statului solicitat.

Conform art. 48 din Regulamentul Bruxelles I Bis, instanţa se va pronunţa fără întârziere în privinţa cererii de refuz al executării.

Decizia judecătorească privind cererea de refuz al executării poate fi atacată de oricare dintre părţi la instanţa pe care statul membru solicitat a comunicat-o Comisiei în temeiul art. 75 lit. (b) din Regulamentul Bruxelles I Bis (art. 49). Pentru România, instanţa competentă este **curtea de apel**.

Această acţiune este examinată în procedură contradictorie. Potrivit art. 47 alin. (2) din Regulamentul Bruxelles I Bis, putem afirma că termenul pentru contestarea hotărârii privind refuzul de executare este reglementat de legea statului solicitat, adică, în cazul României, de prevederile Codului de procedură civilă. Hotărârea dată în soluţionarea contestaţiei refuzului de executare poate fi atacată printr-o cale de atac specificată expres împreună cu instanţa competentă să o soluţioneze de către statul membru solicitat, într-un comunicat adresat Comisiei, conform art. 75 lit. (c) din Regulamentul Bruxelles I Bis (art. 50). Pentru România, instanţa competentă este **Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie**. Termenul de formulare a acestei căi de atac va fi şi el prevăzut de legea forului.

Conform art. 51 alin. (1) din Regulamentul Bruxelles I Bis, instanţa care judecă o cerere de refuz al executării sau instanţa care judecă o cale de atac împotriva deciziei privind refuzul de executare poate să suspende acţiunea, dacă împotriva hotărârii străine a fost introdusă o cale de atac ordinară în statul membru de origine sau dacă termenul pentru introducerea acestei căi nu a expirat încă (în acest caz, se poate preciza un termen în interiorul căruia instanţa de executare să aştepte exercitarea acelei căi ordinare de atac în statul de origine).

Alin. (2) al art. 51 din Regulamentul Bruxelles I Bis dispune că, pentru hotărârile pronunţate în Irlanda, Cipru sau în Regatul Unit, orice cale de atac prevăzută în acele state de origine sunt considerate căi de atac susceptibile să provoace suspendarea procedurii de soluţionare a cererii de refuz de executare sau a căilor de atac împotriva deciziei privind refuzul de executare.

Şi în cazul judecării cererii de refuz al executării, hotărârea străină nu poate fi revizuită pe fond (art. 52 din Regulamentul Bruxelles I Bis).

Art. 54 din Regulamentul Bruxelles I Bis introduce instituţia adaptării măsurii sau ordinului din hotărârea străină, fără corespondent direct în dreptul statului solicitat la o măsură sau un ordin reglementate de statul membru solicitat. Adaptarea se face înfuncţie de următoarele criterii: efectele să fie echivalente, iar obiectivele şi interesele să fie similare.

Conform art. 2 alin. (1), introdus de art. I^4 din O.U.G. nr. 119/2006, cererile introduse în temeiul dispoziţiilor art. 54 din Regulamentul Bruxelles I Bis, privitoare la adaptarea măsurii sau ordinului dispus prin hotărârile pronunţate, tranzacţiile judiciare aprobate sau încheiate şi actele autentice întocmite sau înregistrate în mod oficial într-un alt stat membru al Uniunii Europene pot fi formulate, **pe cale incidentală**, în cauzele având ca obiect refuzul recunoaşterii, constatarea absenţei motivelor de refuz al recunoaşterii sau refuzul executării, ori **pe cale principală.**

Cererile privitoare la adaptarea măsurii sau ordinului, dispus prin hotărârile pronunţate, tranzacţiile judiciare aprobate sau încheiate şi actele autentice întocmite sau înregistrate în mod oficial într-un alt stat membru al Uniunii Europene, introduse pe cale principală, sunt de competenţa **tribunalului.**

Potrivit art. 55 din Regulamentul Bruxelles I Bis, dacă hotărârea străină obligă la plata unor penalităţi cominatorii, ea este executorie în statul membru solicitat doar dacă suma ce urmează a fi plătită a fost stabilită definitiv de instanţa statului de origine.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SCHEME

SEDIUL MATERIEI

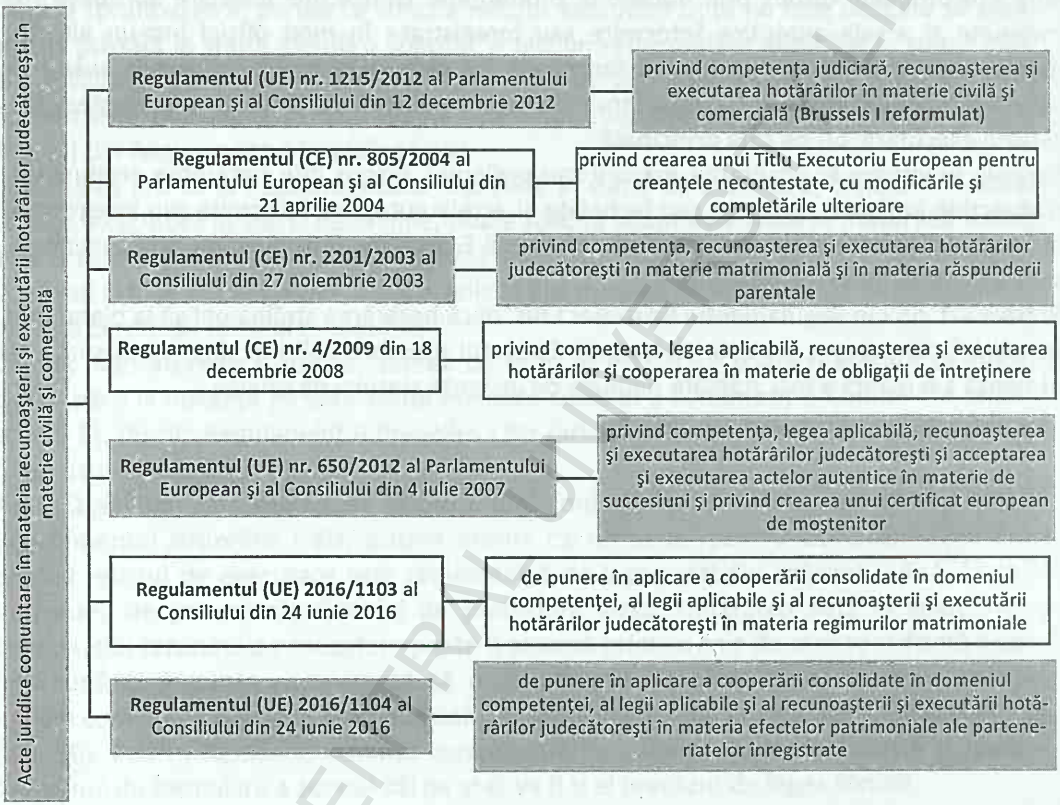

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

DOMENIUL DE APLICARE AL REGULAMENTULUI BRUXELLES I BIS ÎN MATERIA RECUNOAŞTERII ŞI EXECUTĂRII SILITE A HOTĂRÂRILOR JUDECĂTOREŞTI

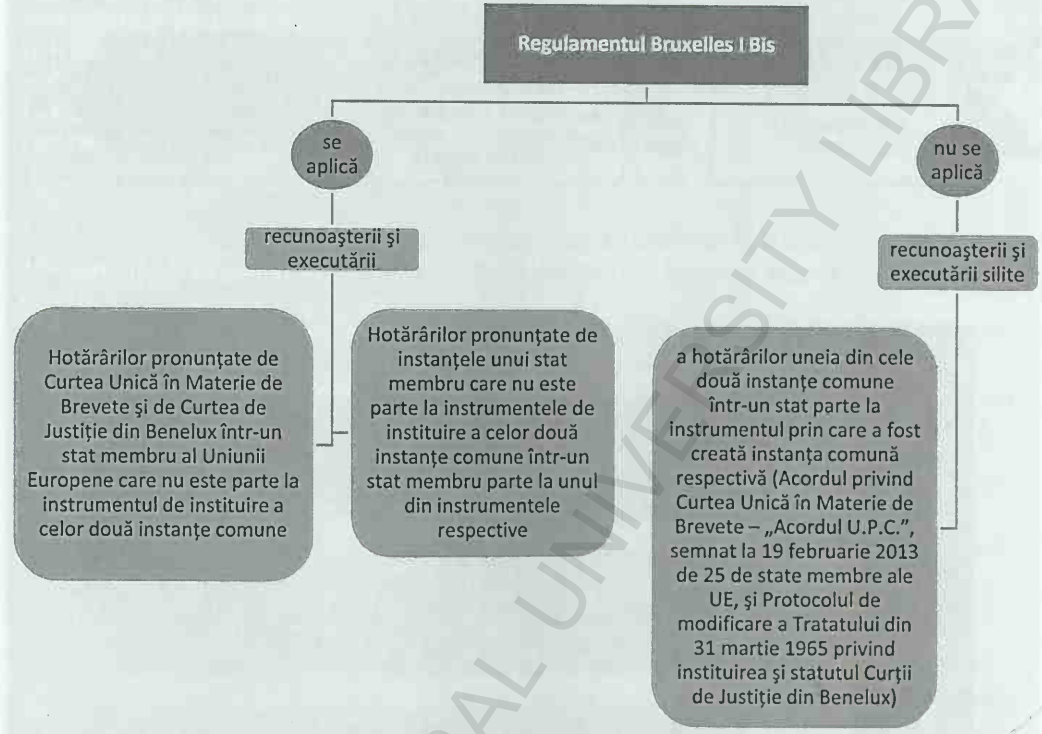

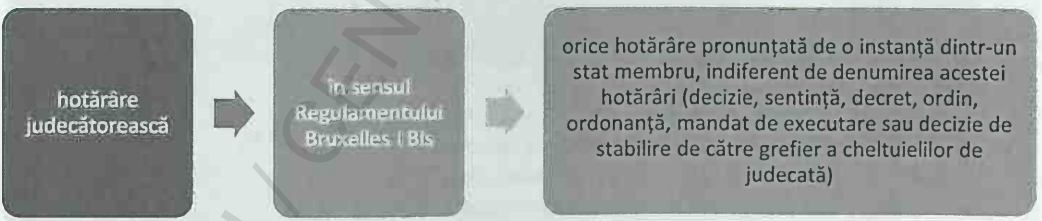

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ASPECTE PROCEDURALE ÎN MATERIE DE RECUNOAȘTERE ȘI EXECUTARE A HOTĂRÂRILOR JUDECĂTOREȘTI

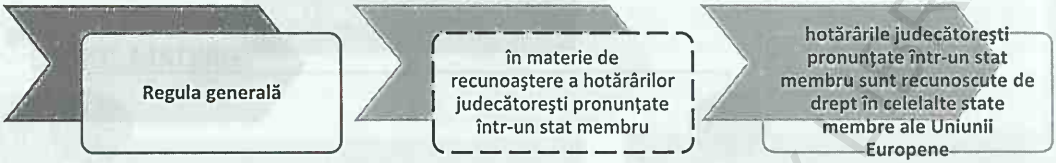

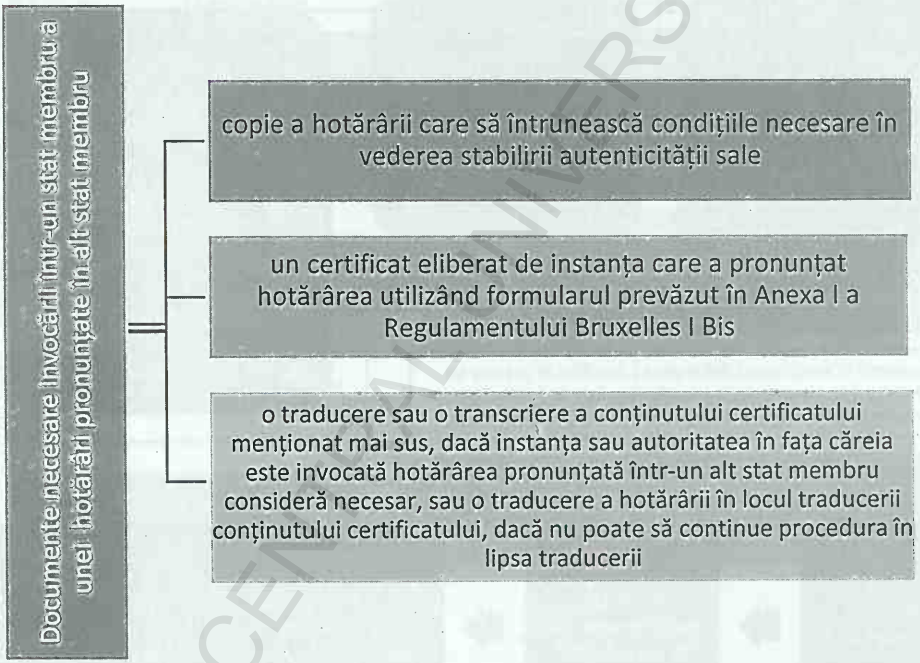

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Cine poate solicita constatarea absenței motivelor pentru refuzul recunoașterii, solicitarea refuzului recunoașterii hotărârilor judecătorești pronunțate într-un stat membru	• orice persoană interesată
Documentele care se anexează cererii	• copie a hotărârii; • certificatul prevăzut de Anexa I a Regulamentului Bruxelles I Bis, eliberat de instanța străină care a pronunțat-o; • traducere sau o transcriere a hotărârii.
Modalitățile de depunere a cererii	• sunt stabilite de către legislația statului membru solicitat
Motive de refuz al recunoașterii hotărârii judecătorești pronunțate într-un stat membru	• recunoașterea este vădit contrară ordinii publice a statului membru solicitat; • hotărârea a fost pronunțată în absența pârâtului, întrucât actul de sesizare a instanței sau alt act echivalent nu a fost comunicat sau notificat pârâtului în timp util și într-o manieră care să-i îngăduie să-și pregătească apărarea, cu excepția cazului în care pârâtul aflat în această situație nu a contestat hotărârea atunci când era posibil pentru el să procedeze în acest fel; • hotărârea este ireconciliabilă cu o hotărâre pronunțată între aceleași părți în statul solicitat; • hotărârea este ireconciliabilă cu o hotărâre pronunțată anterior într-un alt stat membru sau într-un stat terț între aceleași părți într-o cauză având același obiect și aceeași cauză, sub condiția ca hotărârea pronunțată anterior să întrunească condițiile pentru a fi recunoscută în statul membru solicitat; • au fost nesocotite dispozițiile privind competența exclusivă și competența în materiile: asigurărilor, contractelor încheiate de consumatori și a contractelor individuale de muncă.
Soluționarea cererii	• instanța se pronunță asupra recunoașterii după ce examinează cererea, certificatul prevăzut în Anexa I a regulamentului și copia hotărârii; • instanța se pronunță fără întârziere în privința cererilor de refuz al recunoașterii, respectiv de recunoaștere pe cale judecătorească
Comunicarea hotărârii	• hotărârea este adusă de îndată la cunoștința părților, conform procedurii prevăzute de dreptul statului solicitat
Căile de atac	• oricare dintre părți poate ataca hotărârea privind recunoașterea la instanța pe care statul membru solicitat a comunicat-o Comisiei în temeiul art. 75 lit. (b) din Regulamentul Bruxelles I Bis; • hotărârea dată în soluționarea contestației recunoașterii

BCU IASI / CENTRE UNIVERSITY LIBRARY

poate fi atacată doar printr-o cale de atac specificată expres (împreună cu instanța competentă să o soluționeze) de către statul membru solicitat, într-un comunicat adresat Comisiei, conform art. 75 lit. (c) din Regulamentul Bruxelles I Bis;

- termenul de formulare a acestei căi de atac va fi cel prevăzut de legea forului

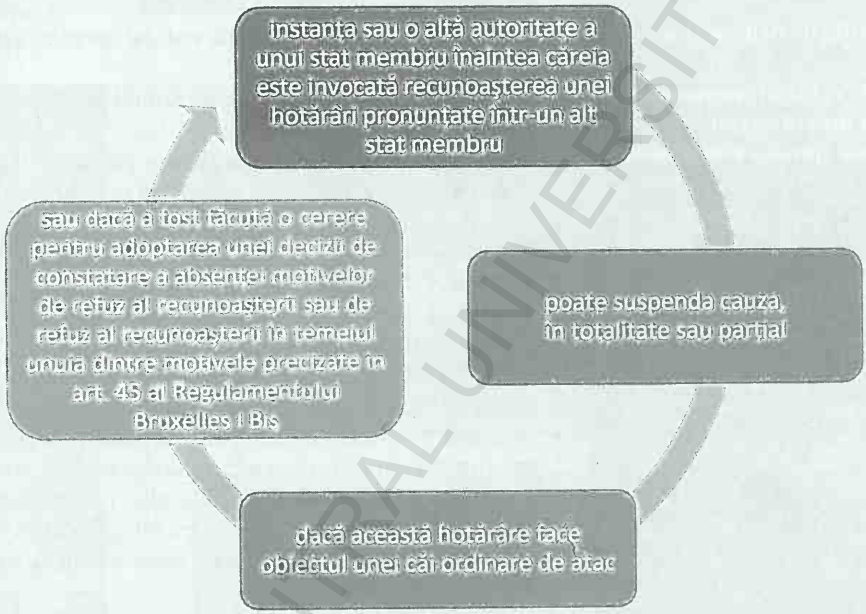

Documentele care se anexează cererii

- copie a hotărârii străine, copie ce întrunește condițiile necesare în vederea stabilirii autenticității documentului original;

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

	• certificatul prevăzut în Anexa nr. I a Regulamentului Bruxelles I Bis, de către instanţa de origine, certificat ce atestă că hotărârea este executorie şi care conţine un rezumat al hotărârii şi informaţii relevante cu privire la cheltuielile de judecată recuperabile şi la calcularea dobânzii; • dacă este necesar, o traducere sau o transcriere a certificatului, precum şi o traducere a hotărârii.
Notificarea debitorului	• înainte de prima măsură de executare, se va comunica sau notifica certificatul prevăzut în Anexa nr. I a Regulamentului Bruxelles I Bis persoanei împotriva căreia se solicită executarea silită (debitorul hotărârii străine); • certificatul trebuie însoţit şi de hotărârea de executat, dacă aceasta nu a fost deja notificată sau comunicată debitorului hotărârii.
Cererea de refuz	• după comunicarea sau notificarea certificatului şi eventual a hotărârii, persoana împotriva căreia se solicită executarea silită (debitorul hotărârii) poate formula **o cerere de refuz al executării;** • cererea de refuz al executării silite a hotărârii străine se introduce la instanţa comunicată de statul solicitat Comisiei în temeiul art. 75 lit. (a) din Regulamentul Bruxelles I Bis, în a cărei circumscripţie se află locul de executare – pentru România, această instanţă este **tribunalul.**
Documente anexate cererii de refuz	• copie de pe hotărâre; • dacă este cazul, şi o traducere sau transcriere a acesteia.
Măsuri care pot fi luate de instanţa din statul membru solicitat dacă s-a formulat o cerere de refuz de executare silită	• limitarea procedurii de executare la măsuri de conservare; **sau** • condiţionarea executării de constituirea unei garanţii stabilite de instanţă; **sau** • suspendarea, în tot sau în parte, a procedurii de executare.
Soluţionarea cererii de refuz	• instanţa se va pronunţa fără întârziere în privinţa cererii de refuz al executării
Căi de atac	• decizia judecătorească privind cererea de refuz al executării poate fi atacată de oricare dintre părţi la instanţa pe care statul membru solicitat a comunicat-o Comisiei în temeiul art. 75 lit. (b) din Regulamentul Bruxelles I Bis – pentru România, instanţa competentă este **curtea de apel;** • hotărârea dată în soluţionarea contestaţiei refuzului de executare poate fi atacată printr-o cale

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

	de atac specificată expres împreună cu instanța competentă să o soluționeze de către statul membru solicitat, într-un comunicat adresat Comisiei, conform art. 75 lit. (c) din Regulamentul Bruxelles I Bis – pentru România, instanța competentă este **Înalta Curte de Casație și Justiție;** • termenul de formulare a acestei căi de atac va fi și el prevăzut de legea forului.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

- Enumeraţi trei regulamente europene care conţin prevederi privind recunoaşterea şi executarea hotărârilor judecătoreşti.
- În ce situaţie hotărârile Curţii Unice în Materie de Brevete vor fi recunoscute şi executate silit după prevederile Regulamentului (UE) nr. 1215/2012?
- Care este regula generală în materia recunoaşterii în România a hotărârilor judecătoreşti provenite dintr-un alt stat membru al U.E.?
- Care sunt cele două cereri prin care se exercită controlul instanţelor de judecată asupra recunoaşterii unor hotărâri judecătoreşti în materie civilă şi comercială pronunţate în state membre ale U.E.?
- Care este sediul juridic al procedurii de recunoaştere sau de refuz al recunoaşterii al unei hotărâri străine provenite din U.E.?
- Este posibilă recunoaşterea unei hotărâri provenite dintr-un stat membru, în situaţia în care hotărârea a fost pronunţată în absenţa pârâtului, din pricina comunicării sau notificării tardive a actului de sesizare a instanţei sau a altui act echivalent şi într-o manieră care i-a făcut imposibilă pregătirea apărării?
- Autoritatea solicitată cu recunoaşterea poate revizui competenţa instanţei de origine? Poate să o înlăture prin invocarea excepţiei de ordine publică?
- Hotărârea străină poate forma obiectul unei revizuiri pe fond în statul membru solicitat?
- Ce lege determină, în cazul României, termenul de contestare a hotărârii privind recunoaşterea unei hotărâri judecătoreşti?
- În ce cazuri poate refuza sau revoca hotărârea de recunoaştere instanţa românească sesizată cu o cale de atac privind hotărârea de recunoaştere?

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

TEST GRILĂ

1 **Recunoaşterea hotărârii judecătoreşti pronunţate într-un stat membru este interzisă în următoarele situaţii:**

a. dacă recunoaşterea este vădit contrară ordinii publice a statului membru solicitat;
b. dacă au fost nesocotite dispoziţiile privind competenţa exclusivă şi competenţa în materiile: asigurărilor, contractelor încheiate de consumatori şi a contractelor individuale de muncă;
c. dacă hotărârea este ireconciliabilă cu o hotărâre pronunţată între aceleaşi părţi în statul solicitat.

2 **În materia punerii în executare a unei hotărâri originare dintr-un stat membru al Uniunii Europene într-un alt stat membru, Regulamentul Bruxelles I Bis instituie în următoarea regulă:**

a. hotărâre pronunţată într-un stat membru, dacă este executorie în statul de origine, este executorie în celelalte state membre printr-o hotărâre de încuviinţare a executării, emisă de instanţa statului de executare;
b. hotărâre pronunţată într-un stat membru, dacă este executorie în statul de origine, este executorie în celelalte state membre fără a fi necesară o hotărâre de încuviinţare a executării, emisă de vreo instanţă a statului de executare;
c. hotărâre pronunţată într-un stat membru, dacă este executorie în statul de origine, este executorie în celelalte state membre fără a fi necesară o hotărâre de recunoaştere, emisă de vreo instanţă a statului de executare.

3 **Prin cererea de refuz al executării, debitorul hotărârii solicită instanţei competente a statului solicitat să refuze executarea silită a hotărârii străine, deoarece:**

a. executarea este vădit contrară ordinii publice a statului membru solicitat;
b. hotărârea este ireconciliabilă cu o hotărâre pronunţată anterior într-un alt stat membru sau într-un stat terţ între aceleaşi părţi într-o cauză având acelaşi obiect şi aceeaşi cauză, sub condiţia ca hotărârea pronunţată anterior să întrunească condiţiile pentru a fi recunoscută în statul membru solicitat;
c. au fost nesocotite dispoziţiile privind competenţa exclusivă şi competenţa în materiile: asigurărilor, contractelor încheiate de consumatori şi a contractelor individuale de muncă.

BCU MIRCEA CEL BĂTRÂN UNIVERSITY LIBRARY

FIŞA 17 RECUNOAŞTEREA ŞI EXECUTAREA ÎN ROMÂNIA A HOTĂRÂRILOR CIVILE PRONUNŢATE ÎN ELVEŢIA, ISLANDA ŞI NORVEGIA (CONVENŢIA DE LA LUGANO-2007)

SINTEZE • SCHEME • ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE • TEST GRILĂ

SINTEZE

SEDIUL MATERIEI

Recunoaşterea şi executarea în România a hotărârilor civile pronunţate în Elveţia, Islanda şi Norvegia este supusă regulilor stabilite prin Convenţia de la Lugano-2007[1].

Ţelurile acestei convenţii constau în reglementarea unei proceduri speciale, simplificate de recunoaştere şi încuviinţare a executării silite a hotărârilor provenind de pe teritoriul părţilor contractante şi unificarea normelor de competenţă internaţională. Cu alte cuvinte, prin Convenţia de la Lugano din 2007, normele Regulamentului (CE) nr. 44/2001 (precursorul Regulamentului nr. 1215/2012) se extind şi la raporturile de drept internaţional privat ale Uniunii Europene cu Elveţia, Islanda şi Norvegia[2].

Conform art. 73 par. 1 al Regulamentului (UE) nr. 1215/2012, o hotărâre pronunţată într-un stat parte la Convenţia de la Lugano din 2007 va fi recunoscută şi executată silit în străinătate potrivit prevederilor convenţiei.

În Convenţia de la Lugano-2007 dispoziţiile privind recunoaşterea şi executarea hotărârilor judecătoreşti sunt grupate în Titlul al III-lea („Recunoaştere şi executare"), titlu care, la rându-i, este împărţit în trei secţiuni:

- **Secţiunea I („Recunoaşterea")**, ce înglobează art. 33-37;
- **Secţiunea a II-a („Executarea")**, care cuprinde art. 38-52;
- **Secţiunea a III-a („Dispoziţii comune")**,cu art. 53-56.

---

[1] Pe 15 octombrie 2007, prin Decizia Consiliului 2007/712/CE, Uniunea Europeană decidea semnarea tratatului încheiat cu Elveţia, Islanda şi Norvegia, denumit Convenţia de la Lugano din 2007 privind competenţa judiciară, recunoaşterea şi executarea hotărârilor în materie civilă şi comercială, care a intrat în vigoare pe 1 ianuarie 2010 şi a înlocuit Convenţia de la Lugano din 1988, care avea acelaşi obiect (a se vedea Nicolae-Horia Ţiţ, *op. cit.*, p. 58.).

[2] Textul în limba română al Convenţiei de la Lugano din 30 octombrie 2007 se găseşte la următoarea adresă web: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:22007A1221(03)&from=RO (accesată pe 14 iunie 2019).

UAIC ALEXANDRU IOAN CUZA UNIVERSITY LIBRARY

DOMENIUL DE APLICARE A CONVENȚIEI DE LA LUGANO-2007

În materia recunoaşterii şi executării silite a hotărârilor judecătoreşti, domeniul de aplicare a Convenției de la Lugano-2007 a fost precizat prin intermediul art. 1, conform căruia dispozițiile convenției se aplică în materie civilă şi comercială, indiferent de natura instanței.

Prevederile convenției nu se aplică în materie fiscală, vamală sau administrativă.

Sunt excluse din sfera de aplicare a Convenției de la Lugano-2007 următoarele materii:

- starea sau capacitatea juridică a persoanelor fizice, regimurile matrimoniale, testamentele şi succesiunile;
- falimentele, procedurile de lichidare a societăților comerciale insolvabile sau a altor persoane juridice, tranzacțiile judiciare, concordatele şi procedurile similare;
- securitatea socială;
- arbitrajul.

Noțiunea de hotărâre judecătorească este definită de art. 32 al Convenției de la Lugano-2007. Potrivit acestui articol, prin hotărâre în sensul convenției se înțelege orice hotărâre pronunțată de o instanță dintr-un stat obligat prin prezenta convenție, indiferent de denumirea acesteia, precum cea de sentință, ordonanță, decizie sau mandat de executare, precum şi stabilirea de către un grefier a cheltuielilor de judecată.

RECUNOAŞTEREA ÎN ROMÂNIA A HOTĂRÂRILOR CIVILE PRONUNȚATE ÎN ELVEȚIA, ISLANDA ŞI NORVEGIA (CONVENȚIA DE LA LUGANO-2007)

Regula generală în materie de recunoaştere a hotărârilor judecătoreşti pronunțate într-un stat membru al Convenției de la Lugano- 2007 este următoarea: o hotărâre pronunțată într-un stat obligat prin prezenta convenție este recunoscută în celelalte state obligate prin prezenta convenție, fără să fie necesară recurgerea la vreo procedură specială [art. 33 alin. (1) din Convenția de la Lugano- 2007].

Partea care doreşte să invoce într-un stat parte la convenție o hotărâre pronunțată în alt stat obligat prin aceeaşi convenție va trebui să prezinte o serie de documente, şi anume:

- copie a hotărârii care să întrunească condițiile necesare în vederea stabilirii autenticității sale [art. 53 alin. (1) din Convenția de la Lugano- 2007];
- un certificat eliberat de instanța sau autoritatea competentă din statul obligat prin convenție în care s-a pronunțat hotărârea, eliberat, la cererea oricăreia dintre părțile interesate, certificat conform modelului din anexa V la convenție (art. 54 din Convenția de la Lugano- 2007);
- o traducere a documentelor menționate mai sus dacă instanța sau autoritatea în fața căreia este invocată hotărârea pronunțată într-un alt stat obligat prin convenție

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

consideră necesar, traducere care va fi legalizată de o persoană autorizată în acest sens în unul dintre statele obligate prin convenţie [art. 55 alin. (2) din Convenţia de la Lugano- 2007].

Conform art. 34 şi 35 ale Convenţiei de la Lugano- 2007, recunoaşterea hotărârii judecătoreşti pronunţate într-un stat obligat prin convenţie este interzisă în următoarele situaţii:

- dacă recunoaşterea este vădit contrară ordinii publice a statului în care este solicitată recunoaşterea;
- dacă actul de sesizare a instanţei sau un alt act echivalent nu a fost notificat sau comunicat, în timp util şi într-o manieră adecvată apărării, pârâtului (care nu s-a înfăţişat), dacă pârâtul nu a introdus o acţiune împotriva hotărârii atunci când a avut posibilitatea să o facă;
- dacă aceasta este ireconciliabilă cu o hotărâre pronunţată într-un litigiu între aceleaşi părţi în statul în care este solicitată recunoaşterea;
- dacă aceasta este ireconciliabilă cu o hotărâre pronunţată anterior într-un alt stat obligat prin convenţie sau într-un stat terţ între aceleaşi părţi într-o cauză având acelaşi obiect şi aceeaşi cauză, cu condiţia ca hotărârea pronunţată anterior să întrunească condiţiile necesare pentru a fi recunoscută în statul solicitat;
- dacă hotărârea contravine dispoziţiilor convenţiei privind competenţa exclusivă (art.22), competenţa în materie de asigurări (art. 9-13),competenţa în materia consumatorilor (art. 15-17). Competenţa se verifică pe baza constatărilor de fapt ale instanţei străine. În orice caz, instanţa de exequatur nu poate revizui competenţa instanţei de origine străine.

EXECUTAREA ÎN ROMÂNIA A HOTĂRÂRILOR CIVILE PRONUNŢATE ÎN ELVEŢIA, ISLANDA ŞI NORVEGIA (CONVENŢIA DE LA LUGANO-2007)

Regula generală în materia executării silite a hotărârilor judecătoreşti pronunţate într-un stat membru al Convenţiei de la Lugano- 2007 este următoarea: dacă sunt executorii în statul de origine, ele vor fi puse în executare în alt stat obligat prin convenţie sau membru al U.E. doar după ce, în prealabil, la cererea oricăreia dintre părţile interesate, s-a obţinut încuviinţarea (adică exequatur-ul) instanţei competente din statul de executare (adică tribunalul, în România, conform Anexei II la convenţie). Competenţa teritorială a instanţei de exequatur se determină în funcţie de situarea domiciliului părţii împotriva căreia se solicită executarea hotărârii [art. 39 alin. (2) al Convenţiei de la Lugano- 2007].

Modalităţile de depunere a cererii de exequatur sunt stabilite de legea statului unde se solicită executarea. Reclamantul trebuie să îşi aleagă un domiciliu în statul unde se cere executarea (sau dacă nu are această obligaţiei potrivit legii forului, să desemneze un mandatar *ad litem*). Cererea de executare va fi însoţită de aceleaşi documente care sunt necesare pentru recunoaştere (enumerate mai sus).

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Hotărârea va fi declarată executorie, de îndată ce toate documentele necesare recunoaşterii i-au fost anexate. Executarea ei nu poate fi împiedicată prin invocarea motivelor de nerecunoaştere prezentate mai sus, deoarece în aceasta fază, partea împotriva căreia se solicită executarea nu se poate apăra (art. 41 al Convenţiei de la Lugano- 2007). După ce hotărârea de încuviinţare a executării este notificată părţilor, oricare dintre părţi poate introduce, în termen de o lună[1], o acţiune contra acesteia, la instanţa prevăzută în Anexa III (adică, la curtea de apel, în România). În această acţiune se pot invoca motivele de nerecunoaştere care pot împiedica şi executarea silită a hotărârii străine (art. 45 al Convenţiei de la Lugano- 2007). Hotărârea străină nu poate fi revizuită pe fond. Hotărârea curţii de apel poate fi atacată, în România, doar cu o contestaţie în anulare sau cu o revizuire.

Un rol însemnat în procedurile de recunoaştere şi executare îl joacă certificatul prevăzut în Anexa V la convenţie, eliberat de instanţa de origine la cererea oricărei părţi interesate (art. 54 din Convenţia de la Lugano- 2007). Instanţa solicitată cu exequatur-ul se poate dispensa de acest certificat dacă consideră că are suficiente informaţii sau poate acorda un termen pentru prezentarea acestuia (art. 55 al convenţiei).

Documentele anexate cererii de recunoaştere sau de exequatur nu li se poate pretinde vreo legalizare sau altă formă echivalentă (art. 56 al Convenţiei de la Lugano- 2007).

[1] Atunci când partea împotriva căreia s-a solicitat executarea este domiciliată în alt stat decât cel de exequatur, termenul de atac creşte la două luni, conform art. 43 alin. (5) al convenţiei.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SCHEME

SEDIUL MATERIEI

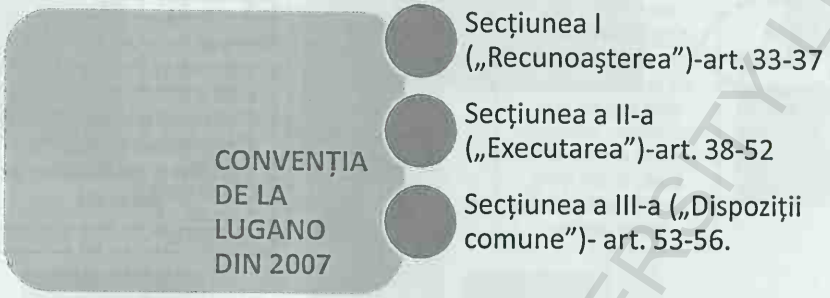

DOMENIUL DE APLICARE AL CONVENȚIEI DE LA LUGANO-2007

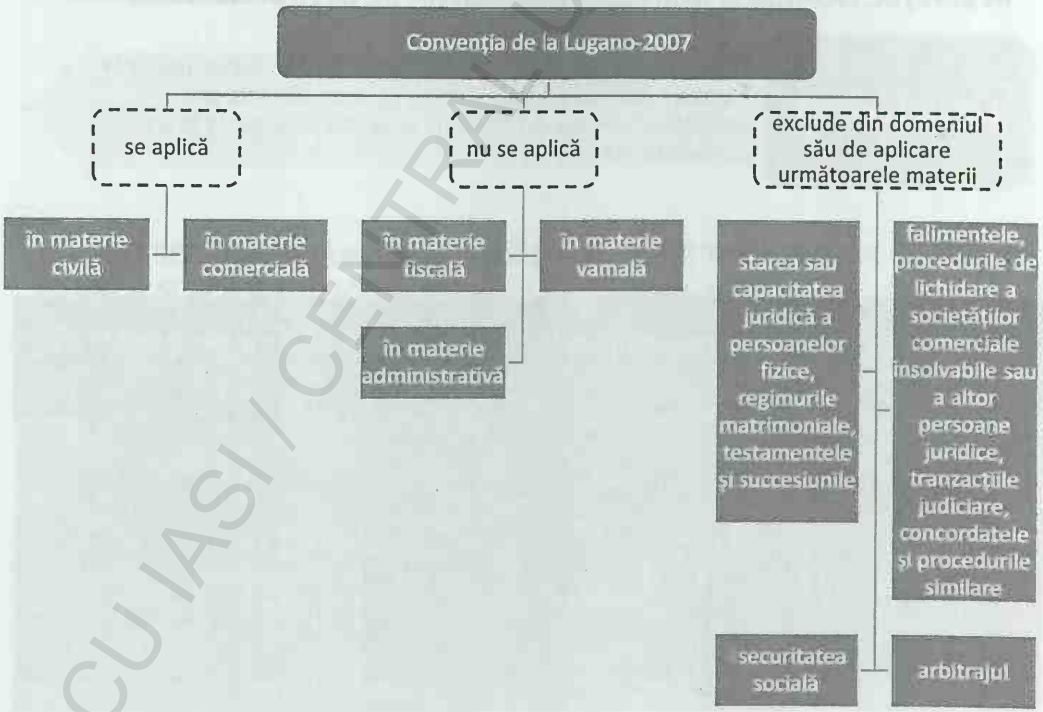

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

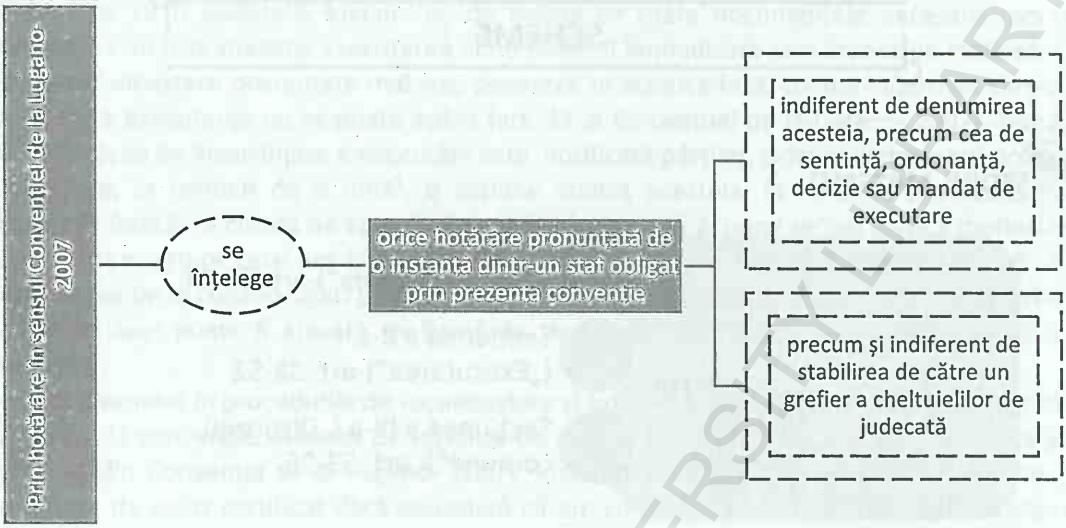

RECUNOAŞTEREA ÎN ROMÂNIA A HOTĂRÂRILOR CIVILE PRONUNȚATE ÎN ELVEȚIA, ISLANDA ŞI NORVEGIA (CONVENȚIA DE LA LUGANO-2007)

Regula generală

- o hotărâre pronunțată într-un stat obligat prin Convenția de la Lugano este recunoscută în celelalte state obligate prin respectiva convenție, fără să fie necesară recurgerea la vreo procedură specială

Documentele necesare pentru recunoaşterea hotărârilor judecătoreşti pronunțate într-un stat membru al Convenției de la Lugano- 2007		
1. copie a hotărârii care să întrunească condițiile necesare în vederea stabilirii autenticității sale	2. certificatul eliberat de instanța sau autoritatea competentă din statul obligat prin convenție în care s-a pronunțat hotărârea, eliberat, la cererea oricăreia dintre părțile interesate, certificat conform modelului din anexa V la convenție	3. o traducere a documentelor menționate la punctele 1 și 2 dacă instanța sau autoritatea în fața căreia este invocată hotărârea pronunțată într-un alt stat obligat prin convenție consideră necesar

BCU BUCUREŞTI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

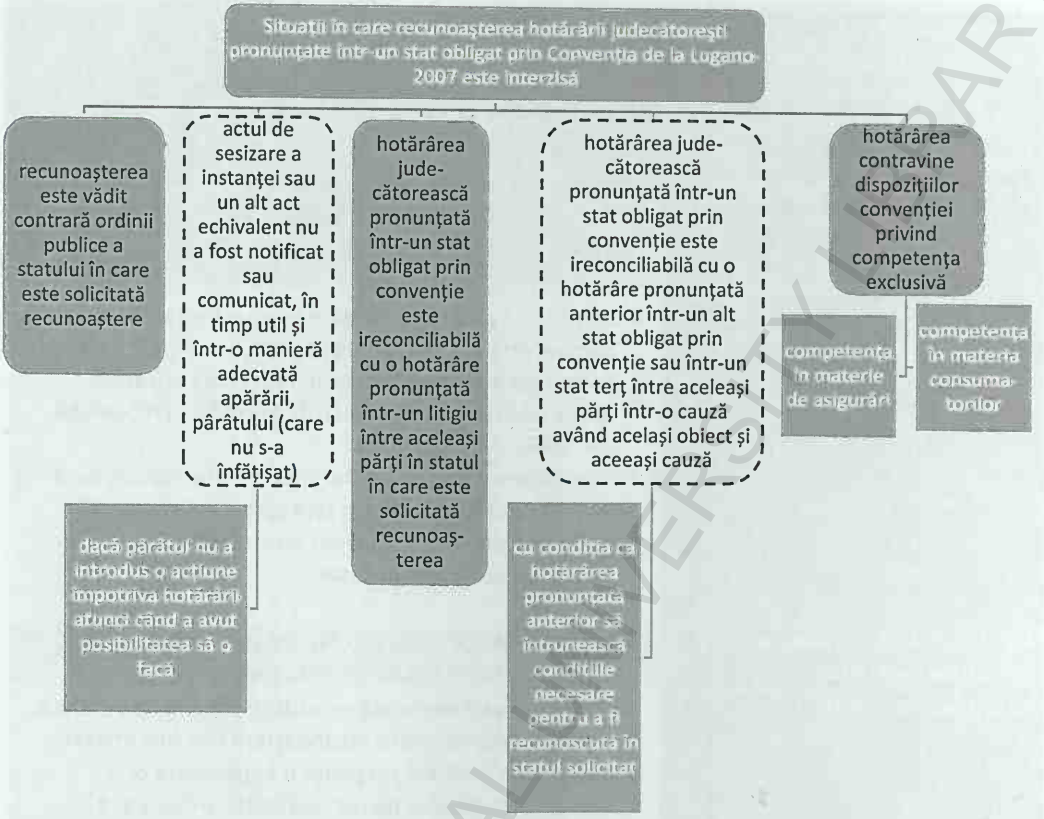

EXECUTAREA ÎN ROMÂNIA A HOTĂRÂRILOR CIVILE PRONUNȚATE ÎN ELVEȚIA, ISLANDA ŞI NORVEGIA (CONVENȚIA DE LA LUGANO-2007)

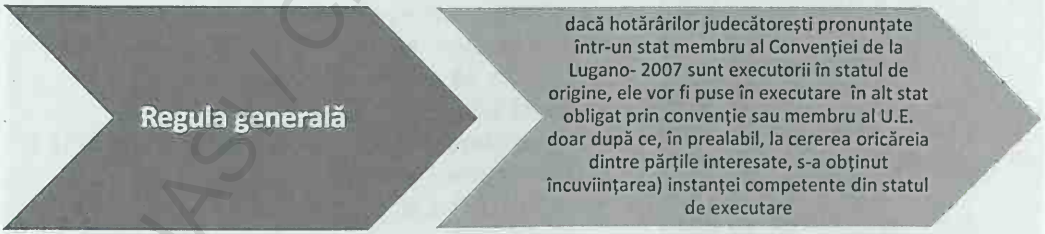

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Cine poate solicita executarea silită a hotărârilor judecătoreşti pronunţate într-un stat membru al Convenţiei de la Lugano- 2007	• persoana interesată
Competenţa teritorială a instanţei de exequatur	• competenţa teritorială a instanţei de *exequatur* se determină în funcţie de situarea domiciliului părţii împotriva căreia se solicită executarea hotărârii
Documentele care se anexează cererii	• copie a hotărârii; • certificatul eliberat de instanţa sau autoritatea competentă din statul obligat prin convenţie în care s-a pronunţat hotărârea, eliberat, la cererea oricăreia dintre părţile interesate, certificat conform modelului din anexa V la convenţie; • o traducere a documentelor menţionate mai sus dacă instanţa sau autoritatea în faţa căreia este invocată hotărârea pronunţată într-un alt stat obligat prin convenţie consideră necesar
Modalităţile de depunere a cererii de executatur	• sunt stabilite de către legislaţia statului membru al convenţiei unde se solicită executarea
Soluţionarea cererii	• hotărârea va fi declarată executorie, de îndată ce toate documentele necesare recunoaşterii i-au fost anexate; • executarea hotărârii nu poate fi împiedicată prin invocarea motivelor de nerecunoaştere deoarece în aceasta fază, partea împotriva căreia se solicită executarea nu se poate apăra
Notificarea hotărârii de încuviinţare a executării	• hotărârea de încuviinţare a executării se notifică părţilor
Căile de atac	• după ce hotărârea de încuviinţare a executării este notificată părţilor, oricare dintre părţi poate introduce, în termen de o lună (atunci când partea împotriva căreia s/a solicitat executarea este domiciliată în alt stat decât cel de exequatur, termenul de atac creşte la două luni, conform art. 43 alin.5 al convenţiei); • în această acţiune se pot invoca motivele de nerecunoaştere care pot împiedica şi executarea silită a hotărârii străine; • hotărârea străină nu poate fi revizuită pe fond; • hotărârea curţii de apel poate fi atacată, în România, doar cu o contestaţie în anulare sau cu o revizuire.
Căile de atac	• oricare dintre părţi poate ataca hotărârea privind recunoaşterea la instanţa pe care statul membru solicitat a comunicat-o Comisiei în temeiul art. 75 lit. (b)

BCU IASI / CENTRU UNIVERSITAR

	din Regulamentul Bruxelles I Bis; • hotărârea dată în soluționarea contestației recunoașterii poate fi atacată doar printr-o cale de atac specifică expres (împreună cu instanța competentă să o soluționeze) de către statul membru solicitat, într-un comunicat adresat Comisiei, conform art. 75 lit. (c) din Regulamentul Bruxelles I Bis; • termenul de formulare a acestei căi de atac va fi cel prevăzut de legea forului

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

- Enumeraţi cele trei state ale căror hotărâri civile se recunosc în România conform prevederilor Convenţiei de la Lugano din 2007.
- Identificaţi regulamentul Uniunii Europene care a reprezentat modelul Convenţiei de la Lugano din 2007.
- Precizaţi domeniul de aplicare a Convenţiei de la Lugano (2007).
- Ce este o hotărâre judecătorească în înţelesul convenţiei?
- Care este regula generală a Convenţiei de la Lugano în materia recunoaşterii hotărârilor străine?
- Enumeraţi documentele care trebuie anexate cererii de recunoaştere a unei hotărâri străine, potrivit Convenţiei de la Lugano.
- Hotărârea străină poate forma obiectul unei revizuiri pe fond în statul membru solicitat?
- Prezentaţi patru dintre situaţiile care, conform art. 34 şi 35 ale Convenţiei de la Lugano (2007), împiedică recunoaşterea unei hotărâri străine.
- Cum sunt puse în executare silită hotărârile străine, potrivit Convenţiei de la Lugano din 2007?
- Cererea de exequatur introdusă conform Convenţiei de la Lugano (2007) poate fi blocată prin invocarea motivelor de nerecunoaştere din art. 34 şi 35? Explicaţi care sunt mijloacele de apărare ale debitorului hotărârii şi în ce moment le poate acesta valorifica.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

TEST GRILĂ

1 **Conform Convenției de la Lugano (2007), recunoaşterea unei hotărâri străine nu este posibilă dacă:**

a. hotărârea contravine dispozițiilor privind competența exclusivă, competența în materie de asigurări şi competența în materia consumatorilor;
b. dacă recunoaşterea este vădit contrară ordinii publice a statului solicitat;
c. dacă aceasta este ireconciliabilă cu o hotărâre pronunțată anterior într-un alt stat obligat prin convenție sau într-un stat terț între aceleaşi părți într-o cauză având acelaşi obiect şi aceeaşi cauză, cu condiția ca hotărârea pronunțată anterior să întrunească condițiile necesare pentru a fi recunoscută în statul solicitat.

2 **Identificați actele însoțitoarei cererii de exequatur a unei hotărâri străine, conform Convenției de la Lugano (2007):**

a. copie a hotărârii care să întrunească condițiile necesare în vederea stabilirii autenticității sale;
b. un certificat eliberat de instanța sau autoritatea competentă din statul obligat prin convenție în care s-a pronunțat hotărârea, eliberat la cererea oricăreia dintre părțile interesate;
c. traduceri autorizate ale documentelor menționate mai sus, în anumite cazuri.

3 **Identificați instanța românească competentă să încuviințeze exequatur-ul unei hotărâri străine potrivit Convenției de la Lugano (2007):**

a. judecătoria de la domiciliul debitorului hotărârii;
b. tribunalul de la domiciliul debitorului hotărârii;
c. curtea de apel în jurisdicția căreia se găseşte domiciliul debitorului hotărârii.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

RĂSPUNSURI TESTE GRILĂ

FIŞA NR. 1

1. a şi c

a. este corect, deoarece art. 1 alin. (5) al Constituției prevede respectarea obligatorie a supremației Constituției;
b. nu este corect, deoarece forța juridică a normelor date în aplicarea legii este mai mică decât cea a prevederilor legale;
c. este corect, forța juridică a legii fiind mai mare decât cea a actelor normative emise în aplicarea ei.

2. c

a. nu este corect, deoarece principiile generale ale dreptului internațional prevalează inclusiv asupra tratatelor internaționale, deci şi asupra oricăror dispoziții de drept intern;
b. nu este corect, deoarece, prin ratificarea lor înaintea intrării în vigoare a Constituției, tratatele internaționale au devenit dispoziții speciale care au prioritate față de orice dispoziție generală de drept intern;
c. este corect, deoarece, contrazicând Constituția, noile tratate nu puteau fi ratificate legal decât după revizuirea acesteia [art. 11 alin. (3) Constituție].

3. a şi b

a. este corect, fiind specifică tratatelor bilaterale;
b. este corect, fiind specifică tratatelor multilaterale, tratatul continuând să-şi producă efectele între restul părților contractante;
c. suspendarea nu este o modalitate de abrogare a unor norme juridice.

FIŞA NR. 2

1. c

a. nu este corect, deoarece norma studiată reglementează direct efectul hotărârilor străine în România, domeniu în care se folosesc norme materiale;
b. nu este corect, deoarece această normă nu protejează vreun interes fundamental de organizare socială, politică sau economică al României;
c. este corect, efectele hotărârilor străine fiind una din cele două instituții ale dreptului internațional privat, alături de condiția juridică a străinului, reglementate prin norme materiale.

2. c

a. nu este corect, deoarece „moştenirea" reprezintă conținutul normei conflictuale;
b. nu este corect, deoarece, prin absența punctului de legătură („Reşedința obişnuită a defunctului"), nu putem stabili în concret legea cărui stat trebuie aplicată;
c. este corect, deoarece această parte indică ca aplicabilă legea statului ultimei reşedințe obişnuite a defunctului, acționând astfel ca o legătură a normei conflictuale.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

3. b

a. nu este corect, deoarece descrie doar ipoteza, situaţia în care acţionează norma conflictuală discutată;
b. este corect, fiind conţinutul normei conflictuale în cauză, deşi formularea îl face să semene cu legătura;
c. nu este corect, fiind legătura normei conflictuale în cauză.

FISA NR. 3

1. b şi c

a. dacă instanţa română nu este competentă să judece litigiul internaţional, nu are posibilitatea să îi suspende judecata;
b. este corect fiind prevăzut de art. 1071 alin. (1) C. pr. civ.;
c. este corect fiind prevăzut de art. 1071 alin. (1) C. pr. civ.

2. a, b şi c

a. chestiunile prealabile sunt date în competenţa instanţei române sesizate cu cererea principală în temeiul art. 1073 C. pr. civ.;
b. cererea reconvenţională este de competenţa instanţei sesizate cu acţiunea originară, în temeiul art. 1074 C. pr. civ. lit. b);
c. cererile de intervenţie sunt de competenţa instanţei sesizate cu acţiunea originară, în temeiul art. 1074 C. pr. civ. lit. a).

3. a şi b

a. suspendarea judecăţii cauzei este recomandată de art. 1076 alin. (1) C. pr. civ.;
b. respingerea acţiunii este impusă de art. 1076 alin. (1) C. pr. civ.;
c. nu este corect, nefiind prevăzut de dispoziţiile art. 1076 C. pr. civ., care reglementează litispendenţa internaţională.

FIŞA NR. 4

1. c

a. legea naţională a societăţii mamă guvernează, conform art. 1.083 C. pr. civ. coroborat cu art. 2.571, 2.580 şi 2.581 C. civ., capacitatea procesuală a sucursalei (aceasta fiind lipsită de personalitate juridică);
b. capacitatea procesuală a persoanei juridice este o chestiune care ţine de procedură, şi nu de fondul litigiului. Mai mult, dispoziţia expresă a art. 1.083 C. pr. civ. supune acest tip de capacitate legii naţionale a persoanei juridice;
c. este răspunsul corect. Conform art. 1.083 C. pr. civ., capacitatea procesuală a filialei este guvernată de legea naţională a acesteia. Conform art. 2.571 C. civ., persoana juridică are naţionalitatea statului pe teritoriul căruia şi-a stabilit, conform actului constitutiv, sediul social real. Art. 2.580 alin. (3) C. civ. prevede că statutul organic al filialei este supus legii statului pe al cărui teritoriu şi-a stabilit propriul sediu, independent de legea aplicabilă persoanei juridice care a înfiinţat-o. Potrivit art. 2.581 C. civ., legea statutului organic al persoanei juridice cârmuieşte capacitatea acesteia. În concluzie, capacitatea filialei, inclusiv cea procesuală, este guvernată de legea ei naţională, care este, de fapt, legea statului unde şi-a stabilit propriul sediu.

BUCHAREST UNIVERSITY LIBRARY

2. b şi c

a. legea aleasă de părți guvernează mijloacele de probă ale actului juridic, conform art. 1.091 alin. (1) C. pr. civ.;

b. legea locului unde s-a produs sau s-a săvârşit faptul juridic este prevăzută expres ca lege competentă în acest caz, de art. 1.091 alin. (2);

c. legea română, ca lege a forului, dobândeşte această competență excepțională conform art. 1.091 alin. (3) C. pr. civ.

3. b

a. formalitățile sunt chestiuni legate de procedură, prin urmare, ele sunt guvernate de legea aplicabilă autorității care le efectuează, şi nu de legea aplicabilă fondului raportului juridic;

b. art. 1.092 alin. (1) C. pr. civ. prevede competența dreptului țării unde operațiunea de înregistrare sau publicitate a avut loc;

c. legea situării imobilului este prevăzută expres drept competentă în materie imobiliară de art. 1.092 alin. (2) C. pr. civ. Datorită faptului că imobilul rămâne mereu în acelaşi stat, autoritățile care realizează publicitatea şi înregistrarea lui sunt mereu aceleaşi, adică cele ale statului unde se află situat. Practic, alin. (2) al art. 1.092 C. pr. civ. adaptează la imobile regula din alin. (1).

FIŞA NR. 5

1. a

a. este corect, fiind prevăzut de art. 2.558 alin. (1) Cod civil;

b. nu este corect, deoarece legea situării imobilului slujeşte doar la calificarea naturii mobiliare sau imobiliare a bunului, şi nu la orice calificare primară;

c. nu este corect, *lex causae* slujind la calificarea secundară potrivit art. 2.558 alin. (3) Cod civil.

2. b

a. nu este corect, ipoteza întrebării presupune că legea română nu cunoaşte această instituție juridică. Cum ar putea atunci să o definească?

b. este corect, soluția fiind prevăzută de art. 2.558 alin. (4) Cod civil;

c. nu este corect, noțiunile folosite în tratate beneficiind de o calificare autonomă, specifică doar tratatului respectiv.

3. a şi b

a. este corect, dacă contractul conține astfel de definiții. Este vorba de calificări autonome;

b. este corect, în lipsa unor definiții ale noțiunilor, dacă părțile au desemnat legea aplicabilă contractului;

c. este incorect, noțiunile contractului trebuind interpretate în acord cu voința părților.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

FIŞA NR. 6

1. a
   a. este corect, fiind prevăzut de art. 207 alin. (1) al Legii nr. 71/2011;
   b. nu este corect, deoarece acestor cauze trebuie să li se aplice vechile norme conflictuale ale Legii nr. 105/1992, conform art. 207 alin. (3) al Legii nr. 71/2011;
   c. nu este corect, afirmaţia fiind contrazisă de art. 207 alin. (1) al Legii nr. 71/2011.
2. b
   a. nu este corect, fiind contrazis chiar de formularea art. 208 alin. (2) al Legii nr. 71/2001;
   b. este corect, soluţia fiind prevăzută de art. 208 alin. (2) al Legii nr. 71/2001;
   c. nu este corect, fiind contrazis chiar de formularea art. 208 alin. (2) al Legii nr. 71/2001.

FIŞA NR. 7

1. b şi c
   a. excepţia de ordine publică nu este o excepţie de procedură, ci de fond, fiind prevăzută în Codul civil în art. 2.564;
   b. este corect, fiind prevăzut de art. 2.564 alin. (1) Cod civil;
   c. este corect, fiind prevăzut de art. 2.564 alin. (1) Cod civil.
2. a şi b
   a. este corect, conform art. 2.562 Cod civil;
   b. este corect, conform art. 2.562 Cod civil;
   c. este incorect, deoarece art. 2.562 Cod civil prevede că aplicarea legii române se va face doar în situaţia în care, în ciuda tuturor eforturilor, instanţa românească nu poate stabili conţinutul legii străine.
3. a, b şi c
   a. este corect, deoarece este prevăzut de art. 2.567 Cod civil prin expresia „drepturile câştigate în ţară străină". Un drept poate fi dobândit doar conform legii străine competente în materie;
   b. este corect, fiind inclus în formularea art. 2.567 Cod civil, care se referă la „drepturile câştigate în ţară străină". Dreptul invocat trebuie să fie chiar cel obţinut prin efectul legii străine, şi nu altul care s-a substituit acestuia;
   c. este corect, deoarece este prevăzut de art. 2.567 Cod civil.

FIŞA NR. 8

1. a
   a. este corect, fiind prevăzut de art. 207 alin. (1) al Legii nr. 71/2011;
   b. nu este corect, deoarece acestor cauze trebuie să li se aplice vechile norme conflictuale ale Legii nr. 105/1992, conform art. 207 alin. (3) al Legii nr. 71/2011;
   c. nu este corect, afirmaţia fiind contrazisă de art. 207 alin. (1) al Legii nr. 71/2011.

BCU IAŞI - CENTRUL UNIVERSITAR LIBRARY

2. b

a. nu este corect, fiind contrazis chiar de formularea art. 208 alin. (2) al Legii nr. 71/2001;

b. este corect, soluția fiind prevăzută de art. 208 alin. (2) al Legii nr. 71/2001;

c. nu este corect, fiind contrazis chiar de formularea art. 208 alin. (2) al Legii nr. 71/2001.

FIȘA NR. 9

1. a, b și c

a. legea statului pe teritoriul căruia unul dintre soți își are reședința obișnuită la data alegerii poate fi desemnată conform art. 2590 alin. (2) Cod civil;

b. legea statului a cărui cetățenie o are oricare dintre soți la data alegerii este prevăzută ca a doua lege de art. 2590 alin. (2) Cod civil;

c. legea statului unde amândoi soții își stabilesc prima reședință obișnuită după celebrarea căsătoriei încheie enumerarea prevăzută de art. 2.590 alin. (2) Cod civil.

2. a și c

a. legea reședinței obișnuite a soților se aplică regimului matrimonial, conform art. 2.592 Cod civil coroborat cu 2.589 alin. (1) din același cod;

b. legea statului a cărui cetățenie o are oricare dintre ei la data alegerii nu este prevăzută de art. 2.592 coroborat cu 2.589 alin. (1), ambele din Codul civil. Acestea vorbesc despre legea cetățeniei comune a soților, care se aplică în lipsa unei reședințe obișnuite comune. Legea cetățenei unuia dintre soți poate fi doar desemnată de aceștia pentru a se aplica regimului matrimonial conform art. 2.590 alin. (2) Cod civil;

c. legea statului unde s-a celebrat căsătoria se aplică conform 2.592 coroborat cu 2.589 alin. (1), ambele din Codul civil.

3. b și c

a. legea locului unde se află bunurile la data partajului nu are vreo legătură cu condițiile de formă ale convenției matrimoniale. Ea este menționată de art. 2.593 alin. (2) Cod civil ca o excepție de la domeniul legii aplicabile regimului matrimonial;

b. legea locului unde convenția matrimonială se încheie este prevăzută de art. 2.594 Cod civil;

c. legea aplicabilă regimului matrimonial este prevăzută ca atare de art. 2.594 Cod civil.

FIȘA NR. 10

1. b și c

Variantele b) și c) sunt corecte, potrivit dispozițiilor exprese ale art. 2.571 alin. (1) și (2) Cod civil. Esența dreptului internațional privat constă în interdicția aplicării lui *lex fori* tuturor persoanelor care se află pe teritoriul unui stat la un anumit moment. Străinii

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

(persoanele fizice sau juridice) trebuie să se bucure de drepturile şi obligaţiile prevăzute de legea străină care îi guvernează, cu mici corecţii impuse de ordinea de drept internaţional privat românească. Aşa cum persoanelor fizice străine le aplicăm în materie de capacitate legea naţională şi persoanele juridice străine trebuie să fie guvernate de legea lor naţională.

2. b

Varianta b) este corectă în conformitate cu dispoziţia expresă a art. 2.571 alin. (3) Cod civil. Se dă, astfel, efect retrimiterii prevăzute de legea sediului social, legea locului de constituire devenind cea mai potrivită (*the proper law*) să guverneze starea şi capacitatea persoanei juridice. Răspunsul a) nu este corect pentru că încălcarea ordinii de drept internaţional privat român fie ar împiedica recunoaşterea judecătorească a persoanei juridice străine fără scop lucrativ, fie ar diminua capacitatea juridică a celei cu scop lucrativ.

3. c

Varianta c) este corectă, aşa cum prevede norma conflictuală din art. 2.584 Cod civil. Transformarea celor două persoane juridice, fiind o chestiune care ţine de statutul organic, trebuie să fie validă conform legilor naţionale ale societăţilor componente. Răspunsul a) nu este corect pentru că s-ar deschide posibilitatea nesocotirii legii aplicabile statutului organic al uneia dintre societăţile implicate. Răspunsul c) nu este corect pentru că, în situaţia fuziunii unor societăţi străine, legea română nu are niciun temei pentru a fi aplicată acesteia.

4. a, b şi c

Pentru a recunoaşte o persoană juridică cu scop lucrativ străină este necesar ca aceasta să existe potrivit legii sale naţionale (să aibă calitatea de subiect de drept în străinătate şi să îndeplinească toate celelalte condiţii ale legii naţionale) şi să nu încalce prin recunoaşterea şi activitatea ei ordinea publică de drept internaţional privat română (art. 2.583 Cod civil).

5. a şi c

Articolul 2.582 Cod civil prevede expres răspunsurile a) şi c). La acestea se adaugă şi condiţia reciprocităţii, care se prezumă însă până la proba contrară. Dacă ar încălca ordinea de drept internaţional privat românesc, potrivit art. 2.582 alin. (2) Cod civil, recunoaşterea ar fi imposibilă.

FIŞA NR. 11

1. b şi c

a. capacitatea juridică a proprietarului este supusă de art. 2.572 şi 2.580 Cod civil, legii naţionale a acestuia;
b. calificarea secundară a bunurilor se face întotdeauna după *lex causae*, adică în cazul normei conflictuale din art. 2.613 Cod civil, după legea situării bunului;
c. formularea art. 2.613 Cod civil justifică supunerea conţinutului drepturilor reale legii situării bunului.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2. a şi b

a. este prevăzut expres de art. 2.615 alin. (1) Cod civil;
b. este prevăzut expres de art. 2.615 alin. (1) Cod civil;
c. nu este corect, pentru că ipoteza întrebării se referă la un bun mobil furat, şi nu la unul exportat (legal sau ilegal).

3. b şi c

a. această legătură nu este corectă, pentru că ea se foloseşte, conform art. 2.624 Cod civil, în cazul operelor de creaţie intelectuală;
b. este prevăzut expres de art. 2.625 Cod civil;
c. este prevăzut expres de art. 2.625 Cod civil.

FIŞA NR. 12

1. a, b şi c

Toate cele trei variante de răspuns sunt permise de art. 22 al Regulamentului (UE) nr. 650/2012.

2. b

a. reşedinţa nu este menţionată ca punct de legătură nici în art. 21 şi nici în art. 22, ambele ale Regulamentului (UE) nr. 650/2012;
b. este răspunsul corect, conform art. 21 al Regulamentului (UE) nr. 650/2012;
c. legea naţională poate fi doar desemnată expres de către *de cuius*, conform art. 22 al Regulamentului (UE) nr. 650/2012, dar ipoteza întrebării presupune neexercitarea dreptului la alegere de către *de cuius*.

3. b şi c

a. această legătură este folosită pentru condiţiile de formă ale dispoziţiilor din cauză de moarte vizate de întrebare, potrivit art. 27 al Regulamentului (UE) nr. 650/2012. Or, ipoteza întrebării se concentrează pe condiţiile de fond;
b. răspuns corect, deoarece legătura este menţionată în art. 24 par. 2 coroborat cu art. 22, ambele din Regulamentul (UE) nr. 650/2012;
c. răspuns corect, pentru că legătura este stipulată în art. 24 par. 1, coroborat cu art. 22 par. 1, ambele ale Regulamentului (UE) nr. 650/2012.

4. a, b şi c

Toate cele trei legături sunt menţionate în par. 1 al art. 27 al Regulamentului (UE) nr. 650/2012.

FIŞA NR. 13

1. a şi b

a. este corect, fiind prevăzut de art. 9 par. (2) al Regulamentului (CE) nr. 593/2008;
b. este corect, fiind prevăzut de art. 9 par. (3) al Regulamentului (CE) nr. 593/2008;
c. este incorect, deoarece nu surprinde şi condiţia impusă de art. 9 par. (3) al Regulamentului (CE) nr. 593/2008.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2. a, b şi c
   a. este corect, fiind prevăzut de art. 18 par. (2) al Regulamentului (CE) nr. 593/2008;
   b. este corect, fiind prevăzut de art. 18 par. (2) al Regulamentului (CE) nr. 593/2008, ce trimite la art. 11 al regulamentului, care stabileşte legea ce guvernează condiţiile de formă ale contractului şi ale actului unilateral legat de un contract;
   c. este corect, pentru că, potrivit art. 11 al Regulamentului (CE) nr. 593/2008, legea care reglementează condiţiile de fond ale contractului îi cârmuieşte şi condiţiile de formă, atunci când părţile sau reprezentanţii lor sunt prezenţi în acelaşi stat.
3. a şi b
   a. este prevăzut expres de art. 4 par. (1) lit. b) al Regulamentului (CE) nr. 593/2008;
   b. este prevăzut expres de art. 4 par. (1) lit. c) al Regulamentului (CE) nr. 593/2008;
   c. nu este corect, fiind contrazis de art. 4. par. (1) lit. d) şi e) al Regulamentului (CE) nr. 593/2008.

FIŞA NR. 14

1. b şi c
   a. nu este corect, fiind exclus expres din domeniul de reglementare al Regulamentului (CE) nr. 864/2007, în temeiul art. 1 par. (2) lit. a);
   b. este corect, fiind menţionat expres de art. 2 par. (1) al Regulamentului (CE) nr. 864/2007;
   c. este corect, fiind menţionat expres de art. 2 par. (1) al Regulamentului (CE) nr. 864/2007.
2. a, b şi c
   a. este corect, fiind reglementat de art. 14 par. (1) al Regulamentului (CE) nr. 864/2007;
   b. este corect, fiind precizat de art. 4. par. (1) al Regulamentului (CE) nr. 864/2007;
   c. este corect, fiind precizat de art. 4 par. (2) al Regulamentului (CE) nr. 864/2007.
3. a şi b
   a. este corect, fiind prevăzut de art. 11 par. (1) al Regulamentului (CE) nr. 864/2007;
   b. este corect, fiind prevăzut de art. 11 par. (2) al Regulamentului (CE) nr. 864/2007;
   c. este incorect, punctul de legătură al locului producerii prejudiciului fiind prevăzut de art. 4 par. (1) al Regulamentului (CE) nr. 864/2007 pentru obligaţiile extracontractuale rezultate din fapte juridice ilicite. Gestiunea de afaceri este un fapt juridic licit.

FIŞA NR. 15

1. a şi b
   a. este corect, fiind menţionat expres de art. 1. 097 C. pr. civ.;
   b. este corect, deoarece competenţa exclusivă a instanţelor române este menţionată expres printre motivele de nerecunoaştere enumerate în art. 1. 097 C. pr. civ.;
   c. este incorect, reciprocitatea fiind o condiţie de recunoaştere a unei hotărâri străine, conform art. 1.096 C. pr. civ., şi nu un motiv de refuz al recunoaşterii.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2. a şi c

a. este corect, fiind menţionat expres de art. 1.104 C. pr. civ.;

b. este incorect, *exequatur-ul* acordat acestor hotărâri fiind interzis expres prin art. 1.103 alin. (2) C. pr. civ.;

c. este corect, fiind menţionat expres de art. 1.104 C. pr. civ.

3. b

a. nu este corect, deoarece această instanţă dobândeşte competenţă abia după dobândirea *exequatur-ului* de către hotărârea străină, moment de la care hotărârea este asimilată hotărârilor judecătoreşti româneşti;

b. este corect, fiind prevăzut expres de art. 1.103 C. pr. civ.;

c. este incorect, varianta de răspuns referindu-se strict la instanţa competentă pentru recunoaşterea unei hotărâri străine (art. 1.099 C. pr. civ.), şi nu la instanţa competentă pentru *exequatur-ul* ei (art. 1.103 C. pr. civ.).

FIŞA NR. 16

1. a, b şi c

a. este corect, fiind prevăzut de art. 45 al Regulamentului Bruxelles I Bis;

b. este corect, fiind prevăzut de art. 45 al Regulamentului Bruxelles I Bis;

este corect, fiind prevăzut de art. 45 al Regulamentului Bruxelles I Bis.

2. b

a. este incorect, fiind contrazis de art. 39 al regulamentului;

b. este corect, fiind soluţia prevăzută de art. 39 al regulamentului;

c. este incorect, deoarece recunoaşterea şi *exequatur*-ul (încuviinţarea executării silite) sunt două instituţii diferite de drept internaţional privat. Cum obiectul art. 39 al regulamentului este *exequatur-ul*, instanţa din statul solicitat poate da o hotărâre de *exequatur*, şi nu de recunoaştere.

3. a, b şi c

a. este corect, fiind prevăzut de art. 45 al regulamentului, la care face referire art. 46 al regulamentului;

b. este corect, fiind prevăzut de art. 45 al regulamentului, la care face referire art. 46 al regulamentului;

c. este corect, fiind prevăzut de art. 45 al regulamentului, la care face referire art. 46 al regulamentului.

FIŞA NR. 17

1. a, b şi c

a. încălcarea dispoziţiilor convenţiei privind competenţa în cele trei materii face ca instanţa de origine sa nu fie legal competentă să soluţioneze litigiul respectiv. Aşadar, nici hotărârea ei nu poate fi considerata act jurisdicţional în statul solicitat. A se vedea şi dispoziţia art. 35 alin. (1) al convenţiei;

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

b. este corect, fiind prevăzut de art. 34 pct. 1 al convenţiei. Niciun stat nu poate fi obligat să ia în considerare acte jurisdicţionale străine care contravin principiilor fundamentale de organizare socială, economică şi politică;
c. este corect, fiind prevăzut de art. 34 pct. 4 al convenţiei. Hotărârea pronunţată anterior în alt stat obligat prin convenţie are prioritate.

2. a, b şi c

a. copia cu elemente de autenticitate a hotărârii străine este prevăzută de art. 53 alin. (1) al convenţiei;
b. este corect în temeiul art. 53 şi 54 din convenţie;
c. traducerile sunt prevăzute de art. 55 alin. (2) al convenţiei.

3. b

a. nu este corect în temeiul Anexei II a convenţiei, care precizează pentru ţara noastră, ca instanţă competentă, tribunalul;
b. este corect în temeiul Anexei II a convenţiei ;
c. nu este corect în temeiul aceleiaşi Anexe II a convenţiei.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CUPRINS

Introducere 5

Fişa 1. Izvoarele formale ale dreptului internaţional privat 7

Fişa 2. Natura normelor de drept internaţional privat 20

Fişa 3. Soluţionarea conflictelor de competenţă jurisdicţională internaţională 27

Fişa 4. Legea aplicabilă desfăşurării procesului civil internaţional 74

Fişa 5. Interpretarea normelor conflictuale şi calificările 90

Fişa 6. Conflictele spaţiale de norme de drept internaţional privat – respectarea dreptului internaţional privat străin 98

Fişa 7. Aplicarea directă şi indirectă a legii străine şi adaptarea acesteia faţă de legea forului 106

Fişa 8. Drept intertemporal internaţional şi drept internaţional intertemporal 119

Fişa 9. Norme conflictuale privind persoana fizică 126

Fişa 10. Norme conflictuale privind persoana juridică 176

Fişa 11. Norme conflictuale privind actul juridic 193

Fişa 12. Norme conflictuale privind moştenirea 210

Fişa 13. Norme conflictuale privind actul juridic 228

Fişa 14. Norme conflictuale privind faptele juridice 249

Fişa 15. Recunoaşterea şi executarea hotărârilor străine conform codului de procedură civilă 264

Fişa 16. Recunoaşterea şi executarea hotărârilor pronunţate într-un stat membru al UE potrivit Regulamentului (UE) nr. 1215/2012 – Bruxelles I bis 282

Fişa 17. Recunoaşterea şi executarea în România a hotărârilor civile pronunţate în Elveţia, Islanda şi Norvegia (Convenţia de la Lugano-2007) 301

Răspunsuri teste grilă 312

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Editura Universul Juridic

Fundamentele dreptului internațional privat

Ediția a V-a, revăzută și adăugită

Autor: Cosmin Dariescu

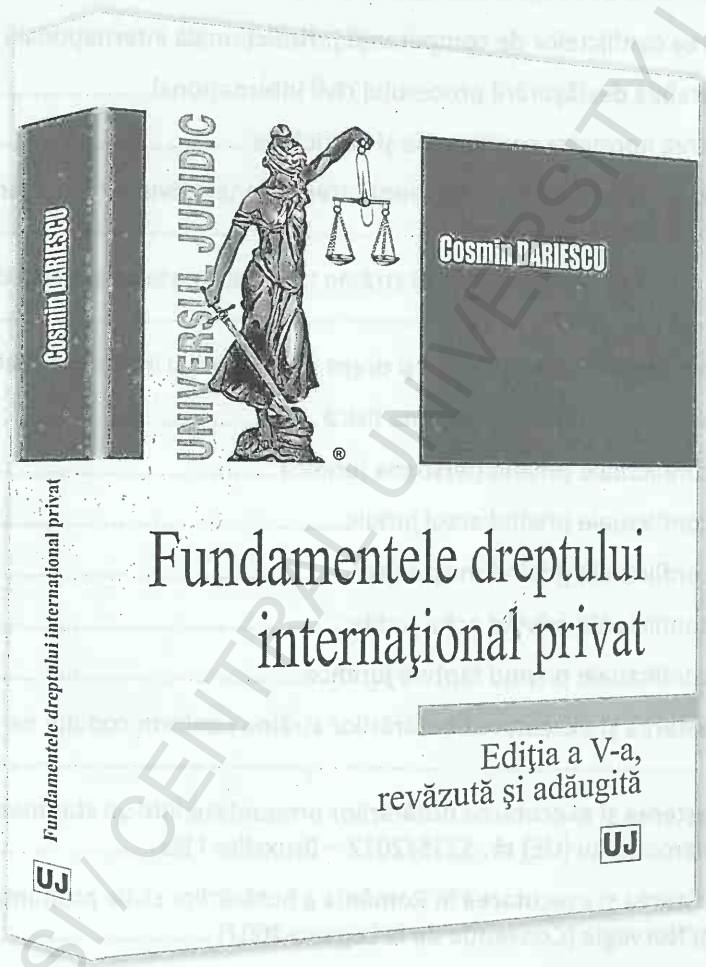

Format: A5 Nr. pagini: 296	Preț: 40 lei	Scanează codul!

Comandă rapid și comod: 021.312.22.21 | 0733.673.555 | comenzi@ujmag.ro | www.ujmag.ro

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SOCIETATEA COMERCIALĂ
UNIVERSUL
JURIDIC
S.R.L.
BUCUREȘTI - ROMÂNIA

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

17 fişe tematice

Sinteze

Scheme

Întrebări recapitulative

Teste-grilă

Tradiția răspândită printre pictorii florentini consemna că Leonardo da Vinci își organiza impresionantul bagaj de cunoștințe cu ajutorul imaginilor, pe care le asocia cu ușurință și inspirație, construind în minte un grandios palat al amintirilor (cu o multitudine de încăperi). Așa au izvorât și frescele Voroneţului și ale Moldoviței sau picturile religioase ale lui Giotto, Memling, Rubliov, Caravaggio, Rubens... Memoria iconică susține și mai pregnant teoria, cunoscută ca fiind abstractă și complexă.

Pornind de la acest adevăr, prezenta lucrare organizează și sistematizează figurativ cunoștințele esențiale de Drept internațional privat.

Dând formă abstractului, această carte își dovedește utilitatea în orice bibliotecă, având calitatea de a accesibiliza această ramură a științelor juridice atât pentru cei care fac cunoștință pentru prima dată cu materia, cât și pentru cei care nu au o pregătire juridică formală.

Prezenta lucrare este structurată în 17 fișe. Acestea, asemenea unui ghid de călătorie, îl călăuzesc pe cititor printre elementele esențiale ale Dreptului internațional privat, pornind de la izvoarele formale ale Dreptului internațional privat, continuând cu normele conflictuale privind persoana fizică, persoana juridică, bunurile, moștenirea, actul juridic și faptele juridice, trecând, de asemenea, și prin toate fazele soluționării unui litigiu cu element străin, începând cu determinarea țării în care se va judeca speța și terminând cu efectele internaționale ale hotărârii judecătorești obținute.

Fiecare fișă cuprinsă în lucrare este alcătuită din patru părți:

- **o sinteză** ce conține o structurare a materiei într-un format ușor de reținut, care transformă lucrarea într-un excelent instrument pentru începătorii ce doresc să-și formeze o imagine de ansamblu mai înainte de a trece la analiza de detaliu sau pentru cei care își organizează cunoștințele prin recapitulare;
- **scheme** care sistematizează figurativ cunoștințele esențiale de Drept internațional privat;
- **verificarea cunoștințelor** cu ajutorul unor **întrebări deschise**;
- **verificarea cunoștințelor** cu ajutorul unor **întrebări închise, de tip grilă**, precum și **explicații ale variantelor de răspuns**, atât ale celor corecte, cât și ale celor incorecte.

ujmag.ro
UNIVERSUL JURIDIC MAGAZIN
Ai tot DREPTUL să alegi!
www.ujmag.ro

ISBN: 978-606-39-0622-0
9 786063 906220